

KURIER POZNAŃSKI

wychodzi 2 x dziennie

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr Marian Chelmiński, wiadomości potocznych Witold Urbański, za wszelkie inne działy odpowiada Zdzisław Antoniewicz, wszyscy w Poznaniu.

Wydawnictwo: Drukarnia Polska Spółka Akcyjna
w Poznaniu, św. Marcin 70.

Nr 557 Wydanie P

Poznań, niedziela dnia 5 grudnia 1937

Rok 32

Poznań, 4 grudnia.

Państwo, które ma zastąpić religię

W podgórskim krajobrazie Bawarii, skąd widać szczyty Alp, jednym ze wzniesień jest Calvarienberg. Nazwa przypomina tak liczne na południu Niemiec stacje krzyżowe, — świadectwo katolickiej wiary tamtejszej ludności.

Właśnie na Calvarienbergu, powstaje dziś ośrodek nowego ducha i nowej wiary, — wiary narodowo-socjalistycznej. Rosną mury olbrzymiego kompleksu budowli; poświęcono dopiero co siedzibę hitlerowskiego „zamku zakonnego” Sonthofen. Z przyszłą wiosną rozpocznie tu nowicjat 1500 kandydatów spośród specjalnie wybranych kadr młodzieży partyjnej. Szkoła, klasztor, koszary, z każdego coś wzięte, ujęte w regulamin wychowawczy Trzeciej Rzeszy.

Z okazji inauguracji „zamku zakonnego”, odwiedził Sonthofen Hitler i sformułował ponownie wytyczne kształcenia elity partyjnej. „Partia Narodowo-Socjalistyczna jest zakonem” powiedział już swego czasu Rosenberg. Dziś zasada ta jest wprowadzana w życie. A jako że zakony mają swoją hierarchię, która jest wynikiem selekcji jednostek najodpowiedniejszych, tak też i Partia Narodowo-Socjalistyczna przystępuje do zorganizowania hodowli świeżego narybku kierowniczego, czego terenem ma być Sonthofen. Podobnych „zamków zakonnych” posiada dziś Rzesza jeszcze dwa, jeden w Nadrenii, drugi w Pomeranii. Projektowana jest poza tym instytucja nadrzędna, której siedziba będzie w Malborku. Wybór miejsca ma symboliczne znaczenie.

Bowiem nie tylko z nazwy przypomina organizacja nowych hitlerowskich „zamków” — rycerzy zakonnych średniowiecza.

Tak jak ongiś swoisty charakter zakonów rycerskich polegał na połączeniu elementu świeckiego, bojowego z elementem duchowym, kapłańskim, także i dziś łączy hitleryzm na swój sposób owe dwie rozbieżne cechy. Rozumie się czyni to wedle własnego pojęcia kapłaństwa, wypływającego z idei posłannictwa, która leży na dnie hitleryzmu. I czyni to dziś z coraz większą stanowczością. Misja „religijna” hitleryzmu wyciska z każdym rokiem silniejsze znamię na życiu wewnętrznym Rzeszy.

Wiadomo, jak silnymi korzeniami związany jest hitleryzm z ideą „czystości rasowej”, tak iż miejsce mistyki, która jest nieodzowną częścią każdej religii, zajmuje w dużym stopniu niewątpliwie rasizm.

Ale podczas gdy w pierwszej fazie zdobycy hitleryzmu zdawać się mo-

Reorganizacja armii brytyjskiej

Dostosowanie jej do postępów mechanizacji — Geneza dążeń min. Hoare Belisha — Nowi ludzie u steru

London (PAT). Z brytyjskich kół wojskowych korespondent P. A. T. otrzymuje następujące wyjaśnienia w sprawie zmian, jakie dokonały się na naczelnych stanowiskach armii brytyjskiej:

Zmiany te nie przysły z dnia na dzień. Stanowią one wynik pewnych przygotowań, które trwały od czasu, gdy minister wojny Hoare Belisha powrócił z manewrów francuskich, na których zapoznał się dokładnie ze stanem i organizacją armii francuskiej. Do pewnego stopnia przyczyniły się do tego również doświadczenia brytyjskiej komisji wojskowej, która z dotychczasowym szefem sztabu imperialnego marsz. polnym sir Cyrylem Deverellem na czele obecna była na manewrach armii niemieckiej. Przekonano się, że niezbędne jest jak najszybsze dostosowanie armii brytyjskiej do postępu w mechanizacji wojska.

Natychmiast po powrocie z Francji Hoare Belisha zakomunikował swe uwagi premierowi Chamberlainowi i innym decydującym czynnikiem brytyjskim. Otrzymawszy aprobatę dla swoich planów, od razu przystąpił do pracy reorganizacyjnej, znajdując przede wszystkim pełne zrozumienie u dotychczasowego szefa sztabu marsz. polnego sir Cyryla Deverella, który z własnej inicjatywy uznał, że mając lat 64 jest zbyt starym, aby obecnie przystosować się do całkowicie zmienionych warunków.

Min. Hoare Belisha powołał wówczas lorda Gorta, dyrektora wyższej szkoły sztabu, na swego sekretarza wojskowego, inaczej — na oficera do specjalnych zleceń. Jemu to powierzono opracowanie planu reorganizacji. Gort wykazał niepospolite zdolności i wielką energię, co spowodowało, że za-

równo minister wojny jak i sir Deverell uznali go za właściwego człowieka dla objęcia stanowiska szefa sztabu imperialnego.

Bardzo wielkie zasługi przy przeprowadzeniu wszystkich tych zmian oddał również płk sir Ronald Forbes Adam, jeden z najwybitniejszych oficerów sztabowych armii brytyjskiej, który zresztą po mianowaniu lorda Gorta sekretarzem ministra, objął po nim dowództwo wyższej szkoły wojennej, aby teraz zostać zastępcą szefa sztabu imperialnego.

Plany min. Hoare Belisha nie zostały jeszcze wyczerpane. Zamierza on w najbliższym czasie powołać do życia nowy organ, podobny do francuskiej Najwyższej Rady Wojennej. Obecnie

statut brytyjskiego Min. Wojny przewiduje istnienie rady, której przewodniczącym jest minister. Ma ona tylko zadania administracyjno-organizacyjne, a pozbawiona jest całkowicie uprawnień strategicznych. Nowy organ, ma być powołany specjalnie właśnie do działalności w zakresie strategii.

Dziennik „Star” twierdzi, że bezpośrednim następstwem zmian będzie wzmocnienie garnizonów angielskich w Hong-Kong, Singapore, Egipcie i na Cyprze. Akcja werbunkowa będzie prowadzona według innych metod i że wysokość żołdu ma być podwyższona.

„Evening News” dowiaduje się, że szef sztabu gen. Gort otrzyma w najbliższym czasie rangę marszałka.

Odnaczenia dla Polaków na wystawie

„Grand prix” dostał m. i. Poznański Chór Archikatedralny

Paryż. (Tel. wł.) Sąd konkursowy wystawy paryskiej zakończył swe prace i ogłosił pierwsze listy odznaczeń (kolejność ich jest następująca: „Grand prix”, dyplom honorowy, medal złoty, srebrny i brązowy).

Z Polski „Grand prix” dostali na podstawie tych list: Chór archikatedralny z Poznania pod dyrekcją ks. dra Gieburowskiego; klawesynistka Wanda Landowska; Tow. Pol. Widowisk Artystycznych; kierowniczka „Baletu Polskiego” p. Niżyńska; Polski Zw. Wydawców; PAT za miesięcznik „Arkady”; Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie i Warszawie; wydziały architektury Uniw. Stef. Batorego w Wilnie

i Politechniki Warszawskiej; inżynierowie B. Pniewski, St. Brukowski, B. Lachert i Józef Szanajca — za pawilon na wystawie; prof. R. Świerczyński za projekt gmachu B. G. K. w Warszawie; zarząd m. Warszawy — za plany regulacyjne stolicy; sekcja urbanistyczna Politechniki Warsz.

Ponadto z Poznania dostali: Medal złoty prof. Wiechowicz, oraz dyplom honorowy — Szkoła Przemysłu Artystycznego.

Razem zdobyliśmy w pierwszych grupach, uwzględnionych przez listę: 18 — „Grand prix”, 18 — dyplomów honorowych, 15 — medali złotych, 5 — srebrnych i 2 — brązowe.

gło, że mistyka rasowa narodowego socjalizmu oprze się na wskrzeszeniu ruchów odrodzenia nordyckiego, a nawet rozmaite „chrzty”, „śluby” itp. obrzędy starogermańskie cieszyły się początkowo poparciem komórek partyjnych — dziś odgrzewanie owych archaizmów przestało już stanowić część oficjalnego programu hitleryzmu. W miejsce romantycznych mrzonek wstępuje dziś samo państwo jako ośrodek coraz silniejszego kultu i w miarę jak krzepnie wewnętrzna budowa Trzeciej Rzeszy jako państwa o integralnym totalizmie politycznym, gospodarczym, kulturalnym, nie pozostaje już miejsca dla innych, mniejszych „bogów” — choćby nawet najczystszej krwi germańskiej, jakich lansuje Ludendorff i jemu podobni, bo jedynym bożyszczem jest państwo, jedyną religią — narodowy socjalizm.

Zaś życie tego państwa przyobleka się z każdym rokiem w coraz bardziej zwarte formy własnego kultu i ceremoniału.

Kto z cudzoziemców uczestniczy jako gość w poszczególnych aktach do-rocznego „Parteitagu” w Norymberdze, wywozi za każdym razem wrażenie,

że jest świadkiem jakiejś ceremonii religijnej, której przedmiotem jest kult nowego państwa i tegoż państwa symbolów. Łańcuch nie tylko norymberskich, ale i wielu innych obchodów i świąt narodowo-socjalistycznych w ciągu roku stawia w cień dotychczasowy kalendarz świąt chrześcijańskich i związaną z nimi liturgię.

I trzeba przyznać, że z niezmierną skrupulatnością zastępuje hitleryzm po kolei wszystkie stare formy życia religijnego formami nowymi własnej „państwowej” religii, przy czym ta tylko zachodzi różnica, że to co dawniej wytworzyła ewolucja całych stuleci kultury, rodzi się dziś w nowej szacie w mgnieniu oka.

Zaledwie dwa lata minęły, jak Hitler inaugurował w Monachium kult zmarłych bojowników partyjnych i od-tąd corocznie — w parę dni po obchodzonego przez Kościół dniu Wszystkich Świętych — celebrować Trzecia Rzesza uroczystości swoich własnych „świętych”, z własnym utartym już aparatem liturgii narodowo-socjalistycznej. I można by przytoczyć całą litanię analogij na temat religijnej formy przejawów życia państwowego w Trzeciej

Rzeszy, poczynając od religijnej czei, jaką otacza symbol państwa — swastykę, a kończąc na owych ideałach wychowawczych w Sonthofen, które stwarzają dziś kastę „zakonników” narodowo-socjalistycznych.

Mógł więc minister wyznać Rzeszy p. Kerrl, przemawiając niedawno w Fuldzie, użyć słów, że „ruch narodowo-socjalistyczny jest ruchem religijnym” — i dał tym niewątpliwie wyraz istotnej treści hitleryzmu, który ma w sobie wiele cech teokracji.

W takim razie można też wierzyć urzędowym zaprzeczeniom Trzeciej Rzeszy, które się w tych dniach ukazały w odpowiedzi na pogłoski o rzekomych tendencjach tworzenia przez rząd hitlerowski nowego organu „państwowej religii”. Bo jakiejś specjalnej organizacji religijnej nie potrzeba już dziś w Trzeciej Rzeszy tworzyć. Jej życie państwowe jest samo w sobie — religią.

Oczywiście w sensie, nic nie mającym wspólnego z religią nadprzyrodzoną.

Berlin.

B. L.

A mówię Ci
że bateria
Centra
jest najpewniejsza!

Pg 34 554/5-C. 166/7

Na miejscu rozbicia się „Douglasa”

Warszawa. (PAT) Polska komisja techniczna wysłana do Bułgarii celem przeprowadzenia dokładnych dochodzeń w sprawie wypadku samolotu „Douglas SP-AIS” po przybyciu 1 bm. do miejscowości Św. Wracze, wyruszyła niezwłocznie w góry Pirynu do wioski Popowa Łąka, gdzie nawiązała łączność z znajdującą się tam komisją bułgarską.

W dniu 2 bm. obie komisje w towarzystwie wojska, policji i grupy robotników po forsownym marszu górkim dotarły koło godz. 14 do miejsca wypadku, położonego w górach Pirynu na zboczu szczytu Mozgowicki Rit na wysokości 2.550 m, koło 150 m poniżej wierzchołka.

Komisja przy badaniu rozbitego samolotu znalazła w jego szczątkach zwłoki trzech członków załogi i trzech pasażerów. Położenie, w jakim znaleziono te zwłoki, wyjaśnia, że śmierć wszystkich sześciu osób nastąpiła równocześnie z katastrofą samolotu, co stwierdził również w swoim protokole lekarz, wchodzący w skład komisji.

Zwłoki ofiar katastrofy ze względu na trudności ich przetransportowania zostały złożone w leśnym szalasy poniżej miejsca wypadku pod osłoną policji, skąd w dniu 3 bm. przewieziono je do Św. Wracza.

Komuniści przed sądem

Lublin (Tel. wł.) W głośnym procesie komunistów zamknięto przewod sądowy. Jako pierwszy zabrał głos prokurator, który w przemówieniu swym omówił działalność komunistycznych organizacji, jak TUR-a, Zw. Akademików Żydów, Ligii Obrony Praw Człowieka i Obywatela oraz strukturę organizacyjną K. P. P., K. Z. M. P. i MORP-u na terenie Lublina.

Następnie prokurator przystąpił do omawiania działalności wyrotowej poszczególnych oskarżonych oraz zeznań świadków.

Wiadomości

Posel R. P. w Bukareszcie p. Arciszewski opuścił Bukareszt udając się w sprawach służbowych do Warszawy.

W związku z uznaniem narodowego rządu hiszpańskiego przez Japonię, rząd japoński zamierza zerwać stosunki dyplomatyczne z hiszpańskim rządem republikańskim w Barcelonie.

Prasa arebska donosi że wojskowe władze brytyjskie przystąpić mają do prac fortyfikacyjnych Kanału Suezkiego. Koszta fortyfikacyj obliczone są na 15 milionów funtów

Sofia. (PAT) Posel R. P. Tarnowski był przyjęty przez premiera Kiosseiwanowa, któremu złożył imieniem rządu polskiego podziękowanie dla rządu, władz państwowych, wojskowych i cywilnych Bułgarii za ofiarność okazaną przy poszukiwaniu zaginionego polskiego samolotu.

DZIEŃ POLITYCZNY

(Telefonem od własnego korespondenta „Kuriera Poznańskiego”)

Warszawa, 4 grudnia.

Oczywiście przyjazd francuskiego ministra spraw zagranicznych wysunął się na czoło wszelkich zagadnień politycznych. Wbrew pierwotnym przypuszczeniom już wczoraj wieczorem odbyła się dwugodzinna narada, po której min. Delbos przyjął dziennikarzy francuskich. Jeszcze w pociągu minister odbył konferencję z amb. Noelem oraz szefem gabinetu Rochat. Narada ta trwała od śniadania aż do samej Warszawy. Przedstawicielowi „Kuriera Warszawskiego” min. Delbos złożył następujące oświadczenie:

„Nie przyjechałem do Was w żadnych specjalnych i ściśle określonych zadaniach politycznych. Dzięki Bogu stosunki między naszymi krajami są doskonale i nie ma między nami żadnych spraw spornych, których rozwikłanie wymagałoby mojej osobistej interwencji. Cieszę się, że będą mógł dokonać wraz z waszymi znakomitymi mężami stanu przeglądu sytuacji światowej. Cieszę się również, że będę miał znowu sposobność porozmawiania z min. Beckiem.

„Jeżeli powiem, że jestem starym przyjacielem Polski, nie będzie to naprawdę żaden frazes w moich ustach. Na zmanifestowanie tej przyjaźni nie czekałem, aż zostałem ministrem spraw zagranicznych. Zajmowałem się z pasją waszym krajem od najwcześniejszej młodości, dużo pisałem o nim, pisałem nawet książkę. Mój stosunek do was na stanowisku ministra Francji znacie wszyscy. Znaczenie moje przemówienia — to wystarczy.”

Przedstawicielowi „Gazety Polskiej” min. Delbos zwrócił uwagę na rozmowy londyńskie:

„Wiem, że dziennikarze nie lubią komunikatów urzędowych. Niech pan jednak czyta się uważnie w treść komunikatu, zamykającego moje i mego przyjaciela Chautempsa rozmowy z brytyjskimi mężami stanu. Jest on dostatecznie wymowny,

Przed procesem b. starosty w Kartuzach

Gdynia. (Tel. wł.) W poniedziałek przed tutejszym Sądem Okręgowym rozpocznie się wielki proces przeciw byłemu staroście powiatowemu w Kartuzach, Jerzemu Czarnockiemu, oskarżonemu o liczne nadużycia.

W procesie, który potrwa co najmniej dwa tygodnie, wystąpią w charakterze świadków, m. i.: wojewoda

pomorski Raczkiewicz, b. wojewoda Kirtiklis, wicewojewoda łódzki Wendorff i inspektor straży granicznej Dunin-Wąsowicz ze Stanisławowa.

Czarnockiego, którego bronić będzie trzech adwokatów, przewieziono wczoraj z więzienia w Grudziądzu do więzienia w Wejherowie. Proces budzi olbrzymie zainteresowanie. (p)

Aresztowani Żydzi

Gniezno. (Tel. wł.) W dzisiejszym porannym wydaniu „Kuriera Poznańskiego” podaliśmy notatkę, że w Gdańsku aresztowano dwóch Żydów, Hirschorna i Gillermanna pod zarzutem nadużyć podatkowych.

Wiadomość powyższą uzupełniamy o tyle, że obaj byli właścicielami wielkiej firmy zbożowej Hirschorn & Co. Gdańsk (Hopfengasse 25), która prowadzi ożywiony handel ze zbożowcami z Polski. Gillermann jest zięciem gnieźnieńskiego kupca, Żyda Alie Lipnowskiego, który w sierpniu rb. wydał swą córkę za niego, a ślub z wielką pompą odbył się w Warszawie w hotelu Bristol. (br)

Zjazd żydowskich handlarzy

Wilno. (ATE) W niedzielę w gminie żydowskiej w Wilnie odbędzie się zjazd drobnych handlarzy Żydów z 90 miast i miasteczek województw: wileńskiego, nowogródzkiego, białostockiego i poleskiego. Zjazd organizuje Centrala Związku Drobnych Handlarzy. W programie zjazdu jest zajęcie się sprawą bojkotu sklepów żydowskich.

Szajka oszustów

Warszawa. (Tel. wł.) Aresztowano szajkę oszustów, którzy tworzyli sektę religijną pn. „Miraculum”.

Członków tej sekty miał spotkać raj na ziemi i po śmierci. Najcudowniejsze perspektywy roztaczali oni w broszurach agitacyjnych, rozrzuconych po wsiach. Twierdzili, że na czele „Miraculum” stoi milioner Ford, który zorganizował na Kubie nowe państwo

rolnicze. Trzeba do niego zdrowych obywateli, a ludzie z Polski mają tam otwarty wstęp.

Zbalaamuceni tą propagandą chłopci ofiarowali różne kwoty na wzięcie i podróż. Kiedy nie nadchodziły żadne dokumenty, poszkodowani głównie z Wołynia, zwrócili się do urzędu emigracyjnego. Tu okazało się, że są oszukani. Aresztowano b. urzędnika magistratu Ryszarda Majczyka, Antoniego Kowalskiego oraz Tytusa Zwadzkiego. (w)

Czytajcie i abonujcie „Ilustrację Polską”!

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 4. 12. 1937 r.

Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była mocna.

Z pożyczek państwowych notowano jedynie 4% premiówki dolarowe, które obracano po 39,50.

Z papierów lokacyjnych P. Z. K. płacono za 4½% listy zast. złote w złocie 57,25—57,50, natomiast obracano 4½% złotowymi listami zast. serii L. po 56,75 do 57,25.

Z akcji bankowych ofiarowano Bank Polski po 108,— bez obrotu.

Cedula Urzędowa Giełdy Pieniężnej w Poznaniu.

Kure w procentach nominalu wzgl. w złotych za sztukę.

Papiery państwowe

4% poz. prem. dol., seria III 39,50 +

4½% listy zast. złote w złocie przestemplowane Pozn. Ziem. Kred. (dawn. 4½% dol. list. zast. w zł = 9.9141 zł za 1 dol.) 57,25—57,50 P.

4½% złotowe listy zast. serii L. Pozn. Ziem. Kred. 56,75—57,25 +

Tendencja mocna.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej

Poznań, 4. 12. 1937 r.

Warunki: Handel hurtowy, paritet Poznań, ładunki wagonowe dostawa bieżąca za 100 kg.

Standarty: 1) żyto 712 g/l., 2) pszenica 142 g/l., 3) owies I. stand. 480 g/l., 4) owies II. stand. 450 g/l.

Ceny transakcyjne:

Zyto 75 tonn par. Poznań	22,45
Zyto 75 tonn par. Poznań	22,40
Zyto 45 tonn par. Poznań	22,25
Zyto 75 tonn par. Poznań	22,20
Owies I. stand. 115 tonn par. Poznań	21,25

Ceny orientacyjne:

Zyto	21,75—22,00
Usposobienie słabe.	
Pszenica	27,50—28,00
Usposobienie spokojne.	
Jeczmięń browarowy	21,00—22,00
Usposobienie słabe.	
Jeczmięń 700—717 g/l.	19,75—20,00
Jeczmięń 673—678 g/l.	18,75—19,25
Jeczmięń 638—650 g/l.	18,50—18,75
Usposobienie słabe.	
Owies I. stand.	20,75—21,00
Usposobienie słabe.	
Owies II. stand.	19,75—20,00
Usposobienie słabe.	
Maka żytnia gat. I. 0-50%	30,75—31,75
Maka żytnia gat. I. 0-65%	29,25—30,25
Usposobienie spokojne.	
Maka pszen. gat. I. wyc. 0-30%	48,00—48,50
Maka pszen. gat. I. 0-50%	44,00—44,50
Maka pszen. gat. I-A 0-65%	42,00—42,50
Maka pszen. gat. II. 30-65%	38,50—39,00
Usposobienie spokojne.	
Otreby żytnie stand.	15,00—15,75
Otreby pszenne grube stand.	16,00—16,25
Otreby pszenne średnie stand.	14,75—15,25
Otreby jeczmienne	15,75—16,75
Rzepak zimowy	54,00—56,00
Siemie lniane	49,00—52,00
Gorzczyca	34,00—36,00
Groch Wiktoria	24,00—26,00
Groch Folgera	24,00—25,50
Lubin niebieski	12,75—13,25
Lubin żółty	13,75—14,75
Mak niebieski	77,00—80,00
Ziemniaki fabr. za kilo %	18
Makuch lniany w taflach	22,50—22,75
Makuch rzepak w taflach	19,50—19,75
Makuch słon. w taflach 42 43%	22,50—23,25
Srut Soja	23,50—24,50
Słoma pszen. luzem	5,50—5,00
„ pszen. prasowana	6,15—6,40
„ żytnia luzem	6,00—6,25
„ żytnia prasowana	6,75—7,00
„ owsiana luzem	6,05—6,30
„ owsiana prasowana	6,55—6,80
„ jeczmienna luzem	5,75—6,00
„ jeczmienna prasowana	6,25—6,50
Siano zwykłe luzem	7,35—7,85
„ zwykle prasowane	8,00—8,50
„ nadnoteckie luzem	8,45—8,95
„ nadnoteckie prasowane	9,45—9,95

Ogólne usposobienie spokojne.

Ślony obrót: 3827,5 tonn, w tym żyta 1182 pszenicy 336 tonn, jeczmienna 129 tonn, 260 tonn.

Podatek od etatyzmu

Zmienia się wiele w naszym państwie. Każda sesja budżetowa wysuwa nowe zagadnienia. Ale od dziesiątka lat z górą jeden temat uporczywie wraca: etatyzm. I zawsze ze strony oficjalnej padają mniej lub więcej stanowcze zapowiedzi ograniczenia etatyzmu; zawsze wolna inicjatywa i przedsiębiorczość spotyka się z zachętą. Należy to już niejako do ceremoniału. A tymczasem etatyzm, w postaci wzrostu funkcji gospodarczych państwa i bezpośrednio przedsiębiorczości państwowej, wzrasta nieustannie w silniejszym lub słabszym tempie. W każdym razie nie oddaje zdobytych pozycji, choćby je skazywano na upadek.

Także i w tym roku p. wicepremier wystąpił przeciw nadmiernemu etatyzmowi. Zapowiedział pewne jego ograniczenia, wyrażające się między innymi w nałożeniu ciężarów fiskalnych na przedsiębiorstwa publiczne. Użył tu ironicznego wyrażenia: „podatek od etatyzmu”.

I bodaj że w tym wyrażeniu tkwi głębsza myśl, niżby się na pozór mogło wydawać. Państwo utrzymuje się z podatków, a nie ze swej przedsiębiorczości. A publicznych przedsiębiorstw jest bardzo wiele. Niektóre z nich płacą podatki, ale nie zawsze w dostatecznej mierze. Dla kogoś, kto patrzy na te przedsiębiorstwa z fiskalnego punktu widzenia, mogą one na pierwszy rzut oka przedstawiać bardzo ponętny obiekt podatkowy; jest ich tak wiele, tak potężnie się rozrosły! Ale złudne by były te apetyty fiskalne, jak również i „Schadenfreude“ przedsiębiorczości prywatnej, która w stosunku do państwowej konkurencji nie jest skłonna kierować się zasadą: Nie czyni drugiemu, co tobie nie miło.

Taki podatek od przedsiębiorczości publicznej nie przyniósłby poważniejszych rezultatów. Bo żeby podatek był wydajny, potrzebne jest do tego istnienie dochodu. Czasami wydobywa się pieniądze od przedsiębiorstw, które do dochodu nie przynoszą, ale nie można oczekiwać, by ten sadyzm uprawiały władze fiskalne w stosunku do przedsiębiorstw publicznych.

Możemy również wyobrazić sobie, że ten podatek wpłynie, nie będzie on jednak oznaczał rzeczywistego dochodu skarbu. Niektóre przedsiębiorstwa państwowe korzystają z uprzywilejo-

wanych cen, jako dostawcy państwa. I wtedy nic łatwiejszego: podwyższyć te ceny, a wówczas zostanie coś i na podatek. Znamy przykłady ze sprawozdań Najwyższej Izby Kontroli, że podwyższano się a posteriori ceny, płacone przez państwo, by przedsiębiorstwo państwowe nie wykazywało deficytu. Ale wtedy ten podatek zapłaci państwo — samo sobie. Po co robić te operacje buchalteryjne?

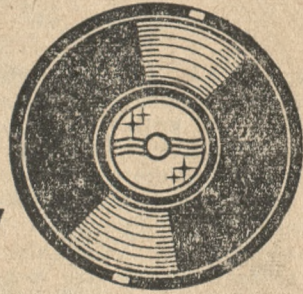
Można zrozumieć, że państwo chce przez nałożenie podatku stworzyć privilegium odiosum dla pewnych działów produkcji. Np. przez progresję w podatku gruntowym usiłowano przyspieszyć proces parcelacji większej własności. Tego rodzaju zabiegi są dość wątpliwe nawet z punktu widzenia polityki skarbowej. A już byłyby mało zrozumiałe w stosunku do publicznej przedsiębiorczości.

Bo przecież ta przedsiębiorczość istnieje z woli państwa. Gospodarkę państwową uważa się za wyższy typ gospodarczy, ponieważ jej zakres odpowiada jednolitemu planowi. Albo jakieś przedsiębiorstwo państwowe jest potrzebne, albo niepotrzebne. Jeżeli jest niepotrzebne, to państwo może je sprzedać czy też zlikwidować. Ale po co się nad nim znęcać przez jakieś podatki? (Wyrzaz „znęcanie się“ ma w tym przypadku czysto teoretyczne znaczenie.)

Etatyzm ma złą sławę — ale ma powodzenie, co się zresztą nieraz w życiu zdarza. Był czas, gdy nasz etatyzm bardzo zawzięcie bronił swej sławy. Staczał wtedy zawzięte boje „na froncie gospodarczym”. Potem nasza biurokracja gospodarcza, która systematycznie dąży do rozrostu etatyzmu, obrała inną taktykę. Milczy i nie chce, aby o niej mówiono. Czasami to dążenie do milczenia uzasadnia się nawet względami oszczędnościowymi. Oto np. obecnie przeciw ogłoszeniu drukiem sprawozdania komisji dla badania etatyzmu wytacza się argument, że to by za dużo kosztowało. Ale gdyby policzyć koszt różnych luksusowych publikacji państwowych, otrzymalibyśmy bardzo duże sumy.

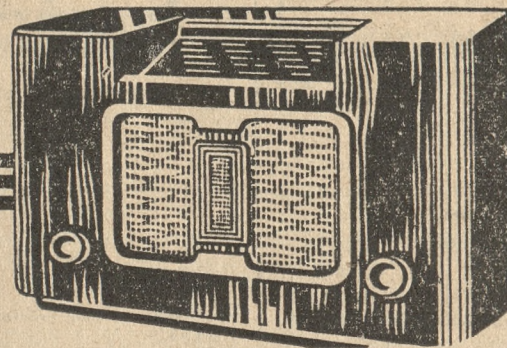
Etatyzm chce milczeć, ale robi swoje po cichu. I bodaj że nie przestraszy go obecna dyskusja budżetowa, ani różne usiłowania, które chcą go ograniczyć pośrednią drogą. Także i podatek od etatyzmu nie jest dla niego groźny; a może nawet będzie się potem bronił argumentem, że „płaci podatki”. Kto chce naprawę etatyzmu spro-

Ważna wiadomość Philipsa na płycie gramofonowej!

WSZYSTKICH ZAINTERESOWANYCH KUPNEM
RADIOODBIORNIKA PROSIMY O POFATYGOWANIE
SIĘ DO NAJBLIŻSZEGO PUNKTU SPRZEDAŻY
ODBIORNIKÓW PHILIPSA CELEM PRZESŁUCHANIA
SPECJALNEJ PŁYTY GRAMOFONOWEJ PHILIPSA.
PŁYTA TA PODAJE BARDZO WAŻNE INFORMACJE,
DOTYCZĄCE NOWEGO REWELACYJNEGO ODBIORNIKA

PHILIPS Super 4-38

dzić do właściwej miary, powinien bezpośrednio do tego zadania przystąpić i, by użyć rubasznego wyrażenia „wziąć byka za rogi”. Kiedy to wreszcie nastąpi?

ROMAN RYBARSKI.

Przy dusznicy bolesnej, (angine pectoris) i napadach bólu w okolicy serca, połączonych z uczuciem strachu i ucisku, zaleca się płukanie żołądka i jelit naturalną wodą gorzką **Franciszka Józefa.**
Tg 21911

Oto nowy przyczynek do stosunku Żydów do sprawy obronności naszych granic i uzbrojenia armii.

„Napoleon pomysłów”

W procesie Starzyński—Studnicki przemawiają obrońcy. Wczoraj przemawiał adw. Szumański, który tak się wyraził o p. Starzyńskim:

„To jest Napoleon pomysłów”. Ale proszę mnie źle nie rozumieć, jest Napoleo-

nem III-cim, małym Napoleonem, ale Napoleonem.”

Na ogół przemówienia nie rzucają nowego światła na ciekawą tę sprawę.

Przed zjazdem konserwatystów

Podobno zapowiedziany na 12 bm. zjazd konserwatystów zapowiada się burzliwie. Grupie ks. Janusza Radziwiła przeciwstawić się ma grupa konserwatystów wileńskich, jak i poznańskich.

W Warszawie odbyła się konferencja w sprawie rezolucyj, które zjazdu konserwatystów będą przedstawione.

Zamiłowanie archeologa...

„Polonia” dowcipnie zauważa, że o udziale p. Kozłowskiego w klubie OZN rozstrzygnęło podobno jego zamiłowanie archeologa.

Twórca „wykopaliskowej ustawy” liczy na to, że w nowym ugrupowaniu dokopie się z łatwością — dawnego BBWR.

Skazani na zagładę?

Nie wolno przyglądać się biernie, jak rząd kowieński tępi polskość na Litwie

Na łamach narodowego „Dziennika Wileńskiego”, pisma, które bacznie obserwuje stosunki na Litwie oraz gorliwie zajmuje się losem mieszkających tam Polaków, ukazał się ostatnio alarmujący artykuł pt. „Skazani na zagładę”. W artykule tym „Dziennik Wileński” stwierdza, że rząd litewski postępuje z mniejszością polską gorzej, niż to czyniły w stosunku do Polaków zaborcze rządy pruskie i rosyjskie.

Ilustracją tego stanu rzeczy są fakty, które przytacza „Dziennik Wileński” na podstawie informacji otrzymanych z Kowna charakteryzujące metody znęcania się władz litewskich nad ponad 200-tysięczną rzeszą Polaków.

Opracowywany jest więc projekt zmian w konstytucji litewskiej umożliwiający pozbawienie obywatelstwa i konfiskatę mienia obywatelom litewskim mieszkającym w Polsce oraz tym, którzy ściągają na siebie swoją działalnością niezadowolone litewskich czynników rządzących.

Dalej projektowana jest zmiana systemu podatkowego w tym sensie, że szacunek majątku podatnika i jego dochodów opierać się będzie na ocenie inspektorów skarbowych. Ludność pol-

ska na Litwie jest przekonana, że ta reforma stanie się narzędziem rujnowania i niszczenia jej.

Dyrekcje gimnazjów polskich na Litwie otrzymały zawiadomienie, że ministerstwo oświaty nie przyśle swego delegata na egzaminy maturalne. Świadczy to o bezpodległości delegata nie daje żadnych praw, a więc właściwie zarządzenie to pozbawia praw polskie szkoły średnie.

Z końcem roku mija termin przymusowej rejestracji organizacji społecznych na Litwie. Dotychczas zezwolono na rejestrację tylko czterech organizacji, a reszta, jak „Pochodnia”, „Towarzystwo Dobroczyńców”, organizacje młodzieży itp. na próżno kołatają o urzędowe zarejestrowanie ich.

„Dziennik Wileński” pisze, że w rządowych kołach litewskich mówi się, iż posunięcia wobec mniejszości polskiej uzależnione są od stosunku władz polskich wobec Litwinów na Wileńszczyźnie. Stwierdza przy tym, że aparat zewnętrznej polityki polskiej posiada dość sposobów i możliwości, by udzielić pośrednio na Kowno i zmusić je do uszanowania praw ludności polskiej od wieków zamieszkałej na tej ziemi.

FAKTY i OCENY

Ustąpienie A. hr. Bnińskiego z prezesury Akcji Katolickiej

W związku z pogłoskami na tle rezygnacji Adolfa hr. Bnińskiego ze stanowiska prezesa Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej Katolicka Agencja Prasowa donosi:

„Niektóre pisma bezpodstawnie powiązały ustąpienie hr. Bnińskiego z tocząca się w obozie katolickim dyskusją społeczną. Hr. Bniński bowiem zgłosił swą dymisję jeszcze latem, zanim z ramienia Akcji Katolickiej kwestia społeczna stała się tematem tegorocznych studiów i badań.

„O wyborze następcy hr. Bnińskiego zdecydowała najbliższa Konferencja Episkopatu.”

Jak wiadomo, pojawiły się w prasie zaprzeczenia wiadomości o ustąpieniu hr. Bnińskiego z prezesury Akcji Katolickiej. Zaprzeczenia te okazują się niesłuszne.

„Naprawiacze” rozbili się

„Słowo” wileńskie donosi, że do „OZN” nie zgłosił przystąpienia poseł Surzyński z Poznania, jako też grupa „naprawiaczy” ze Śląska, a więc posłowie Kopec, Nowak, Przykling i Pietrzak.

„Nie chcemy karabinów”

W Janowie, koło Gródka Jagiellońskiego, odbyło się posiedzenie Rady Miejskiej, na którym radny dyr. Haas postawił wniosek wstawienia do budżetu 500 zł celem zapoczątkowania zbiórki na ufundowanie karabina maszynowego dla armii.

Wówczas jeden z radnych, wychrzta, krzyknął: „nie potrzebujemy karabinów — po co nam karabiny?”

Większość radnych Ukraińców i Żydów przeszła do porządku nad wnioskiem dyr. Haasa.

Wobec tego postanowili radni-Polacy odwołać się do ofiarności społeczeństwa.

40 lat istnienia
mówi samo za siebie.

Tak więc w ciągu lat udowodniła Aspirin'a wobec całego świata swoją skuteczność.

ASPIRIN'A

JEST WYRABIANA W POLSCE

ng 1443

Oficer japoński ogląda znaleziony niewypał, pochodzący z chińskiego stoke-sa. (Rodzaj miotacza min, używanego w kompaniach karabinów maszynowych.)

Pośrednictwo Rzeszy na Dalekim Wschodzie

Rozmowy niemieckiego ambasadora z Czang-Kai-Szekiem — Pogłoski na temat warunków pokojowych Japonii

Szanghaj. (PAT). Reuter potwierdza, na zasadzie wiadomości osiągniętych w kołach zbliżonych do ambasady włoskiej i niemieckiej, że von Trautmann istotnie prowadzi rozmowy z przebywającym obecnie w Nankinie marsz. Czang-Kai-Szekiem. Szanghajskie koła dyplomatyczne nie znają szczegółów, sądzą wszakże, iż inicjatywa nie wyszła ze strony Japonii.

Narady te w każdym wypadku są uważane za spóźnione wobec sukcesów wojsk japońskich. Zdaniem dobrze poinformowanych obserwatorów Niemcy obawiają się, aby Japończycy nie poszli zbyt daleko w głąb Chin i nie wyczerpali tam wysiłków oraz materiałów, które mogłyby być użyte przeciwko Sowietom.

Donoszą również, że niektóre koła japońskie pragną utrzymać marsz. Czang-Kai-Szeka przy władzy, jako jedynego człowieka, który mógłby zachować porządek oraz udaremnić anarchię i chaos w dolinie rzeki Jang-Tse.

Przeważa opinia, że obecne rozmowy nie odniosą pomyślnego skutku, tym bardziej, iż rząd japoński nie został oficjalnie poinformowany przez niemiecki, czego należało by się spodziewać, gdyby Rzesza realnie zamierzała podjąć się pośrednictwa.

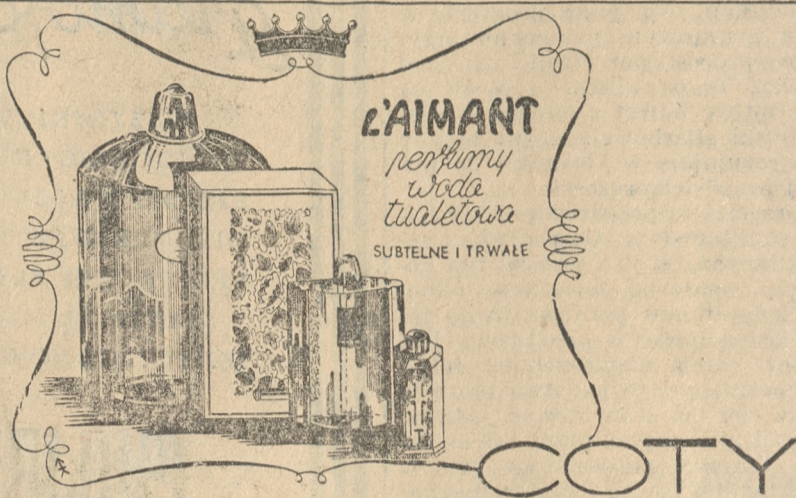
London. (ATE). Niemcy mają, zdaniem wiadomości nadchodzących z Hankou, zaproponować pokój na następujących warunkach: 1) Japonia złoży zapewnienie, że nie zamierza czynić podbojów terytorialnych, zadowalając się wyłącznie współpracą ekonomiczną; 2) Chiny przystąpią do paktu trójporozumienia przeciwkomunistycznego; 3) Japonia wycofa swe wojska z obszaru chińskiego.

Natomiast korespondent agencji „United Press” donosi, że ambasador niemiecki odbył szereg narad z marsz. Czang-Kai-Szekiem i przedstawił mu warunki na jakich Japonia skłonna byłaby zawrzeć pokój. Według tej agencji warunki brzmią odmiennie i przedstawiają się: 1) utworzenie autonomicznego państwa północno-

chińskiego z chińską administracją i japońskimi doradcami; 2) przyznanie Japonii dużej koncesji w Szanghaju; 3) rewizja taryfy celnej w stosunku do towarów japońskich.

Z Berna nadchodzą dalej wieści

twierdzące, że akcji pośredniczącej nie wiadomo. Rząd Rzeszy nie uchylił się jednak od poparcia każdej prawdziwej i skutecznej akcji celem zażegnania zatargu na Dalekim Wschodzie.

Japończycy o 40 klm od Nankinu

London. (Tel. wł.) Z Tokio donoszą:

Ag. Domei podaje z Szanghaju o wkroczeniu wojsk japońskich w sobotę w południe do wschodniej części Ku-Jungu, ostatniego wielkiego miasta przed stolicą, oddalonego zaledwie o 40 km od Nankinu. Również na innych

odcinkach frontu Japończycy posuwają się niepowstrzymanie naprzód.

Oddziały, które posuwają się od Li-Jang, na południowy-wschód od Nankinu, przeszły w piątek góry Ma-Pan, zdobywając miasto Szang-Sing. W sobotę rano te same oddziały zajęły miejscowość Pei-Ma-Tang, 12 km na wschód od miasta powiatowego Li-Szui.

CHOROZY LECZCIE SIĘ W KRAJU! Silniejsza i skuteczniejsza w działaniu, niż podobne środki zagraniczne, jest nasza **SÓL MORSZYŃSKA** lub **GORZKA WODA MORSZYŃSKA**. Stosuje się w niedomaganiach żołądka, przy zaparciu stolca i cierpieniach wtroby. Żadać w aptekach i składach apt.

Ng 49 205

Zaścicia w koncesji międzynarodowej

London. (Tel. wł.) Dzisiejsza prasa poranna jest pod wrażeniem wypadków w koncesji międzynarodowej w Szanghaju. Szczegółowo referuje się o defiladzie w strefie międzynarodowej, o rzuceniu bomb, o represjach japońskich i wreszcie o wycofaniu wojsk. W komentarzach dzienniki angielskie zgodnie krytykują formę postępowania Japończyków, przy czym najestrzej wypowiada się „Times”.

„Daily Telegraph” wyraża poważne obawy o przyszłość strefy międzynarodowej.

Socjalistyczny „Daily Herald” stwierdza, że marsz Japończyków przez strefę międzynarodową w rzeczywistości przekreśla 90-letnią kontrolę tej strefy przez Amerykę i Anglię, panującą nad życiem gospodarczym i politycznym Chin.

„Daily Express” wywodzi, że prawo

Wątroba jest filtrem dla krwi

Zanieczyszczona krew może powodować szereg rozmaitych dolegliwości, bóle artretyczne, wzdęcia, odbijania, bóle w wątrobie, niesmak w ustach, brak apetytu, skłonność do tycia, plamy i wyrzuty na skórze. Choroby złej przemiany materii niszczą organizm i przyspieszają starość. Racjonalną zgodną z naturą kuracją jest normowanie czynności wątroby i nerek.

Dwudziestoletnie doświadczenie wykazało, że w chorobach na tle złej przemiany materii, chronicznego zaparcia, kamieniach żółciowych, żółtaczce, otyłości, artretyzmie mają zastosowanie zioła „Cholekinaza” H. Niemojewskiego. Broszury bezpłatnie wysła labor. fiz.-chem. Cholekinaza H. Niemojewskiego. Warszawa, Nowy Świat 5. oraz apteki i skł. apt. ng 1848

ZE ŚWIATA

Z całego wybrzeża zachodniego francuskiego nadchodzi alarmujące wieści o niezwykle silnej burzy, która nawiedziła te strony, wyrządzając ogromne szkody zwłaszcza w okolicy Bordeaux i Biarritz.

W wielkich magazynach St. Denis pod Paryżem sześciu nieznanym osobnikom sterroryzowało rewolwerami dozercę nocnego i jego żonę, rozpruło dwie kasy pancerne. Lupem kasarzy padło kilkaset tysięcy franków.

W Lowanium zmarł wiechr. Prosper Poulet b. premier belgijski i b. przewodniczący izby deputowanych.

Regularne przeloty Zeppelinów z Niemiec do Stanów Zjednoczonych będą wznowione na wiosnę. Jak wiadomo, kongres Stanów Zjedn. uchwalił ustawę zezwalającą na sprzedaż monopolizowanego przez Stany gazu helium tylko dla celów handlowych i naukowych. Nowy Zeppelin, budowany dla tej komunikacji, wykończony jest w wielkich zakładach w Friedrichshafen.

24 partia meczu szachowego o mistrzostwo świata pomiędzy Alechinem a Euwegiem zakończyła się poddaniem się Euwego. Stan meczu. 14 1/2 do 9 1/2 pkt. dla Alechina. Alechinowi brak tylko 1 punkt do odzyskania tytułu mistrza świata.

Drugi po Dalaj-Lamie najwyższy dostojnik buddyjski w Tybecie Taszi-Lama zmarł w Chinach zachodnich. Taszi-Lama został wygnany z Tybetu w 1924 roku.

Młodzież Wszechpolska

STUDIA

W poniedziałek, dnia 6 grudnia o godz. 20 w lokalu M. W. przy ul. św. Marcina 65 m. 9 odbędzie się zebranie studium polityki polskiej z referatem p. mgra Kucnera nt. „Nasza przeszłość” i zebranie studium żydoznawczego z ref. „Dzieje Żydów i ich rozmieszczenie”.

KURS KANDYDATÓW

We wtorek, dnia 7 grudnia o godz. 20 w lokalu M. W. odbędzie się ostatnie zebranie kursu kandydatów z referatem red. Stan. Ława Czaplewskiego nt. „Kultura Narodowa”.

Japonii do panowania w Szanghaju to prawo zdobywcy i nic więcej. Jest to fakt może bardzo przykry dla Ligi Narodów, niemniej odpowiada on istotnemu stanowi rzeczy.

Równocześnie pisma donoszą o nowym zajściu na terenie francuskiej koncesji przy przejeździe samochodów japońskich z żywnością. Francuzi zgromadzili wojsko i zanosilo się nawet na starcie, lecz po układach sprawę załatwiono ugodowo.

„Piłsudskim” na „Dar Pomorza”

Gdynia. (Tel. wł.) Donosiliśmy, że na Atlantyku spotkał się „Dar Pomorza” z „Piłsudskim”. Z „Dar Pomorza” zabrano ucznia Państwowej Szkoły Morskiej Pawlina, który nie mógł kontynuować podróży ćwiczebnej, gdyż zachorował po wyjściu „Dar Pomorza”. Pawlina powrócił do Gdyni.

W okresie Bożego Narodzenia „Dar Pomorza” będzie przy wyspie Kubie, gdzie spotka się ze statkiem „Piłsudski”, który w te okolice popłynie z wycieczką amerykańską. Dyrekcja Szkoły Morskiej wysłała Pawlinę na „Piłsudskim”, aby mógł po wylądowaniu wejść ponownie na „Dar Pomorza” i kontynuować podróż ćwiczebną.

Jednomyślna uchwała

Paryż. (PAT) Izba Deputowanych zatwierdziła budżet obrony narodowej, uchwalając globalną kwotę jednomyślnie.

Dyskusja wykazała, że tylko przedstawiciel komunistów miał zastrzeżenia przeciwko polityce min. Daladiera, domagając się skrócenia czasu służby i dopuszczenia „L'Humanité” do kozszar. Poza nim wszyscy bez wyjątku deputowani wyrazili całkowite zaufanie ministrowi obrony narodowej, który podkreślił, że budżet zwyczajny obrony narodowej wynoszący w roku ubiegłym 4200 milionów a w rb. obliczony na 5.072 milionów, w razie potrzeby zostanie jeszcze powiększony. Oświadczenie to powitano oklaskami ze wszystkich ław.

Burza w sejmie czeskim

Praga. (PAT) Przy dyskusji budżetowej doszło wczoraj na plenum Sejmu do głośnych awantur podczas przemówienia posła Słowackiego Str. Ludowego Sidora. Mowa jego została niemal w całości skonfiskowana przez prezydium Izby.

Powodem awantur było wystąpienie pos. Sidora, który oświadczył m. i., że od chwili powstania państwa czechosłowackiego podejmowano w jego kraju pewne kroki, ale na niewłaściwej drodze, nie prowadzącej do konstytucyjnego zagwarantowania praw Słowaków, jakie były przewidziane w umowie pittsburskiej. Bardzo często są to kroki prowadzące do trwałego ustalenia czechizacji Słowaczyny. Oba narody oddalają się coraz bardziej od siebie zarówno na polu pracy, jak i w dziedzinie ideowej.

Sprawa mandatów

Capetown (ATE). Zgromadzenie Zjednoczonego Stronnictwa Afryki Południowej powzięło uchwałę, która popiera całkowicie stanowisko zajęte przez gen. Smutsa w sprawie mandatów nad dawną niemiecką Afryką Południowo-Zachodnią.

B. premier Unii Południowo-Afrykańskiej gen. Smuts oświadczył, że sprawowanie mandatu nad Afryką Południowo-Zachodnią jest „konieczne dla bezpieczeństwa granic Unii Południowo-Afrykańskiej” i że „rząd Unii jest zdecydowany nie rezygnować z mandatu”.

Zjednoczone Stronnictwo Afryki Południowej w powziętej rezolucji wypowiedziało się również za utrzymaniem mandatu wskazując, że jest to naczelnym punktem polityki Unii. Zjednoczone Stronnictwo Afryki Południowej jest najsilniejszym stronnictwem rządowym.

Napad Indian

Rio de Janeiro. (PAT) Z miejscowości Sao Gabriel w stanie Amazonas nadeszła wiadomość, że szczep Indian Guanariba, żyjący od kilku lat w pokoju z okolicznymi osadnikami, napadł w sile 150 ludzi na osady nad Rio Negro mordując zbieraczy kauczuku. Wszelka pomoc wojskowa jest spóźniona, gdyż miejscowości te są oddalone o setki kilometrów od stolicy stanu Manaus, a jedyne połączenie w górę Amazonki, wobec jej wylewów, jest niesłychanie utrudnione.

W piątek, dnia 3 grudnia 1937 r., o godz. 22,15, zmarł w Bogu, opatrzony Sakramentami św., po długich i ciężkich cierpieniach, ś. p.

ksiądz prebendarz Paweł Kunze

kierownik szkoły niemieckiej w Krotoszynie.

Eksportacja zwłok z domu żałoby odbędzie się w poniedziałek, 6. bm., o godz. 9,30, po czym nabożeństwo żałobne i pogrzeb. Czcigodnych Konfratrów proszą o memento

dg 25 458 **Księża Dekanatu Krotoszyńskiego**

Żydzi w Polsce w świetle cyfr

Poniższa tablica wykazuje liczby bezwzględne i odsetki wedle wyników ostatniego spisu powszechnego z r. 1931 w porównaniu ze spisem z roku 1921. Poza tym, w grupie woj. wschodnich dla tych powiatów Wileńszczyzny, które w r. 1921 wchodziły w skład tzw.

„Litwy Środkowej”, dane cyfrowe zostały wzięte ze spisu, dokonanego w grudniu 1919 r. przez b. Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich, a dla Śląska Górnego, zaliczonego do grupy woj. zachodnich, ze spisu pruskiego z r. 1910.

Wojew.	1931 r.				1921 r.					
	ogółem ludność	ogółem Żydzi	odsetek Żydów		ogółem ludność	ogółem Żydzi	odsetek Żydów			
			ogółem	miasta			ogółem	miasta	wieś	
centralne	13.377,6	1.779,0	13,3	31,9	3,8	11.233,8	1.682,1	15,0	32,0	5,5
wschodnie	5.550,7	515,5	9,8	41,5	4,2	4.580,5	436,1	10,6	43,5	4,2
południowe	8.505,9	789,8	9,3	31,1	2,9	7.478,5	776,6	10,4	39,9	2,9
zachodnie	4.481,6	29,6	0,6	1,6	0,1	4.028,6	30,3	1,0	2,0	0,2
Polska	31.915,8	3.113,9	9,8	27,3	3,2	27.321,4	2.925,1	10,8	32,3	4,0

Jak widzimy, ludność żydowska w ciągu pierwszych 10 lat niepodległości Polski wzrosła z 2.925,1 tys. na 3.113,9 tys., co stanowi 6,5 pct przyrostu. W tym samym przeciągu czasu ludność chrześcijańska powiększyła się o 4.505,6 tys., wobec czego przyrost wynosi 18,5 pct. Nic więc dziwnego, że w stosunku procentowym Żydzi w całej Polsce spadli z 10,8 pct na 9,8 pct.

Znaczniejszy o wiele spadek odsetka żydowskiego w miastach tłumaczy się przede wszystkim rozszerzeniem granic szeregu miast przez przyłączenie do nich okolic podmiejskich, gdzie w ogóle mieszkali sami prawie tylko chrześcijanie. Miała tu też wpływ w pewnej mierze emigracja, a najbardziej mniejszy u Żydów przyrost naturalny. W ostatnich 5 latach, od 1931 do 1936, przyrost naturalny u Żydów wynosił 9,5 na 1.000 mieszkańców, podczas gdy u katolików łącz. 13,1, u katolików obrz. wsch. 10,5 u prawosławnych 16,7 i u ewangelików tylko 5,8. Na tej podstawie można obliczyć z bardzo niewielkim prawdopodobieństwem omyłki, że w końcu r. 1936 było w Polsce ogółem Żydów mniej więcej 3.260,0 tys., co stanowi około 9,4 pct wszystkich mieszkańców.

Pod względem rozmieszczenia najwięcej Żydów liczą woj. centralne, bo 1.779,0 tys. z czego na samą Warszawę przypada 352,7 t., czyli 30,1 pct ogółu ludności. Woj. wschodnie i południowe mają odsetek żydowski zbli-

żony i tylko woj. zachodnie posiadają ich liczebnie i procentowo mało. W miastach najwięcej Żydów znajdujemy w woj. wschodnich, — na wsi zaś w centralnych.

Przy powyższych obliczeniach wszędzie były brane pod uwagę rubryki wyznania „mojżeszowego”, co może być jedyną podstawą w rozpatrywaniu wszelkich kwestyj związanych z żydostwem, ponieważ nie można żadnej wagi przywiązywać do deklaracji, o ile Żydzi przyznają się w nich do którejkolwiek innej narodowości, czy do jakiegokolwiek języka innego poza żydowskim.

Ważnym przyczynkiem w umocnieniu właściwego poglądu na rzekomą „asymilację” Żydów jest zestawienie deklaracji narodowościowych, złożonych w r. 1921 i 1931. Otóż w całej Polsce w r. 1921 przyznano się do narodowości żydowskiej 74,2 pct wyznawców Talmudu, a w 10 lat później już 87,9 pct! W woj. centralnych stosunek ten wzrósł z 79,8 pct na 93,7 pct, we wschodnich z 85,9 pct na 97,8 pct i w południowych z 58,1 pct na 69,6 pct. W samej Warszawie zadeklarowało żargon (czy też fikcję hebrajskiego), jako język ojczysty w r. 1921 — 81,4 pct a w r. 1931 już 95,2 pct.

Szkolnictwo żydowskie, tj. z językiem wykładowym żydowskim i hebrajskim w zestawieniu dwóch lat szkolnych, tj. 1929/30 i 1934/35 przedstawia się, jak następuje:

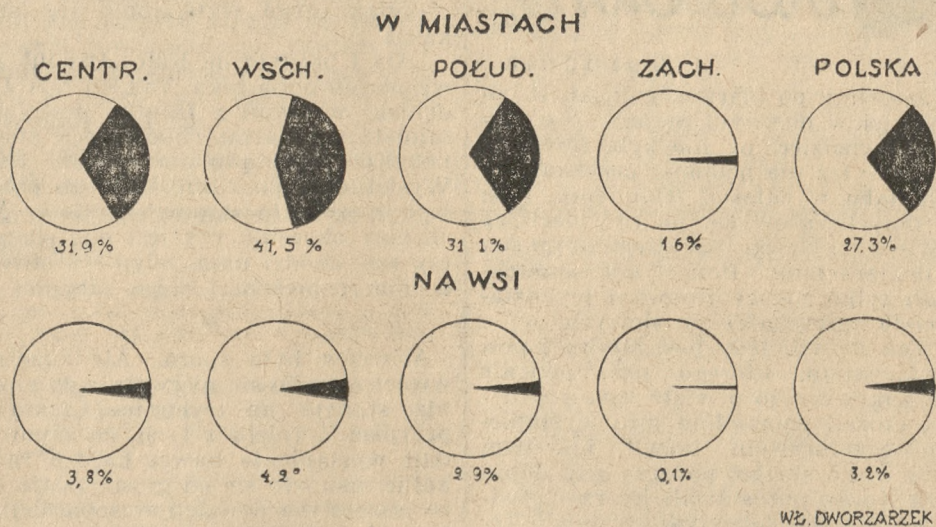
Lata i język wykł.	przedszkola		szkoly powsz.		szkoly średnie		nauczyc.		zawód.		Razem		
	szk.	uczni.	szk.	uczni.	szk.	uczni.	szk.	uczni.	szk.	uczni.	szk.	uczni.	
1929/30	żyd.	42	1.500	177	19.100	3	400	1	100	16	1.500	239	22.000
	hebr.	35	1.500	183	20.700	11	2.400	3	300	—	—	232	24.900
	razem	77	3.000	260	39.800	14	2.800	4	400	16	1.500	371	47.500
1934/35	żyd.	12	300	87	12.300	2	200	—	—	14	1.800	115	14.600
	hebr.	29	800	172	24.400	9	1.600	3	200	—	—	213	27.000
	razem	41	1.100	259	36.700	11	1.800	3	200	14	1.800	328	41.600

Do wliczonych wyżej szkół nie wchodzi tzw. „chedery”, czyli parodie szkół początkowych, znajdujące się w każdym, choć trochę większym skupieniu żydowskim i pozostawione, o ile wiadomo, bez szczególnej kontroli ze strony władz szkolnych. Poza własnymi szkołami Żydzi kształcą się w szkołach polskich, wzgl. ruskich; w r. 1934/35 było ich tam około 42.700 w szk. powsz., 29.900 w średnich, 500 w nauczycielskich i 7.100 w wyższych, — razem około 80.200.

Prasę*) żydowską reprezentuje 99 wydawnictw periodycznych, z których 6 wychodzi w języku polskim, 4 w hebrajskim, reszta w żargonie. Pod względem terminów pism codziennych jest 31, tygodników 52, dwutygodników 8 i miesięczników 8. Co do treści, najczęściej jest czasopism ogólnych, polityczno-społecznych, bo 87. Z pism specjalnych znajdujemy: 3 dla młodzieży i dzieci, po jednym przypada na pisma handlowe, przemysłowe, rzemieślnicze, sportowe, spółdzielcze i

niby religijne. Charakterystycznym rysem jest, że żydostwo, które w myśl Talmudu usiłuje nadać cechy religijne najdrobniejszym objawom i czynno-

ODSETEK ŻYDÓW WEDŁUG WOJEWÓDZTW W R. 1931

Pierwsze w Polsce getto?

Zbiorową eksmisję Żydów uchwalili właściciele domów w Inowrocławiu

Jak już przed kilku dniami donosiliśmy, w Inowrocławiu odbyło się pod przewodnictwem dra Mierosławskiego zebranie Stowarzyszenia Właścicieli Nieruchomości, na którym zapadła po referacie p. Wincentego Szklarskiego rezolucja następującej treści:

„Właściciele nieruchomości miasta Inowrocławia przyrzekają w granicach przysługujących im praw wyeksmitować wszystkich Żydów ze swoich domów i w przyszłości nie wydzierżawiać żadnych lokali Żydom. Wszyscy ci właściciele, którzy w przyszłości wy-

Racjonalnie pielęgnuje cerę, kto stale stosuje

Krem URODA

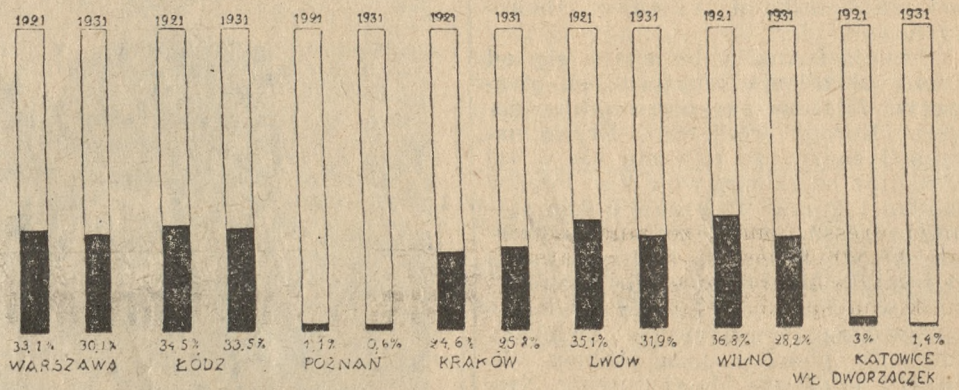
FR. PULS S.A. WARSZAWA

ściom z życia codziennego, które te istotne, lub fikcyjne wymogi swej wiary manifestuje na każdym kroku, nie posiada jednocześnie ani jednego pisma w ścisłym tego słowa znaczeniu religijnym, które by w szerokich masach wiarę pogłębiało i wyjaśniało

11 i w zachodnich 3, z czego 2 na Śląsku Cieszyńskim. W Wielkopolsce i na Pomorzu nie ma ani jednego i wszelkie w tym kierunku próby z reguły zawodziły.

Niestety nasze urzędy statystyczne nie wykazują ilości Żydów, zatrudnio-

ODSETKI ŻYDÓW W WIELKICH MIASTACH W 1921 i 1931

wiele momentów. Ale właśnie kierownicze sfery żydowskie jak najmniej pragną wyjaśnić, które łatwo mogłyby wpaść w „niepowołane” ręce i demaskować owe rzekomo religijne obowiązkowości żydowskiej.

Najwięcej pism żydowskich wychodzi w woj. centralnych: 61, z czego w samej Warszawie 27. Na kresach wschodnich 24, w woj. południowych

nych w urzędach, w wojsku, w przemysle, rzemiośle, handlu i w zawodach wolnych. A szkoda, bo te cyfry byłyby bardzo pouczające i niewątpliwie wpłynęłyby jeszcze mocniej na ugruntowanie właściwej opinii, jaką należy mieć o mniejszości żydowskiej.

WŁODZIMIERZ DWORZACZEK.

PIERNIKI

na czystym miodzie wykwintne w smaku

RÓŻE NICEJSKIE
KRÓLEWSKI PRZEKLADANY marcepanem
KATARZYNKI oblewane czekoladą
MARCEPANOWE
KRAJANKI CZEKOLADOWE

poleca

E. WEDEL

Pg 34 721-62.750

nej domy żydowskie zgrupują się, powstanie pierwsze w Polsce miejskie getto.

Tak więc społeczeństwo samo realizuje program zagadnienia żydowskiego w Polsce. Z czasem niewątpliwie ureguluje je ustawodawstwo.

„PRACA POLSKA“

ODDZIAŁ PAPIERNICZY

Zebrań plenarne oddziału Malta odbędą się w niedzielę dnia 5 bm. o godz. 14 w sali zebrań zarządu okręgowego przy ulicy Rzeczypospolitej 9.

Hemoroidy
sa przyczyną złego samopoczucia i t.p. Należy bezwzględnie usunąć te dokuczliwe cierpienia. Przy hemoroidach stosuje się

Anusol
— GOEDECKE —
Do nabycia w aptekach.
12 czopków zł. 5.
6 czopków zł. 3.

Nowy etap polityki europejskiej

(Od własnego korespondenta „Kuriera Poznańskiego”).

Paryż, 2 grudnia

Po podróży lorda Halifaxa zapanał w tutejszych kołach politycznych nastrój pesymistyczny. Natomiast po powrocie ministrów Chautempsa i Delbosa z Londynu pojawiła się fala optymizmu.

Czy odpowiada on istotnie obecnemu położeniu?

I tak i nie. Tak — ponieważ w czasie rozmów londyńskich raz jeszcze wystąpiła solidarność francusko-angielska, ta najsilniejsza ostoja pokoju europejskiego. Nie — ponieważ wzięcie pod uwagę nowych roszczeń Hitlera, nawet opartych na „gwarancjach”, jakie Niemcy miałyby dać w zamian, zrobi, później czy wcześniej, nowy wyłom w postanowieniach traktatu wersalskiego, ale tym razem już w zakresie terytorialnym. A Niemcom o to właśnie chodziło.

Ządanie Hitlera, przedstawione wysłannikowi W. Brytanii, zmierzające przede wszystkim do wybadania opinii angielskiej, a tym samym i francuskiej, co do możliwości ustępstw na rzecz Niemiec. I pod tym względem Berlin osiągnął pewien sukces.

W. Brytania i Francja oświadczają gotowość ewentualnego rozpatrzenia — wespół z innymi państwami — roszczeń niemieckich, mających doprowadzić do ogólnego uregulowania stosunków w Europie. Inaczej mówiąc układy mogą być wszczęte, ale za zgodą i ze współdziałaniem wszystkich państw, zainteresowanych zagadnieniami, wysuniętymi przez Berlin. Takie postawienie sprawy nie idzie naturalnie po myśli Niemiec, gdyż nie są one zwolennikami układów zbiorowych.

Francja i Anglia domagają się od Rzeszy określenia ofiarowanych gwarancji. Miałyby one niezawodnie dotyczyć Europy środkowej. Berlin natomiast sądził, że uda mu się w tej dziedzinie najłatwiej wbić klin między Londyn i Paryż. Tymczasem komunikat, ogłoszony po rozmowach stwierdza, że „we wspólnym interesie Francji i Anglii leży utrzymanie spokoju” w tej właśnie części Europy.

Powyższe oświadczenie zwiększa znaczenie podróży min. Delbosa do Polski i do państw Małej Ententy. Niektórzy uważają nawet, iż w tych warunkach min. Delbos będzie nie tylko wysłannikiem Francji, ale i W. Brytanii!

Najbardziej jednak znamienym wynikiem rozmów londyńskich jest fakt, że zagadnienie kolonialne zostało postawione i po raz pierwszy było oficjalnie rozważane. Może to poważnie zaciążyć na dalszym rozwoju stosunków europejskich. Komunikat londyński mówi wprawdzie o rozważaniu wspomnianego zagadnienia w łączności z ogólnym uregulowaniem położenia w Europie, jednak roszczeń niemieckich pod tym względem nie odrzuca wręcz.

Dlatego optymizm kół rządowych nie jest jedynym podzielnym przez ogół opinii francuskiej. Cały szereg organów prasowych — i to nie wyłącznie prawicowych — podkreśla, że sprawy, omawiane w Londynie oraz zachowane dyskretnie w cieniu, postawią Francję przed następującym dylematem: albo w niedalekiej przyszłości be-

dzie musiała zgodzić się na szereg ustępstw, albo zająć wyjątkowo zdecydowaną postawę w polityce zagranicznej.

Pod tym względem specjalnie znamienne jest oświadczenie b. ministra Frossarda, dyrektora „l'Homme Libre”, należącego do większości „frontu ludowego”.

„Zdaję sobie sprawę z tego czego nie chcemy — pisze poseł Frossard — ale nie wiem zupełnie, do czego dążymy. Opowiadamy się chociażby za i przeciw polityce nieinterwencji w Hiszpanii, za i przeciw paktowi z Sowiecami. Pragniemy, a równocześnie obawiamy się porozumienia z Niemcami i Włochami. Tego rodzaju wahania osłabiają powagę Francji. Jeżeli więc układy londyńskie mają temu położyć kres, oczywiście będą wówczas punktem zwrotnym w polityce francuskiej.”

Z drugiej strony w Paryżu i w Londynie germanofile, a więc jawni zwolennicy porozumienia z Niemcami, opowiadają się tylko za obroną granic zachodnich, podnoszą głowę. Są oni zdania, iż należy za wszelką cenę zabezpieczyć „bezpośrednie” interesy Francji, czy W. Brytanii, a co za tym idzie, okupić raz jeszcze ewentualnymi ustępstwami pokój, nawet za cenę

bezpieczeństwa Europy środkowej.

Jeden z wybitnych publicystów francuskich, Piotr Dominique wręcz pisze, że pierwszym obowiązkiem Francji, posiadającej drugie z rządu imperium kolonialne, jest obrona wspomnianego imperium. Na ten temat wyłoniła się nawet w prasie paryskiej cała polemika, gdyż zwolennicy przymierza z Polską i Czechosłowacją zarzucają p. Dominique jego krótkowzroczność nawet z punktu widzenia żywotnych interesów samej Francji i oświadczają, iż pozostanie ona wierną swym sojuszom, co zresztą niedawno jeszcze oświadczyli min. Delbos i premier Chautemps.

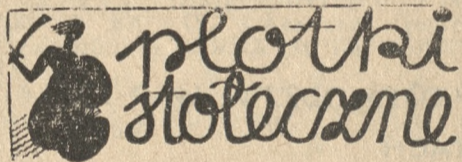
Nie wiadomo czy rozmowy londyńskie doprowadzą do odprężenia stosunków. A było to ich zasadniczym celem. Trzeba dwóch warunków, aby go osiągnąć: zdecydowanej postawy Francji i — dobrej woli Włoch oraz Niemiec. Wiemy dziś, że na owej dobrej woli Rzeszy budowano wszelkie nadzieje za czasów Brianda i wiemy na jakie zaprowadziły one nas manowce. Dlatego w obecnej chwili nie należy co prawda być sceptykiem, ale może jeszcze mniej wolno oddawać się złudzeniom.

I. BRIARES.

MIN. DELBOS W WARSZAWIE

W piątek wieczorem przybył do Warszawy francuski minister spraw zagranicznych Delbos, celem przeprowadzenia ważnych rozmów politycznych. Na zdjęciu min. Delbos (po lewej) w gmachu ambasady francuskiej w towarzystwie ambasadora Noela (z prawej). Zdjęcie zrobione w pół godziny po przyjeździe min. Delbosa

3 grudnia

Jesteśmy po pierwszej dyskusji politycznej w obecnym Sejmie. Nie można powiedzieć, by nie była interesująca, ale też nie podobna przyznać, by była taką w całości. Odmienna była od dotychczasowych, po raz pierwszy bowiem wystąpiły poszczególne partie z deklaracjami. Dotąd tak przemawiali tylko zdyscyplinowani przedstawiciele mniejszości narodowych.

Tak mówili tedy pos. Mudry i pos. Sommerstein, którego przemówienie czwartkowe było o wiele agresywniejsze, aniżeli poprzednie jego wystąpienia. Sommerstein mówił imieniem Koła Żydowskiego, podczas gdy dotąd poza Kołem pozostawali jeszcze przedstawiciele ortodoksyjnej „Agudy”. Teraz pod wpływem akcji społeczeństwa polskiego Żydzi zajęli front bezwzględnie jednolity.

W wystąpieniu pos. Mudrego znacząco było „dekompozycje” w środowisku ukraińskim. Wszyscy Ukraińcy wierzą w wojnę i ona jest czynnikiem dominującym w ich taktyce.

*

Deklaracja Koła „ozonowego” miała o tyle znaczenie, że się zjawiała. Obwieszono utworzenie samodzielnego klubu. Ale nie podobna dowodzić, że Koło wytrzymało pierwszą próbę. Bo wbrew zapowiedzi prezesa Koła p. Świdzińskiego, że zajmie ono stanowisko wobec poszczególnych zagadnień dopiero w komisjach, zaraz w dyskusji ogólnej zabrano głos sporo członków Koła, którzy poruszali kwestie specjalne. A więc: zagadnienia wsi, większych rolników, przemysłu, mieszczaństwa

itd. Odnosiło się wrażenie, że słuchamy przemówień, jakby nie było jeszcze żadnej klubowej organizacji, a panował niepodzielnie dawny regulamin, dopuszczający każdego do głosu, wskutek czego wytwarzała się istna kasza.

Ale i politycznie Koło „Ozonu” nie wyszło obronną ręką. Tak np. pos. Dudziński wystąpił z filipiką przeciwko ministrowi skarbu, choć przeciwko stonkowi Koła do rządu ma określać Koło. Wystąpienie pos. Dudzińskiego poniekąd uprzedzało stanowisko Koła. Nie chcemy określać, czy jest ono słuszne czy nie, chodzi nam jedynie o stwierdzenie rozbieżności organizacyjnej.

*

Mówców było sporo. Ale znacznie więcej zgłosiło się pierwotnie do głosu, niż stanęło na trybunie. Czemu to przypisać? Wielu z tych, co zapowiadali wystąpienie nawet bardzo radykalne, usunęło się od głosu. Zdaje się, że jeszcze nie powzięli w sobie definitywnej decyzji.

Ciekawe, że nie wystąpił pos. Zaklika, chociaż się do głosu zapisał. Stworzył on jeszcze latem, pod wpływem sprawy wawelskiej, osobną grupę katolicką, a teraz nie jest zdecydowany, jaką ma pójść drogą. Przyjął tedy taktykę wyczekiwania. Bardzo charakterystyczne, że nie przemawiali księża, chociaż dawniej zawsze zabierali głos w debacie ogólnej, a ich wystąpienia znajdowały duży oddźwięk. Teraz tylko pos. ks. Lubelski zgłosił kilka interpelacji, zwłaszcza w sprawie konfiskat „Głosu Narodu” oraz zajęć sierpniowych w Małopolsce.

*

Dwa wystąpienia wybiegały ponad przeciętność. To posła gen. Żeligowskiego i pos. Hanebacha. Głos pos. Żeligowskiego był zawsze oryginalny i zawsze słuchany. Lubo nie jest on mówcą parlamentarnym i nie ma pre-

tensji, jednakże posiada wysoką odwagę cywilną i godność.

Poruszył sprawy drażliwe: kwestię poszanowania ustaw zasadniczych, a zwłaszcza konstytucji. Asumpt dał mu okólnik premiera Składkowskiego w sprawie uznania marszałka Śmigłego za drugą osobę w państwie, okólnik wydany jeszcze latem minionego roku. A gdy go premier Składkowski pytał, dlaczego sprawę podnosi po roku i dlaczego ministra nie pociąga przed Trybunał Stanu, gen. Żeligowski odpowiedział, że zagadnienie to trawilo go od roku, aż wreszcie postanowił rzecz poruszyć z trybuny.

Skorzystał z wystąpienia p. Żeligowskiego pos. Miedziński, wytrawny gracz parlamentarny, który akurat z rana poniósł właśnie na rzecz p. Żeligowskiego porażkę przez usunięcie go z przewodnictwa komisji wojskowej, które powierzono p. Żeligowskiemu, — i wystąpił z filipiką w sprawie okólnika.

Głos zaś pos. Hanebacha przypominał typowe polityczne przemówienia lat dawnych. „Nieznani sprawy”, „co się dzieje z wykryciem afer”, „jaki skutek miało wykrycie tego czy tamtego” — bardzo to przypominało wołania, niestety bezskuteczne, pos. Trampczyńskiego. Ale gdy dawniej sędziwy marszałek stawał na trybunie, to bywało, że i p. Hanebach jemu przeskądzał. Teraz widocznie inaczej patrzy na wiele rzeczy.

Odnosi się wrażenie, że mowa p. Hanebacha była zapowiedzią jakiejś szerszej akcji i wyrazem jakiegoś szerszego zespołu. Kto za nim stoi? Skrytalizuje się to chyba niedługo.

WARSZAWIANIN.

UWAGI

Ginie dziś w mgłę zapomnienia ów poranek grudniowy przesłonięty londyńską mgłą, kiedy pilni kurjerzy uganiał z listami między rezydencjami Buckingham, Marlboro House i Windsor, a przed kratami czekał nerwowo tłum na wiadomości.

Zaledwie rok minął, jak Edward VIII obdarzył chciał Anglię amerykańską królową. Burzliwe ówczesne zmagania króla z opinią wspomina dziś naród zaledwie jak przebrzmiały romans.

A podzielone wtedy były sądy społeczeństwa i szanse króla chwilami górowały. Świadomość, że dobro publiczne wymaga podporządkowania życia prywatnego korony, potykała się o falę szczerego żalu i współczucia. Lecz instynkt odpowiedzialności dziejowej parł Anglię naprzód żądając od pierwszego obywatela ofiary serca. A że ofiara była królowi zbyt wielka, musiał ustąpić.

Spodziewano się zarazem, że ustąpić calkowicie z widowni politycznej świata.

Ale taki już jest porządek rzeczy, że królowie na wygnaniu mają w sobie coś z kandydatów na tron.

Szły więc za Edwardem na wygnanie nadzieje rozmaitych kół. Ci, co w Europie stawiają wciąż jeszcze na kartę monarchii, nie przestali w nim widzieć człowieka ambitnego, gotowego zaważyć na nowo na politycznej szali świata. Drudzy, nawet nie konieczne przekonani o ideale monarchistycznym, ale sprzyjający modnemu dziś „wodzostwu”, przypomnieli sobie władcze instynkty Edwarda, które w parlamentarnej Anglii rozbiłać się musiały o tradycyjną przewagę woli narodu nad wolą władzy.

I były może owe nastroje korzystnym zadatkiem dla przyszłości ekskróla. Ale powinien był on sam mieć określony plan działania i wiedzieć do czego zmierza. Tymczasem wszystko wskazuje na to, że książę Windsoru sam jasnej linii nie posiadał. Co gorzej, nie znalazł także stosownych doradców, którzy by informowali go należycie o panujących dokoła księstwa nastrojach.

Bo nieledwie nazajutrz po sensacyjnym ślubie Edwarda z panią Simpson rozpoczyna się ich niespokojna odyseja po różnych krajach Europy. I oto ciągnie ona za sobą istny łańcuch zawiści, palącej za księstwem mosty dawnych sympatyj. Tak też gdy zbliża się punkt kulminacyjny owych wypraw „dla badania zagadnień społecznych w świecie” — podróż do amerykańskiej ojczyzny pani Simpson — bomba z trzaskiem wybuchła i w samej Ameryce tworzy się mur opinii, jak najmniej skłonnej do gościnnego przyjęcia pary.

Jedni przypisywać to będą rzekomym sympatiom hitlerowskim księcia, podkreślonym jego bytnością w Trzeciej Rzeszy, — drudzy spychać będą winę na niewłaściwie wybranego doradcę, zaprzyjaźnionego z księstwem inżyniera Bedeaux, którego amerykańscy robotnicy zwą „nieprzyjacielem klasy pracującej”. My sąd o tym pozostawmy historii.

Bo są to tylko drugorzędne szczegóły wobec faktu, że kapitał ogólnych sympatyj w świecie dla Edwarda został w ciągu jednego roku roztrwoniony. A dlaczego? Odpowiedź nie jest z dziedziny polityki, jeno — psychologów

Massimo Bonfempelli, wybitny pisarz włoski i członek Królewskiej Akademii, bawił w Warszawie, gdzie wygłosił dwa odczyty poświęcone współczesnej literaturze. Na zdjęciu Bonfempelli podczas wygłoszenia odczytu. (Fot. J. Ryś)

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Niedziela
KALENDARZ RZYMSKO-KATOLICKI
Kryspina m., Mikołaj b.
KALENDARZ SŁOWIAŃSKI
Spitosława | Jargoniew

Słońca: wschód 7.44, zachód 15.41
Długość dnia 7 godzin 57 minut
Księżyca: wschód 9.30, zachód 17.59
Faza: 2 dzień po nowiu.

Grudzień
5
Niedziela

Ważne numery telefonów:
Pogotowie rat. 66-66 i 55-55
Straż ogniowa: 19-57 i 30-50
Policja: 42-21
Pościągcy: 15-66 i 28-36
Postoje taksówek: Grunwaldzka 77-72, Rynek Jeż. 77-08, Klinika przy Polnej 74-92; Marsz. Focha (mar. Niegolewskich) 77-82; Plac Świątokrzyski 49-80; Zielona (narożnik Strzeleckiej) 50-35; Rynek Wilecki 66-35; Wielkie Garbary (mar. Wielkiej) 57-87.
Poczt. biuro zleceń: 49-28. Zegarynka: 07. Centr. międzym. 00. Inf. tel. 09. Biuro napr. 08. Inform. dworc. 67-41. Dw. autob. 67-19. Lotnisko 78-45.

WARCIE poziom +50 cm (średnia żeglowna +1 m) temper. wody: +2,6

NOCNY DYŻUR APTEK
Śródmieście: Apt. przy ul. 27 Grudnia 18; — Apt. im. Marcinkowskiego, ul. Nowa 8 (Bazar); — Apt. Czerwona, St. Rynek 37; — Apt. św. Piotra pl. Świątokrzyski; — Jeżyce: Apt. pod Gwiazdą ul. Kraszewskiego 12; — Łazarz: Apt. św. Łazarza, ul. Strusia 9; — Wilda: Apt. pod Koroną, Górna Wilda 61; — Solacz: Apt. przy ul. Mazowieckiej 12; — Górczyn: Apt. Karpińskiego, ul. Marsz. Focha 158; — Debiece: Apt. przy ul. Debieckiej 6; — Poznań-Wschód: Apt. przy Krzyżu, ul. Główna 53; — Staroleka: Apt. miejscowa.

Lekarska Poradnia Przedślubna Polskiego Tow. Eugenicznego w gmachu Coll. Minus, ul. Fredry nr. 10, parter — udziela bezpłatnie porad dla pań w poniedziałki między godz. 18—19, dla panów we wtorki między 18—19. (x.)

KRONIKA MIASTA POZNAŃA

W Poznaniu przed 10 laty
Dnia 4 grudnia 1927 r.
W auli uniwersyteckiej odbyła się akademія żałobna ku czci zmarłego w dniu 23 listopada śp. Stanisława Przybyszewskiego. — Na wielkim wiecu, odbytym w hali maszyn, pracownicy kolejowi żądali poprawy warunków bytu.

W Wielkopolsce przed 100 laty
Dnia 4 grudnia 1837 r.
Dobra szlachecka Dobrzyca, pow. krotoszyński, oszacowane na 82 799 tal. Koryta oszacowane na 28 477 tal., Strzyżewo, oszacowane na 80 093 tal., te ostatnie w pow. pleszewskim, własność rodu Turno, nieznanego pobytu (dzisiejszej wartości około 700 000 zł) oraz dobra szlacheckie Graboszewo Kościelne, pow. wrzesiński, oszacowane przez dyrekcję Ziemstwa Kredytowego na 38 354 tal. (dzisiejszych 230 tys. zł), zostały przez sąd główny ziemski w Poznaniu wystawione na publiczną licytację.

REKOLEKCJE

Rekolekcje miesięczne dla księży. Unia Apostolska urządza rekolekcje miesięczne dla księży, które rozpoczną się w poniedziałek, 6 bm. w Seminarium Duchownym w Poznaniu o godz. 15. Osobnych uwiedomień nie rozsyła się. (o)

Badanie krwi w procesach

Wczorajszy referat z cyklu prelekcji zorganizowanych przez Koło Prawników i Ekonomistów, wygłosił dr Łaguna nt. „Znaczenie badania grup krwi dla procesu karnego i cywilnego”. Referent wspomniawszy, że dowody ze świadków w procesach często nie są wystarczające, stwierdził, iż pewnego rodzaju niemym świadkiem dowodowym lub odwodowym są badania grupowe krwi. Dzięki badaniom naukowym udało się ustalić, że pewne grupy krwi posiadają swoiste właściwości, odróżniające je od innych. Takich grup ustalono wiele. Znany jest i najbardziej rozpowszechniony podział na 4 grupy zasadnicze: A, B, O, AB. W 1927 r. uczeni amerykańscy wykryli grupy M i N. Badania grupowe krwi oparte są na trzech zasadach: 1) że dana grupa krwi jest właściwością konstytucyjną danego człowieka, 2) że grupa ta nie ulega przez całe życie żadnym zmianom, 3) że cechy danej grupy dziedziczą się.

Po omówieniu wielu kombinacji grupowych i po zilustrowaniu ich na przykładach, referent stwierdził, że aczkolwiek można uzyskać wyniki ścisłe, to jednak w praktycznych wnioskach, szczególnie w procesach karnych, należy zawsze zachować ostrożność, z reguły więc orzeka się, że „może być”, a nigdy kategorycznie, że „jest” tak a tak.

Jeśli chodzi o proces cywilny, to badania grupowe krwi mają zastosowanie przy ustalaniu ojcostwa. Sposób ten próbowali już w starożytności stosować Chińczycy. Prawo dziedziczności danej grupy krwi ustalił zakonnik Mendel; jest to tzw. prawo Mendla. Jeśli np. rodzice należą do grupy O, to dziecko dziedziczy grupę O. Jeżeli jednak dziecko ma grupę np. A, wówczas ojcostwo wyklucza się.

Zdobyte nauki w tej dziedzinie służą więc w mniej lub więcej ścisłej mierze do wykrycia prawdy materialnej zarówno w procesie karnym, jak i w procesie cywilnym. (t. j.)

Tak mieszkają biedacy w obrębie Poznania

Zniwelowany teren za tzw. Warownią Reformatorów, na Śródcie oddany został przed pięciu laty bezrobotnym na ogródki działkowe. Dużym wysiłkiem pracy bezrobotnych, gliniastą i jałową ziemię zmieniono na rolę uprawną. W mozolnej pracy na przydzielonych działkach pracowała niejednokrotnie cała rodzina, a zbierane plony były ratunkiem w niedoli bezrobotnych.

Przez pięć lat bezrobotni pracowali

Za „Warownią Reformatorów”, gdzie niedawno jeszcze wrzało życie, panuje teraz cisza, na terenie bowiem działek pozostał jedyny działkowiec, Wincenty Niemir z żoną i rocznym dzieckiem.

Po rozmokłej i trudnej do przebycia drodze dostajemy się na teren biednego bezrobotnego. Mieszkanie-altanka, w której mimo jesiennej sroty mieszka małżeństwo z dzieckiem posiada rozmiary — 1,80 m na 2,10 m, wysokość nie całe dwa

Domek z dytky zamieszkały przez rodzinę Niemirów.

na działkach wkładając w nie nie tylko duży wysiłek pracy, ale niejednokrotnie ostatnie grosze, budując sobie mieszkalne altanki. Fundusz Pracy zbudował na terenie działkowym świetlicę oraz kilka studni.

Bezdomni bezrobotni mieszkali na tych działkach pilnując swego skromnego dobytku. Łudzili się nadzieją, że z czasem powiększą swoje mieszkania i doczekają się lepszych warunków. Nadzieje te w ostatnich miesiącach zostały jednak pogrzebane. Zarząd Miejski pod koniec października wypowiedział wszystkim bezrobotnym działki na Śródcie, uzasadniając to tym, że teren przeznaczono pod zabudowę. Niektórzy bezrobotni w zamian za działki przy Warowni Reformatorów otrzymali działki przy tzw. Bramie Kaliskiej, ale nie dla wszystkich jednak starczyło ziemi.

metry. Altanka zbita jest z dytki. Wilgoć widać na każdej ścianie altanki.

Mimo usilnych starań bezrobotnego, tak w Opiece Społecznej jak i w Funduszu Pracy, nie znalazło się dla tych nędzarzy lepsze mieszkanie.

Niemirowie śpią od szeregu tygodni na zwykłych deskach, przykrywając się płaszczem. Roczne dziecko leży w kołysce, zbitej ze skrzyni. Obok kołyski piecyk, w którym pali się nazbierane drzewo i chrasty. Jedynie to miejsce, przy którym rozgrzewają się biedacy. Kiedy wokoło bezrobotnych Niemirów mieszkali inni działkowcy, różnie im było na duszy, gdyż od czasu do czasu przychodził ludźmi, którzy choć dobrym słowem dodawali otuchy nieszczęśliwym.

Dzisiaj wokoło zbitej z dytki altanki nieszczęśliwego bezrobotnego Niemira cicho i pusto. (jr.)

Groźba strajku pracowników autobusowych

Sekcja obsługi wielkopolskich linii autobusowych Z. Z. Z. P., obejmująca około 70 procent wszystkich pracowników wielkopolskich linii autobusowych, upoważniła zarząd do proklamowania powszechnego strajku pracowników przedsiębiorstw autobusowych w wojew. poznańskim, najdalej w terminie do 7 bm.

W wielkopolskich przedsiębiorstwach autobusowych obowiązuje u-

mowa zbiorowa, podpisana w dniu 30 kwietnia rb.

Według naszych informacji strajk pracowników przedsiębiorstw autobusowych w Wielkopolsce, obliczanych w Poznaniu na 250 osób i drugie tyle w Gnieźnie, Inowrocławiu, Bydgoszczy itd., będzie zażegnany, tym bardziej, iż komunikacja autobusowa w Wielkopolsce bardzo się w ostatnich latach rozwinęła i interes publiczny wymaga jej ciągłości. (lz)

OSOBISTE

Odnaczenie. Złotym Krzyżem Zasługi został odznaczony lekarz poznański, major rez. dr med. Leonard Rola-Szadkowski.

Egzamin sędziowski zdał przy Sądzie Apelacyjnym w Katowicach mgr praw i filozofii p. Józef Stawny z Poznania, absolwent U. P.

Wieczór muzyki kameralnej GEBEL - TRIO

Na tournée do Polski zjeżdża znane trio p. t. Gebel-Trio, które również wystąpi w Poznaniu w czwartek, dnia 9 grudnia w sali Domu Ewangelickiego. GEBEL TRIO jest to niezwykle interesujący zespół jakiego dotąd w Poznaniu nie słyszeliśmy. Zespół tego Trio składa się z trzech znakomitych artystów m. Ulrich Gebel — flet, Sylvia Grümmer — viola da gamba i Mara Kremer — szpinet. Dzięki takiemu zestawieniu będziemy mieli możliwość usłyszenia kompozycji z 17 i 18 wieku na oryginalnych instrumentach, na które to ówczesni kompozytorowie pisali. Do programu, który przedstawia się bardzo interesująco powrócimy niebawem. Dziś nadmieniamy, że zespół ten by moc wykonać utwory w oryginale, **wozi ze sobą własny szpinet.** Bilety w cenie 1 do 4 zł są już do nabycia w firmie A. Szejrowski. zg 28 382

10-LECIE MIEJSKIEGO GIMNAZJUM W MIĘDZYCHODZIE

Ostatnio Miejskie Gimnazjum Koe-dukacyjne im. Heliodora Święcickiego w Międzychodzie obchodziło uroczystość 10-lecie swego istnienia. Mszę św. w kościele parafialnym odprawił ks. prob. Klauziński, a okolicznościowe kazanie

wyłosił ks. prefekt Tolczyński. Z kościoła udano się na nowozbudowaną przez gimnazjum przystań kajakową. Na reprodukcji widzimy moment poświęcenia przystani kajakowej. Dalsza część uroczystości odbyła się w auli.

Świątynia
poszczycić się może każdy kto używa
MIA
Skuteczny środek wzmacniający porost włosów i zapobiegający ich wypadaniu.
JEDYŃIE Z FABRYKI KOSMETYKÓW
Henryk Łah Poznań
PRZED UŻYCIEM ZMYĆ GŁOWĘ SZAMPONEM MIAFLOR
Pg 31 244/8-Z. 979/80

Znowu zaczadzenie czworga osób

Ubiegłej nocy, na Osiedlu Warszawskim, przy ul. Dobrzyńskiej 24, ulegli zatruciu czadem członkowie rodziny 36-letniego robotnika Józefa Zandeckiego, zatrudnionego w Ogrodzie Zoologicznym. Oprócz p. Zandeckiego zaczadzili się żona jego Jadwiga, 5-letni syn Henryk i 2-letni syn Władysław.

Wypadek zauważono we wczesnych godzinach porannych. O godz. 6.20 wezwano pogotowie ratunkowe 66-66, które zaczadzonym udzieliło pierwszej pomocy lekarskiej. Z uwagi na to, że zaczadzenie nie było groźne, wszystkich czworo pozostawiono w leczeniu domowym.

Przyczyną zaczadzenia były gazy ułatniające się z pieca, w którym napalono mocno późnym wieczorem. Ułatniający się czad spowodował podczas snu zatrucie. (kl)

PROSZEK do pieczywa
BUDYŃIE i GALARETKI
Suba
to wyroby lepsze od zagranicznych.
Pg 33 804/9-39.577/617

NEKROLOGI

Śp. Barbara Dzielińska. W dniu wczorajszym zmarła po długiej i ciężkiej chorobie śp. Barbara Dzielińska, żona dentysty p. K. Dzielińskiego, członka zarządu okręgowego „Sokola”. — Zmarła przed swą chorobą, która okazała się nieuleczalną, brała w życiu sokolimą również bardzo czynny udział, piastując godność przewodniczącej Okręgowego Wydziału Sokolic. Gorliwą i owocną pracą umiała zyskać sobie pełne uznanie w szeregach sokolic i sokolów. To też zgon śp. Barbary dotyka boleśnie nie tylko małżonka, lecz zarówno i Sokolstwo poznańskie.

Pogrzeb Zmarłej odbędzie się przy licznych zapewne udziale sokolic i sokolów poznańskich, w poniedziałek po południu z wojskowej kaplicy przedpogrzebowej przy Wałach Jana III.

Z zebrania emerytów

Wczoraj, o godz. 16, w sali Ogrodu Zoologicznego, odbyło się nadzwyczajne walne zebranie emerytów państwowych, wdów i sierot. Sala, jak zwykle, wypełniła się po brzegi. Zebranie zagal prezes filii Związku Emerytów Państwowych prof. Jaślar, po czym sekretarz odczytał sprawozdanie z ostatniego walnego zebrania. Z kolei zabrał głos ponownie prezes Jaślar i przedstawił krótko niezgodowane zabiegi około zniesienia dekretu z listopada 1935 r. Sprawę konieczności uchylenia tego krzywdzącego emerytów dekretu referował obszernie prezes okręgowego Związku Emerytów Państwowych p. Zygmunt Gizella. Po referacji zebrani uchwalili bez dyskusji jednogłośnie następującą rezolucję:

Zebrani w Poznaniu w dniu 3 grudnia 1937 r. w sali Ogrodu Zoologicznego emeryci państwowi, wdowy i sieroty zwracają się do Senatu Rzeczypospolitej z gorącą prośbą o rozpatrzenie noweli o uchyleniu dekretu z listopada 1935 r., odbierającego emerytom czwartą część wysługi emerytalnej, skreślenie dalszych krzywdzących emerytów postanowień tej noweli, jak nowe obciążenie emerytów, zakaz zarobkowania itp. i uchwalenie ustawy uchylającej dekret z ważnością od 1 kwietnia 1936 r. Zebrani zwracają się również do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z niemniej gorącą prośbą o przyjęcie wymienionej przez Senat noweli o uchyleniu dekretu i nadanie jej mocy obowiązującej ustawy. Zebrani zwracają się do rządu Rzeczypospolitej z prośbą o upłynnienie kwoty 4 milionów złotych, uchwalonej w ubiegłej sesji izb ustawodawczych z przeznaczeniem tej sumy na poprawienie losu emerytów i wypłacenie wspomnianej kwoty emerytom i wdowom w formie zapomóg, spowodowanej obciążeniami i wzrostem drożyzny.

W wotach głosach kilku mówców podkreślono konieczność opłacania składek przez wszystkich bez wyjątku członków emerytów, gdyż część emerytów uchyla się od tego, a Związek potrzebuje przecież pieniędzy na zabiegi około zniesienia dekretu, które wymagają częstych wyjazdów do Warszawy.

Na ten też cel podczas zebrania odbyła się zbiórka. (sk)

JUBILEUSZE

— **Sodalicja Pań pod wezw. Matki Boskiej Częstochowskiej** obchodzi dnia 8 bm. uroczystość 25-lecia swojego założenia. O godz. 8 w kościele oo. Jezuitów msza św. O godz. 18 odbędzie się akademia w sali sodalicyjnej przy kościele oo. Jezuitów, ul. Szewska 18. Powyższą uroczystość poprzedzą będą 3-dniowe rekolekcje, które rozpoczynają się w niedzielę, dnia 5 bm. o godz. 19.30 w kaplicy sodalicyjnej przy kościele oo. Jezuitów, ul. Szewska 18. (o)

ROZNE

— **Biegły sądowy.** Nadleśniczy Tadeusz Metzgi z Poznania, został mianowany biegłym sądowym na obwód Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, z zakresu leśnictwa, łowiectwa oraz handlu i przemysłu w zakresie techniki fachowej.

KRONIKA MIEJSCOWA

KOMUNIKAT „ORBISU“. Wycieczki świąteczne „Orbisu“: 1) Wycieczka do Berlina 21. XII. — 29. XII. cena zł 95.—, 2) Wycieczka do Zakopanego 23. XII. do 29. XII. cena zł 95.—, 3) Wycieczka do Tyrolu (Lienz) 25. XII. do 5. I. 38. cena zł 235.—, 4) Wycieczka do Zakopanego 28. XII. do 8. I. 38. cena zł 112.—, 5) Wycieczka do Wiednia i na Semmering 22. XII. do 5. I. 38. 6) Wycieczka do Rygi 22. XII. do 27. XII. 7) Wycieczka do Budapesztu 25. XII. do 3. I. 38. Prosimy żądać prospektów i bliższych wiadomości. P. B. P. „ORBIS“, Poznań, Pl. Wolności 3. ng 2030

— **Czy będą białe święta?** Przez całą ubiegłą noc padał ulewny deszcz. Deszcz padał również dziś rano i w ciągu przedpołudnia. Jeżeli chcemy wierzyć meteorologii ludowej, to będziemy mieli mroźne święta Bożego Narodzenia, bo „święta Barbara — po wodzie, Boże Narodzenie — po lodzie“. (pt)

— **Kto był właścicielem splajtowanej firmy „Konfekpol“?** Notatkę naszą o plajcie żydowskiej wytwórni konfekcji damskiej pod firmą „Konfekpol“ przy Starym Rynku 95-97 warto uzupełnić. Jako właściciel tej firmy występował Marian (?) Taube, zamieszkały przy Starym Rynku 93, gdy tymczasem rzeczywistą właścicielką była Żydówka Chaja Tauba Melnik.

— **Kłopoty nieryjskiego urzędnika.** Od dwóch tygodni w Wydz. II. Izby Skarbowej oddz. 4 (podatek od nieruchomości), zatrudniony jest jako urzędnik niejaki Mendel Berger. Berger został przydzielony do poznańskiej Izby Skarbowej przez Ministerstwo Skarbu. Berger przybył do Poznania z Izby Skarbowej w Lublinie. Zawieszany w bieżącym tygodniu do Ministerstwa Skarbu w Warszawie, nie urzęduje już od kilku dni w przydzielonym mu pokoju nr 151. Pan Berger miał, jak się dowiadujemy, wielkie trudności w znalezieniu dla siebie mieszkania, ponieważ z powodu nieryjskiego wyglądu nikt w Poznaniu nie chciał go przyjąć na lokatora.

Uciekł z więzienia i dokonał rozboju

W dniu 19 września rb. o godz. 16.30 zbiegł z więzienia w Międzychodzie robotnik Franciszek Wierszula, który odsiadywał tam nałożoną na niego przez sąd karę. Wierszula skorzystał z tej okoliczności, że strażnika więziennego zastępował czasowo woźny sądowy i w czasie poobiedniego spaceru zbiegł przez ogrodzenie.

Przez długi czas Wierszula ukrywał się przed władzami policyjnymi.

Dnia zaś 19 października 1937 r. w godzinach południowych przybył do mieszkania małżonków Hubertów w Międzychodzie. W mieszkaniu zastał jedynie 64-letnią Matyldę Hubert. Wierszula chwycił ją pod gardło i przykładając jakiś przedmiot do skroni pod groźbą śmierci zażądał wydania pieniędzy. Sterroryzowana staruszka wydała mu portmonetkę z zawartością 280 zł. Wierszula począł ją bić tępym

narzędziem po głowie, aż staruszka zalana krwią upadła na ziemi. Wówczas Wierszula z otwartej szafy skradł jeszcze 200 zł oraz nabyty rewolwer z nabojami. Pokrwawiona staruszka leżała na ziemi. Wierszula opuszczając miejsce popełnionego przestępstwa wziął z sieni worek z mąką i przycisnął nim leżącą na ziemi staruszkę, następnym zbiegł do lasu, gdzie na niego czekała żona Franciszka wraz z Leokadią Woźną. Wspólnie udali się do Otorowa, gdzie Wierszula zgolił sobie włosy, po czym całe towarzystwo w jednej z restauracji urządziło libację.

Policja ujęła całą szajkę w chwili, gdy wsiadała do autobusu idącego do Szamotuł. Wszyscy oskarżeni przebywają teraz w więzieniu.

Na rozprawę, która odbędzie się przed Sądem Okręgowym w Poznaniu, powołano 20 świadków. (k)

KRONIKA POLICYJNA

— **Elegancki oszust naraża na straty firmy radiowe.** Ostatnio grasuje na terenie Poznania nieznan bliżej osobnik, który przedstawia się jako pracownik Dyrekcji Kolei Państwowych w Poznaniu, wynajmuje komfortowe pokoje meblowane i odwiedza firmy radiowe. Tam nabywa drogie aparaty, przedstawiając się jako syn zamożnych rodziców. Zamówione radioodbiorniki poleca przesłać do mieszkania, gdzie odbiera aparaty osobliście, obiecując, że za kilka dni ureguluje należność. W ostatnich dniach, na szkodę jednej z firm poznańskich, nieznan oszust zamówił dwa aparaty marki „Telefunken“ Super-Symphonia — typ — U Nr 35.159 i 35.312, za które chciał zapłacić 1 grudnia, przy czym aparaty zainstalowano w jednym z mieszkań na Przewalczy 10, gdzie oszust ostatnio mieszkał. W przeddzień terminu zapłaty, nieznamy ulotnił się i zabrał oba radioodbiorniki, które będzie usiłował prawdopodobnie sprzedać.

Oszust, którego szuka policja, jest około 30-letnim mężczyzną, wzrostu ponad 1,75 m, o smukłej postaci i twarzy ze śladami wysypki. Firmy radiowe odwiedzał w płaszczu ciemnym z futrzanym kołnierzem, w ciemnym kapeluszu i w binoklach w złotej oprawie. (kl)

— **Trzy rowery i tabliczki rejestr. w Komisariacie.** W Komisariacie III. na Wildzie znajdują się 3 rowery, różne części rowerowe i 4 tabliczki rowerowe znalezione: J 48067-1936/37 — D 57430-1936/37 — B 57470-1936/37 i B 5748-1936/37, pochodzące z kradzieży. Ponadto w tymże komisariacie znajduje się worek, zawierający ospę. Wymienione przedmioty pochodzą prawdopodobnie z kradzieży. (kl)

KRONIKA SĄDOWA

— **Uniewinnienie p. Surdykówny.** W dniu wczorajszym wyrokiem Sądu Apelacyjnego została uwolniona p. Jadwiga Surdykówna, którą Sąd Okręgowy w Poznaniu skazał na karę 6 miesięcy więzienia za rzekome fałszywe обвинienie dra Ostoja - Ostojkiego z Poznania o wymuszenie od niej biżuterii na pokrycie honorarium lekarskiego. Rozprawa toczyła się przy drzwiach zamkniętych. Z uzasadnienia wyroku ogłoszonego jawnie wynika, że Sąd Apelacyjny dał wiary wyjaśnieniom oskarżonej.

— **Ugoda.** Głośny zatarg między dyrektorem Rozgłośni Poznańskiej Polskiego Radia drem Kosidowskim i byłym pracownikiem radia drem Konstantym Troczyńskim został zakończony ugodą, zawartą przez obie strony przed Sądem Grodzkim w Poznaniu. (k)

— **Rozprawa przeciwko kupcowi Rogozińskiemu została odwołana.** Dnia 6 bm. przed Sądem Okręgowym w Poznaniu miała się odbyć rozprawa przeciwko znanemu na tutejszym terenie kupcowi Franciszkowi Rogozińskiemu, właścicielowi składu obuwia przy Starym Rynku nr 64 o prowadzenie w 1933 r. niezgodnie z prawdą ksiąg handlowych i ukrywanie przed władzami skarbowymi dochodu w wysokości 20 tysięcy zł. Rozprawa została odwołana. Nowy termin wyznaczony zostanie z urzędu. (k)

— **Kradzież pasów transmisyjnych.** Przed Sądem Grodzkim w Poznaniu toczyła się rozprawa przeciwko 25-letniemu ogrodnikowi Józefowi Danielewiczowi z Kościana, karanemu kilkakrotnie, doprowadzonemu na rozprawę z więzienia, oskarżonemu o to, że w sierpniu bieżącego roku skradł na szkodę zakładów ceramicznych Czubek i Ska w Antoninie osiem skórzaných pasów transmisyjnych, wartości ponad 2 tysiące złotych. Skradzione pasy Danielewicz pocił na kawalki i sprzedał w składzie komisowym Władysława Mojżesza przy Starym Rynku 44, za 37 zł. — Oskarżony Danielewicz przyznał się na rozprawie do kradzieży pasów. Pociągnięty do odpowiedzialności karnej za państwo Władysław Mojżesz wyjaśnił, że Danielewicz przedstawił się jako właściciel dużej stolarni koło Poznania i oświadczył, że stolarnię swa likwiduje, ofiarując równocześnie pasy do nabycia. Sąd Grodzki po przeprowadzonej rozprawie skazał osk. Józefa Danielewicza na 9 miesięcy więzienia, a Władysława Mojżesza na 200 zł grzywny. (k)

Jutro w niedzielę wystąpi EMIL von SAUER

Już jutro w niedzielę, 5 grudnia pojawi się na estradzie Auli uniwersyteckiej najslawniejszy pianista-wirtuoz EMIL von SAUER, by swą mistrzowską grą raz jeszcze oczarować publiczność poznańską, która do dziś dnia jest pod wrażeniem jego występu na koncercie symfonicznym. **Gra sędziwego artysty nacechowana jest najwyższą kulturą muzyczną, spotykana tylko u wielkich mistrzów jak u Liszta, A. Rubinsteina, Paderewskiego i Hofmanna.**

Występ Emila von Sauera należeć będzie do największych wydarzeń artystycznych naszego miasta i pozostanie na długo w pamięci u tych wszystkich, którzy nie omieszkają skorzystać z jedynego występu genialnego artysty. Popyt na bilety jest wielki, to też zaleca się zaopatrzenie się w takowe w przedsprzedazy w firmie A. Szrejbrovski, ul. Pierackiego 20, tel. 56-38.

Raz jeszcze zwracamy uwagę, że koncert odbędzie się w niedzielę, 5 grudnia wieczorem o godzinie 8 w Auli uniwersyteckiej.

zg 28 267

— **Żyd - cholewkarz trudnił się szewstwem.** Żyd Moszek Weisfeld (ul. Wodna 9 m. 6) posiadał kartę rzemieślniczą na cholewkarstwo, uprawiał jednak obok tego szewstwo i dostarczał obuwie na zamówienie klientom. Za to wykroczenie władza przemysłowa i instancji ukarała Weisfelda grzywną w wysokości 50 zł, a Sąd Okręgowy, do którego ukarany się odwołał, zatwierdził orzeczenie władzy przemysłowej.

— **Laska złamał dziecku rękę.** Przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu odbyła się rozprawa przeciwko robotnikowi Józefowi Kruszczyńskiemu z Poznania, zamieszkałemu przy ul. św. Wawrzyńca 29 m. 3, oskarżonemu o to, że dnia 4 maja rb. w Poznaniu pchnął i uderzył umyślnie kijem w lewą rękę 6-letniego Czesława Baranowskiego, która wskutek uderzenia doznała złamania lewej ręki w dwóch miejscach.

Sąd Okręgowy w Poznaniu skazał Kruszczyńskiego na 6 miesięcy więzienia z zawieszaniem wykonania kary na przeciąg lat 3. Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrok ten zatwierdził. (k)

— **Włamanie do składnicy miejskiej.** W dniu 12 listopada rb. w składnicy miejskiej na Bielniakach włamano deskę w płocie i skradziono sztaby żelazne i klocki, stanowiące własność zarządu miejskiego. W toku dochodzeń ujawniono jako sprawców tej kradzieży małżeństwo Mariana i Wiktorie Nowickich, mieszkających przy Drodze Dębińskiej 20. Przeciwni podejrzany wystosowano akt oskarżenia do Sądu Grodzkiego. (kl)

— **Żydzi nie oznaczają należycie przedsiębiorstw.** Żyd Beniamin Postawski, prowadzący czapnicтво przy ulicy Wielkiej 4-5, oznaczył swoje przedsiębiorstwo nie własnym nazwiskiem i imieniem, lecz żony. Za to wykroczenie Sąd Okręgowy z Poznania skazał go na grzywnę w wysokości 50 zł. Ten sam sąd skazał Żydówkę Tesłę Frenkiel (ul. Wielkiej Garbary 23-24) na grzywnę w wysokości 50 zł za to, że w dniu kontroli jej przedsiębiorstwa przez władzę przemysłową i instancji miała to przedsiębiorstwo oznaczone tylko kartką z nieczytelnym napisem, choć prawo wymaga przepisowej tabliczki z imieniem i nazwiskiem. (zd)

Składki i pokwitowania

Na pomnik Serca Jezusowego: S. K. z podziękowaniem za otrzymane łaski 5.—, Walczakowa. Swarzędz, z podziękowaniem za otrzymane łaski, z prośbą o dalsze, 10.—, M. M. z podziękowaniem za otrzymaną łaskę, z prośbą o dalszą pomoc i opiekę 2.—, razem z poprzednio pokwitowanymi 106.50 zł.

Na Tanie Kuchnie: Rodzina Ansjon 5.—, razem z poprzednio pokwitowanymi 65.— zł.

Na ociemniałych żołnierzy: Rodzina Ansjon 5.—, razem z poprzednio pokwitowanymi 63.— zł.

Na Stow. Pań św. Wincencio a Paulo par. św. Marcina: M. R. z podziękowaniem św. Ekspedytowi za udzieloną pomoc 1.—, razem z poprzednio pokwitowanymi 4.— zł.

Na Mauzoleum weteranów 1863 r.: Jakub Stożer 2.—, razem z poprzednio pokwitowanymi 48.— zł.

Tradycyjny św. Mikołaj dla dzieci

Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia św. Wincencio a Paulo przy parafii św. Wojciecha, pragnąc dopomóc biednym i zdobyć środki na obdarowanie „gwiazdką” biedne dzieci parafii św. Wojciecha urządził w niedzielę, 5 grudnia o godz. 3 po południu w Pałacu Działyńskich, Stary Rynek (vis a vis „Dwachu”) Tradycyjny św. Mikołaj dla dzieci. Zapraszamy wszystkich, przemawiamy do Waszych serc żębyście przez jak najliczniejszy udział w naszej imprezie przyczynili się do rozweselenia twarzy biedaków w piękne święta Bożego Narodzenia Tradycyjny św. Mikołaj zapowiada się świetnie. Zabawa będzie doskonała, piękny polonez i tańce góralskie wykonane przez dzieci, różne miłe niespodzianki, zabawy i gry towarzyskie, baloniki itp. rozmaitości pozostała na długo miłym dla Was wspomnieniem, tym bardziej, że cel całej imprezy jest tak piękny i wzniosły.

Apel do Matek! Podarki dla grzecznych dzieci z dokładnym adresem należy składać w Pałacu Działyńskich.

zg 1509/10

Baczność dzieci. Kto nie widział jeszcze „Pana Twardowskiego” niech pospieszy dnia 8 grudnia 1937 r. o godz. 17-tej (5 po poł.) do Domu Katolickiego na Śródce (końcówki przystanek tramwaju nr 2), gdzie Teatrzyk kukielki „KUKU” wystawia PANA TWARDOWSKIEGO, baśń ludową w 7 obrazach z muzyką i tańcami oraz MIKOŁAJA KUKIELKOWEGO z niespodziankami pod kierownictwem artyst. Prof. Wl. Roguskiego i reżyseria Bolesława Rosińskiego. Bilety w cenie 0,45 zł i 0,20 zł plus podatku do nabycia w dzieł przedstawienia przy kasie. Cały zysk przeznaczony na „Gwiazdkę” dla najbardziej potrzebujących parafii archikatedralnej. Dzieci i rodziców zaprasza serdecznie Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia św. Wincencio a Paulo parafii archikatedralnej.

zg 1551/2

Czy wiecie dzieci...

że św. Mikołaj przybędzie już w niedzielę, 5 grudnia o godz. 15 na salę

Domu Rzemieślniczego

przy ul. Ratajczaka? A ile mieć będzie podarków i jakich pięknych! Nie zapomnijcie więc poprosić Waszych Rodziców, by Was koniecznie zabrali. Mogę Wam zdradzić, że św. Mikołaj także starszym rodzadom będzie podarki. Zabawić się również będzie można, gdyż program wieczoru bardzo jest urozmaicony. O wszystkim bowiem pamiętano, o dobrej muzyce, przedstawieniu dla dzieci, różnych niespodziankach i grach towarzyskich a wreszcie i o smacznym i renomowanym bufecie własnym. A więc spiescie wszyscy w niedzielę do Domu Rzemieślniczego, by przy godziwej rozrywce pomóc Paniom ze Stow. św. Wincencio a Paulo zebrać choć skromny fundusik na gwiazdkę dla najbardziej potrzebujących parafii farnych.

zg 1516/17

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej przy parafii św. Marcina urządził w niedzielę, dnia 5 grudnia 1937 Wieczornice p. t. „Nielotności serce matki”. Utwór sceniczny w 4 aktach. Początek o godz. 19.30 wieczorem w sali koncertowej. Bilety nabyć można przed Kościołem oraz wieczorem przy kasie. Wszystkich nam życzliwych prosimy o łaskawe poparcie.

zg 1549

Poznaj Poznań! Związek Popierania Turystyki w Poznaniu organizuje w niedzielę, dnia 5. 12. wycieczkę do Muzeum Miejskiego. Uczestnicy wycieczki zapoznają się z pokojem i biblioteką Kasprowicza, w której spędzał ostatnie dni swego żywota wielki nasz poeta. Zobaczymy Jego rekwizyty i inne rzeczy związane z Jego życiem. Oglądać będziemy dalej obrazy Wyczółkowski. Meciny Krzeszy i in., zwiedzimy dział samorządowy, dział cechów wielkopolskich i jedyne w Polsce muzeum radiowe z jego bardzo cennymi zbiorami. Zbiórka o godz. 12-tej przy ul. M. Poca 18 (kolo restaur. „Belweder”). Prowadzi p. Marian Frackowiak. Opłata od osoby 30 gr, radioabonenci i młodzież 20 gr. Bilety wcześniej można nabyć u portiera Hotelu Bazar.

zg 1548

Dowiadujemy się, że sekcja finansowa Polskiego Białego Krzyża organizuje w salach Adria **Wieczór św. Mikołaja** (dla starszych) (słowo starszych nie należy rozumieć dosłownie). Pięknie zapowiadający się wieczór, odbędzie się 5 grudnia rb. o godzinie 20-tej z laskawym współudziałem znanych artystów. Podarki są już przygotowane. Będzie też i bridże oraz szereg miłych niespodzianek.

zg 1545

Wycieczka do Teatru Wielkiego urządził Pol. Tow. Krajoznawcze w niedzielę, dn. 5. 12. Zbiórka o godz. 10 przy wejściu od Wałów Wązów. Wstęp dla gości 30 gr. Prowadzi p. Kisielewicz.

zg 28 359

Staraniem Stow. Misyjnego przy kościele ks. ks. Salezjanów, Wroniecka 9 dnia 5 grudnia br. o godz. 6 wieczorem na sali Królowej Jadwigi, Aleje Marcinkowskiego 1 zostanie wygłoszony odczyt (z przełożeniami) przez ks. Władysława Bartonia, który niedawno powrócił z Francji p. t. „Moja praca duszpasterska wśród Polaków pod Paryżem”. W II części programu członkinie Stow. Misyjnego odegrają piękny współczesny dramat w 1 akcie p. t. „Zranione Serce”. Dochód przeznaczony na cele misyjne.

zg 1550

Akademia jugosłowiańska ku uczczeniu Święta Narodowego Jugosławii odbędzie się w niedzielę, 5. 12. br. w lokalach Stowarzyszenia, Podgórna 10. Początek o godzinie 18-tej. Stroje wizytowe.

zg 28 389

Restauracja w Hotelu Polonia Grunwaldzka 18, poleca bezpłatnie salę do zabaw i pokoje klubowe na wszelkie uroczystości. Kuchnia wyborowa. Ceny niskie. Wieczorem dancino.

Ng 53 297

Jeszcze sprawa blokady Szkoły Budowy Maszyn

Poniżej podajemy tekst rezolucji, którą uchwalili studenci Wyższej Szkoły Budowy Maszyn i Elektrotechniki w Poznaniu na wieceu w dniu 2 bm., kończącym blokadę uczelni.

Rezolucja ta brzmi:

„Zebrani na wieceu w dniu 2 grudnia wobec zapewnienia ze strony Ministerstwa W. R. i O. P., że sprawa projektu nowelizacji ustawy w sprawie tytułu inżyniera posuwa się normalną drogą dla ustaw przewidzianą, poza tym, że żadne uboczne czynniki nie wpłynęły na bieg sprawy, postanowili zakończyć blokadę uczelni w tym przeświadczeniu, że nie rezygnują z walki o urzędy i przywrócenie swoich żądań, przeciwnie dołożą wszelkich starań, aby ich słuszna sprawa zakończyła się zwycięstwem.

„Starania te będą szły w kierunku:

- a) przedłożenia członkom Izb Ustawodawczych odpowiedniego memoriału w tej sprawie,
- b) podniesienia jeszcze bardziej w życiu typu studenta-fachowca, świadomego swoich żądań jako tego, którego pierwszym i naczelnym celem jest budowa wielkiej i potężnej Polski.

Smutne koleje życia niższego urzędnika skarbowego

Kościan (ko) Sąd Okręgowy z Leszna na sesji wyjazdowej w Kościanie rozpatrywał w składzie 3-osobowym sprawę Józefa Skrzypczaka, niższego urzędnika skarbowego w Kościanie, oskarżonego o nadużycie.

W czerwcu 1936 roku osk. Józef Skrzypczak, otrzymawszy od właścicielki kieszki, p. Papięzowej w Kościanie, 14 złotych z poleceniem zapłacenia ich tytułem podatku, przywłaszczył sobie kwotę 10 złotych, a do kasy skarbowej wpłacił tylko 4 złote. Natomiast na kwicie skarbowym dopisał 10 złotych tak, iż p. Papięzowa była przekonana o uregulowaniu podatku. Dopiero przy następnej wypłacie przestępstwo Skrzypczaka wyszło na jaw, za które obecnie stanął przed sądem.

Zeznania oskarżonego uwypukliły tragedię życiową nisko uposażonego urzędnika państwowego. Pensja osk. Skrzypczaka wynosiła bowiem tylko 70 złotych miesięcznie, z której odciągano mu nadto raty na pożyczkę państwową. Skrzypczak zeznał, że kiedy wzbraniał się podpisać pożyczkę, naczelnik urzędu nazwał to „antypanstwowym postąpieniem”. Skrzypczak otrzymał więc za ledwie 50 i kilka złotych na rękę. W inkryminowanym czasie zachorowała mu niedawno poślubiona żona, a nie mając pieniędzy na lekarstwo dla niej, przywłaszczył sobie wspomniane 10 złotych, które w listopadzie 1936 roku, będąc już na posadzie w Gostyniu, przesłał do tut. Urzędu Skarbowego.

Sąd biorąc pod uwagę tragiczny spłot okoliczności życiowych osk. Skrzypczaka, skazał go za sfałszowanie kwitu i defraudację na łączną karę 9 miesięcy więzienia z zawieszeniem na 3 lata i utratę praw na 2 lata, przy czym zaznaczył, iż jest to najniższy wymiar kary, przewidywany przez kodeks karny w danych przestępstwach.

Sprzeniewierzył 7.000 zł

Gdynia. — Posłańcowi żydowskiej firmy Fetter polecono zainkasować w jednym z banków w Gdyni 7 tysięcy złotych. Pieniądże miał posłańiec wpłacić pewnemu klientowi firmy. Młodociany posłańiec, dwudziestoletni Beniamin Szapownik, pieniądze w banku zainkasował, ale też natychmiast się ulotnił w niewiadomym kierunku. Za gońcem wszczęto pościg, który jednak nie dał dotąd żadnego wyniku. (p)

POGODA

POZNAŃ, 4 grudnia 1937.

Temperatura 7 godz. + 3,6; 13 godz. + 1,1.

Ciśnienie

7 godz. 737,8 mm.

13 godz. 741,3 mm.

tendencja barom.: ciśnienie wzrasta

Zachmurzenie

7 godz. pochmurno, słońce

13 godz. pochmurno, deszcz

Wiatr

7 godz. kierunek północny, szybki, 9 m/sek.

13 godz. kierunek półn., szybki, 9 m/sek.

Opad

w ciągu poprzedniej doby (od godz. 7 rano dnia wczorajszego do godz. 7 rano dnia dzisiejszego) 10,5 mm, rodzaj opadu: deszcz.

Temperatura

w ciągu ub. nocy (do g. 7) najn. + 3,4 o g. 6,45 w ciągu ub. dnia najwyższa + 5,5 o godz. 13,30

Prognoza pogody na dzień jutrzejszy:

Dalszy spadek temperatury, w ciągu dnia poniżej zera. Zachmurzenie dość duże, miejscami drobny śnieg

Z WIELKOPOLSKI

— * **BYDGOSZCZ.** W ramach „Niedzieli Uniwersytetu Poznańskiego” dnia 5 bm. dr Jan Zdzitowiecki wygłosił wykład nt. „Eurico Conradini i nacjonalizm włoski”. Wykład odbędzie się o godz. 18 w gimnazjum humanistycznym przy ul. Grodzkiej. (n)

— * **CHODZIEŻ.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. doc. dr Julian Rząska wygłosił wykład nt. „Z mikroskopem wgląd ciała ludzkiego” (z przeżościami) Wykład odbędzie się o godz. 16 w auli gimnazjalnej. (n)

— * **GOSTYN.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. prof. U. P. dr Józef Kostrzewski wygłosił wykład nt. „Kultura polska wczesnego średniowiecza na tle wykopalsk” (z przeżościami) Wykład odbędzie się o godz. 17 w domu parafialnym. (n)

— W kaplicy SS Miłosierdzia odbyły się rekolekcje dla Stowarzyszenia Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo. Nauki głosił misjonarz ze Zgromadzenia OO. Misjonarzy z Krakowa.

— Dawniejsza „Czytelnia im. H. Sienkiewicza”, przeniesiona do Domu Parafialnego, czynna jest w poniedziałki, środy i piątki od godz. 19,30 do 20,30.

— Przesesem Zw. Kat. Stow. Młodzieży m. został mianowany na dalsze 3 lata szambelan Ed. Potworowski z Goli. (zp)

— * **GRODZISK.** We wczorajszej notatce o jubileuszu duszpasterza parafii grodzkiej ks. dziekana Kruski zakradł się błąd drukarski. Mianowicie ks. dziekan Kruska obchodził w ub. środe 35-letnie kapłaństwa, a nie 25-lecie, jak mylnie wydrukowano.

— * **INOWROCŁAW.** Za zasługi na polu pracy społecznej został odznaczony ks. kanonik dziekan Kubski Złotym Krzyżem Zasługi.

— Stow. Meźów Katol. par. farnej obradowało nad losem i demoralizacją młodzieży pozaszkolnej. Ustawy zabraniają zatrudniać chłopców w wieku do 16 lat w handlu i rzemiośle. — Młodzież ta wałęsa się po ulicy demoralizując się. Meżowie Katol. chcą temu przeciwdziałać i postanowili otworzyć świetlice dla tej właśnie młodzieży. Świetlica ma dać przytułek i opiekę w miesiącach zimowych. W tym celu postanowiono utworzyć przy Katol. Stow. Meźów sekcję charytatywną. (ik)

— * **JAROCIN.** W niedzielę 5 bm. odbędzie się w sali Hotelu Centralnego wielkie zebranie dla członków i sympatyków Stronnictwa Narodowego. Referat polityczny na tym zebraniu wygłosi del. Zarządu Okręgowego z Poznania.

— * **KOŚCIAN.** W niedzielę 5 bm. wystąpi po raz pierwszy w Kościanie w auli gimnazjum państwowego znany powszechnie Chór Dana. Z tego też powodu Chór męski „Arion” odłożył powtórkę operetki „Peppina” na niedzielę 12 bm.

— Sad Okręgowy z Leszna na sesji wyjazdowej w Kościanie zatwierdził wyrok i instancją skazującą Jana Gulika z Witkówek na 8 miesięcy więzienia za kradzież roweru. — Ten sam sad rozpatrywał sprawę pobicia gospodarza Kaczmarka z Puszczyno-Kowa przez stróżów polnych tegoż majątku — Adama Mierzejewskiego i Jana Galuska. W dniu 15 lipca 1936 r. stróż ci pilnował w nocy zbiorów na polach majątku Puszczyno-Kowa. W tym samym celu udał się na własne pole z fuzją gospodarz Kaczmarek. Przechodzący obok stróżów Kaczmarka, zaczęli go uprzedzić o nielegalnym wstąpieniu na pole. Zaczęli go straszyć, a Kaczmarek, nie chcąc poddać się, zaczął się bronić. W wyniku strzelaniny Kaczmarek zmarł. W tym samym celu udał się na własne pole z fuzją gospodarz Kaczmarek. Przechodzący obok stróżów Kaczmarka, zaczęli go uprzedzić o nielegalnym wstąpieniu na pole. Zaczęli go straszyć, a Kaczmarek, nie chcąc poddać się, zaczął się bronić. W wyniku strzelaniny Kaczmarek zmarł.

— * **WRZESNIA.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. doc. U. P. dr Hieronim Markowski wygłosił wykład nt. „Grecki ideał piękności kobiecej” (z przeżościami) Wykład odbędzie się o godz. 19 w auli gimnazjalnej. (n)

— * **ZBASZYN.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. dr Janusz Staszewski wygłosił wykład nt. „Zamki i miasta krzyżackie — wspomnienia z podróży” (z przeżościami). Wykład odbędzie się o godz. 18 w sali dworcowej. (n)

— * **KROTOSZYN.** Spośród myśliwych wielkopolskich, wystawiających swe eksponaty na wystawie łowieckiej w Berlinie, nagrody otrzymali: za wieńce jelenie p. prof. Magdziński (Krotoszyn) II nagrodę i za parostki rogacza leńczyńskiego p. Edmund Krzyżkiewicz (Krotoszyn) III nagrodę.

— W miejscowych szkołach powszechnych zapoczątkowano z dniem 1 bm. dożywianie biednych dzieci. Wydawaniem posiłków, składających się z ciepłego mleka i bułek, zajęli się panie ze sekcji dożyw. przy komitetach rodzicielskich w poszczególnych szkołach. W szkole powszechnej na Błoniu „Rodzina Wojskowa” dokarmia 50 dzieci w wieku przedszkolnym z rodzin bezrobotnych. (jk)

— * **NAKŁO.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. prof. U. P. dr Kazimierz Tymieniecki wygłosił wykład nt. „Narodziny polskiego nacjonalizmu”. Wykład odbędzie się o godz. 17,30 w auli gimnazjum państwowego. (n)

— U gospodarza Marcza na Wybudowaniu pod Nakłem włamali się złodzieje do chlewu, skąd skradli 9 gosi i zniknęli z łupem w ciemnościach nocy.

— W tutejszej cukrowni podczas pracy robotnik Szubiński doznał ciężkich poparzeń. — Po doraźnym opatrunku przewieziono go do szpitala.

— Pierwszy turnus zastępczej służby wojskowej po przeprowadzeniu swych dni urzędził dancing towarzyski, z którego dochód w wysokości 21,50 zł przeznaczono na F. O. N.

— Zarząd Miejski w niedługim czasie przystąpi do podziału terenu przy wodociągach i za cementarzem na działki pod budowlę. Parcele względnie pobudowane już na nich domki miasto sprzedawać będzie na dogodnych warunkach spłaty.

— Na ul. Marsz. Piłsudskiego założono kilka nowych lamp elektrycznych, przez co ulica wiele zyskała. (nc)

— * **OBORNKI.** Zmarła tu w 81 roku życia sp. Dorota Splawska. Żalobna msza św. odprawiał ks. wik. Helka. O godz. 10 wyruszył z kościoła na cmentarz kęndukt żalobny prowadzony przez ks. wik. Helkę w asyście ks. wik. Drewniaka. Zmarła okazywała dużo sympatii ruchowi narodowemu, a podczas wyborów pracowała gorliwie dla dobra sprawy.

— * **RAWICZ.** Pomimo uprawianej od dłuższego czasu akcji antyżydowskiej wielu oby-

teli popiera w dalszym ciągu żydowski skład jełit Zyda Lubelskiego, chociaż istnieje w Rawiczu czysto polski handel jełitami, którego właścicielem jest p. Jan Michalak. Społeczeństwo, rozumiejące znaczenie odżywiania polskiego życia, winno tam skutecznie swe zakupy.

— W niedzielę 5 bm. odbędzie się w sali p. Dziembowskiego w Rawiczu, ul. Sienkiewicza 27, wielkie zebranie protestacyjne w sprawie Gdańska. Ze względu na aktualny temat liczny udział społeczeństwa jest bardzo pożądany. (rs)

— * **RAWICZ.** Odbyło się ostatnio nadzwyczajne walne zebranie KSM. m. okręgu Rawicz. Po zagajeniu zebrania, przystąpiono do odczytania protokołu. Z kolei zali swe sprawozdania członkowie ustępującego zarządu. Referat wygłosił p. Wiśniewski — prezes rawickiego Kola Akademików, po czym odbyły się wybory nowego zarządu, który tworzą pp.: prezes — Edward Luczak, wiceprezes — A. Sedlak, sekretarz — F. Plewka skarbnik — Woźniowski.

— Stow. Pań św. Wincentego a Paulo urządzi doroczną „Wieczór Wincentek”, w sali strzelniczej. Wieczór odbędzie się dn. 8 bm. o godz. 18 i będzie urozmaicony występami rawickich artystów. (rs)

— * **PLESZEW.** W ramach wykładów powszechnych U. P. dnia 5 bm. prof. U. P. dr Tadeusz Silnicki wygłosił wykład nt. „Hiszpania kraj i kultura” (z przeżościami). Wykład odbędzie się o godz. 17 w auli gimnazjum. (n)

— * **ROGOZNO.** Akcja pomocy zimowej dla bezrobotnych rozpoczęła się z dniem 11 bm. W tymże dniu zaczęły się wydawać boni żywnościowe, zaś z dniem 6 bm., obiady dla dzieci bezrobotnych.

— Srebrny jubileusz małżeński obchodzili długoletni czytelnicy naszego pisma pp. Kachlicy.

— * **SMIGIEL.** Wielkie zebranie „Obozu Wszepolskiego” odbyło się w dniu 1 bm. przy udziale około 100 osób, które zgali prezes powiatowy mgr Gronowski. Dr Zenkiewicz złożył życzenia z okazji 35-lecia kapłaństwa ks. proboszczowi Nowakowi. Referat nt. nowego Stron. Pracy i masonerii wygłosił dr Zenkiewicz. (sd)

— * **SRODA.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. doc. dr Mieczysław Ruxerówna wygłosiła wykład nt. „Chiny, a świat grecko-rzymski” (z przeżościami). Wykład odbędzie się o godz. 16 w auli gimnazjalnej. (n)

— Kolo S. N. w Środzie urządzi z dniem 5 bm. o godz. 12 strzelanie o cenne nagrody z wiatrówek w świetlicy S. N. przy ul. Kilińskiego. Strzelanie odbywać się będzie codziennie od godz. 15-22. Cena trzech strzałów 20 gr.

— Złote gody małżeńskie obchodzili w tych dniach pp. Stanisław i Magdalena Golebiewscy.

— Odbyło się tu walne zebranie Chóru Kościelnego pod opieką św. Cecylii. Wybrano nowy zarząd, w skład którego wchodzi pp.: ks. prob. dr Janicki — patron, W. Wojciechowski — prezes, St. Paleczewski — wiceprezes, J. Weclawiak — sekretarz, J. Barańczukówna — skarbniczka, J. Bartkowiak — dyrygent, lawnicy: Fr. Cegielski, A. Braun, E. Zbiński, Z. Bartkowiak, S. Kończalówna i J. Świtówna. Komisja rewizyjna pp.: Kraski, W. Kaczmarek i F. Waligóra. Chór liczy obecnie 139 członków.

— Z dniem 1 grudnia przeniesione zostały biura posterunku policji do gmachu starostwa na parterze, pokój nr 1.

— * **WĄGROWIEC.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. prof. U. P. dra A. Skalkowskiego wygłosił wykład nt. „Margarabia Aleksander Wielopolski w świetle ostatnich badań”. Wykład odbędzie się o godz. 16,30 w auli gimnazjalnej. (n)

— * **WOLSZTYN.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. prof. U. P. dr Roman Pollak wygłosił wykład nt. „Stosunki włosko-polskie w ich dziejowym rozwoju”. Wykład odbędzie się o godz. 17,15 w auli gimnazjum. (n)

— Sad Okręgowy na sesji wyjazdowej w Wolsztynie skazał Józefa Błaszyka z Kaszuczu za katowanie swej nieślubnej córki Ireny Janukowskiej na 10 mies. więzienia, a teściową Marię Pikorz za ten sam występki na 6 mies. więzienia, zawieszając w obu wypadkach karę na 5 lat. (wo)

— * **WRZESNIA.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. doc. U. P. dr Hieronim Markowski wygłosił wykład nt. „Grecki ideał piękności kobiecej” (z przeżościami) Wykład odbędzie się o godz. 19 w auli gimnazjalnej. (n)

— * **ZBASZYN.** W ramach wykładów powszechnych Uniwersytetu Poznańskiego dnia 5 bm. dr Janusz Staszewski wygłosił wykład nt. „Zamki i miasta krzyżackie — wspomnienia z podróży” (z przeżościami). Wykład odbędzie się o godz. 18 w sali dworcowej. (n)

Przy dolegliwościach żołądkowo-kiszczowych, zaparciu, wzdęciu, odbijaniu się, braku apetytu, zamroczeniu, bólu głowy (migrenie), mdłościach, zastosowaniu 1-2 szklanek naturalnej wody gorzkiej Franciszka Józefa wywołuje doskonale opróżnienie przewodu pokarmowego.
Tg 21912

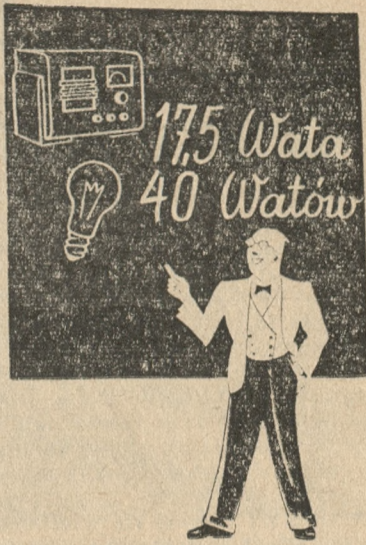
Z GDYNI I WYBRZEŻA

OBURZENIE... ŻYDÓW

Pikietowanie sklepów żydowskich w Gdyni daje dobre wyniki. Nawet władze policyjne i bezpieczeństwa podkreślają z uznaniem, że akcja prowadzona jest w ramach dozwolonych i nie zakłóca spokoju. Publiczność ostrzeżeniem przed składami żydowskimi przezwycięża dążeń. Wszystko to przyprawia o wielkie zdenerwowanie kupców żydowskich. Żydzi posłali specjalną delegację do Warszawy, która ma u czynników centralnych zabiegać o zakaz pikietowania. Rozwieszono również afisze, reklamujące akcję pikietową jako zahamowanie publiczności do stępu do taniach źródłach zakupu. Wszystkie te rozpaczliwe wysiłki żydowskie pozostają jednak bez skutku. (p)

EKSPLOATACJA ELEWATORA ZBOŻOWEGO

Podpisany został w Gdyni akt notarialny między Elewatorami Zbożowymi w

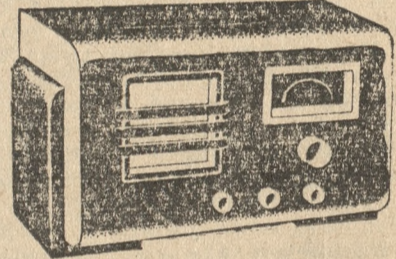

ODBIORNIK ECHO-127-Z ZUZYWA O 22,5 WATA MNIEJ PRĄDU OD NAJCZĘŚCIEJ UŻYWANEJ W MIESZKANIACH ŻARÓWKI

ECHO

2-PENTODOWY ODBIORNIK O ZALLETACH DROGICH, WIELOŁAMPOWYCH APARATÓW, ZASIEG EUROPEJSKI, ZNAKOMITA SELEKTYWNOŚĆ, UNIERSALNY PRZELĄCZNIK NAPIĘĆ.

G O T. ZŁ 198,— SPŁATY DO 15 RAT

Polsec a Spółką Eksploatacji Elewatorów Zbożowych na dzierżawę 4 rejonowych elewatorów znajdujących się w Kutnie, Kruszycy, Sokolu, Ostrowcu Świętokrzyskim oraz elewatora eksportowego w porcie gdyńskim, Spółka Eksploatacji Elewatorów Zbożowych powołana została do życia przez Państwowe Zakłady Przemysłu Zbożowego oraz Centralę Rolników.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zapowiedzi

Dnia 3 bm. wywieszono następujące zapowiedzi (osoby, przy których nie jest podana miejscowość, mieszkają w Poznaniu):

Owdowiały major w stanie spoczynku Władysław Srocki i Stanisława Golakówna; handlowiec dyplomowany absolw. W. S. H. Henryk Pogorzelski w Malej Dąbrówce; urzędnik, dyplomowana absolw. W. S. H. Aniela Heymanówna w Katowicach; student praw Sylwester Radzicki-Kaprowski i Melania Tyliczńska; ogrodnik Edmund Rośniski i Władysław Nowaczykówna; zofer Czesław Dupczyński i nakładczka Maria Stankowska; murarz Andrzej Majchrzak i Helena Woźniakówna w Krzyżownikach, pow. poznański; robotnik Kazimierz Chudziński i Karolina Bogacka w Kokosynie; czeladnik kowalski Stanisław Drażczak i robotnica Stanisława Nowicka w Świerkówkach, pow. obornicki; robotnik Jan Kempiak i Joanna Bedyńska w Krzyżownikach — Osiedle Miejski; szlifierz Jakub Borowicz i Klara Malecka, oboje w Dopiewie, pow. poznański; piekarz — cukiernik Jan Fiszerowicz i Stanisława Dudziakówna w Śmiglu; robotnik Stanisław Sron i Walentyna Tyłka w Lubiniu, pow. poznański; zofer Czesław Mielhalak i Władysław Strojwas w Pięwach-mieście, powiat szamotulski; handlowiec Stefan Panowicz i biuralistka Zofia Parolówna; piekarz Feliks Raish i Gertruda Snita; muzyk Józef Miłaszewski i pracownica Ludwika Grajewska; redaktor Ginter Rinke i Margorzata Reich w Katowicach; owdowiały emeryt, posterunkowy P. P. Marcin Miłniski w Skokach, pow. wągrowiecki; i Józefa Małolepsza; robotnik Antoni Wald w Buszewie, pow. szamotulski, i pracownica domowa Marianna Softysiakówna; rzemieślnik Piotr Rybarczyk i pomocnica introligatora Seweryna Kubasiakówna; kupiec-podróżniak Walenty Lorenz i ekspedientka Ewa Kwiatkowska; krawiec Józef Matuszak i Leonarda Sobkowiakówna; robotnik Józef Cwikla i krawcowa Pelagia Zielińska; szusarz Edmund Fraszczak i Stanisława Kaliszan; robotnik Antoni Scheffler i pracownica Marianna Mielcarówna w Obornikach; owdowiały rolnik Jan Jurkowski i gospodyni Władysława Pietrzakówna; mistrz szewski Józef Szmania i hafciarka Stanisława Ciesielska; robotnik Roman Tomczak i owdowiała Maria Frankiewiczowa z domu Jedrzeżczakówna; robotnik Stanisław Kluj i Maria Wiśniewska z domu Niemcówna; kamieniarz Franciszek Tyrchan i owdowiała Józefa Teichert z domu Marrasówna.

Zgony

Dnia 4 bm. zapisano następujące zgony: Kazimierz Garczewski, 9 mies., 26 dni; Józef Szymkowiak, woźnica, 34 lata; Lucja Przybylska, 12^{1/2} godz.; Zenon Przybylski, 22 godziny; Anna Zawallówna, uczennica szkolna, 8 lat, zam. w Łodzi; Barbara Maria Walichówna, 16 dni; Barbara Ratajczykówna, 2 lata, 4 mies., 20 dni; Barbara Dzielińska z domu Wysakowska, 46 lat; Edmund Kamiński, emeryt, starszy elektryk, 66 lat; Maria Prałatowa z domu Zielińskiewiczówna, krawcowa, wdowa, 56 lat.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Łatanie finansów komunalnych

Przeprowadzone w ostatnich latach „oddłużenie” zagrożonych w wysokim stopniu finansów wielu związków samorządu terytorialnego nie dało oczekiwanych wyników na przyszłość; stwierdziła to oficjalnie centralna komisja oszczędnościowo-oddłużeniowa, uznając za konieczne przystąpienie do zasadniczej ich poprawy. Finanse komunalne, a zwłaszcza miast, nie tylko nie są zrównoważone, ale wykazują nadal wyraźną tendencję załamania się.

Wszczęta na wiosnę r. b. wielka akcja Związku Miast o przyznanie samorządowi w całym państwie prawa pobierania komunalnego dodatku do podatku dochodowego na wzór województw zachodnich (co byłoby najprostszym podwyższeniem ich dochodów i najistotniejszym ze względu na wyrównanie w tym względzie obciążeń produkcji) napotkała na sprzeciw kół gospodarczych i nie znalazła poparcia rządu. Uznając jednak konieczność ratowania zagrożonych finansów komunalnych minister skarbu zapowiedział na posiedzeniu sejmowej komisji skarbowej dnia 1 czerwca r. b. wniesienie na sesję jesienią odpowiednich przedłożeń.

Gdy rząd do tej pory nie ujawnił swych zamierzeń, Związek Miast zwrócił się z końcem listopada r. b. do ministra skarbu o przyspieszenie odnośnych przedłożeń oświadczając gotowość przedstawienia własnego projektu. Memorial podnosi też związek finansów komunalnych z poprawą koniunktury gospodarczej, która domaga się wzmoczenia inwestycji i wywołuje wzrost cen oraz nowe obciążenia samorządu, jak na obronę przeciwlotniczą i przeciwgazowa i inne.

Ponieważ nowe obciążenia podatkowe ludności uważa się za niedopuszczalne, projekty poprawy finansów komunalnych z konieczności isć obecnie mogą wyłącznie w kierunku zwolnienia samorządu od pewnych wydatków z przejęciem ich z powrotem przez państwo, jak np. dodatków mieszkaniowych nauczycieli, oraz w kierunku zwiększenia udziału samorządu w podatkach państwowych. Z nowych obciążeń wysuwa memorial tylko specjalny podatek na drogi dla miast większych tzw. wydzielonych, (o tym podatku pisaliśmy niedawno, że nie byłby uzasadniony).

Jak z tego wynika, zagadnienie równowagi finansów komunalnych przedstawia duże trudności, nastąpić bowiem może albo przez nowe obciążenie ludności albo kosztem skarbu państwa. Jedno jest jednak pewne, że sprawa nie cierpi zwłoki.

Zrównoważenie finansów komunalnych jest tak samo ważne, jak równowaga budżetu państwowego, administracja komunalna stanowi bowiem część administracji państwowej. Załamanie się finansów komunalnych byłoby załamaniem się administracji publicznej, a konieczna ich sanacja po zupełnym załamaniu się spadała czy tak na skarb państwa, kosztowała by go zaś wtedy daleko więcej.

Tym też tłumaczy się stanowisko wobec poprawy finansów komunalnych, zajęte onegdaj w Sejmie przez wicepremiera w jego exposé budżetowym. Minister uważając, że do zasadniczej reformy finansów komunalnych

będzie można przystąpić dopiero za trzy lata, proponuje zasilać je do tego czasu ze skarbu państwa corocznie sumą 10 miln. zł. Dalej zapowiada zwolnienie samorządu od pewnych ustawowych obciążeń, w szczególności od płacenia nauczycielom dodatku mieszkaniowego. Poza tym jednak skłonny jest zgodzić się na przyznanie miastom wydzielonym specjalnego podatku drogowego, który by był pobierany przede wszystkim od nowowzniesionych budowli.

Czy te środki wystarczą na utrzymanie finansów komunalnych? Z dodatku do podatku dochodowego obiecywał sobie samorząd 40 do 60 miln.

zł i żądał ponadto zwolnienia od wspomnianych wyżej obciążeń. Dodatek mieszkaniowy dla nauczycieli wynosi obecnie w gotówce około 10 miln. zł (wartość mieszkań dawanych nauczycielstwu w naturze prawie drugie tyle). Podatek drogowy w miastach większych wyniesie może przy najwyższej stawce jakich 10 miln. zł.

To ostatnie bezpośrednie obciążenie ludności, a zwłaszcza ruchu budowlanego, powoli już obniżającego się, wzbudza poważne wątpliwości; zwłaszcza ze względu na obciążenie nowych domów opłatami adiacentowymi, wynoszącymi do 12 pct kosztów budowy. Poza tym podatek drogowy, jak już raz pisaliśmy, jest w miastach zasadniczo nieuzasadniony i jako podatek „łowy” sprzeciwia się przyjętemu systemowi podatkowości komunalnej.

to zagadnienie prawdopodobnie nabierze w niedługim czasie aktualności, należałoby zwrócić uwagę na znajdującą się obecnie w ogniu dyskusji nowelizację ustawy przemysłowej w odniesieniu do rzemiosła i wyszukać moment dla nowelizacji tej ustawy odnośnie do handlu. Prelegent zakończył twierdzeniem, że samorząd gospodarczy może rozwijać należyta inicjatywę, jeżeli będzie działał w porozumieniu z organizacjami gospodarczymi.

Aktualny temat obfitujący w bogactwo szczegółów, interesujących kupiectwo, wywołał ożywioną dyskusję, w której przemawiali m. in. pp. prezes K. Otmianowski, prezes Fr. Maciejewski, Mikołajczyk, dr Piechocki, radca Kontrowicz, dyr. Kusz, Andrzejewski i Nyka.

Mówcy wypowiedzieli się przeciw projektowanej Izbie Gospodarczej i stwierdzili, że samorząd gospodarczy może tylko wówczas działać skutecznie, jeżeli będzie miał jako podbudowę sprężyste działające organizacje gospodarcze i kupieckie, dające wyraz dążności i potrzeb całego życia gospodarczego.

Obrazy zakończono późnym wieczorem. Z zadowoleniem przyjęto do wiadomości, że liczba członków Konfraterni wzrosła w ostatnim czasie ze 170 na 213.

Następne zebranie Konfraterni odbędzie się w przyszły wtorek d. 7 bm. Porządek obrad przewiduje powzięcie uchwały w sprawie utworzenia stypendium im. Telesfora Otmianowskiego. (kl)

Wśród kupiectwa branzowego

W sali Domu Kupiectwa obradowało w tych dniach pod przewodnictwem p. Zdzisława Koźlickiego Koło Kupców Towarów Krótkich, Galanterii i Modnych Artykułów Damskich Zrzeszenia Kupców Chrześcijań. Referat o przygotowaniu do zawodu kupieckiego wygłosił dyrektor biura Zrzeszenia Kupców Chrześcijań p. Marian Potocki. W ożywionej dyskusji przemawiali m. in. pp.: Szostag, B. Habrych i Koźlicki. Na zebraniu postanowiono urządzić cykl wykładów dla personelu kupieckiego oraz przeprowadzić propagandę celów Kółta przy pomocy prasy i omawiano szczegóły tej propagandy. (kl)

Jedyna Pielgrzymka do Rzymu

organizowana za aprobatą Kancelarii Prymasa Polski i pod protektorem J. E. Ks. Biskupa St. Adamskiego
28 XII — 7 I
zł 240.—
og 1937-8 — z paszportem
(Wenecja — Rzym — Neapol
Padwa — Florencja)
Zapisy
FRANCOPOL Poznań, św. Marcin 58
Warszawa, Mazowiecka 9

Jak w roku 1936, tak i dziś

jeśli chodzi o podarek gwiazdkowy to należy pamiętać, że firma

S. ZYGADLEWICZ

Poznań, 27 Grudnia nr. 6

specjalnie przygotowała tysiące najmodniejszych i pięknych przedmiotów dla wytwornej PANI — i PANA.

Gwiazdkowa zniżka cen ułatwia nabycie wybranego подарunku po niższej cenie.

PRZYJMujemy ASYGNATY „KREDYT”.

Tg 21926

Z życia organizacyjnego kupiectwa

Z zebrania Zrzeszenia Kupców Chrześcijań w Poznaniu

Dnia 2 grudnia o godz. 20,15 odbyło się zebranie Zrzeszenia Kupców Chrześcijań w Poznaniu, którego przedmiotem było sprawozdanie p. Klausiusa z kongresu kupiectwa polskiego w Warszawie.

Zebraniu przewodniczył p. wiceprezes Koźlicki, który po zwykłych formalnościach wstępnych podał komunikaty zarządu oraz wyniki zbiórek na F. O. N. i sztandar dla jednego z poznańskich pułków artylerii. Członkowie Zrzeszenia złożyli na F. O. N. ogółem 29.629,15 złotych, zaś na sztandar zebrano sumę 2.006,50 zł, co dobitnie świadczy o stosunku kupiectwa do naszej armii.

Z kolei zabrał głos p. Klausius, który w krótkich słowach scharakteryzował przebieg kongresu kupiectwa, a następnie omówił szczegółowo wyniki obrad i uchwały. Cały kongres upłynął pod znakiem unarodowienia handlu polskiego, uważając kupiectwo wielkopolskie za „rdzeń, z którego wyjdzie odrodzenie handlu polskiego”. Stwierdziwszy, że kupiectwo nasze nie ustanie w walce o swoje słuszne postulaty, zakończył p. Klausius swój referat mocnymi słowami — „Polski musi być handel w Polsce”.

Po odczytaniu rezolucji zjazdu zabrał głos pp. Kruk, Lexandrowicz, Kielczewski, dyr. Gruszecka oraz p. Klausius.

W wolnych głosach i wnioskach p. Lewandowski zaapelował do serce i ofiarności kupiectwa na rzecz bezrobotnych, po czym p. Koźlicki zamknął zebranie.

Z Konfraterni Kupców Chrześcijańskich

Ostatnie posiedzenie Konfraterni Kupców Chrześcijańskich odbyło się w Domu Kupiectwa przy licznych udziałach członków. Po zagajeniu przez starszego Konfraterni p. K. Otmianowskiego, sprawozdanie z Kongresu Kupiectwa Chrześcijańskiego w Warszawie złożył p. mgr Kluczyński. Szereg uwag uzupełniających wypowiedział prezes K. Otmianowski, który podkreślił, że kupiectwo wielkopolskie uczestniczyło w liczbie około 300 delegatów. — Konfraternie Kupców Chrześcijańskich w Poznaniu zastępowało na zjeździe trzech delegatów. W dyskusji nad sprawozdaniem p. Nyka podniósł znakomitą reprezentację kupiectwa wielkopolskiego, która na kongresie przedstawiała dobrze przygotowane tezy i odpowiednio je broniła.

Następnie szereg uwag poświęcił prez. K. Otmianowski jesieniemu zjazdowi delegatów Wlkp. Związku Chrześcijańskich Zrzeszeń Kupieckich, który, jak już donieśliśmy, odbył się w ub. sobotę.

Pisarz Konfraterni dyr. Kusz, zdał w treściwych słowach sprawę z wycieczki

Konfraterni do Kościana, gdzie zwiedzono cukrownię i fabrykę wódek radcy Czajki.

Następnie dyr. Izby Przemysłowo-Handlowej dr St. Waschko w blisko godzinnej pogadance omówił stosunek samorządu gospodarczego do zrzeszeń przemysłowych. Omawiając podstawy prawne samorządu gospodarczego, poświęcił prelegent szczególniejszą uwagę izbom przemysłowo-handlowym. Omówiwszy działalność izb, potrącił o różne mniej i więcej realne projekty, mające nadać inny charakter samorządowi gospodarczemu, poświęcając również uwagę problemowi zaporczyzmu z krajów o tzw. ustroju totalnym.

W dyskusji nad nowelizacją ustawy o izbach przemysłowo-handlowych, które

KRONIKA GOSPODARCZA

Z KRAJU

(k) **Bilans Banku Polskiego na trzecią dekadę listopada.** W trzeciej dekadzie listopada zapas złota powiększył się o 0,3 miln. zł do 433,9 miln. zł, natomiast stan pieniędzy zagranicznych i dewiz obniżył się o 0,2 miln. zł do 35,4 miln. zł. Suma wykorzystanych kredytów zwiększyła się o 33,2 miln. zł do 650,5 miln. zł. Zapas polskich monet srebrnych i bilonu obniżył się o 11,0 miln. zł do 35,8 miln. zł. Pozycja „inne aktywa” uległa zwiększeniu o 6,0 miln. zł do 255,9 miln. zł, pozycja zaś „inne pasywa” zmniejszyła się o 5,4 miln. zł do 198,9 miln. zł. Natychmiast płatne zobowiązania obniżyły się o 9,5 miln. zł do 323,8 miln. zł. Obieg biletów bankowych — w wyniku wyżej omówionych zmian wzrósł o 43,0 miln. zł do 1.034,1 miln. zł. Pokrycie złotem wynosi 34,50 pct.

(k) **Wykład wybitnego ekonomisty.** Dn. 7 grudnia r. b. o godz. 20 w sali 18 Collegium Minus dr Tomasz Lulek prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego wygłosi wykład pt. „Dziesięć lat przedsiębiorczości państwowej”. Wykład organizuje Towarzystwo Prawnicze i Ekonomiczne. Goście mile widziani. Wstęp dla nieczłonków — 50 gr., dla studentów — 25 gr.

(k) **Cykl wykładów z uproszczonej księgowości podwójnej.** W związku z rozpoczynającym się rokiem gospodarczym Izba Przem. - Handlowa organizuje dla drobnych przedsiębiorstw cykl wykładów z zakresu uproszczonej księgowości. W wykładach tych zostanie w praktyczny sposób omówiona zasada prowadzenia ksiąg handlowych i przetwarzania odpowiednio przykłady. Chcąc uczestnikom wykładów ułatwić w pierwszym okresie prowadzenie ksiąg handlowych, biuro Izby, za pośrednictwem biegłego księgowości, udzielać będzie w pierwszym kwartale 1938 r. co sobotę od godz. 13 do 14 poradę z zakresu księgowości. Wykłady jak i poradę są bezpłatne. Wykłady odbywać się będą 6, 7, 9 i 10 grudnia 1937 r. o godzinie 20 w gmachu Miejskiego Liceum Administracyjnego, ul. Fr. Ratajczaka nr. 30.

(k) **W sprawie składek ubezpieczeniowych.** W dniu 24 listopada r. b. Okręgowy

Związków Pracodawców w Poznaniu wystosował do ministrów skarbu, przemysłu i handlu oraz opieki społecznej memoriał, w którym obszernie uzasadnił postulat przedłużenia postanowień o czasowym obniżeniu składek za ubezpieczenia emerytalne robotników i pracowników umysłowych oraz za ubezpieczenie od wypadków i chorób zawodowych. Jak wiadomo, Rada Ministrów na ostatnim swym posiedzeniu uchwaliła utrzymanie obniżonej skali składek, a odnośny projekt ustawy nie napotka zapewne w izbach ustawodawczych na sprzeciw.

(k) **Nowa placówka przemysłu zabawkarskiego.** Przemysł zabawkarski w Polsce jest niestety silnie zażydzony. Stąd też każda inicjatywa czysto - polska z tego zakresu zasługuje na pełne poparcie kupiectwa i społeczeństwa polskiego. Obecnie w okresie przedgwiazdkowym zaczynają pojawiać się nieznanne dotąd szerzej na rynku polskim, a bardzo rozpowszechnione w Anglii i Niemczech wycinanki z drzewa, które po złożeniu dają jakiś piękny obrazek. Składanki te, nazwane „gra ciepłoty”, wyrabiane są w Poznaniu przez p. Halinę Lange. Winny one znaleźć amatorów zarówno wśród młodzieży, jak i dorosłych.

(k) **Wyniki Jarmarku Welny.** Od Dyrekcji Targów Poznańskich otrzymaliśmy sprawozdanie z którego wynika, że na 38 Jarmark Welny w dniu 30 listopada r. b. zgłoszono ogółem 154.031 kg welny z czego sprzedano ponad 85.000 kg. Większość welny bo aż 116.000 kg. pochodzi z Pomorza i Wielkopolski. Ceny wahały się od zł 2,60 do 3,50 przy czym za partie welny czarnej i mytej płacono 4,40 zł. Czasowe zainteresowanie welną grubsza i czarna.

(k) **Eksplatacja elewatorów zbożowych.** W Gdyni podpisany został dnia 1 bm. akt notarialny pomiędzy Elewatorami Zbożowymi w Polsce, a spółką Eksplatacji Elewatorów Zbożowych na dzierżawę 4 rejonowych elewatorów, znajdujących się w Kutnie, Kruszycy, Sokalu i Ostrowcu Świętokrzyskim, oraz elewatora eksportowego w porcie gdynińskim. Spółka Eksplatacji Elewatorów Zbożowych powołana została do życia przez Państwowe Zakłady Przemysłu Zbożowego oraz Centralę Rolników.

Z ZAGRANICY

(z) **Pogłoski o wznowieniu międzynarodowego kartelu cynkowego.** Dobre poinformowane koła kupców metalowych w Londynie skłonne są przywiązywać bardzo mało uwagi do ponownie obiegających pogłosek o rzekomych rokowaniach, prowadzonych w celu ponownego utworzenia międzynarodowego kartelu cynkowego, rozwiązanego — jak wiadomo — w grudniu w r. 1934.

(z) **Układ węgiersko - czechosłowacki.** W ubiegłym miesiącu podpisany został układ handlowy węgiersko - czechosłowacki, a jednocześnie umowa weterynaryjna i układ o ruchu pogranicznym. Umowa w dziedzinie przypuszczalnie w życie od 1 stycznia 1938 r. w formie na razie prowizorycznej. Układ opiera się na klauzuli największego uprzywilejowania.

(z) **Eksport bawełny ze Stanów Zjednoczonych.** W ciągu pierwszych 3 miesięcy bież. sezonu eksportowego, wywieziono ze St. Zjednoczonych następujące ilości bawełny: do Anglii 475 tys. bali, do Francji 283 tys. bali, do Niemiec 279 tys. bali, do Polski 71 tys. bali i do Japonii 69 tys. bali. Wartość importowanej ze St. Zjedn. przez Polskę bawełny wynosi 4.300 tys. dol.

NOWINY TECHNICZNE

Kłopoty dokoła sztucznej wełny

Najważniejszym po bawelnie surowcem przemysłu włókienniczego jest wełna. Tkaniny wełniane są nie tylko bardzo trwałe, lecz ponad to doskonale chronią od zimna i wilgoci, zalety bardzo cenne dla mieszkańców tych wszystkich krajów, które położone są po za gorącymi strefami kuli ziemskiej. Duże zapotrzebowanie wełny powoduje, że większość państw skazana jest na import wełny australijskiej lub południowo-amerykańskiej, obciążający poważnymi pozycjami bilans handlowy. Nic więc dziwnego, że oddawna, szczególnie zaś po wspaniałych wynikach w zakresie produkcji sztucznego jedwabiu, kuszono się o wytworzenie sztucznego włókna, które mogłoby zastąpić wełnę.

Po długim szeregu nieudanych eksperymentów, dokonywanych przede wszystkim w Niemczech, ostatnio dopiero Feretti we Włoszech opracował sposób wyrabiania sztucznej wełny „Lanital” i przystąpił do produkcji na wielką skalę. Wywołało to niemałą sensację w całym świecie, dzięki czemu dziś każdy wie, że „Lanital” wyrabia się z mleka, wprawdzie się dookładniej, z kazeiny. Na kazeinie opierały się również poprzednie doświadczenia niemieckie, gdyż kazeina swym składem chemicznym bardzo jest zbliżona do keratyny, tj. głównego składnika wełny zwierzęcej i różni się od niej jedynie większą zawartością węgla i mniejszą zawartością siarki. Zasiłki Feretti'ego polegały na tym, że poddając surową kazeinę procesowi „dojrzwiania”, wyprodukował specjalny, uszlachetniony, gatunek kazeiny tzw. kazeiny tekstylnej.

Właściwy proces wyrobu lanitalu nie różni się technicznie w niczym od fabrykacji sztucznego jedwabiu z celulozy. Tu i tam surowiec, a więc kazeinę, w całości rozpuszcza się w odpowiednich rozpuszczalnikach i otrzymaną w ten sposób gęstą ciecz przetłacza się przez mikroskopijne otwory do „kąpieli ścinającej”, po czym włókno nawija się w motki, z tą tylko różnicą, że lanital przechodzi jeszcze poprzednio przez drugą kąpiel „utrwalającą”. Po wysuszeniu motków i pojęciu na długości odpowiadające mniej więcej długości wełny naturalnej, lanital tworzy białą masę podobną do waty, gotową do przedzenia.

Po początkowym okresie entuzjazmu odezwały się na temat lanitalu liczne głosy krytyczne, twierdzące, że jest on daleki od doskonałości. Rzeczywiście też różnice pomiędzy wełną i lanitalem są bardzo znaczne. Poszczególne włoski wełny posiadają kształt puste rurki pokrytej drobnymi łuskami, poza tym zaś włoski te nie są takiste, lecz lekko skręcone. Wskutek takiego ukształtowania wełna odznacza się wielką wzajemną przyczepnością, zaś tkaniny wełniane obfitują w niezliczone ilości drobnitkich komórek powietrznych, tworzących właściwą warstwę izolacyjną, dzięki której właściwie wełna jest „ciepła”. Poza tym jeszcze wełna dość niechętnie przyjmuje wilgoć.

Włókna lanitalu są pełne, proste i gładkie, przyczepność ich jest nieznaczna i nie posiadają zdolności filcowania. Odporność wobec wody jest niewielka i podczas gdy wełna w praniu się wstępuje, to lanital wyciąga się dość silnie. W rezultacie więc lanital sam w sobie bynajmniej nie może zastąpić wełny, natomiast nadaje się dobrze jako domieszka do wełny w stosunku pół na pół.

Dla Włoch, walczących zacięciem o samowystarczalność gospodarczą i to

byłoby wielką ulgą, gdyby nie nowa komplikacja, tak się bowiem dziwnie składa, że tylko niewielkie ilości mleka przerabia się tam na masło resztę zaś na... sery! A więc nowy kłopot: skąd wziąć odpowiednie ilości chudego mleka?

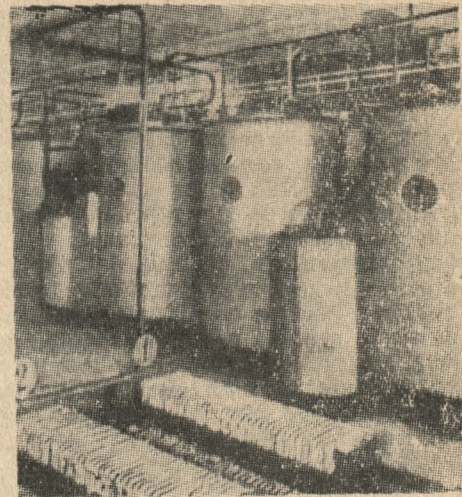
To samo pytanie jest niezawodnie powodem, dlaczego Niemcy, dążące uparcie do samowystarczalności, nie chcą słyszeć o lanitalu. Wobec wielkiego braku pasz i katastrofalnego spadku produkcji mleka lanital jest dla nich zupełnie bezwartościowy, z drugiej strony jednak import wełny jest niemniej uciążliwy a więc i surowiec zastępczy zamiast wełny bardzo pożądanym. Dla rozwiązania tego zagadnienia Niemcy poszły w kierunku odpowiedniego przekształcenia produkcji sztucznego jedwabiu i tak obok sztucznego jedwabiu i Zellfaser (sztucznego jedwabiu ciętego) wyłoniło się zagadnienie wełny celulozowej (Zellwolle).

Z tego co poprzednio powiedzieliśmy o wełnie wynika, że dla zagadnienia sztucznej wełny nie tyle jest ważny skład chemiczny sztucznego włókna, ile jego struktura, przybliżona o ile możliwości do struktury wełny. Tymczasem włókno sztucznego jedwabiu jest, tak samo jak lanital, pełne, gładkie i proste ze znaczną chłonno-

ścią w stosunku do wody. Trzeba więc było, dla zwiększenia przyczepności włókna, znaleźć odpowiednią drogę wyjścia. Wytwarzanie włókna w kształcie puste rurki było zbyt trudne i zresztą nie bardzo celowe, natomiast wypracowano możliwość wyrabiania włókna o powierzchni nie równej imitującej w zdumiewający sposób łuski pokrywające włoski wełny.

Te nierówności powierzchni przyczyniły się do znacznego zwiększenia przyczepności włókna, nie tyle jednak, aby mogła dorównywać wełnie. Skuteczniejszy sposób znaleziono w wyrabianiu włókna nie prostego lecz skręconego, przypominającego skręcenie włosków wełny. W niektórych fabrykach wprawia się włókno w ruch obrotowy i to w chwili ścinania się w kąpiel, sposób ten utrudnia jednak nawijanie włókna na szpulki poza tym zaś włókno takie w trakcie dalszej przeróbki łatwo traci „ondulację”.

Ostatnio w jednej z fabryk skręca się gotowe już włókno i utrwała skręty za pomocą impregnacji syntetycznymi żywicami. Włókna z taką „trwałą ondulacją” nie tylko nie prostują się przy dalszej przeróbce, lecz odznaczają się, dzięki impregnacji, doskonałą odpornością na działanie wody. Wytwórcy zapewniają, że włókno takie pod względem izolacji cieplnej do-

Oto potężne filtry, w których oczyszcza się rozpuszczoną kazeinę, przeznaczoną do wyrobu lanitalu.

równuje zupełnie wełnie naturalnej. Mimo to sztuczne wełny celulozowe stosuje się na razie też tylko jako domieszki do wełny naturalnej, co jednak w przeciwieństwie do mieszanek z lanitalem powoduje nowe trudności przy farbowaniu wskutek różnego sposobu reagowania na działanie barwników.

Widzimy więc, że mimo wielkich postępów walka o sztuczną wełnę nie tylko nie jest zakończona, lecz weszła dopiero we właściwe stadium rozwoju. (ach)

W służbie biednym i potrzebującym

Praca poznańskiego okręgu „Caritas”

Świętliczanki wydziału parafialnego „Caritas” na Naramowicach. — W gronie dziewcząt ks. proboszcz Halas i S. Anna.

Długi, mroczny korytarz drugiego piętra parafialnego domu św. Marcina wypełniony ludźmi. Co ich zgromadziło? Przyszli po pomoc, po wsparcie do poznańskiego okręgu „Caritas”.

Co pewien czas ktoś z grona czekających ubywa i znika w jednym z pokojów. Wraca rozpromieniony, odczuwa się, że ulżono ciężarowi jego doli.

Z czym ludzie przychodzą i o co proszą? Posiwiwały mężczyzna w postrzępionym ubraniu i dziurawym obuwiu prosi o jakiś lepszy, laniej slotom i zimnu mogący sprostać przyodziewek. Przybyły z prowincji za pracą od wielu lat bez zajęcia pozostający bezrobotny pragnie uzyskać przekaz do domu noclegowego. Młodzieniec wychudły o bladej twarzy chciałby dostać gdziekolwiek jakąś pracę.

Wszyscy zostają wysłuchani. Ubiegający się o znośniejszą odzież idzie z delegatem „Caritasu” do sklepu z używaną garderobą, bezrobotny z prowincji zdobywa jakąś zapomogę, młodzieniec pracę w drwalni.

Bezpośrednia opieka nad ubogimi mieszkańcami danej parafii, nad bezdomnymi, przyjeźdnymi, należy zasadniczo do wydziałów parafialnych, kierowanych przez siostry zakonne. Okręg przyjmuje bezpośrednio ubogich tylko w wyjątkowych wypadkach. Na terenie Poznania pracuje 18 wydziałów parafialnych. Środki finansowe na swą działalność czerpią wydziały z funduszy okręgu, który zasila zwłaszcza parafie położone na przedmieściach. W roku sprawozdawczym 1936-37 wydziały otrzymały ogółem od okręgu przeszło 36 tys. zł. Pracami okręgu kieruje ks. dyr. Józef Jasiński.

Dbając o wychowanie dzieci i zapewnienie im odpowiedniej opieki, „Caritas” utrzymuje sam lub udziela pomocy ochronkom. Pod wyłącznym zarządkiem okręgu pozostaje ochronka pod wezwaniem św. Jana Bosko na Głównej. Okręg udzielił subwencji na urządzenie ochronki w Krzyżownikach i parafii św. Rocha w Poznaniu. Dawniej przez „Caritas” prowadzone ochronki: pod wezwaniem św. Wincentego a Paulo w parafii farnej i pod wezwaniem bł. Katarzyny

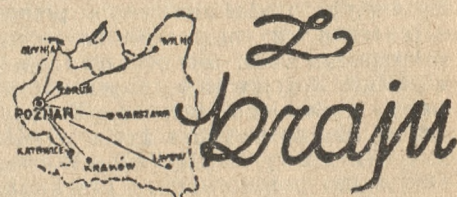
Labouré przy al. Marcinkowskiego 24, przeszły pod zarząd odpowiednich parafii. W trosce o zdrowie fizyczne dzieci współdziała „Caritas” z Towarzystwem Kolonij Wakacyjnych i Stacyj Sanitarnych „Stella”, za pośrednictwem którego korzystało z letniego wypoczynku 396 dzieci, będących pod opieką okręgu.

Na młodzież stara się oddziaływać „Caritas” m. in. przez świetlice, które są czynne na Solaczu i w Naramowicach. Pożyteczną rolę pełni także Tow. Opieki nad zaniedbanymi kobietami „Przystań”, które prowadzi dom św. Elżbiety.

Dla starszych urządzono 6 świetlic, które kierowane są wedle zasady „dusza miłosierdzia jest miłością dla duszy”. — Świetlice prowadzone są przez pp.: hr. Pruszyńską i dyr. Kokell. Dzięki ofiarności „Stelli” mogły wydziały parafialne „Caritasu” wysłać 57 matek na odpoczynek do Kobylnicy. Okręg współpracuje poza tym w zakresie opieki nad ubogimi z Konferencją św. Wincentego a Paulo, Stow. Pań Miłosierdzia, Tow. Pomocy dla zubożałej Inteligencji, Tow. opieki nad więźniami i ich rodzinami „Patronat”, Katolickim Tow. Ochrony Kobiet, Komitetem Tanich Kuchen, Opieką Polską nad Rodakami.

W roku 1936-37 uzyskało za pośrednictwem okręgu i wydziałów parafialnych pracę niemal półtora tys. osób. Odzieży i różnych sprzętów wydano blisko 900 sztuk. Zakupiono odzieży dla podróżnych i bezrobotnych za z górą 750 zł. Drwalnia wypłaciła 558 bezrobotnym tytułem wynagrodzenia około 14 tys. zł. Ks. Prymas udzielił bezrobotnym i ubogim za pośrednictwem „Caritasu” wsparcia w kwocie ponad 10 tys. zł. W roku sprawozdawczym sprzedano bonów jałmużniczych za sumę blisko 11 tys. zł.

Główną podstawą finansową działalności okręgu są składki. Dały one w roku 1936-37 sumę ponad 19 tys. zł. Wobec istniejącej nędzy fundusze, jakimi dysponuje „Caritas”, są niewystarczające. Okręg poznański „Caritas” w tych warunkach zwraca się do społeczeństwa z apelem, aby zwiększyło zakres swej współpracy. Każda ofiara zmniejsza ludzki ból i cierpienie. (wyg)

ZUCHWAŁA KRADZIEŻ BANDY WŁAMYWACZY

Na jakiś czas przed otwarciem składu przed firmą „Kabel Dalekosiężny” w Warszawie zajęła platforma z czterema ludźmi, na którą po otwarciu składu zabrano materiału za około 4.000 zł. Wnet okazało się, że byli to złodzieje. Śledztwo natychmiastowe wykazało, że kradzieży dokonała cała banda zagraniczna, składająca się przeważnie z Żydów - złodziei oraz przemytników. Sprawców aresztowano

CHIŃCZYCY W ŁODZI

Jak donoszą, do władz administracyjnych w Łodzi wpłynęły podania o nadanie prawa pobytu dwu Chińczykom: pp. Jan-Ling - Pin i Ma - Ping - Czeng. Chińczycy ci zamierzają otworzyć w Łodzi sklep z galanterią i wyrobami egzotycznymi.

Z GÓRNEGO ŚLĄSKA

Na Górnym Śląsku bawiła wycieczka przemysłowców węgierskich, którzy zwiedzili cały szereg obiektów przemysłowych. W Świątchłowicach zwiedzali koksownię, wysokie piece, stalownię i walcownię, hutę, po czym w Wielkich Hajdukach byli podejmowani w kasynie urzędniczym. Goście udali się następnie do Krakowa.

Nawet przed lokalem miejskim nie mają złodzieje należytego respektu. W tych dniach włamali się nie wysłędzeni dotąd sprawcy do biura Miejskich Zakładów Przemysłowych w Mysłowicach i po rozpruciu kasy zabrali z niej 300 złotych. Kradzież byłaby prawdopodobnie większa, ale ich ktoś spłoszył.

POMNIK KS. KORDECKIEGO W IWANOWICACH

Bohater nasz narodowy ks. Augustyn Kordecki ma pomnik swój w Częstochowie na Jasnej Górze, natomiast nie ma go, po za skromną tablicą pamiątkową w kościele w miejscu swego urodzenia Iwanowicach. W tym celu też powstał na miejscu komitet, mający na celu zbieranie składek, ażeby wystawić na miejscu okazały Dom Katolicki z pomnikiem ks. Kordeckiego. Komitet ten czyni starania, gdzie należy, ażeby uzyskać prawo do zbierania składek na ten wzniosły cel w całej Polsce.

NIETYKLI POWÓD WSTRZYMANIA AWANSÓW

Jak donoszą, na zarządzenie władz nadzorczych wstrzymane zostało wykonanie awansów urzędników miejskich magistratu katowickiego, uchwalonych już przez Radę Miejską. Wstrzymanie wykonania tych awansów nastąpiło na skutek protestów niektórych organizacji społecznych, wysuwających poważne zastrzeżenia w stosunku do niektórych urzędników, zarzucając niesłuszny awans dla niektórych przy równoczesnym pominięciu w awansach zasłużonych pracowników - niepodległościowców.

Wstrzymanie tych awansów wywołało na Śląsku wielkie wrażenie i szerokie komentarze.

Sztuczna wełna lanital, wyrabiana z kazeiny, przedstawia, po opuszczeniu suszarki, białą masę podobną do waty.

NA MARGINESACH KSIĄŻEK

Losy państwa Kowalskich

Najlepszym dziełem Marii Kuncewiczowej, tegorocznej laureatki miasta Warszawy, oraz jedną z najlepszych powieści polskich lat ostatnich jest „Cudzoziemka”. Równowaga pomiędzy zamysłem i wykonaniem, pomiędzy założeniem pisarskim i użytymi środkami jest w tym utworze godna podziwu. Jest o tyle idealna, że zatraca się tu granica pomiędzy formą i treścią, a czytelnik postawiony jest wobec najzupełniej jednolitego utworu, który wolno nazwać już nie tylko powieścią, ale i dziełem sztuki.

Możność mówienia o „Cudzoziemce” z takim uznaniem i entuzjazmem jest szczególnie ważna dla ludzi, którzy śledzili całą drogę rozwojową talentu Kuncewiczowej. Drogę niedługą. Lat kilkanaście zaledwie trwającą. Pierwsze powieści tej autorki, „Przymierze z dzieckiem” i „Twarz mężczyzny” wcale nie zapowiadały takiego i tak szybkiego rozwoju. Raczej przeciwnie, powieści nie występowały ponad bardzo poprawną, a jeśli chodzi o styl aż za poprawną przeciętność. Styl Kuncewiczowej w tych jej pierwszych utworach chorował na zwykłą naszego okresu chorobę baroku stylistycznego nadmiaru porównań i efekciarstwo.

Ale po tych powieściach przyszły inne książki. Otrzymałyśmy „Dwa księżycy”, tom szkiców nowelistycznych, osnutych na tle pięknego stafażu malarskiego miasteczka, Kazimierza nad Wisłą. Jeszcze się na kartach tej książki ważyło niedoświadczony pisarski z pisarską teźzną i świadomością zamierzonego celu, ale odczuwał już tu czytelnik dojrzewanie naprawdę pięknego i głębokiego talentu. Tom felietonów obyczajowych z życia współczesnej Warszawy pt. „Dyżurni Warszawski” tylko potwierdził to przekonanie, a wydana w rok później „Cudzoziemka” pozycję literacką, jedną z pierwszych w dzisiejszej literaturze polskiej, ostatecznie ugruntowała.

W szerszych kołach czytelnicy mówili się w związku z „Cudzoziemką” o pośpiechu podjętego tematu i ponurym tle powieści. Jeden z krytyków napisał nawet, że „powieść jest przykra”. Otóż pozostawiając szerszym kołom czytelnicy te ich wyrażenie zewnętrzne miary, które posiadają pewną słusność i uzasadnienie, — trzeba stwierdzić, że cokolwiek można o „Cudzoziemce” ujemnego powiedzieć, nie da się obalić faktu, że jest to powieść artystycznie bardzo wysokiej klasy, a jej autorka pisarzem dojrzałym i głębokim.

W tych dniach, niemal równocześnie z przyznaniem Kuncewiczowej literackiej nagrody m. Warszawy — wyszła jej nowa książka — „powieść radiowa” pt. „Dni powszednie państwa Kowalskich”. Powieść napisana została dla radia i przed radiowym mikrofonem poszczególne jej rozdziały były czytane, wobec czego powinna być omówiona przez znawców słuchowisk radiowych. Skoro jednak „Dni powszednie państwa Kowalskich” zostały wydane również i w książce, oznacza to, że autorka przypisuje swojej pracy walory również ściśle literackie i „książkowe”. Z prawdziwym zainteresowaniem pochylamy się nad nową książką Marii Kuncewiczowej. Co

oznacza ta praca na drodze rozwoju literackiego wybitnej pisarki?

W przedmowie napisano, wielokrotnie to podkreślając, że praca Kuncewiczowej jest eksperymentem. Radio coraz szerzej rozprzestrzenia swoją zachłanność, coraz nowe gatunki wprowadza w programy, zapragnęło mieć również powieść. Ale powieść dla radia musi być odmienna, musi uwzględnić tyle a tyle zastrzeżeń, przystępować tylu a tylu wskazaniom. Wszystkie razem wzięwszy nie są łatwe, nigdy dotąd nie były rozwiązywane, więc każda próba, każde pionierstwo na tym polu jest eksperymentem. Ten fakt konieczności eksperymentowania rzucił cień na całą robotę. Eksperyment składa się cały z namysłu, a może nawet nie tyle jest głęboką i prawdziwą pracą intelektualną, ile właśnie zręczną żonglerką dawnych pomysłów w nowych warunkach i okolicznościach. Eksperyment hamuje naturalny nurt twórcy pisa-

Wytworny Garnitur

og. 107

i Płaszcz Miarowy

z ulicy NOWEJ od KONKIEWICZA

rza, nurt, w którym zbiegają się wszystkie władze i uzdolnienia psychiczne człowieka, a nie tylko sucha przemysłowa skłonność do rozwiązywania rebusów formalnych.

Nowy utwór Kuncewiczowej jest obarczony wszystkimi grzechami, które z tego źródła się wywodzą. Obciążony jest rezonerstwem i dydaktyką. Poza przedstawionym nam tekstem wyczuwa się ustawicznie rękę technika monter, którego przebiegła czujność nie pozwala treści utworu rozwinąć się swobodnie i wytworzyć największego atutu pisarskiego — biorącej w niewolę sugestii.

Również temat jest wykalkulowany. Chodziło o taki temat, taką fabułę, która będzie bliska i zrozumiała dla większości słuchaczy radia. Autorka wybrała młode małżeństwo ze sfer średniej inteligencji, którego „dni powszednie” snują się na tle życia stolicy polskiej. Każdy rozdział, a raczej każdy dialog przedstawia inną troskę czy radość współczesnego człowieka, reprezentowanego przez któreś z Kowalskich.

Najsilniejszą stroną nowej książki Kuncewiczowej są obserwacje, istotnie bardzo pracowicie zebrane i świetnie, z prawdziwym talentem przedstawione. Ale to i cała wartość tej „powieści”. Po przeczytaniu dochodzi się do wniosku, że Kuncewiczowa wywiązała się wobec radia z całą swą sumiennością i talentami pisarskimi, ale korzyść z tej współpracy wyniosło tylko radio.

Nie wolno przy ocenie tej książki zapominać o tym, że należała ona tylko w połowie do literatury. Dla tego byłbym bardzo ciekaw zdania specjalisty od spraw radiowych, jakie wrażenie wywierały „Dni powszednie państwa Kowalskich”, nadawane przez mikrofon. Może tam znajdzie się równowaga tych braków, które wychodzą z czytaniu. Tak zresztą czy inaczej, krytyk literacki musi stwierdzić, że utwór ten jest tylko „eksperymentem”, uboczną pracą wybitnej pisarki na marginesie jej właściwej pracy twórczej.

JÓZEF KISIELEWSKI

Ng 50 314

DWUSPIEW

SPIEW GERMANÓW:

Tak powiedział nasz wódz:
trza iść naprzód i tuc,
trza pięściami świat trzasnąć po py-
sku!

Potem w gardło się wbić,
potem krew duszkiem pić,
potem zdławić świat w naszym uści-
sku!

W jeden stopmy się złom,
jeśli strzelić ma dom,
ponad gwiazdy i ponad tum Pański!

Gna do bitwy sto trąb,
więc tni, knechcie, i rąb,
w końcu zbuduj nasz tron pra-
germański!

W jedną tylko wierz rzecz:
w śmierć niosący swój miecz,
a na resztę — zatrasnij przyłbicę!

Serce musisz mieć lwa,
a twój sąsiad niech ma,
swe traktaty i swoje granice!...

Chytrze, zmyślnie, jak wąż,
krętą kraźną kraź,
potem rzuć się na łeb i na szyję!

Tylko ten jest coś wart,
kto, jak śpiewa nasz bard:
krwi się wrogiej do syta napije!

Pod tym kronikarz-rymopis, niezdarne wiersze składający, taką pome-
ścił notatkę:

Rozmaicie Bóg swoją okazuje wolę,
bo potem krew się lała i było

SPIEW SŁOWIAN:

Puszcza tutaj jest nasza,
puszcza modlitwą szumiąca
i rzeka ta jest nasza,
wodami śpiewająca.

I nasz miód w pasiekach,
słodzieniec, słodzieniec...
Czarodziejski miód sytny:
odmieniec, odmieniec.

i nasze jest tutaj niebo,
jak przepaścista studnia
Nocami aksamitne,
błękitne z południa.

I ptaki tutaj są nasze,
i pola chlebem dostaje.
I róże purpurą czerwone,
narczy czystością białe.

I nasze tutaj są chaty,
drgające wyteśknieniami,
gdzie szczęście chodzi pod rękę,
z białymi aniołami!

Śpiewa nam o tym bór,
I śpiewa wszystko co żyje:
że albo będzie to nasze,
albo będzie niczyje!

— — — — —
Że niech by tylko kto chciał,
to krew płomieniem zagorze.
I w sercach zamieszka Twój gniew,
Wszehmocny, polski Boże!

Psie pole!

STANISŁAW KROKOWSKI

ADOLF. NOWACZYŃSKI

Wawrzynu godny Wawrzyniec

Surowieckich spod Gniezna osiadło w Warszawie sto trzydzieści lat temu i rozwinęło bujną działalność dwóch, nie jeden.

Pierwszy to był ten exreformata, którego znamy już z racji jego polemizowania i żarcia się z kanonikiem satyrykiem poznańskim Gorczyzewskim oraz z kampanij staczanych ze Stanisławem Kostką Potockim, ministrem i literatem. Temu było na imię Karol. Występując przeciw francmasonom, zwalczał też konstytucję 3-go maja jako „Jakobińską”. W utarczkach polemicznych ze smokiem „Eklererów”, oświecicieli i wolnościelicieli był Karol Surowiecki zajadły, zacierzwiony i nieco obskurantki, za co doczekał się bezlitosnego wyczerpania ze strony naszych historyków literatury z epoki liberalskiej, szczególnie Chmielowskiego (nakładca: Lewenthal), po czym znów niezbyt fortunnego wybielania przez biskupa Nowodworskiego (r. 1876).

Jeżeli in puncto: 3-ci Maj nie miał racji, to in puncto walki z porastającym w sadło Behemothem masonerii miał rację, jak również dość słusznie tępił megalomanię Kostki Potockiego, działacza ad usum Judel-phini. Z tej przyczyny w przyszłej „Złotej Księdze” tych pisarzy, którzy pierwszy poznali się na „Bestii Triumphans”, na smoku antykatoicyzmu, Karol Surowiecki (jaki tam on był sobie) osobny rozdział mieć powinien.

Potworny balast Semitów, pod jakim dziś ugina się stolica Polski (Moszkopolis - Ciemnogród) zawdzięczamy temu, że takich Surowieckich jak Karol nie mieliśmy więcej i mocniejszych i kulturalniejszych. W każdym jednak

razie dziś już i dziś właśnie przez okulary brodaczków z epoki liberalskiej, jak P. Chmielowski czy Smoleński, na takie okazy jak K. Surowiecki patrzeć się nie godzi. Babilońska Nierządnicza Masoneria jest dziś zdemaskowana, a wszyscy, co choćby sto trzydzieści lat temu kłuli jej boki, zasługują na rehabilitację. Wbrew Handelsmanom, Feldmanom i ich katedralnym false-narodowym popleczykom.

Poważniejszym atoli i już bezdyskusyjnie pozytywnym działaczem i pisarzem jest drugi Surowiecki spod Gniezna, także w Warszawie osiadły, z imieniem Wawrzyniec, z profesji uczonej. I ten też walczył w definitywnym celu, aby z warszawskiego Ciemnogrodu nie rozrósł się dzisiejszy Moszkopolis, ale na inny sposób, na racjonalniejszy. Ten uczonej to był właściwie samouk. I z tej przyczyny przerzucał się z jednej dziedziny zainteresowań i badań w drugą. Dłuższy czas śleczął nad początkami Słowiańszczyzny i genezą plebienia polskiego, w czym specjalistą był w onych czasach dziwadło Skorchod-Majewski. W każdym razie Surowieckiego opus w tej materii tłumaczył na język niemiecki nie kto inny jak sam patriarcha panslawizmu Szafarzyk. Dzięki temu dziełu („Początki Starosłowiańskie”) Wawrzyniec Surowiecki został członkiem „Tow. Przejaciół Nauk”, do którego stary Staszic spory poczet Wielkopolan wprowadził.

Z tej sfery zainteresowań przeszedł radca Surowiecki do innej dziedziny, nie tak staroświecko - zamierzchłej, i stał się badaczem stosunków społecznych, gospodarczych i finansowych w dawnej państwowej Polsce. Dłuższy

pobyt w Dreźnie pomógł mu w pogłębieniu wiedzy ekonomicznej, prawnej i fiskalnej. Aby się gruntownie przygotować do rozeznania i zorientowania w polskiej strukturze ekonomiczno - socjalnej, trzeba było stworzyć sobie podbudowę teoretyczną. Surowiecki (sądząc z cyt.) przewertował sumiennie Adama Smitha, Guizota, Condillaca, nie ominął też Saya i Cantillona, nie mówiąc już o niemieckich specjalistach w dziedzinie ekonomiki miast i dziejowości chłopstwa. To mu dało solidne podstawy naukowo-teoretyczne. Dopelnili przygotowania jego obserwacje na miejscu, to jest w kraju, doświadczenia, rozmyślenia i atmosfera intelektualna w Warszawie dla tego typu prac naukowych w owych czasach (1810—1830) bardzo przychylna i chłonna.

Dobrze predysponowany wystąpił Wielkopolanin Surowiecki z dwoma pracami, które zyskały sobie duże uznanie w stolicy. Na pierwszy ogień poszły „Uwagi względem poddanych w Polsce i projekt ich uwolnienia”, następnie zaś „O upadku przemysłu i miast w Polsce”. Rok 1827. Jak więc widzimy z tego, obie sprawy i dziś, po 130 latach, znowu aktualne. Kwestia wyzwolenia stanu włościańskiego już od czasu Kościuszki i Uniwersału Polanieckiego nie schodziła z programu debat i dyskusyj, a w erze działalności pisarskiej Surowieckiego miała cały szereg orędowników i w Sejmie i w prasie, i to tak radykalnych, jak Kanterbery Tymowski, jak Wielkopolanin Szaniecki i T. Morawski, pomijając już deputowanych Frankistów w Sejmie roku 1831, domagających się... wyłączenia bez odszkodowania...

Nas tu zajmie raczej drugie dzieło reformatora Surowieckiego... urbanistyczne.

Teraz tych badaczy dziejowości i gospodarki miast polskich mamy sporo. Zaczęły się grzebania w tych kierunkach jeszcze od Bobrzyńskiego w Krakowie, Korzona w Warszawie, Papégo we Lwowie*). Potem przyszli Krzyżanowski, Jaworski, Łuszczkiewicz, Chmiel, Szydłowski, Bąkowski, Lepszy, Limanowski, Tomkowicz; teraz są Kutrzeba, Bujak, Rybarski, Ptasnik i ich uczniowie Tymieniecki, Grodecki, Arnold Małczyński, przy których jednak nie należy ominąć i M. R. Witanowskiego, który w P.aniu (r. 1891) wydał „Historię miast i mieszczan w krajach dawnego państwa polskiego od najdawniejszych czasów do połowy XIX wieku”. Jak więc widzimy z tego — licznie, wszechstronnie, bogato. Już się wreszcie nie tylko szlachta, ale i mieszczaństwem zajmują, co prawda zawsze jeszcze więcej polityczną dziejowością miast niż gospodarczą.

Atoli kiedy swoją pracę o upadku miast w Polsce pisał Surowiecki, to w pionierstwie tematu był jednym z pierwszych, choć znowu nie pierwszym.

Pierwszym nazwać go nie można nie tylko ze względu na Staszica, ale ze względu na silną grupę rzeczników mieszczaństwa jeszcze za króla Stanisława Augusta. Trzeba sobie bowiem przypomnieć, że przed Staszicem w obronie miast i mieszczaństwa stanęła

*) Lwów był niemieckim do połowy XVI wieku. Jeszcze Bartł. Zimorowicz nazywa go w okresie 1300 — 1550 Leopoldis Germanica i w swej historii Lwowa zasługuje w „rozbudowie” wylizca.

W Krakowie pierwsze wyrazy w księgach gminy datują się dopiero w r. 1537. W znanych nazwiskach rajców między r. 1289 — 1507 na 800, kilka jest słowiańsko brzmiących. Przeciw niemieckim kazaniom w kościołach krakowskich wystąpił pierwszy Wielkopolanin Ostrorog.

LISTY Z BYDGOSZCZY

Soboty, niedziele i czwartki

Soboty należą do teatru. Zdobył je sobie teatr pracowitym przygotowaniem premier na wszystkie prawie soboty sezonu. Premieri operetek i sztuk dramatycznych następują na przemian po sobie z dokładnością sprawnie funkcjonującej maszyny. Raz sztuka, raz sztuczka. Panu Bogu świeczka i diabłu ogarek. Dobrze jeszcze, że jeden ogarek a nie kilka. Bo gdyby układ repertuaru w zupełności uzależniony był od woli publiczności teatralnej, to nie wiele oglądali byśmy świec na ołtarzu bydgoskiej Melpomeny. Trudno — publiczność woli sztuczki. Przynajmniej ta — „premierowa”. I w tym jej upodobaniu nie ma, niestety, żadnej różnicy między pierwszymi miejscami a „galerką”. Co za imponująca zgodność gustów wykwiutnych łóż i szarej „jaskółki”. Nie zachowuje się nawet pozorów. „Elita” bez żenady świeci nieobecnością na wszystkich poważnych przedstawieniach. Na operetkach za to — tłok. Przelewającej się „śmietance” aż krzesła trzeba dostawiać. I jak tu wobec tego dziwić się dyrekcji, że w każdą drugą sobotę świeci diabłu ogarki!

By za nie odpokutować — teatr w pozostałe soboty skwapliwie zapala świece, a czasem nawet — pochodnie. Bije wtedy ze sceny blask taki, że starczy go nie tylko na rozjaśnienie jednej, ale wielu szarych sobót. Do dziś przecież pamiętamy z ubiegłych sezonów wyborne inscenizacje „Balladyny”, „Sulkowskiego” czy „Fantazego”. Do tych niezapomnianych osiągnięć reżyserskich Jerzego Szynclera nawiązali teraz szczęśliwie pp. Korecki i Drewicz, odważnie i interesująco wystawiając „Nie-Boską” Krasieńskiego.

Nie-Boska Komedia licznych zdobyła sobie widzów. Ba! — nawet „śmietankę”. Choć, jak chcą złośliwi, śmietankowa publiczność przyszła na „Nie-Boską” tak licznie tylko w przekonaniu, że to przecież: komedia!

Ale — zostawmy już nieboskie stworzenia w spokoju i zanotujmy tu, obok udatnej inscenizacji Nie-Boskiej Komedi, jeszcze kilka sobót teatralnych znacznie mniejszego znaczenia, lecz przecież godnych uwagi.

W stulecie urodzin Michała Bałuckiego wystawiono na bydgoskiej scenie mniej znaną jego komedię „Krewniaki”. Sympatyczny spektakl poprzedzony został wnikliwą prelekcją dra Jana Piechockiego, który ciekawie scharakteryzował walory sceniczne utworów Bałuckiego, znakomicie wprowadził słuchaczy w epokę autora „Grubych ryb”.

W tragiczny okres walk powstańczych przeniósł widownię Tadeusz

Konczyński trzecią swą sztuką historyczną „Emilia Plater”. Śmiało i trafnie na ogół oddając atmosferę powstania, nie zdołał jednak autor przekonać widzów o prawdzie swojej Emilii Plater. I nie szło tu o większą lub mniejszą zgodność z historią, ale o prawdę artystyczną, której brakowi nie zaradzą najtroskliwsze choćby zabiegi o wierność historyczną.

Nabliższą z sobót teatralnych wypelni prapremiera komedii Kiedrzyńskiego — „Panna Coctail”. Sądząc z tytułu, będzie to nie sztuce świeczka, lecz publiczce ogarek. Obyśmy się mylili.

Przejdźmy już jednak od sobót do niedziel. O zdobycie niedzielnych przedpołudni dla plastyki trwa już od lat uparta ale daleka jeszcze do zwy-

Zasiewy poetyckie

W myśl przysłowia, że trzeba kuć żelazo póki gorące, nawiązując do poprzedniego szkicu o niedorymach poezji nowoczesnej i zwracając się bezpośrednio do poetów lirycznych, tych zwłaszcza, którzy w „Kurierze Poznańskim” utwory swoje zamieszczają. Chodzi mi tu o nawrót do rymów pełnych, co nie jest sprawą tylko formalną, ale łączy się ściśle z treścią muzyczną, a nawet głębiej — z całą duchową treścią twórczości poetyckiej.

Zdaje mi się, że w „Kurierze Pozn.” pojawiają się utwory przeważnie młodych liryków. I to jest słuszne. Poważne pismo codzienne ma odpowiedni dobór czytelników, a w każdą niedzielę zamienia się niemal w tygodnik literacki. Jest to zatem dla młodej poezji teren ze wszech miar szlachetny i korzystny. Nie będą tu, wobec tego, nie na miejscu rozmowy o bieżących zagadnieniach poezji lirycznej, zbyt rzadko i powierzchownie na ogół omawianych. A przy tym sprawy te obchodzą nie tylko poetów...

Na poczynania młodych poetów patrzeć należy, jak na zasiewy poetyckie. Coś kiedyś z tego wyrośnie, albo, ostrożnie mówiąc, może wyrośnie. Nie byłoby tedy obywatelskie stanowisko człowieka, który milczy, chociaż widzi i zawodowo ocenia zasadnicze wady w technice dokonywanych przed jego oczami zasiewów. Ma obowiązek odezwać się, gdyby to nawet dla wielu wieloma przykrościami gróźło. Właśnie w takim i ja znajduję się położeniu.

Modę niedorymów narzucił poezji polskiej obóz wrogi kulturze naszej, a to w celach dobrze wiadomych. Rzecz tu w równej mierze przykra, jak i zdumiewająca, że moda przyjęła się w języku najbardziej do dzwięczności rymowej uzdolnionym, należącem do najbogatszych języków świata, świeżym i młodzieńczym sił pełnym, w języku o niewyczerpanych złożach muzyczności rymowej i rytmicznej, a

także w narodzie, który ma za sobą krótką ale świetną tradycję poezji romantycznej. Musiały działać tu liczne przyczyny uboczne, które jednak możemy na razie pominąć, przystępując wprost do próby nagłego otrząśnięcia się z mody śmiesznej i uboższej. A to jest możliwe.

W sprawie wyboru pomiędzy niedorymami a rymami mamy przed sobą dwa zjawiska rozstrzygające i niewątpliwe. Po pierwsze, dla uszu muzycznych niedorym zawsze czyni wrażenie potknięcia się poety, niedociągnięcia, nieosiągnięcia celu zamierzonego, słowem — chybienia. Kiedy zaś w utworze chybianie jest regułą, całość czyni przykre i śmieszne wrażenie tańca kalek kulawych. I tamtego i tego wrażenia żadne teorie, mody i praktyki niedorymowe nie usuną, bo wrażenia te powstają tu na tle najgłębszych właściwości fizjologicznych ucha ludzkiego, oraz dobrze znanych praw akustyki. Po drugie, dążenie do rymów najlepszych (więc i pełnych przede wszystkim) zmusza poetę do powierzania swojej twórczości tylko pomysłom, nastrojom i natchnieniom o wysokim napięciu duchowym, a to zgodne jest z najlepszymi ambicjami poety i poezji lirycznej. Natomiast pozwolenie sobie na niedorymy daje hasło do opuszczenia się nie tylko w formie, ale i w treści poetyckiej.

Mówiąc bez ogródek, to opuszczenie się w treści od chwili pojawienia się poezji niedorymowej stało się jej piętnem rodowym, a w miarę posuwania się czasu siłą rzeczy rozrasta się i coraz bardziej beznadziejnym czyni los ulegających mu poetów. Dlatego, sądzę, że wielki już czas na uczciwe omówienie całej tej sprawy — bez uprzedzeń i gniewu, a bodaj, zresztą, z gniewem, ale o czystym ogniu najgłębszego i wielokrotno, na chłodno sprawdzonego przekonania, a zatem — bez dymów złości cynicznej.

STANISŁAW PIĘKOWSKI

mocna grupa Kołtataja, że był śmiały „Necker polski” burmistrz Deckert, i że z impulsu i w imieniu tej grupy i tego burmistrza jeden z sekretarzy króla Stanisława, niejaki Swinarski, zredagował memoriał o konieczności emancypacji mieszczaństwa, który to memoriał, wręczony królowi przy specjalnej mieszczańskiej audiencji, wyszedł potem drukiem u Dufoura pt.: „Expozycja”.

Miał tedy Surowiecki poprzedników i antenatów w swoim domaganiu się jak największych prerogatyw dla miast i mieszczaństwa. Łączność między „Expozycją” Swinarskiego a „Upadkiem miast” Surowieckiego da się łatwo wykazać. Aktualna koniunktura w umysłowości ówczesnej dla książki o przemysle i o miastach też wyjątkowo przyjazna, gdyż była to era bądź co bądź księcia Lubeckiego, braci Łubińskich, Jelskiego, początki Szeinkellera, „Banku Polskiego”, Tow. Kredytowego Ziemińskiego i w ogóle rozbudzenia gospodarczego, era pierwszych polskich myślicieli ekonomicznych Fryderyka Skarbka (toruńczyka), braci Stroynowskich, Sipińskiego, Cieszkowskiego, Hoene-Wrońskiego (także Wielkopolan).

Surowiecki musiał być świadkiem tej słynnej „czarnej procesji”, która podczas Sejmu Wielkiego w dzień urodzin króla (25. XI) jechała w karetach na zamek i wraz z życzeniami złożyła królowi „Expozycję” Swinarskiego w imieniu 270 delegatów mieszczańskich ze 140 miast polskich. Echa tej demonstracji odbierają i w kapitalnym dziele „O upadku miast” i w przedmowie-liście do ministra Łubińskiego. Upadek polityczny państwa i rozbiory przypisuje Surowiecki niedorozwojowi stanu trzeciego. Tylko zharmonizowanie interesów trzech elementów społecz-

nych szlachty, mieszczaństwa i chłopstwa może naród wydzwignąć z otchłani nędzy i ciemnoty. Ale handel i przemysł nie mogły kwitnąć w kraju, w którym mieszczaństwo było obezwładnione. Zbyt wielkie latyfundia stawały nadal na przeszkodzie wszelkiemu rozwojowi. Zapatrzone w przykłady i wzory bogatych krajów, szczególnie Holandii i Szwajcarii, występuje Surowiecki, mocnymi argumentami się posługując, przeciw wielkiej własności i przeciw koncentracji kapitału. Występując w obronie równości, wolności i własności, występując też przeciw wszelkim uprzywilejowaniom i stanom uprzywilejowanym. Broni praw szerokiej rzeszy ludności. Jest przeciw nadmiernej ingerencji państwa, przeciw monopolom, przeciw wysokim cłom, przeciw protekcjonizmowi tamującemu wolną wymianę kapitałów, towarów i... nauk. Kalectwo nasze to słaby rozwój międzynarodowych stosunków handlowych. Temu zaradzić może tylko wyzwolony przemysłowiec i kupiec polski, ale wyraźnie polski. Powołanie kupca wzywa go szczególnie do spółkowania z narodami, w których kwitną nauka i sztuka (sic!).

Surowiecki wykazuje fatalne skutki sabotażowania mieszczaństwa w dawnej Polsce, stałego uszczuplania jego dochodów, stałego, choć pokątnego favoryzowania elementu obcego i pasywności. Nieudolność finansowo-gospodarczą miast polskich przypisuje egoizmowi i krótkowidztwu szlachty i jej ekspozyturze tj. Sejmom, parlamentarizmowi jednego stanu, tj. „rycerstwa”.

Trzeba jednak przyznać, że w osądach swoich fizjokrata Surowiecki zachowuje duże umiarkowanie, widoczne wtedy, gdy jego wywody porównuje się

cięstwa walka. Niewątpliwie przybliżyły to zwycięstwo znacznie wspaniałe wystawy Leona Wyczółkowskiego. Obecnie wystawy dzieł Wyczółkowskiego zamknięto aż do czasu, gdy ukazać będzie można całą tę przepyszną kolekcję w obszernych salach przyszłego Muzeum. Obecne bowiem Muzeum, ciasne i ciemne, zupełnie temu zadaniu sprostać nie jest zdolne. Przecież, mimo tak złych warunków, robi ono na prawdę wiele. Dość wskazać na trwającą właśnie rewelacyjną wręcz wystawę nieznanych przeważnie dzieł Jana Matejki. Ekspozycja ta potrwa jeszcze do połowy grudnia, aby następnie ustąpić miejsca dorocznemu pokazowi plastyków bydgoskich.

Gdy o pozyskanie dla siebie niedzielnych przedpołudni dobijają się artyści plastyki, to popołudnia rezerwują sobie uczeni i naukowcy. Niedziele Powszechnych Wykładów Uniwersyteckich cieszyłyby się niewątpliwie większym powodzeniem, gdyby program wykładów układany był bardziej wszechstronnie. Jak dotąd przeważają historycy. A przecież na terenie popularyzacji wiedzy nie mniej wiele, a może i więcej, jest do zrobienia, czy raczej odrobienia, na innych polach nauki.

Przekonać się o tym można było najlepiej na jednym z ostatnich „Czwartków Bydgoskich”, gdy na temat teorii Freuda mówił z głęboką znajomością przedmiotu dyr. Jan Kaczor. Sala zebrań Rady Artystyczno-Kulturalnej wypełniona była po brzegi i to nie publicznością, która przybyła na jeszcze jedno więcej rendez-vous towarzyskie, ale którą sprawozdała gorąca chętka zbliżenia się do współczesnych zagadnień naukowych. I nie tylko naukowych zresztą, bo np. wieczory artystyczne czy autorskie cieszyły się również niebywałym wprost powodzeniem. Byleby tylko zarząd „Rady” nie ustał w tej tak pięknie rozwijającej się pracy. Wzruszające wręcz garnięcie się bydgoszczan do wszystkich niemal imprez Rady Art.-Kulturalnej, to najlepszy dowód, jak wielką lukę w potrzebach kulturalnej Bydgoszczy wypełniają „Czwartki”. Ostatnie z nich poświęcono poezji „O stosunku współczesnego człowieka do poezji” mówił młody poeta bydgoski p. Alfred Kowalkowski. Prelekcja jego to jakby przygotowanie do Wieczoru Autorskiego Literatów Bydgoskich, który będzie pierwszym w naszym regionie przeglądem talentów miejscowych.

Organizatorzy „Czwartków” nie ograniczają się oczywiście do prelegentów czy autorów bydgoskich. W najbliższym czasie gościem „Rady” będzie red. Józef Kisielewski, który powtórzy u nas swój wykład, wygłoszony z inicjatywy Syndykatu Dziennikarzy Wielkopolskich w Białej Sali Bazarowej

MARIAN TURWID.

z takimi skrajnie radykalnymi orędownikami reformy ustroju, jak T. Morawski, O. Szaniecki, R. Rembieliński, K. Tymowski, nie mówiąc już o mało znanym a fenomenalnym pre-Proudhonście, a raczej wprost bolszewiku Maleszewskim... Surowieckiego akcenty antyszlacheckie nie są ani w 50 procentach tak silne, jak choćby gdzieś niedziedzi u...starego Staszica. Na obronę zaś tej ziemiańsko-szlacheckiej sejmokracji da się jednak co powiedzieć i nadal powtarzać, że to mieszczaństwo w czterech pryncypalnych miastach polskich bywało stale i za trzechkrotnym lokacyjno-kolonizacyjnym powrotem obce, bo niemieckie, co prawda w drugich generacjach już się polszczące.

W kupiectwie i w przemyśle stolicy Polski też przeważał napływowy element niemiecki, którego zresztą przeszło 120.000 jako nieodzownego „kulturdünger” w rzemiosłach i przemyśle znów do Kongresówki naprosił minister Lubecki właśnie w latach, kiedy Surowiecki koncyppował swe „przestrogi” i projekty... Oprócz Niemców zaś przybywali i przebywali, jak wiadomo, Ormianie, Włosi (badania prof. Ptasznika), Szkoci, ba nawet Węgrzy i Czesi, bez zespołu których w sumie rozwój jaki taki miast polskich byłby nie do pomyślenia, gdyż inaczej wszystko, co miejskie, byłoby w rękach Semitów i Chazarów. Nowa zaś teoria genetyczna miast polskich, rozwijana teraz przez kilku najmłodszych uczonych, jakoby jeszcze przed kolonizacyjną lokacją (na prawie magdeburskim) już istniały pod kastelami tzw. podgrodzia, targowiska, a więc lechicki związek życia miejskiego, na razie opiera się na bardzo kruchych przesłankach. Niemcy niestety były, Niemcy zakładały i budowały, więc też i nie można się dzi-

wić lechickiemu rycerstwu, że opierając się na pewnych doświadczeniach historycznych (bunt woja Alberta w Krakowie), ewentualną hegemonię a w każdym razie preponderancję rasowo obcego a mocnego elementu zwalczało, zapobiegawczo zwalczało.

Nie tyle więc w złej woli i stanowym egoizmie była wina upadku przemysłu, handlu i miast w Polsce, ile po prostu w jakimś plemiennym ogólnosarmackim mankamentie mózgowym, niedorozwoju czy braku, mówiąc trywialnie, pewnych klepek, który zresztą i dzisiaj, anno Domini 1937, wszędzie z wyjątkiem dzielnicy wielkopolskiej nadal gołym okiem dostrzegać i obserwować się daje. Toteż z tej to dzielnicy pochodzą i na Polskę wychodzą głównie miast i mieszczań, przemysłu i handlu (i pracy organicznej w ogóle) orędownicy i chorążowie, od Ostrogora poczynając, a nie kończąc na St. Szczepanowskim, Jackowskim, Cegielskim i wielu innych.

Wawrzyniec Surowiecki jest... Wawrzyniaka prekursorem, zapowiedzią. Jest ogniwem po Staszicu a przed Skarbkiem ekonomistą (Toruńczykiem) i przed finansistą Cieszkowskim i tytu, tytu innymi.

Toteż i teraz, kiedy w stolicy w Moszkopolis (Niemcewicz) odbywają się kongresy delegatów kupieckich z całej Polski i radzą, jak ratować przemysł, handel i miasta z upadku i z niewoli u „krajowych cudzoziemców”, nie zawadzi też przypomnieć sobie zasługi tego Niemcewicowego rówieśnika rodem spod Gniezna, który jeden z pierwszych złą strukturę społeczną w Polsce piętnował i trzeciemu stanowi w Polsce drogę do współwładania torował. Wawrzyniec, nie Karol!

FELIETON KULTURALNY

Powieści-bliźnięta — i Pearl Buck

Napisał dr Władysław Tarnawski

Strategia powieściopisarska — Sklejona rzeźba — Sam koniec poematu dłuższy od Iliady! — Jedna opowieść w trojgu ust — Albo i w czworgu — Prawdziwe bliźnięta — Amerykanka w Chinach — Duch chrześcijaństwa — Ojczyzna w sercu.

TARY to manewr z zakresu strategii powieściopisarskiej przedstawiać pewne wypadki tak, jak je widzi i odczuwa jedna z osób, a później wrócić do nich,

przenosząc się na punkt widzenia innej osoby. Dopiero przeczytanie obu ustępów wyjaśnia cały kompleks zdarzeń i daje ich pełny obraz. Dwie części rozbitej rzeźby złożono i zlepiono, mamy przed oczyma cały posąg.

Od dawna spotykaliśmy się z tą metodą w obrębie tej samej powieści. W literaturze angielskiej Richardson już dwieście lat temu używając formy listowej systematycznie oświetlał kolejno wypadki i rozmowy ze stanowiska kilku osób. Dalej poszedł — w poezji, nie w powieści — Robert Browning. Olbrzymi jego utwór epicki: „Pierścień i księga” zawiera te same dzieje, opowiedziane kolejno przez wszystkich, którzy w nich uczestniczyli lub byli ich obserwatorami, ponieważ zaś rzecz dzieje się w Państwie Kościelnym, kończy, rodzajem reasumacji, Papież jako najwyższy sędzia. I niewiele tu znaczy okoliczność, czy opowiadania mają wspólny tytuł i tworzą jedną książkę, czy też ukazują się osobno. To jedynie kwestia rozmiarów. Poemat Browninga wyszedł (w latach 1868 i 9) w czterech tomach, a owa wspomniana część końcowa jest, jak zauważono, o jedną czwartą dłuższa od „Iliady”!

*

Wiek XX dopiero przyniósł próbę rozdzielenia identycznych treścią ustępów między dwie powieści. Spotykamy ją w trylogii Arnolda Bennetta. Pod koniec pierwszego utworu postać tytułowa, Clayhanger, poznaje Hildę Lessways i zakochuje się, najwidoczniej z wzajemnością. Lecz do ślubu nie dochodzi, Hilda wyjeżdża nagle i pisze, że jest zamężna. Clayhanger odszukuje ją i sprawdza, że padła ofiarą oszusta, który przez małżeństwo z nią popełnił bigamię. Ale pełne wyjaśnienie zachowania się Hildy i w ogóle stanu rzeczy przyniesie dopiero dalsza powieść, od niej zatytułowana. Uczyniono nawet z tego powodu Bennetowi zarzut, iż uprawia sztuczki romansów zeszytowych. Możliwe, iż rzeczywiście liczył on na zainteresowanie czytelników i zwiększenie popytu na drugą część cyklu. Ale niewątpliwie dokonał też świadomie ciekawego eksperymentu z zakresu techniki powieściowej. Znalazł następców, którzy postępowali jeszcze śmiało i systematycznie.

W r. 1924 wydał Maurice Baring powieść „C”. Treść powtarza się trzykrotnie: w oświetleniu lekarza, adwokata i spowiednika. Eksperyment powtórzył w siedem lat później opowiadając dzieje Marii Stuart czterokrotnie, przez usta tak zwanych „czterech Maryj królowej” (tj. jej dam dworu). W obu powieściach interesuje raczej technika, niż wykonanie.

Lecz już w tym samym roku, co „C”, wyszła pierwsza część sławnego cyklu Ralfa H. Mottrama, nazwanego, wedle pierwszej części, „Trylogia farmy hiszpańskiej”. W każdej powieści powtarzają się jako tło wypadki wojny światowej (dwie pierwsze części zachynają się od jesieni r. 1915, trzecia w rok później). W każdej centralnym punktem akcji jest farma koło Lille, zbudowana niegdyś przez żołnierzy księcia Alby. Atoli między powieściami pierwszą a drugą, zatytułowaną od piosenki żołnierskiej „Sześćdziesiąt cztery — dziewięćdziesiąt cztery” (numer poległego szeregowca) zachodzi związek jeszcze ściślejszy.

Mamy tu typowy przykład powieści uzupełniających się wzajemnie, czyli bliźniaczych. Same wypadki akcji są mniej więcej identyczne, tylko rozdzielone wedle dwojga osób. W „Farmie hiszpańskiej” autor towarzyszy głównie Madeleine Vanderlynden, córce właściciela farmy, w drugiej powieści angielskiemu oficerowi Ske-

nowi. Podział epizodów zasługuje na miano mistrzowskiego, autor szczęśliwie zwycięża trudności, które sobie stworzył przez wybór tak trudnej formy, w ogóle jego trylogię uważać można za szczyt obfitej angielskiej beletrystyki wojennej — tym bardziej, że Mottram nie popada w chorobliwy pacyfizm à la Remarque, psujący większość jej utworów, i zajmuje typowo epickie stanowisko obiektywnego opowiadacza.

*

Następny eksperyment należy do literatury amerykańskiej. Uczyniła go Pearl Buck, której znakomite powieści chińskie dość dobrze znane są u nas z przekładów. Po ukończeniu tej trylogii autorka nie porzuciła świetnie wystudiowanego środowiska, ale na pierwszy plan wysunęła — zdaje się, użytkując własne wspomnienia — amerykańską rodzinę misjonarza jednej z sekt kalwinistycznych. Te powieści bliźniacze wydał obecnie po polsku „Rój” — jako „Wygnanie” i „Wojowniczy duch”. Pierwszą przetłumaczyła nieźle H. Bukowska, drugą słabiej M. Wańkowiczowa. Z obiema jednak muszę wyklócić się o tytuły. „The Exile” oznacza nie tylko „wygnanie”, ale też i „wygnańca”, a tu na pewno „wygnanie”. „The Fighting Angel” to dosłownie: „Walczący anioł” lub „Anioł bojownik”, może „Sermierz nieba”, może nawet „Anioł z mieczem ognistym”?

Rozgraniczenie zakresu obu powieści, czyli podział między nie tematu, jest wcale ścisły. Pierwsza przynosi dzieje rodziny i dzieciństwa Amerykanki, mającej po kądzieli krew francuską, a spędzającej z mężem większą część życia w Chinach. Zarysowuje się doskonale oblicze duchowe Carrie — jej wrodzona wesołość, altruizm, dobre serce, żywość usposobienia. Wychowana w atmosferze purytańskiej surowości i mistyki, ma ona wyrzuty sumienia z powodu swych wątpliwości religijnych i przez długie lata oczekuje znaku, który by je usunął. Dopiero schyłek życia przynosi jej spokój. Zrozumiała, że dobro, jakie szerzy dokoła, że poświęcenie dla bliźnich bez względu na kolor ich skóry — to prawdziwy duch chrześcijaństwa.

Odmalowany w drugiej powieści mąż Carrie, Amerykanin holenderskiego pochodzenia, ma coś z apostoła. Surowy dla siebie i dla drugich, wiecznie zapatrzony w swe posłannictwo, fanatyk dogmatów i własnego zdania, które uważa za wyraz wyższego natchnienia, nieustępliwy, w sprawach praktycznych naiwny jak dziecko, składa na ołtarzu idei wszystko. Aby dać względny dobrobyt tym z dzieci, które nie padły ofiarą klimatu i ciężkich warunków, Carrie musi z Andrzejem staczać walki i wyteżać całą swą zapobiegliwość.

Kontrast jest świetnie wypracowany na tle dziejów pożycia tej pary, powtarzających się w obu powieściach i wypełniających gros jednej i drugiej. Ostatecznie można by sprowadzić go

do biblijnego kontrastu między Martą a Marią. Czuje się, że autorka sama jest po stronie Marty czyli Carrie, ale czyni, co może, aby nie popaść w stronniczość. Nie podkreśla też własnego negatywnego stosunku do religii objawionej, którego można się domyślać. Unika modnego erotyzmu. Obie powieści składają się na doskonałą całość.

*

Kokolwiek mówi oficjalna krytyka, trzeba Pearl Buck przyznać jedno z pierwszych miejsc we współczesnej beletrystyce Stanów Zjednoczonych. Odbija ona korzystnie od reszty jej protagonistów pod dwoma ważnymi względami. Gdy oni lubują się w brudzie, Pearl Buck kocha czystą atmosferę moralną. W tych dwóch powieściach daje przekonujące, wycienione do najdrobniejszych szczegółów postaci dwojga ludzi dobrych, trzymających głowę wysoko ponad brzemieniem dzisiejszego materializmu i hedonizmu. Nado Dreiser, Sinclair Lewis, Upton Sinclair i inni, podobnie, jak przed nimi London, skupiają światło na ujemnych stronach Ameryki. Są zarażonymi utopią społeczną kosmopolitami. Jeżeli Ameryki nie nienawidzą, to przynajmniej udają, że nienawidzą. Tymczasem powieści Pearl Buck oddychają gorącym umiłowaniem ziemi ojczystej — tym droższej, o ile tęskni się do niej nad rzeką Jantse — tam, gdzie Carrie...

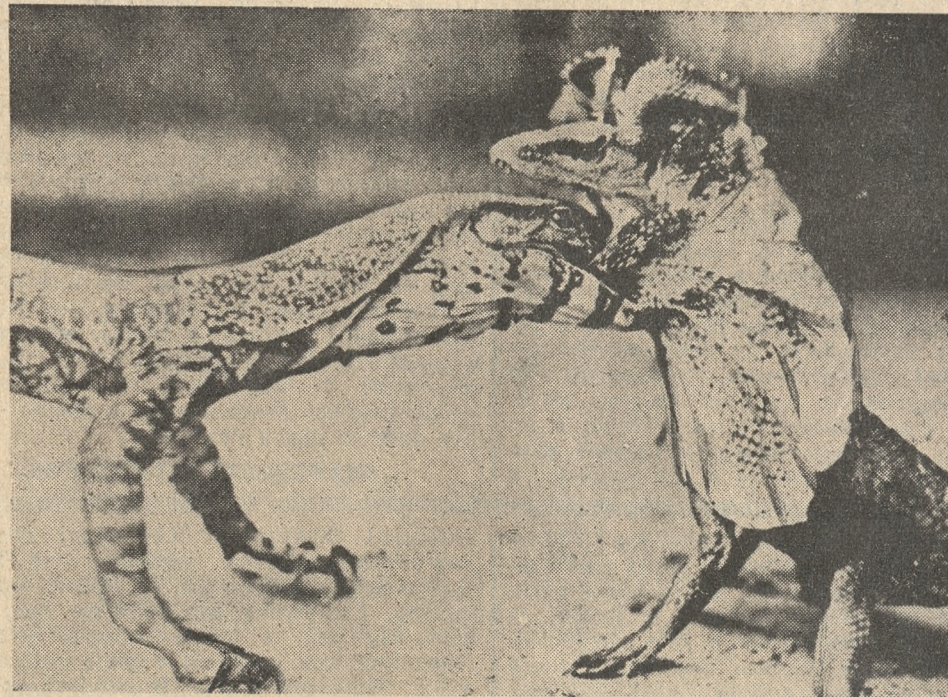
...nauczyła się, że dom i ojczyzna to własne serce każdego człowieka i że stosownie do życzenia tego serca można je sobie stworzyć na każdym miejscu kuli ziemskiej.

Zdaje mi się, że nie mogę lepiej zakończyć tej z konieczności krótkiej recenzji, niż takim cytatem z „Wygnanek”.

Władysław Tarnawski

L w ó w

WALKA NA ŚMIERĆ I ŻYCIE

Krwawą walkę na życie i śmierć stoczyły ze sobą dwie jaszczurki. Na zdjęciu widzimy scenę z tej śmiertelnej walki. Jedna z jaszczurek wpiła się zębami w podgardle swego wroga. W wyniku walki obie jaszczurki padły martwe

„Uczynił to sercem otwartym, szczerym”...

Wśród licznych recenzji o „Warcie nad Wartą”, najnowszej książce Nowaczyńskiego, zwrócić należy uwagę i na Alfreda Jesionowskiego wielki artykuł, pomieszczony w nrze 49 „Kultury”. Podajemy z niego poniższe cytaty:

„Do odgrzebania zapomnianych postaci i dziejów wielkopolskich zabiera się Nowaczyński z właściwym sobie temperamentem i w właściwym tylko sobie stylu. I ten jego styl ma nie-

przepartry urok, czyni z najbliższej notatki, z najdrobniejszego wydarzenia, z rzeczy dobrze znanej, coś całkowicie nowego, oryginalnego, chciałoby się powiedzieć nieznanego. Nowaczyński ma frapującą lapidarność określań, swój specyficzny system zdobnictwa językowego, on jeden wśród współczesnych naszych pisarzy potrafi jednym wykrętasem językowym dać charakterystykę bardzo skomplikowanej sytuacji, portret w odbiciu krzywego zwier-

Książka żywa

pełna błysków

Książka-drogowskaz —

tak Konstanty Szychowski w „Słowie” wileńskim nazwał najnowszą książkę

Adolfa Nowaczyńskiego

„WARTA nad WARTĄ”

Każdy powinien ją przeczytać w całości, przemyśleć, przegryźć, zastanowić się...

„To książka-różdżka magnetyczna

wskazująca drganiem, gdzie leżą niespożyte zasoby tego, czego dzisiaj Polsce trzeba, aby oprzeć się na przyszłość”.

„WARTA nad WARTĄ” w cenie zł 4,50 jest do nabycia w administracji pisma naszego, oraz w księgarniach polskich.

ciadła, który zdumiewa swą wyrazistością, dokładnością ujęcia...

„Jak więc zaznaczyłem, zamierzał Nowaczyński przeprowadzić proces rewidnyjny zasług Wielkopolski, udowodnić urbi et orbi, że to nie tylko Małopolska i Kongresówka mają monopol na patriotyzm i zasługi wszelkiego rodzaju, chciał sprostować błędne na ten temat mniemania oraz w pewnej mierze wyręczyć zawodowych historyków, zawstydić też po trochu samych Wielkopolan, którzy sami nie poczuwają się do obowiązku przypomnienia zasług swych ojców.

„Wziął się więc Nowaczyński do szperania i wydobył wiele ciekawych i godnych uwagi wiadomości, godnych utrwalenia w pamięci potomnych. Składają się one razem wzięwszy na szeroki i bardzo różnorodny obraz dziejów i czynów Wielkopolan i Wielkopolek na przestrzeni wieków, bo od Galla począwszy do niemal najnowszych czasów...

„I w tych felietonach, gdzie autor mówi o postaciach i wydarzeniach znanych — nie nudzi on czytelnika, wydobywa zawsze jakiś ciekawy szczegół, wykład nowy, umie nadać rzeczom skądinąd dobrze znanym oblicze i postać nową, oryginalną. Nie wchodzi w to, ile tu jest, słowami Nowaczyńskiego, „niedopatrzeń i błędów i byków i bluffów”, rzecz to specjalistów. Nie wygląda na to, by ich było zbyt dużo.

„Jakby tam zresztą było pod tym względem, tom szkiców wielkopolskich Nowaczyńskiego powstał z szczerą chęcią przysłużenia się Wielkopolanom, wydobycia na jaw niektórych prawd o ich pracy i dziełach, ich prawie do większego szacunku w ocenie ich wkładu kulturalnego i patriotycznego do naszych dziejów. Uczynił to sercem otwartym, szczerym, z wielkim entuzjazmem i pasją — z przeświadczeniem, że zaniedbania innych i samych Wielkopolan należało odrobić, że należało spłacić stare długi. Uczynił to Nowaczyński z pasją przekonania, z pełnym wkładem swego osobliwego talentu publicystycznego, z intuicją zawodowego historyka, w formie, która mu pozyskać winna serca nie tylko Wielkopolan. Ale zrobił tym tomem szkiców jeszcze coś więcej, wskazał historykom zawodowym ich zaniedbania, skierował uwagę historyków literatury zwłaszcza na wiele interesujących kwestii i postaci, które wymagają gruntownego naświetlenia i opracowania. Oby się znaleźli chętni do tego. Czas byłby największy. Jakkolwiek się skończy piękna inicjatywa Nowaczyńskiego, my z ciekawością czekając będziemy na zapowiadany tom drugi...”

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

W MUZYCZNYM POZNANIU

We wtorek, dn. 7 grudnia odbędzie się w teatrze Wielkim IV w tym sezonie koncert Orkiestry Symfonicznej m. Poznania. Pozwoli on słuchaczom zapoznać się z dwójgim nieznanymi jeszcze w naszym mieście wybitnymi artystów. Są to pp. dyr. Adolf Mennerich, oraz Hermann von Beckerath. Pierwszy jest kapelmistrzem słynnego zespołu Muenschener Philharmoniker, drugi koncertmistrz tegoż zespołu, jest znanym w Niemczech wirtuozem na wiolonczeli. Artyści ci odbywają obecnie tournée europejską i wciągnęli w nią także Poznania.

Program obejmuje dwa dzieła Beethovena, mianowicie uwerturę „Leonora nr. II”, (którą słuchacze będą mogli zestawić w ten sposób z niedawno wykonaną „Leonora nr. 3”) oraz symfonię VIII-a, dalej Brahmsa symfonię nr. 1, c-moll, tę, która od razu postawiła młodego wówczas twórcę w pierwszym szeregu „Młodych Niemiec”. P. Hermann von Beckerath wykona koncert wiolonczelowy Hansa Pfiznera, wybitnego kompozytora niemieckiego starszej generacji.

LITERATURA

„Obyczajowość w literaturze”. Na taki temat mówić będzie dr Konstanty Troczyński na zaproszenie Koła Polonistów UP w poniedziałek, dn. 6 grudnia rb. o godz. 19 w lokalu Seminarium Hist. Literatury Polskiej w Zamku. Wstęp na odczyt bezpłatny.

Odczyt współczesnej poezji. Znany poeta, twórca autentyzmu w polskiej poezji, Stanisław Czernik, wydawca i redaktor „Okolicy Poetów” wygłosi w klubie „Roma” (Podgórna 10) odczyt pt. „Zagadnienie idei i wielkości polskiej poezji współczesnej” we wtorek, dn. 7 grudnia o godz. 20-tej. Będzie to trzeci skolei wieczór dyskusyjny, organizowany przez klub „Roma”.

Powstanie hiszpańskie nowoczesną krucjata. Pośród publicystów angielskich Douglas Jerrold wyróżnia się samoistością sądu i śmiało przeciwstawia się nieraz ogólnie uznanym poglądom. Obecnie ogłosił swą autobiografię, zatytułowaną „Przygody okresu króla Jerzego” (Georgian Adventure. Londyn, Collins, 1937). Obszerne dygresje dotyczą polityki, literatury, nawet strategii w czasie wojny światowej. Z przyjemnością czyta się wstęp o powstaniu hiszpańskim, które Jerrold nazywa ostatnią krucjata, dając tym sposobem pewne założeń i na ogół niezwykły stosunek do niego publicystyki angielskiej. (W. T.)

„Ludzie stamtąd” po niemiecku. Pierwsza książka p. Marii Dąbrowskiej, autorki „Nocy i dni”, ukazał się po niemiecku. Tłumaczem jest p. P. Breitenkamp, nakładca — Propylean-Verlag. „Ludzie stamtąd” są, jak wiadomo cyklem nowel. Zwrócili one od razu uwagę na talent świetnej powieściopisarki.

KRAJOZNAWSTWO

Przewodnik po województwie śląskim. Nakładem ruchliwego Instytutu Śląskiego w Katowicach ukazał się „Przewodnik po województwie śląskim” opracowany przez Stanisława Berezowskiego. Niemal 450 stronicowy tom wyposażony jest w 144 ilustracje, 29 map, plany miast, oraz w mapę województwa śląskiego i ziem sąsiednich w opracowaniu Franciszka Popiołka. Nowe wydawnictwo stanowi rzetelny, systematyczny przewodnik po ziemi Śląskiej. Autor nie ograniczył się tylko do szczegółowego zobrazowania terenu Śląska Ciemnego, Białego, Zielonego i Beskidu Śląskiego, ale na blisko 150 stronicach części ogólnej zajął się geografią i historią, życiem gospodarczym oraz rozwojem sportu w ziemi Śląskiej. (jw)

ZE ŚWIATA FILMU

Filmy francuskie w Wiedniu są obecnie bardzo modne. Jeden z druzgodniejszych teatryków przy Krucgerstrasse grał Sachy Guitryego „Le roman d'un tricheur” przez pięć miesięcy z rzędu, trzy razy dziennie, a w niedziele i święta cztery razy — zawsze przy wysprzedanej salce. Obecnie zrobiło podobny interes na przereobionym z komedii Guitryego filmie „Mój ojciec miał słusność”. Inne kino, pod firmą „Borgkino” miało taki sam sukces ze słynnymi obecnie „Les Perles de la Couronne”, które zostały nagrodzone w Wenecji.

PLASTYKA I ZDOBNICTWO

Twórca „Twórcowni” płynie do Ameryki. Z Warszawy donoszą nam (tw): Rzeźbiarz Szukalski, który zwracał na siebie uwagę wybitnym talentem, szczególnie rysunkowym, a chciał nadto zwracać uwagę urzędnymi przy każdej okazji skandalami, wyjechał znów do Ameryki. Szukalski bawił tam już dwukrotnie, a zaobserwowane tam metody reklamy za pomocą awantur i paszkwilów użytkował w Polsce, jednak bez rezultatu, jak np. w Krakowie, gdzie uprawiał napaści na Akademię Sztuk Pięknych i na plastyków krakowskich. Gromadził też przy sobie Szukalski uczniów w tz. „Twórcowni”, której pretensjonalne wystawy objeżdżały czasem miasteczka

W NAUKOWYM POZNANIU

Polskie Towarzystwo Matematyczne odbędzie w najbliższy poniedziałek posiedzenie naukowe w sali bibliotecznej Instytutu Matematycznego Un. Pozn. w Collegium Chemicum przy ul. Gronwaldzkiej.

Na porządku dziennym dwa odczyty. Prof. dr Biernacki będzie mówił „O pewnym równaniu różniczkowym rzędu IV”, zaś prof. dr W. Orlicz „O funkcjach ciągłych bez pochodnej”. Początek o godzinie 18,30.

Z Polskiego Tow. Historycznego. Piszą nam z Łodzi (wp): Łódzki Oddział P. T. H. odbył posiedzenie Sekcji Dydaktycznej z odczytem dr. Józefa Dutkiewicza pt. „Organizacja nauczania historii w liceum”.

POLONICA WŁOSKIE

L'illustrazione Vaticana” dwutygodnik wydawany w Città Di Vaticano pod redakcją p. Giuseppe della Torre, zamieścił obszerny artykuł dr. Witolda Dalbora z Poznania pt. „Cykl rzeźb w katedrze gnieźnieńskiej”. Jest to historia powstania i obszerny opis płaskorzeźb, wykonanych przez o. Efrema Marię z zakonu oo. kapucynów w katedrze gnieźnieńskiej. Artykuł jest ilustrowany licznymi zdjęciami rzeźb, oraz widokiem katedry.

TEATR

L. H. Morstina „Dzika Pszczoła” została wznowiona w Katowicach z wielkim powodzeniem pod reżyserią dr. Kielanowskiego. Pamiątką był sukces tej ciekawej sztuki w Poznaniu i w Łodzi, gdzie osiągnęła rekord sezonu, bo 40 przedstawień.

Budapeszteński teatr Narodowy święcił własne stulecie. Stowarzył go hr. Stefan Szechenyi. Podanie mówi, że budująca go robotnicy nie chcieli wziąć ani grosza za swoją pracę. Kto ciekawy dziejów tego teatru, odnajdzie je, przepuszczone przez wyobraźnię poetycką, w arcydziele Maurycego Jokaia „Poruszmy z posad ziemię”. Istnieje ono w wyborym przekładzie polskim i przed kilku laty doczekało się ponownego nakładu. Wkrótce będzie teatr Narodowy przeniesiony do nowego wspaniałego budynku.

MUZYKA

Śpiewacy bułgarscy w Polsce. Za kilka dni przybywa do Polski i da się słyszeć również w Poznaniu słynny chór męski z Sofii „Gusła” („Geśi”, odpowiednik mniej więcej polskiej „Lutni”). Chór ten ma w Europie sławę wyborym zespołu, popisuje się np. na festywalach salzburskich, objeżdża Czechy, Rumunię i inne kraje. „Gusła” objeżdża kilka miast polskich i da się słyszeć przez radio.

VARIA

Liga Narodów drukuje w Żółkwi. Ze Lwowa piszą nam (lk): Nie każdemu wiadomo, że gniazdo rodzinne Żółkiewskich, dzisiaj skromne miasteczko, posiada jedną z wielkich drukarni, prowadzoną przez zakon oo. bazylianów, a istniejącą od r. 1895. Wydaje ona cały szereg wydawnictw naukowych o treści religijnej, przeznaczonych dla Uniwersytetów i wydziałów teologicznych. Wykonuje druki dla Kasj im. Mianowskiego, Towarzystwa Naukowego w Warszawie, Państwowego wydawnictwa książek szkolnych, i innych wielkich instytucji, a przed paru laty Liga Narodów drukowała w Żółkwi książkę dla nauczycieli, przez siebie wydaną.

OCHRONA ZABYTEKÓW

Z dziejów wileńskiej drukarni. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie ogłosiło w tych dniach dwa okazałe tomy z działy „Materiały do dziejów literatury i oświaty na Litwie i Rusi”. Są to różnego rodzaju dokumenty zebrane przez Tadeusza Turkowskiego, a wydobyte z archiwum drukarni i księgarni Józefa Zawadzkiego w Wilnie z lat 1805—1865. Jest to więc okazały zbiór źródła do dziejów tej zasłużonej w krzewieniu kultury polskiej na kresach drukarni. Na treść pierwszego tomu składa się korespondencja w różnych sprawach wydawniczych, a przede wszystkim w sprawie projektu wydania bibliografii polskiej. Następnym z kolei tom obejmuje korespondencje Zawadzkiego z Józefem Ignacym Kraszewskim w latach 1851—1862. Poprzedni (I) tom „Materiałów” wydany przed rokiem, zawierał korespondencje Zawadzkiego z ks. Adamem Czartoryskim. (J. St.)

Książki nadesłane

Ks. dr Antoni Szymański: „Wyzwolenie proletariatu”. Poznań 1937. Biblioteczka Akcji Katolickiej nr. 66.

Eugeniusz Myszka: „Swoistość struktury społecznej i ekonomicznej Polski oraz możliwość jej reformy”. Poznań. Biblioteczka Akcji Katolickiej nr. 69.

Zygmunt Nowakowski: „Galazka rozmarynu”. Wydawisko w 5 obrazach. Lwów-Warszawa 1938. Książnica-Atlas. Teatr Polski Zywiec. T. I. Jerzy Marlicz: „Bezdroża”. Lwów-Warszawa 1937. Książnica-Atlas.

Marieta Stierstedt: „Cztery buławy”. Powieść. Przel. Karolina Bzylin. Warszawa 1938. Wyd. „Płomień”.

Z PRACOWNI I Z WYSTAW W NASZYCH REGIONACH

U PRZYJACIÓŁ SZTUK PIĘKNYCH

W Towarzystwie Przyjaciół Sztuk Pięknych mamy nową wystawę. Senior rzeźbiarzy poznańskich Wł. Marcinowski, który nie ustaje w pracy i stale nam coś nowego i interesującego na wystawie przysyła, — tym razem również dał kilka rzeźb. Duża figura ks. Poniatowskiego należy do cyklu postaci historycznych, z których już parę na wystawie poprzedniej widzieliśmy (ks. Kordecki, hetman Czarniecki). W sali pierwszej znajduje się nader trafny w charakterystyce biust generała Knolla-Kownackiego i oryginalnie skomponowana grupa „Wir na wydmie”. Wreszcie w tej samej sali duża płaskorzeźba ks. Piotra Wawrzyniaka i pełen wdzięku portret p. M.

Prace graficzne p. J. Kabacińskiego znane nam są już dobrze z wystaw poprzednich w Towarzystwie Przyjaciół. Jest to bardzo sumienny i pracowity grafik, który panuje dobrze nad techniką graficzną i wzbogaca systematycznie swoje wiadomości. Obecnie powiększył zakres zainteresowań tematami figuralnymi, do tej pory bowiem prawie wyłącznie zajmował się krajobrazem i to krajobrazem poznańskim. Osiągnął też w nich pewien poziom, jakiego nie znajdujemy jeszcze w rysunkach figur, a mianowicie w postaciach rybaków i w scenach rodzajowych z nad morza. Z prac figuralnych do cenniejszych należą „Portret córki” i „Poleszuk”, odznaczające się pięknymi efektami technicznymi (mezzotinta) — zaś z tematów pejzażowych „Dąb w Rogalinie” i miły rysunek czarną farbą: „Stary Rynek”.

Ostatnią salę zajmują obrazy p. Stanisława Chlebowskiego z Gdańska. Są to krajobrazy, kwiaty i studia figuralne. P. Chlebowski posiada bezsprzecznie duży temperament, który należałoby nawet uspokoić, co wyszłoby zapewne na korzyść obrazom. Wiele z nich, to raczej zaczęte studia, lekko podmalowane szkice, z werwą i nonszalancją rzucone. Przydałoby się więcej sumiennego studium, baczniejszej obserwacji natury i solidniejszego opracowania. Sam temperament i rozmach to jeszcze nie wszystko. Poza tym, po baczniejszym przyjrzeniu się całej kolekcji, zauważyć można wielką różnorodność w sposobie malowania. Chwilami nawet ma się wrażenie, jakby to były prace niejednego i tego samego malarza. Odnosi się to tak do obrazów olejnych, jak i do akwarel. Wystarczy np. zestawić ze sobą tak krańcowo przeciwne podejścia jak „Akt” i „Fragment z Paryża” z naturalistycznie malowanym dzieckiem („Niemowlę”). Te same rozbieżności znajdujemy w pejzażach i w kwiatkach. Dwie lub nawet trzy odmienne manieri. Bardziej przekonywują kwiaty, jak np. „Gładiole” i „Gładiole i dalia”; jednak czuć w nich pewną powierchność i ułatwienie sobie pracy. Poważniejszy wysiłek i solidniejszą robotę malarzską widać w niektórych krajobrazach morskich. W „Wybrzeżu w Orłowie” mamy piękne zestawienie trzech barw: jasnego brzegu, błękitu morza i ciemnych płam krzewów. Całość ma interesujący szarobrunawy ton ogólny. Te same zalety znajdziemy w „Plaży w Orłowie”. W obrazie „Morze” wydobyl Chlebowski piękne efekty oświetlenia. Pierwszą zbiorową wystawę w Poznaniu należało skompletować z takich właśnie prac

J. Mroziński

Pisma nadesłane

„Jezyk Polski”. Zesz. 5. Treść: J. Morawski: „Wyrzyki hiszpańskie w jez. polskim”. — J. Rudnicki: „O nazwie miejscowej Trembowla”. — F. Sławski: „Kubek, kubel i stpol. kębać”. — J. Zebrowski: „O rdzeniu glob — w języku polskim”. — T. Estreicher A. Tomaszewski i T. Lehr-Splawiński: „Uwagi do artykułu o „Budzie” i wyrazach pokrewnych”. — K. Tymieniecki: „Ad communia servitia”. — H. Oesterreicher: „Z wahań bieżącego języka”. — Recenzje. — Zapiski bibliograficzne. — Odpowiedzi Redakcji. — Adr. Red. Kraków, Sławkowska 17.

„Polska Gazeta Lekarska”. Nr. 48. Treść: T. Blübaum: „Podstawy rentgenoterapii ze szczególnym uwzględnieniem schorzeń układu nerwowego”. — J. Lenczowski: „Przybytek do operacji zachowawczej mięśniaków macicy”. — E. Wischnowitz: „Znaczenie dokładnego badania skóry w diagnostyce wewnętrznej”. — M. Lewenfisch: „Spostrzeżenie dotyczące dodatniego wpływu podawania witaminy C u chorych naświetlanych promieniami Roentgena”. — A. Bednarski: „Dr Ernest Chladek, pierwszy okulista galicyjski”. — Bibliografia polska. — Oceny. — Przekład piśmiennictwa. — Ruch towarzyszy lekarskich i zjawdy. — Wiadomości bieżące. — Adr. Red. Lwów, ul. Rutowskiego 9.

WIELKA POEZJA W PODRÓŻY

Krzemieniec, 2 grudnia.

Obchodziliśmy piękne święto. Teatr Wołyński odezwał się do nas nareszcie nieśmiertelną muzyką poezji — przemówił językiem Słowackiego.

Przed dziesięć laty Krzemieniec wysłał do Krakowa garść ziemi z grobu Matki na powitanie prochów Syna. W tym uroczystym okresie pogrzebu Słowackiego przeżywaliśmy „Księcia Niezłomnego”, granego przez „Redutę”. Księżyc wschodził czerwony z poza ruin zamku Bony i oblał błaskiem mury Księcia, niesione pod konarami starych drzew — może sadzonych ręką małego Julka — pod grubymi murami, bielejącymi w księżycowej poświacie. Wszyscy polykaliśmy łzy wzruszenia. To było przed laty dziesięć. Od tej pory po za przedstawieniami młodzieży i przygodnymi recytacjami, miasto nasze nie słyszało czarującej mowy swego wielkiego syna. „To za trudne, za wzniosłe za górne” — pocieszano się komunalami, a na scenie odwalano najczęściej sztuki albo i sztuczylia „dla szerszej publiczności”.

Tymczasem nie trzeba tych szerszych warstw posadzać o smak zupełnie popsuły. Okazało się to właśnie na wieczorze, który objazdowy Teatr Wołyński zapelniał Słowackiego „Mazepą”, wystawionym na jubileusz artystyczny p. Edwarda Szafrąńskiego. Przy innej może sposobności będzie można rozwieść się nieco nad malowniczym, iście cygańskim życiem tego sympatycznego artysty, który własnymi piętami przemierzył Polskę i tegi kawał Rosji, zawędrowując w czasie wojny aż do Odessy a potem tluć się z teatrem wojskowym polskim po całym froncie. Zakosztował w ten sposób wszystkich uciech, kłopotów i... zajęć, będąc na przemian to tragarem w porcie odesskim, to dyrektorem teatru, to aktorem, to żołnierzem. Dość, że teraz jeździ jako Wojewoda z „Mazepą” Teatru Wołyńskiego i na ciasne, zakurzone scenki prowincjonalne puszcza złocisty promień wielkiej poezji.

W dzisiejszych czasach ukazanie się sztuki z wielkiego repertuaru, na jakiej by to nie było scenie, jest wydarzeniem. Budzi niepokój i nadzieje. To jakby zwiastuny pomyslnych przemian. Fermenty, które tak długo zamęcały poczucie i smak ludzki zdają się opadać i tracić siłę swego niedobrego czaru. Sztuka sceniczna odczuwa, czy może przeczuwa te nic chwytne zmiany w zbiorowej konstrukcji istoty ludzkiej i sięga do nieśmiertelnych, niewyczerpanych bogactw naszej twórczości, wysyłając od czasu do czasu rekonesans w postaci arcydzieła. Nie potrzeba już jednak rekonesansów, ani prób! Trzeba tylko z wiarą w istotne wartości duszy ludzkiej dawać jej karm obfite i jak najlepszy. Ludzi znużyła i zmęczyła ta drobiazgowo grzebana w niedzotkach, te niezliczone warianty na temat szaryznu, w której tkwimy, zanurzeni aż do utraty oddechu. Ludzkość dusi się w powszedniości, zaczyna łaknąć szerszego tchnienia, bohaterstwa, rycerskości, silnych charakterów, pragnie natchnionej twórczości i wielkich talentów. Zwłaszcza na prowincji nie powinniśmy się obawiać dawania wielkiego repertuaru; rzezcy prawdziwie piękne przenikają głębiej do dusz prostych, niż robione bez talentu sztuczne produkcje.

Sala teatralna w Liceum ponad miarę przepelniona, kuluary i przejeżdżający natłoczone; ludzie nie czują nieznośnego gorąca; w niewygodnej pozycji, zapatrzeni, zasluchani w dzieje tragicznego spłotem związanych postaci. Twarze skupione; niejedna chusteczka wstydlwym ruchem przytknięta do zwilzonych oczu. Kurtyna po raz ostatni zasauwa się. Po zwykłych oklaskach — cisza — jakby geniusz poety związał całą salę w jakieś solidarne bractwo zachwyty i skupienia. Odczułam serdeczną sympatię do tłumnie wychodzących ludzi; na każdej twarzy głęboko poruszonej widoczną była myśl i uczucie.

Wystawienie „Mazepy” dało obu-stronne odkrycia i zdobycze: widzowie poczuli się godni sluchania i rozumienia piękności wyższych, aktorzy przekonali się, że jest dla kogo grać poetycki repertuar.

E. Zaleska-Doróżyńska.

Wróg nr 1 naszych asfaltów

(Od własnego korespondenta „Kuriera Poznańskiego”).

Warszawa, w grudniu. Stare, poczciwe przysłowie mówi, że „pieniądz leży na ulicy”. Może dlatego ludzie chodzą z opuszczonymi głowami, pilnie wypatrując na chodnikach i jezdniach przyszłego majątku. Chodzą i nie widzą, że podeszwami po każdym kroku deptają po olbrzymiej fortunach. Tak, tak! W takiej Warszawie sto milionów złotych leży na ulicy, taką bowiem wartość przedstawiają gładkie nawierzchnie jezdni, których powierzchnia rośnie z każdym rokiem, a tym samym wzrasta ich ogólna cena.

Niestety, ten kapitał wkładowy nie daje oprocentowania, przeciwnie rabuje się go każdego dnia i nocy. Cóż znaczy najlepsza ulica asfaltowa, kiedy przejeżdżają po niej tysiące wozów ciężarowych i chłopskich furmanek, których żelazne obręcze kół i ostre hacce kopyt końskich w krótkim czasie dokonują dzieła zniszczenia. Jeżeli w innych stolicach jezdnie przetrwają bez remontu 20 lat, jezdnie warszawskie starczą za ledwie na lat 8, przy czym potrzeba 2 milionów zł rocznie na ich konserwację.

Do tych olbrzymich nakładów finansowych, tak poważnie obarczających gospodarkę miejską dodać należy stargane nerwy setek tysięcy obywateli stolicy, mieszkających przy najruchliwszych ulicach i narażonych całą dobę na wysłuchiwanie denerwującego stuk podków i żelaznych obręcz. W dzień stuk, w nocy stuk, ani okna otworzyć, ani zasnąć spokojnie.

Wreszcie Warszawa postanowiła zwalczyć wroga nr 1 — wóz o żelaznych obręczach i wroga nr 2 — konie ostro podkutego. Wozom takim już nie wolno jechać kłusem, lub galopem, ani jeździć po torach tramwajowych,

starania, by zwolnione były od podatków państwowych. Na gładką jezdnię będą miały prawo wjazdu tylko wozy ogumowane, inne natomiast nie będą dopuszczone w ogóle do śródmieścia.

Akcja propagandowa daje coraz pomysłniejsze wyniki. Przyczyniły się do tego w dużej mierze specjalne pochody, wystawy i tygodnie ogumiania wozów. Już teraz wszystkie wozy miejskie mają gumowe obręcze, liczba zaś ogumionych wozów prywatnych dochodzi do 50 pct.

Przeprowadzone badania wykazały, że para koni zaprzęzona do wozu o żelaznych obręczach uciągnie po

równinie 3 700 kg, a ta sama para na wozie ogumionym uciągnie aż 9 000 kg. Różnica jest więc olbrzymia, przy tym oszczędza się koni. Koszt przeróbki kół wynosi około 250 zł.

Podobno w najbliższym czasie mają wyjść dalsze ulgi dla właścicieli wozów ogumionych i nowe obostrzenia dla tych, którzy prowadzą wozy o żelaznych obręczach. Na razie trwa nadal akcja propagandowa. W tramwajach, na słupach co pewien czas pojawiają się barwne plakaty wskazujące na wielkie zniszczenie gładkich nawierzchni przez wozy i furmanki. Ulicami przeciągają wozy ogumowane za-

Warszawa wydała wojnę wozom o żelaznych obręczach i ostro podkutyim koniom, niszczącym gładkie nawierzchnie ulic i wywołującym wielki hałas. W tym celu prowadzi się kampanię propagandową za ogumianiem kół u wozów. Oto wóz propagandowy: nad kołami o żelaznych obręczach umieszczono wymowny napis: „My niszczymy drogi!”
Fot. J. Ryś

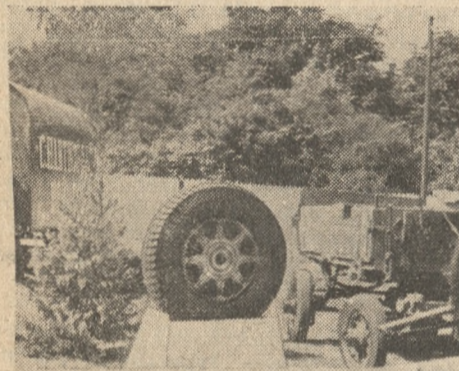
Pouczające zestawienie: ciężar wagi 4 500 kg załadowany na wóz o żelaznych obręczach muszą ciągnąć 3 konie, ten sam ciężar zaś na wozie o kołach ogumionych uciągnie jeden koń.

Fot. J. Ryś

ładowane np. kołami o żelaznych obręczach. Spory transparent na wozie głosi „My niszczymy drogi!” Inny znów wóz wiezie plakat z napisem: „2 miliony strat rocznie — to żelazne obręcze u kół!”, albo nad stosem starych kół widnieje napis: „My hałasujemy! My przynosimy straty!” Dla kontrastu inny wóz wiezie ogumione koło z napisem: „Przyjaciel dobrych dróg!”

Propaganda robi swoje, coraz mniej bowiem widać wozów o żelaznych obręczach, a na ulicach zanika denerwujący hałas. Wrogowie asfaltowych jezdni muszą zniknąć, bo trzeba uratować na inne, poważniejsze cele owe 2 miliony złotych, każdego roku wdeptywane w bruki.

ELLIOT.

RZYJACIEL DOBRZYCH DRÓG

Koło ogumione — to: „Przyjaciel dobrych dróg!”

Fot. J. Ryś mowanych kołach. Zwolniono je od podatku miejskiego, a także czyni się konie zaś wolno podkuwać ostro tylko na okres zimy.

Równocześnie podjęto akcję stosowania dużych ulg dla wozów o ogu-

Dyskusja o „totalizmie“

Tygodnik poświęcony sprawom kultury polskiej, „Myśl Narodowa“ dała początek bardzo interesującej i ważnej dyskusji na temat tzw. totalizmu.

W zeszytach 48, 49 i 50 zabrali w tej sprawie głos: Tadeusz Dworak i K. S. Frycz, jako przedstawiciele młodszego pokolenia publicystów, a spośród starszych profesorowie uniwersytetu

Wacław Komarnicki (z Wilna) i Wł. Tarnawski (ze Lwowa). Na najbliższy tydzień zapowiedziany jest artykuł znanego publicysty i działacza społecznego, b. posła Jana Zamorskiego.

Dyskusja obudziła żywe zainteresowanie. Niewątpliwie przeciągnie się na rok przyszyły. Z dotychczasowych opinii można wnosić, że idea „totalizmu“ w Polsce nie znajdzie poważnych zwolenników. Nie widać żadnej ko-

nieczności eksperymentowania w tym kierunku, a dotychczasowe próby tylko mogły do tej idei zniechęcić.

Korzystamy z tej sposobności, aby w porze opłacania prenumeraty noworocznej zalecić „Myśl Narodowa“ jako czasopismo niezbędne dla sfery ludzi oświeconych. Adres: Warszawa, aleja Jerozolimska 17.

Poważane przedsiębiorstwo elektrotechniczne w Warszawie poszukuje:

AKWIZYTORA

na wyjazdy i pracę w biurze. Warunki: Praktyka w sprzedaży i składaniu ofert, znajomość jęz. niemieckiego w słowie i piśmie; pożądaną wiadomości z dziedziny prądów słabych i praktyka z przedsiębiorstw przemysłowych.

URZĘDNIKA

do samodzielnej pracy w wydziale zakupów obeznanego z wszelkimi pracami związanymi z importem (manipulacje celne, zezwolenia przywozu itd.) Dokładna znajomość jęz. niemieckiego w słowie i piśmie nieodzowna. Oferty z własnoręcznie pisany życiorysem, odpisami świadectw i podaniem referencji składać pod „Fabryka“ „Polska Reklama“ Warszawa, Zienna 6. Wszelkie dokumenty zwraca się.

ng 1827

8 METRÓW

mierzą organy trawienia człowieka. Zaparcie stolca niszczy te organy. Lecznicza herbata

CHAMBARD

znakomicie reguluje wypróżnienie i ułatwia trawienie.

Cena pudełka: zł. 1,95, 1,30 i gr. 35.

ng 52 520

Warszawa, w grudniu.

Sprawa pomocy zimowej bezrobotnym stała się znów aktualna. Trzeba ulżyć doli tym nieszczęśliwym, którzy pozbawieni zostali zarobków na najtrudniejszy do przetrwania okres zimy. Pomaga więc państwo, instytucje społeczne i każdy, komu los bliźniego leży na sercu. W tym zgodnym wysiłku każda inicjatywa jest godna pochwały, tym bardziej jeżeli jej celowość staje się niezaprzeczalna.

Ale dobrze pomyślana akcja nie zawsze znajduje właściwe zrozumienie. Tak było w ubiegłym roku w stolicy, kiedy ogłoszono publiczną zbiórkę znoszonej garderoby, a której wyniki były wspaniałe ilościowo, jakościowo natomiast zawiody w dużym stopniu. Zebrano garderobę znoszoną, niemal zupełnie bezużyteczną, której naprawa wymagała by sporych sum. Żadnej z tego pociechy ani pożytku, przeciwnie, wielki kłopot. Nie mówiąc już o takich „ofiarach“, jak podarte parasole, zużyte kołnierzyki, czy stare... gorsety.

Nie ma jednak złego, które by nie wyszło na dobre. Komitety zbiórkowe

nabrały doświadczenia i tym samym stanęły przed koniecznością obmyślenia akcji naprawdę pożytecznej, owocnej i gwarantującej wydatne zasilenie kas, lub też magazynów pomocy bezrobotnym.

Właśnie teraz przygotowuje się w stolicy akcję zbiórkową obmyślaną na jak najszerzą skalę. Za kilka dni mają się na ulicach ukazać specjalne plakaty i ulotki pouczające mieszkańców, jak winni się zachowywać, by akcja zbiórkowa przyniosła obfity plon. Współpracę przyrzekła również prasa, oraz radio.

Nie będzie tym razem mowy o znoszonej garderobie, natomiast zamierza się odwołać do „pań domu“, do ich sumienia i poczucia obywatelskiego, przy czym akcja zbiórkowa — należy się spodziewać — winna rzeczywiście trafić na pełne poparcie. Chodzi mianowicie, by nasze kochane panie poświęciły kilka godzin wolnego przedpołudnia i same, czy też z „pomocnicami domowymi“ dokonały przeglądu piwnic. Na pewno w każdym domu znajdzie się jakaś bateria próżnych bu-

telek i buteleczek, pudełek blaszanych po sardynkach, zaprawach, czy pastach, stopy chochy najmniejszych rozmiarów szmat, wreszcie kości. Tych chyba będzie sporo po różnych kotletach, rosolach, lub „sztukach mięsa“.

Należy odrzucić fałszywy wstyd, że „znalazło się tyle śmiecia“. Komitet zbiórkowy na pewno ucieszy się im większy będzie stos tego „śmiecia“, pani domu zaś połącząc piękne z pożytecznym, poprzez mianowicie akcję pomocy zimowej, a równocześnie zrobi gruntowny porządek w swym gospodarstwie.

Nie należy od dzisiaj wszystkiego wyrzucać do śmietników. Wszak lepiej odkładać osobno kości, butelki, szmaty i pudełka blaszane. Na pomoc zimowa! Bo Obywatelski Komitet Pomocy Społecznej, który właśnie opracowuje akcję zbiórkową, zgłosi się po nie nie raz. Odpadki zakupią odpowiedzialnie fabryki, a uzyskane z tego fundusze zasila kasę Pomocy Zimowej.

Na każdym placu staną przewoźne hale, dokąd zwozić się będzie odpadki. Tu dokona się ich segregacji (zatrudnienie bezrobotnych), wreszcie przewoź do wagonów i do fabryk, które każdą przesyłkę powitają z radością, mają bowiem na tego rodzaju „towar“ zawsze wielkie zapotrzebowanie.

Poparcie akcji zbiórkowej będzie nie tylko czynnem humanitarnym, ale również obywatelskim. Ofiarodawca bowiem przyczyni się do poprawy naszego bilansu handlowego. Wszak sa-

mych szmat przywieźliśmy w tym roku z zagranicy za zawrotną sumę 23 i pół miliona złotych, a kości marnuje się w Polsce ponad 50.000 ton rocznie. Bo minimalny procent obywateli wie o tym, że z kości otrzymuje się tłuszcz kostny, azot w postaci klejowej, fosforan wapna, glicerynę, stearynę i oleinę, a poza tym kości stanowią surowiec nawozów sztucznych. A my tymczasem wszystko, siup, do śmietnika!

Byłoby dobrze, aby taka akcja zbiórkowa objęła całą Polskę i pomyślana była jako rzecz stała. W każdej kamienicy winno być specjalne miejsce na składanie tak cennych odpadków, po które zgłaszałyby się wozy Pomocy Zimowej.

A więc w najbliższych dniach mieszkańcy stolicy wystawieni będą na próbę, będą mieli zdać egzamin z ofiarności i zrozumienia istoty gospodarstwa narcedowego. Należy sobie dużo obiecywać!

Chyba, że będzie tak, jak swego czasu ze zbiórką skórek pomarańczowych dla fabryk czekolady i przemysłu spirytusowego. Zbiórka zawiódła, poza tym żydowscy importerzy pomarańczy zagrozili bojkotem pewnej fabryce czekolady, skupującej skórki. Bo skórki pomarańczowe sprowadzamy z zagranicy i to przez importerów żydowskich. Bronili więc „geszefu“!

Może więc teraz wystąpią z groźbą bojkotu szmaciarze i śmieciarze żydowscy!

A — Z.

Śmierć odkrywa tajemnicę

Dwadzieścia lat pod brzemieniem zbrodni

Zarówno sensacyjna jak i tajemnicza sprawa zajmuje od pewnego czasu francuskie organa policyjne.

U milionera Alfonsa Langeron, zamieszkałego w pobliżu Tuluzy w jednym z swych obszernych posiadłości ziemskich, zajęty był od 20 lat André Guerret w charakterze kucharza i kamerdynera. Był on nawskroś wzorowym oficjalistą, który przez cały czas swej służby nie miał najmniejszego zatargu ze swym panem. Był on zupełnym abstynentem, nie palił, kobiet unikał i nie uznawał gry i innych rozrywek. Jedną jedyną posiadał pasję: lekturę Pisma św. Godzinami całymi potrafił on spędzać na czytaniu pra starego egzemplarza biblii, który następnie starannie chował pod klucz.

W początku ubiegłego lata, Guerret, — który dotąd cieszył się doskonałym zdrowiem, nagle zaniemógł. Pan jego w trosce o swego sługę chciał natychmiast przywołać lekarza, ale spotkał się z jego zdecydowanym oporem. Kiedy jednakże stan zdrowia kamerdynera się pogorszył, przewieziono go do szpitala, gdzie jednakże również nie chciał poddać się badaniu lekarskiemu. Dopiero, kiedy stracił przytomność, można było go zbadać. Teraz okazało się, że André Guerret nie był mężczyzną, lecz — kobietą.

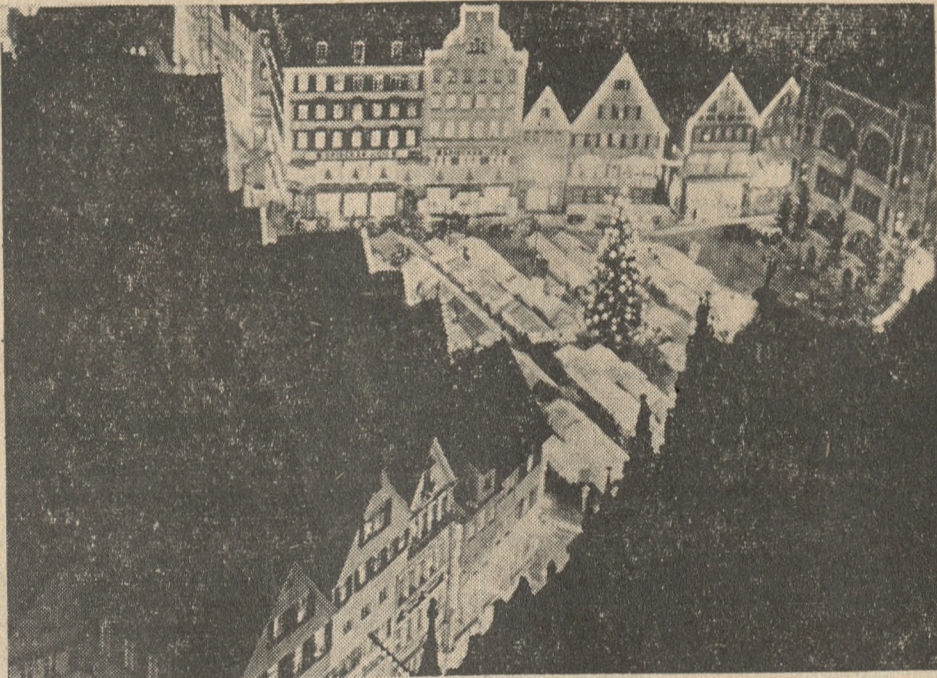
Policja podjęła starania celem stwierdzenia tożsamości pacjentki. Przy przeszukiwaniu mieszkania znaleziono list szyfrowany, który udało się odczytać dopiero po odnalezieniu biblii. W tekście jej wykryto cały system podkreślonych głosek i znaków, który okazał się kluczem pisma szyfrowanego. List adresowany był do niejakiego Marcela Manuela w Algierze i napisany był widocznie w początku choroby zmarłej. Autorka listu zaklina w nim adresata, by jej nadesłał większą sumę pieniędzy, gdyż jest chora, a wszystkie swe oszczędności poświęciła dla „wiadomej sprawy”. W każdym razie wszystkie ślady będą zatarte.

Zagadkowa sprawa stała się jeszcze bardziej powikłana, kiedy stwierdzono, że adresat listu, Marcelle Manuel, pośpiesznie opuścił Algier, zanim policja zdolała go przesłuchać. W mieszkaniu jego znaleziono taki sam egzemplarz biblii, z tymi samymi znakami jak biblia zmarłej. Ze znalezionej w Algierze korespondencji szyfrowanej wynikało, że przedmiotem jej była „wiadoma sprawa”. Je-

den jedyny ustęp rzucał pewne światło na tę aferę. Guerret pisze, że dosyć ma wyzysku ze strony Manuela i że woli, by tenże „o czynie” doniósł policji. Poza tym musi także troszczyć się o swoją córkę Marylise. Znajdzie się przecież sąd, który sprawiedliwie osądzi potwora, jakim był ojciec Marylise. Zasłużył on

na śmierć, za którą zresztą odpowiedzialnym jest także Manuel.

Na podstawie tych danych policja zdolała w przybliżeniu odtworzyć stan rzeczy. Kobieta, która przez 20 lat żyła pod nazwiskiem André Guerret, z nieznanych powodów zabiła ojca swego dziecka, i przez 20 lat okupywała milczenie współnika zbrodni wszystkimi swymi oszczędnościami. Wszystkie bliźsze okoliczności w szczególności miejsce pobytu Marylise i rola jaką zbiegły Manuel odegrał w życiu zmarłej, pozostaną zapewne niewyjaśnione, o ile nie uda się policji ująć zbiegłego współwinnego. (Kk.)

JAK W BAJCE

wygląda nocą rynek w Sztutgarcie podczas corocznych targów gwiazdkowych

Kto zna mękę bezsenności

ten wie, że często pozbawiają nas snu zmęczone i wyczerpane nerwy. Ziola magistra Wolskiego ze znak ochr. „Pasiverosa”, zawierające Passiflorę (Kwiat Męki Pańskiej), roślinę o własnościach uspakajających, koją wzburzone i zmęczone nerwy,

łagodzą ich niedomagania jak nerwicę serca, bóle i zawroty głowy, uczucie niepokoju oraz prowadzą krzepiący, naturalny sen nie powodując przyzwyczajenia. Do nabycia w aptekach i drogeriach. ng 1501

„Cesarz Ameryki“

„Obywatele Ameryki. Wasz cesarz Stanów Zjednoczonych i protektor Meksyku zauważa, że mundur jego poczyna być wyświechtany. Nie jest on już godny ani was ani jego osoby.”

Krótką ta odezwa Nortona I, cesarza Ameryki, wystarczała, by poczywicy obywateli nakłonić do akcji składkowych, w celu sprawienia ich władcy nowego mundur.

Oryginalny ten człowiek, który nazywał się Josua Abraham Norton, został wkrótce zapomniany po jego śmierci w pierwszym tygodniu stycznia 1880 r. Obecnie opinia przypomina sobie znowu cesarza, z olbrzymim piórem strusim na kapeluszu, gdyż Rada Gminna miasta San Francisco pochwiliła uchwałę wystawienia wspaniałego pomnika Nortonowi I. Aczkolwiek wszyscy znali tajemniczego człowieka, nikt właściwie nie znał dokładnie historii jego życia. Wyplął on nagle w życiu publicznym Ameryki i awansował na „cesarza Stanów Zjednoczonych”. Jakim okolicznościom zawdzięczał Norton „tę karierę”, trudno dzisiaj dociec.

W roku 1849 Norton wywędrował z Anglii do Ameryki. Nabył on mały sklepik, na którym dorobił się wielkiego majątku. Dzięki niezmierniej zapobiegliwości i pilności stał on się z biegiem czasu właścicielem ogromnego domu towarowego w San Francisco, aż pewnego razu pożar zniszczył doszczętnie wszystko co posiadał. Norton opuścił natychmiast miasto i przepadł bez śladu. Po latach wrócił znowu do San Francisco, lecz już nie jako Josua Abraham Norton, lecz jako „cesarz Stanów Zjednoczonych i protektor Meksyku”. I teraz stał się prawdziwy cud, nikt nie oskarżył Nortona o szalierstwo.

Był on przez obywateli aż do końca życia utrzymywany i prowadził życie wystawne, nie licujące zupełnie z jego stosunkami. Ludzi zjednywał on sobie głównie tym, że otrzymywanych pieniędzy nie zużywał dla siebie, lecz przeznaczał w przeważającej części na cele filantropijne. Za to cesarz Norton I korzystał z wszelkich możliwych przywilejów. Wolno mu było przyjmować posiłki we wszystkich restaura-

cjach w San Francisco bez zapłacenia choćby jednego centa, z publicznych i prywatnych środków komunikacyjnych korzystał tak samo bezpłatnie, jak i w wszelkich przedstawieniach teatralnych. Kiedy w towarzystwie swoich dwóch olbrzymich brytanów, ubrany w złotem naszywany mundur, w niebieskich spodniach w czerwone pasy i zielono - niebieskiej kamizelce, kroczył majestatycznie ulicami miasta, kłaniał mu się każdy z szacunkiem. Dziękował zawsze z wielką godnością. Kiedy Norton I pożegnał się ze swym życiem pełnym splendoru, całe miasto oddało mu ostatnią przysługę. Pogrzeb jego był wielką manifestacją dla maniaka o sercu gołębiem. (Kk.)

60-metrowy gobelin tkają dziewczęta szwedzkie

Sześć dziewcząt ze Sztokholmu pracuje obecnie nad sporządzeniem olbrzymiej makaty wielkości 60 mtr. kwadr., która służyć ma do ozdobienia wielkiej sali koncertowej w Gothenburgu. Makata tkana jest na dużym ręcznym warsztacie tkackim; pracę tę rozpoczęto w lutym ubiegłego roku, wykończona zaś ma być na 1 października 1939 r. Gobelin jest kolorową reprodukcją obrazu artysty Svena Erixona, zatytułowanego „Rynek melodii”. Scena przedstawia piękność hiszpańską w otoczeniu Arabów, wiejskich muzykantów i tancerek. Po zaakceptowaniu projektu Erixona wyrażano wątpliwości, czy uda się sporządzić tak olbrzymich rozmiarów gobelin. Jednakże prace prowadzone pod kierunkiem zdolnego eksperta z dziedziny tkactwa, posuwają się w szybkim tempie naprzód, tak, że w chwili obecnej wykonanych już zostało 17 mtr. kw. gobelinu. Gobelin będzie piękną ozdobą sali muzycznej w Gothenburgu.

Używane kapelusze do Afryki

Murzyni w południowej Afryce zdradzali zawsze pociąg nadzwyczajny do cylindrów, jako nakrycia głowy. Sprowadzano więc z Europy spore ilości starych szapokłaków i cylindrów, które sprzedawano negrom za dobrą cenę. Z czasem jednak murzyni zasmakowali w kapeluszach filcowych i teraz eksport ich do Afryki odbywa się w wielkich rozmiarach. Przdają jako eksporterzy Niemcy i Belgia. Z Niemiec wywieziono np. w 1936 r. 215 000 kapeluszy po cenie 20 fenigów (!) za sztukę. Z Belgii zaś wyeksportowano 168 000 sztuk. W roku bieżącym Niemcy wywozili do Afryki 194 000 używanych kapeluszy po cenie 5 fenigów za sztukę.

PIES I JEGO PANI
Zdjęcie ze znanego uzdrowiska francuskiego Chamonix

IV koncert symfoniczny

We wtorkowym koncercie Orkiestry Symfonicznej stol. m. Poznania w Teatrze Wielkim zapoznamy się z dwoma wybitnymi artystami z Monachium. Są to świetny dyrygent Adolf Menerich, kapelmistrz o światowej sławie, oraz znakomity wiolonczelista Hermann von Beckerath. W programie: Beethoven „Symfonia VIII” i „Leonora II”, Brahms „Symfonia I” i Pfitzner „Koncert wiolonczelowy”.

RADIO

Muzyka Polska.

W niedzielę 5. grudnia od godz. 19.30—20.35 Poznań nada koncert muzyki polskiej w wykonaniu orkiestry Bratniej Pomocy Zakładów Miejskich, chóru Pozn. Tow. Muzycznego i solistów. Wśród nich podkreślić należy występ Michała Kuliawika, najstarszego dudziarza Wielkopolski, który odegra na swym instrumencie melodie regionalne na specjalne życzenie rodaków naszych z Westfalii.

Dzieci.

W poniedziałek 6. grudnia od godz. 18.35—18.55 będzie dla Was śpiewał chór dziecięcy szkoły pod wezw. Najśw. Serca Jezusa. A zaraz po koncercie dowiedzie się, jakie radio nada dla Was audycje w najbliższych dniach.

Koncert symfoniczny.

We wtorek 7. grudnia od godz. 21.00—22.00 Pozn. Rozgłośnia nada na wszystkie rozgłośnie polskie koncert symfoniczny orkiestry pod dyr. Adolfa Mennericha, z udziałem znakomitego wiolonczelisty von Beckenratha. W koncercie usłyszymy utwór Hansa Pfitznera na wiolonczelę z tow. orkiestry, oraz słynną symfonię emoll Brahmsa.

APOLLO

JUTRO W NIEDZIELE, 5. bm. o godz. 3 po poł.

nieodwołalnie po raz ostatni potężny rapso- rycerski z epoki wielkich dni powstania listopadowego roku 1831.

„KU WOLNOŚCI“

Obowiązek żołnierski — Walka z caratem — Tragiczne przeżycia miłosne.

ng 1208

Za parę tygodni zapłoną choinki i rozebrni pieśń „Wśród nocnej ciszy, Bóg się nam rodzi...”

7 miln. gołębi pocztowych

Krajem gołębi nazwać można Belgię, która ma 350.000 zarejestrowanych hodowców gołębi — 7 milionów gołębi pocztowych i 2.600 różnych towarzystw, organizujących zawody i konkursy gołębi. W całym kraju organizuje się corocznie do 10.000 różnych konkursów, w których bierze udział przeszło milion gołębi. Gołębie w Belgii są poważnymi konsumentami, gdyż zjadają rocznie przeszło 100.000 ton żyta.

METROPOLIS

JUTRO W NIEDZIELE, 5. bm. o godz. 3 po poł.

Najwspanialsza para artystów

ERROL FLYNN oraz

OLIVIA DE HAVILLAND

w arcyfilmie niebywałych przygód

„KAPITAN BLOOD“

Gigantyczne bitwy morskie — Żywiłowy bunt na okręcie piratów — Brawurowe tempo akcji.

Bilety od 40 groszy. ng 1207

We środę odbyła się w Teatrze Wielkim premiera wielkiej opery G. Meyerbeera „Afrykanka”, która przyniosła duży sukces artystyczny całemu zespołowi i wykonawcom. Powyżej podajemy ostatnią scenę z V aktu z primadonną dr St. Zawadzka.

TYLKO

z tym znakiem prawdziwy

IDEALNIE CZYSZCI METALE, SZYBY, LUSTRA

ng 1553

Z ŻYCIA KOBIET

Rozmowy ze studentkami U. P.

Trudno oprzeć się pokusie, aby spotkawszy grupę wesoło ze sobą rozmawiających studentek nie wmieszać się do toku ich gawędy i dowiedzieć się czegoś ciekawego o życiu młodzieży żeńskiej na Uniwersytecie Poznańskim.

— Czy jest was dużo w tym roku?
— Chyba tyle, co w zeszłym, gdyż o tym czasie cyfry dokładne nie są jeszcze wiadome. Jednakże dotąd niewiele kobiet uczęszczało na humanistykę i na farmaceutykę. W r. 1936/37 było na Wydziale Humanistycznym na 345 mężczyzn 427 kobiet, podczas gdy na Wydziale Prawno - Ekonomicznym proporcje przedstawiały się zupełnie inaczej, mianowicie na 1505 studentów, studentek tylko 206.

— To ciekawe! A na innych wydziałach?

— Sytuacja na Wydziale Lekarskim była podobna jak na prawnym. Na 747 mężczyzn wypadło 233 kobiety, a na leśnictwie i rolnictwie naliczono tylko 37 koleżanek, podczas gdy chłopców studiujących było 317.

Wobec tych objaśnień prosimy o wytłumaczenie nam przyczyn podobnego ustosunkowania. — Odpowiedź wypadła jednak dość skomplikowana.

— Otóż jeśli chodzi o ustosunkowanie się do przyszłego życia zarobkowego, kobiety nie widzą przed sobą możliwości realnych w zakresie rolnictwa i leśnictwa, mimo to, że np. na innych Uniwersytetach polskich ustosunkowanie się jest odmiennie. Podobnie i w zakresie prawa widoki na posady są nikłe. Dziewczęta garną się więc najchętniej do zawodu nauczycielskiego i to zarówno poprzez humanistykę, jak i nauki matematyczno - przyrodnicze. Medycyna również pociąga kobiety, lecz tu zdarza się, że przy wysokich wymaganiach egzaminu wstępnego kandydatki odpadają i zapisują się często najpierw na inny wydział, a później, po roku studiów, przechodzą dopiero na Wydział Lekarski.

— A jak jest na chemii?

— Koleżanki - chemiczki nie zawsze mogą sprostać zdrowotnie wyczerpującym pracom w laboratorium i stąd często chemiczki przepisują się na medycynę, lub na farmaceutykę.

Problem uprzywilejowania przez kobiety zawodu aptekarskiego bardzo nas interesuje. Zapytujemy więc, czy rzeczywiście jest tyle studentek-farmaceutek.

Odpowiedź wypadła pozytywnie. W roku akad. 1936/37 było kobiet - farmaceutek 197, a mężczyzn 235, z nowoimatrikułowanych zapisało się 24 w stosunku do 49 chłopców. — Napływ kandydatek jest tu jednak zawsze bardzo duży, równy, a często nawet większy od kandydatów męskich.

— Czy to może zawód specjalnie kobiecy? Dlaczego tak uprzywilejowany?

Z obszernych objaśnień, jakie otrzymujemy, wynika, że przyczyną najczęściej w wyborze farmaceutyki jest posiadanie przez kogoś w rodzinie własnej apteki i stąd realne widoki na przyszłość objęcia samodzielnej posady. Jedną z naszych interlokutek daje jednakże odpowiedź nieco odmienną, a bardzo ciekawą.

— Są wśród nas koleżanki, które mają szczególne zamiłowanie dla przyrody. Zapisują się więc z początku na Wydział Matem.-Przyrodniczy, potem jednakże przechodzą na farmaceutykę, ponieważ tu otwierają się możliwości chodowania i przerabiania ziół leczniczych, rozwinięcia inicjatywy ziołolecniczej, bardzo dziś popularnej w medycynie współczesnej. Można naprawdę znaleźć dla swoich upodobań szerokie pole działania.

— Ale kiedy już mowa o upodobaniach gawęda schodzi na tory mniej naukowe. Pytamy dość obcesowo, czy to prawda, że dużo dziewcząt wstępuje na uniwersytet wyłącznie w tym celu, aby znaleźć łatwiejszą okazję do prędkiego wydania się za mąż? Panienci śmieją się. Któraś z nich odpowiada:

— Na humanistyce jest dużo „bawiących się”, znamy je dobrze. Te nie kończą, choć nieraz długo „siedzą”, gdy im się zamiar nie udaje.

Z kolei rozmowa przechodzi na zagadnienia samopomocowe, mieszkaniowe itp. Dziewczęta narzekają więc na „stancje” prywatne, gdzie trzeba wojować z gospodynią. Lepiej czują się w życiu internatowym. W domu „Brat-

niaka” mieszka ich około 60 — mają warunki dobre, pomieszczenie niedrogie, stosunki towarzyskie sympatyczne, choć ujęte w ścisły regulamin...

Część studentek należy do Organizacji Samopomocowej St. U. P., które również posiadają swój internat przy ul. Słowackiego. W pewnym stopniu instytucją samopomocową jest również Koło Medyków, prowadzące własną kuchnię. Wszystkie te organizacje udzielają pomocy materialnej swoim członkiniom w postaci pożyczek, starają się również dla nich o pracę, np. za-

Bułgarki

(Od własnego korespondenta „Kuriera Poznańskiego”)

Pani Dimitrowa Iwanowa, przewodnicząca największej w Bułgarii organizacji kobiecej, jest przedstawicielką pokolenia Bułgarek, które odbywały studia na obcych uniwersytetach. Z tamtych czasów datują przyjaźnie wie-

lu Bułgarek z Polkami, poznanymi zwłaszcza w Szwajcarii. Obecnie spotykają się na międzynarodowych zjazdach Stowarzyszenia Kobiet z Wyższym Wykształceniem, którego filie pracują również na Bałkanach.

Dzięki uprzejmości pani Iwanowej dowiadujemy się o pracy organizacji żeńskich w Bułgarii:

— Po odzyskaniu niepodległości nie zmieniły się zupełnie nasze zadania, jakie bułgarski ruch żeński postawił sobie przed Wielką Wojną. Prowadzimy nadal szereg szkół zawodowych, założonych dzięki naszej inicjatywie przed czterdziestu z górą laty. Wszystkie żeńskie szkoły zawodowe są w ręku organizacji kobiecych. Są to szkoły uznane i kontrolowane przez władze państwowe.

Oświatowe zadania spełnia również istniejący już od trzydziestu czterech lat dwutygodnik organizacyjny.

Dzięki wielkim zasługom w pracy nad odbudowywaniem kraju, dzięki konkretnym i twórczym wysiłkom zdobyła organizacja kobiet bułgarskich wielkie wpływy. Dewizą ich działalności było zawsze zdanie: zdobędziemy prawa polityczne i należne stanowisko społeczne, skoro stworzymy gruntowną pracę kobiecą. I właśnie dzięki tej energicznej pracy zdołały Bułgarki wywalczyć szereg uprawnień. Kobieta w Bułgarii stanowi dziś osobowość prawną.

Czynne prawo wyborcze otrzymały tylko matki. Ustawodawstwo bułgarskie wyróżnia w ten sposób doniosłą rolę społeczną macierzyństwa. Jest to oczywiście kwestia poglądów. Trudno mi jednak powstrzymać się od uwagi, że dla zagadnień życia politycznego jest raczej pożądana selekcja intelektualistów.

Organizacja kobiet bułgarskich liczy obecnie z górą 15 tys. członkiń w 127 oddziałach. Z tej liczby 90 oddziałów przypada na miasta, reszta na teren wiejski. Zważywszy, że ludność Bułgarii jest w 75 procentach wiejska, trzeba stwierdzić prawie zupełny brak uspołecznienia wśród mieszkanki wsi.

Wieśniaczka bułgarska to silny i wytrwały wół roboczy, nie lękający się

jęcia płatne, na tzw. „kondycji”, lub prace dorywcze w biurach.

— A jakich jest wasz stosunek do społeczeństwa? Dobry?

Odpowiada nam znów śmiech ochotczy. Dziewczęta ufnie spoglądają w przyszłość. Wierzą niezłomnie w to, że jeśli pracą sumienną i systematyczną zdobędą dyplom, choćby kosztem niezbędnego trudu i niejednej gorzkiej chwili samozaparcia, a czasem nawet nędzy, to potem... społeczeństwo musi przecież uznać ich wysiłek, musi znaleźć dla nich takie warunki pracy, aby w pełni mogły zastosować w życiu zarobkowym zapas swej wiedzy i całej, gorącej entuzjazm młodości twórczej i pełnej dobrej woli.

C. Sp. Ch.

trudu od świtu do nocy. Przez lato pracuje z mężem i bratem przy uprawie zbóż, na polach różanych, czy w winnicach — wesoła, uśmiechnięta i rozśpiewana. A zimowe wieczory spędza przy haftowaniu barwnych bluz

i koszul dla domowników. Tka grube dywany i poduszki, by jak najmilej urządzić wnętrze swego domu. Zebrane w sofijskim muzeum etnograficznym hafty ludowe, wykonane rękami Bułgarki, zadziwiają niezwykłą subtelnością wzorów i doбором barw. Kobieta bułgarska ma wschodnie zamiłowanie do wielkiej ilości ozdób i świecidełek. Spracowane ręce ozdabia wieśniaczka chętnie grubymi bransoletami z ciężkich metali, nosi wiele naszyjników z koralami czy starych monet.

Z przywiązaniem do cerkwi łączy się specyficzny typ religijności, oparty na sentymencie do obrządków i ceremonij. Pod tym względem przypominają Bułgarki polskie wieśniaczki, choć tam cecha ta występuje silniej i jaskrawiej.

Bułgarka wykazuje dużo subtelności i wrodzonego taktu w sposobie odnoszenia się do ludzi. Osobisty „charme” tych kobiet polega na niezwykłej skromności i zupełnym braku snobizmu — przy gruntownym nieraz wykształceniu, zdobytym na uniwersytetach zachodniej Europy i poprawnej znajomości obcych języków. Takie typy spotyka się nie tylko w stolicy kraju — Sofii, lecz nawet w mniejszych miastach i miasteczkach środkowej Bułgarii. Wszędzie wykazują dużą aktywność społeczną, oddając się z zamiłowaniem pracy charytatywnej.

Do pracy zawodowej nie garnie się Bułgarka z takim zapałem jak np. Polka. Ostatnio osłabił znacznie pęd kobiet do studiów wyższych, spowodowany oczywiście trudnymi warunkami ekonomicznymi i ograniczeniem miejsc w jednym uniwersytecie. Studia zagraniczne są dziś luksusem, dostępnym zaledwie dla garstki wybranych. W szczerych rozmowach przyznają się zresztą młode dziewczęta, że pracę zawodową rzuciłyby chętnie dla założenia własnej rodziny. Reprezentują typy silne i zdrowe fizycznie, o zdecydowanym, choć mało skomplikowanym światopoglądzie.

Kariera naukowa nie jest jeszcze otwarta dla Bułgarek. Nie ma żadnej kobiety na katedrze uniwersyteckiej. Wkraczają za to coraz liczniej do świa-

ta literackiego, zwłaszcza jako tłumaczki obcych autorów.

Bułgarka nie należy do kobiet efektownych, lubiących błyszczeć w salonie. W lokalu dancinowym jest raczej cicha, spokojna, obserwująca. Cały jej wdzięk uwydatnia się dopiero na terenie własnego domu, gdzie umie być nieporównanie gościnną i miłą na tle przytulnie urządzonego home'u.

Z dystynkcją podaje filiżankę tu-reckiej kawy i pracowicie usmażone konfitury, w czym potrafi ją wprawnie wyręczyć nawet dziesięcioletnia córeczka, wdrażana od dzieciństwa do prac domowych.

Czy Bułgarka jest dobrą żoną? Posiadając wiele zalet, ułatwiających harmonię w małżeństwie, jest doskonałym materiałem na dozągonną towarzyszką życia. Jednakże lepsi ode mnie znawcy Bułgarii twierdzą, że rozmaicie tam bywa z wiernością małżeńską.

Kobiety bułgarskie — bezwzględnie poprawne do chwili ślubu — jako małżonki nie mają podobno bardzo silnych zasad...

Lecz ponieważ nie mogę tego zdania potwierdzić własną obserwacją, przytaczam je tylko jako zasłyszaną plotkę, która przecież nie zdoła zepsuć naszkicowanego tu portretu współczesnej Bułgarki.

ZOFIA KARCZEWSKA

Królowa matka — Maria

Naród rumuński zaniepokojony jest złym stanem zdrowia popularnej i ukochanej królowej matki Marii. Należy ona do wyjątkowych postaci wśród panujących. Wnuczka angielskiej królowej Wiktorii, wdowa po królu rumuńskim Ferdynandzie, wychowana na romantycznej i przepięknej wyspie Malcie żyła się jednakże tak ze swoją nową ojczyzną, że zalicza się ją obecnie do bohaterów narodowych. W czasie Wojny Światowej pełniła z nieporównanym poświęceniem i heroiczną odwagą usługi sanitarne w pierwszych liniach frontu i w szpitalach zakaźnych. W czasie pokoju stała się mecenaską sztuki propagując szczególnie wytwórczość ludową. Królowa matka

Maria jest ponadto również autorką wartościowych prób literackich. Lud rumuński nazywa ją po prostu „Matką” i to jest chyba najpiękniejszy tytuł dla królowej.

Z działalności Rady Naczelnej Gosp. Wykształcenia Kobiet

Pod opieką Rady Naczelnej Gospodarczego Wykształcenia Kobiet oraz Stowarzyszenia Ziemianek powstaje z inicjatywy znanej i zasłużonej działaczki społecznej Marii Karczewskiej we wsi Żołwinie „Ośrodek wiejskiej kultury gospodarczej”, przydzielony do miejscowej szkoły powszechnej. Celem tej, pierwszej tego typu instytucji w Polsce, będzie dokształcanie gospodarcze dorosłych kobiet w zakresie życia rodzinnego i pracy domowej. W chwili obecnej na terenie Warszawy organizuje się zbiórkę na rzecz „Ośrodka”, a w kolach ziemianek dary w naturze, oraz sprzęty szkolne, sadzonki drzewek owocowych itp. celem jak najprędszego wyposażenia przydatnej instytucji.

GORSETY

król francuski i wiedeński poleca

z własnej pracowni

TOMASZEWSKA

Poznań, Kantaka 7.

SPORT

Zadowoleni mimo przegranej

Udany piątek pięściarski — To i owo o Włochach — Kto był najlepszym — Publiczność była obiektywna

Niezwykły to był ten wczorajszy sokoli piątek pięściarski, na którym gospodarze zaprezentowali nam bardzo rzadkiego w naszych stronach gościa, bo drużynę włoską. Prawie chciałoby się powiedzieć, że to piękne widowisko zostało wyreżyserowane przez pierwszego wody reżysera, a pisząc dalej stylem recenzenta teatralnego trzeba by stwierdzić, że oklaski zadowolenia nagradzały wszystkich prawie artystów przy „otwartej kurtynie“.

Każda walka miała inny charakter, każdy zawodnik prezentował inny temperament, inną walkę. Widzieliśmy więc walkę na dystans, pół-dystans i w zwarcu, na tempo i na wymianę ciosów, czy połowanie na k. o. Jedną wspólną cechą odznaczali się wszyscy Włosi: silnym, prawie zabójczym ciosem, który przez wszystkie trzy starcia obiecywał zwycięstwo przez k. o.

Klasa była tymczasem wyrównana we wszystkich wagach. Nie było zawodnika, który był nawet o pół klasy lepszy od przeciwnika. Wszystkie jednak decyzje sędziowskie były słuszne i przez nikogo, ani przez publiczność, ani przez Włochów, nie były kwestionowane.

Znani z wielkiego temperamentu południowcy okazali się sportowcami „pełną gębą“. Przez cały czas trzymali się ściśle nakazanej im przez ich wodza Mussoliniego zasady, wyrtej na nagrodzie jaką otrzymała na rok 1937 drużyna Treviso, jako najlepsza drużyna związku faszystowskiego: „Credere, obedire, combattere“ („Wierzyć, słuchać, walczyć“)! Wierzyli w zwycięstwo do ostatniej chwili, słuchali i walczyli do końca. Ani z ust zawodników, ani też kierowników nie wydostało się ani jedno słowo pretensji czy niezadowolenia.

Po walkach przyznali, że Sokół jest najsilniejszym zespołem, z jakim się dotychczas spotkali, a przecież choćby przed tygodniem pokonali ósemkę Zagrzebia w stosunku 14:2, a wczorajszy skład był wzmocniony trzema zawodnikami.

Kierownik drużyny, który jest kawalerem „Korony Włoskiej“ i należy do faszystów-założycieli, tzw. fasci della prima ora, uznał, że zarówno sędziowie jak i publiczność byli obiektywni. Najlepszym z Polaków był Dankowski, następnie Doroba i Janowczyk. W jego drużynie podobał mu się najwięcej przeciwnik Pele, wicemistrz Włoch Peire, dalej Tersigni i Lampronti.

Zdaniem trenera Włochów Colognato, który również nie miał do wyników pretensji, najlepszym był również Dankowski, następnie Czerwiński i walczący z głową Majchrzycki. Kolejność Włochów zmienia się również: 1) Peire, 2) Stella, 3) Lampronti.

Kierownik sekcji sokolej p. Kurzaj był zadowolony ze wszystkich bez wyjątku zawodników, a z Włochów wyróżnił Peirego.

Włoscy pięściarze rekrutują się z robotników oraz pracowników umysłowych. Kiedy rozpoczęła się wyprawa

abisyńska wszyscy członkowie sekcji zgłosili gotowość wyjazdu na pole bitwy, lecz tylko Sonogo — waga ciężka — spotkał ten zaszczyt, lecz trafił na sam koniec wojny. Za to jeden z ich zawodników walczy obecnie jako ochotnik w szeregach narodowych wojsk hiszpańskich.

Okazało się, że lektor U. P. p. dr Stefanini, który obok konsula włoskiego

Dobrze fizycznie prezentująca się drużyna z Treviso, choć przegrała z Sokolem 3:13, zyskała ogólny poklask za piękne walki. Stoją od lewej: kierownik Biggi, trener Colognato, Tersigni, Argentina, Lampronti, Bottari, Peire, Stella, Migotti i Sonogo.

Automobilizm

Śp. Stanisław Korzbok-Łącki. Onegdaj zmarł długoletni prezes i członek honorowy Automobilklubu Wielkopolski śp. Stanisław Korzbok-Łącki.

Hokej na lodzie

Berlin pokonał w piątek w Hamburgu reprezentację Hamburga 3:1 (3:0, 0:0, 0:1). Reprezentacja Nadrenii złożona z Kanadyjczyków, trenujących w Niemczech, pokonała w Kolonii mistrza Szwecji Hammarby 3:0 (0:0, 1:0, 2:0).

Lekka atletyka

Sprawa słynnego rekordu światowego Owensa. Jaż już podaliśmy, amerykańska federacja lekkoatletyczna, obradująca ostatnio w Bostonie, postanowiła zatwierdzić słynny rekord światowy, ustanowiony dn. 20 czerwca 1936 r. w Chicago, na dystansie 100 m, wynoszący 10,2 sek. Sprawa zatwierdzenia tego rekordu ma dość ciekawe kulisy. Po ustanowieniu rekordu komisja sędziowska odmówiła zatwierdzenia go, a to z tego względu, że dystans 100 m był — zdaniem komisji — skrócony o 15 milimetrów (!!!). Ta dziwna potywacja wywołała w Ameryce dość duży hałas i przeszła przez różne instancje i komisje, które kolejno badały sprawę rekordu. Jedną z tych komisji doszła do wniosku, że nie dystans był skrócony o 15 milimetrów, tylko stałowa taśma, którą mierzono trasę, pod wpływem gorąca wydłużyła się o 15 milimetrów. Amerykańska federacja lekkoatletyczna, która rozpatrywała sprawę, jako ostatnia instancja, postanowiła przejść w ogóle do porządku dziennego nad tymi wszystkimi nie poważnymi badaniami i rekord zatwierdziła, uznając, że został on ustanowiony w zwykłych normalnych warunkach. Nie ulega wątpliwości, że międzynarodowa federacja lekkoatletyczna obecnie rekord Owensa także zatwierdzi. Amerykańska federacja już wysłała do Międzynarodowej Federacji odpowiedni list w tej sprawie.

Różne

Film olimpijski spóźniony o dwa lata. Z Berlina donoszą, że nakręcony w czasie olimpiady berlińskiej przez Leni Riefenstahl film z Olimpiady ukaże się dopiero na wiosnę 1938 roku. Dwuletnie opóźnienie w ukazaniu się filmu staje się zrozumiałe, gdy się weźmie pod uwagę, że ogółem nakręcono 400 tysięcy metrów taśmy filmowej i 36 tysięcy metrów taśmy dźwiękowej. Oczywiście nie było rzeczą łatwą wyciąć z tej olbrzymiej ilości taśmy film, który przeciętnie może mieć tylko 2.000 metrów.

p. dra Kolszewskiego opiekował się tu drużyną, pochodzi również z Treviso. Jest to miasteczko o charakterze rolniczym, oddalone o 29 km od Wenecji, w którego bliskości leży sławne z końca wojny światowej pobojuwisko Vittoria Veneto. Z ruchliwego tego miasteczka wyszli nie tylko wielcy pięściarze włoscy, ale również inni sportowcy, jak choćby słynny motocyklista Tenni, kolarz Bottechia.

Goście chwalili nie tylko gościnność polską, ale i grzeczność urzędników na granicy. Przyjechali mianowicie na granicę bez polskiej wizy, mimo to przepuszczono ich bez trudności, polecając załatwienie tego na miejscu, w Poznaniu.

Polska — Norwegia

Szczegółowe sprawozdanie naszego specjalnego korespondenta ze spotkania pięściarskiego Polska i Norwegia w Oslo, przyniosą „Nowiny Poświętne“ w poniedziałek rano.

Pięściarstwo

„Pierwszy krok pięściarski“. Dziś, o godz. 19.30, odbędzie się w sali „Osrodek“ przy ul. Bukowskiej cztery walki półfinalowe w waga piórkowej i lekkiej. Jutro o godz. 19 rozegrane zostaną finały od wagi papierowej do średniej.

Niemcy — Finlandia 14:2. Spotkanie to odbyło się wobec 10.000 widzów w piątek w Szczecinie. Jak było do przewidzenia po wysokiej przegranej Finów w spotkaniu z Danią w Odense (4:12), goście z północy przegrali, i to w jeszcze wyższym stosunku, bo aż 2:14. Jedynie dwa punkty zdobył dla Finów Lethinen w wadze muszej, bijąc niespodziewanie, ale niemniej zasłużenie mistrza olimpijskiego Kaisera. Poza tym Wilke zwyciężył Hunskenona, Miner wygrał z Siponem, Heese zaś przez dyskwalifikację w 1 st. za niskie uderzenie z Poltonem. Fluss pokonał Rossiego i Murach wygrał z Suhonen. Pietsch natomiast zwyciężył przez k. o. w 1-szym st. Salstroema (F), a Runge znów na punkty pokonał Finlandczyka Haavisto.

W ramach tych zawodów odbyła się eliminacyjna walka w wadze muszej pomiędzy Brussem z Berlina a Priessem z Hamburga. Nieznacznie tylko na punkty wygrał tę walkę Pries.

Berlin — Wiedeń 14:2. Powyższe spotkanie międzymiastowe rozegrano po dłuższej przerwie, bowiem aż 16 lat w Berlinie, w piątek wieczorem. Walki odbyły się w wagach od muszej do ciężkiej. Tietsch (B) zwyciężył na punkty Kohna, Schier (B) wiedeńczyka Mathae oraz Jaro (W) niespodziewanie, ale pewnie Ahrensa (B). Nuernberg wygrał na punkty z Weillhammerem, posyłając go dwukrotnie na deski. Luedtke (B) pokonał Bedricha (W), Campe nieznacznie wygrał z Horakiem (W). Hornemann (B) zwyciężył Vybrala i wreszcie Kleinholderman Lechnera (W).

W ramach wieczoru odbył się turniej dla wylonięcia najlepszego po Minerze „piórkowca“ niemieckiego. Mistrz Europy O. Kaestner z Erfurtu wygrał z Voelkerem nieznacznie na punkty, a w finale pewnie z Gaensrichem (Bochum), który przedtem pokonał na punkty Heisego.

Pięściarze belgijscy przegrali w piątek w Kolonii z drużyną kombinowaną miejscowej „Coloni“ i „Renanii“ w stosunku 7:9.

Piłka nożna

W niedzielę, o godz. 11 na boisku K. S. „H. Cegielski“ odbędzie się spotkanie tow. pomiędzy „Wartą lig.“ a drużyną gospodarzy, którzy w meczu tym wypróbowują kilku młodych swoich graczy.

Nowe wystąpienie „L'Auto“, w sprawie próby kaperowania polskich piłkarzy w Paryżu. Wczorajszy numer „L'Auto“ zamieszcza nowy artykuł w sprawie głośnej wciaż we Francji próby kaperowania polskich piłkarzy przez paryski Racing Club. Dziennik przedrukowuje wszystkie wywiady, udzielone przez polskich piłkarzy prasie polskiej po powrocie z Paryża, uważając, że te wywiady potwierdzają podany

NA SEZON ZIMOWY

POLECAM

Swetry
Pulowery
Trykotażę
Pończochy
Rękawiczki

ng 50 911

K. Łowicka

Wielki wybór

Ratajczaka 40

Cena przelęgna

przez dziennik paryski fakt próby kaperowania polskich piłkarzy. Polski Związek Piłki Nożnej — pisze „L'Auto“ — wprawdzie oświadczył wspaniałomyślnie, że Racing Club nie przekroczył granicy zwycięzów, przyjętych w świecie sportowym, ale równocześnie nie mógł zdementować żadnego z faktów podanych przez „L'Auto“. Takim faktem jest znalezienie u dwóch piłkarzy polskich odpisów kontraktów z Racing Clubem. Pertraktacje w sprawie tych kontraktów były prowadzone niewątpliwie bez wiedzy i woli kierownictwa drużyny polskiej. Dziennik uważa, że jest rzeczą zupełnie obojętną, czy kontrakty te zostały podpisane, czy nie. Sam fakt prowadzenia pertraktacji jest już potwierdzeniem zarzutów „L'Auto“. W tym świetle trudno się zgodzić z Pol kim Związkiem Piłki Nożnej, że Racing Club, prowadząc pertraktacje w sprawie kaperowania polskich graczy bawiających w gościnie w Paryżu nie przekroczył granicy zwycięzów, przyjętych w świecie sportowym. „L'Auto“ uważa, że klub paryski granicę tę niewątpliwie przekroczył, tylko oba związki: polski i francuski — widocznie wolą o tym nie słyszeć i nie wiedzieć.

Wśród wydawnictw

Nakładem komitetu organizacyjnego XI Igrzysk Olimpijskich ukazało się w księgarni wydawniczej Wilhelm Limpert-Verlag, Berlin, bodaj największe dzieło sportowe „Die XI Olympiade Berlin 1936“, w języku niemieckim i angielskim.

Dzieło to, jest urzędowym wydawnictwem komitetu organizacyjnego igrzysk i obrazuje w dwóch tomach, na 1250 stronach dużego formatu, z około 500 fotografiami, ogrom dokonanej pracy, związanej z przygotowaniem i przeprowadzeniem Igrzysk Berlińskich. Z prawdziwie niemiecką systematycznością omawia się całokształt zagadnienia, poczynając od sztafety z Olimpu aż do zgaszenia ognia olimpijskiego na stadionie berlińskim w dniu 16 sierpnia 1936 r. Dla organizatorów nie tylko przyszłych igrzysk olimpijskich dzieło to zawiera cenny materiał dydaktyczny. Omawia się bowiem szczegółowo stopniową rozbudowę komitetu organizacyjnego, stadiony, oraz wszystkie urządzenia techniczne, urządzenie wsi olimpijskiej, służby sanitarnej, informacyjnej, filmowej i radiowej. Cały drugi tom, oraz 100 stron tomu pierwszego, poświęcone są zobrazowaniu przebiegu właściwych zawodów olimpijskich. Podaje się szczegółowo wyniki nie tylko finałów ale i wszystkich przedbojów, przy czym wszystkie konkurencje są bogato ilustrowane. Przy każdej konkurencji podaje się zachmurzenie, stan biegni, temperaturę, siłę wiatru oraz jego kierunek.

Nie ograniczono się tylko do imprez sportowych, artystycznych i bogatego programu ramowego, ale starano się również podchwycić uczestników olimpiady po za miejscami igrzysk; widzimy p. i. Wajsbównę, gdy pisze kartkę na plecach policjanta. Szatę graficzną nadano temu dziełu wspaniałą.

Szanownym moim odbiorcom donoszę uprzejmie, że

przeniosłem

biura moje i składnicę na ul.

Masztalarską 6

S. A. Robiński

Fabryka Musztardy

Poznań. dg 25 426/4

Wioślarstwo

Poznański Klub Wioślarek. Zebranie plenarne odbędzie się w poniedziałek o godz. 19 w śniadalni „Italia“, ul. Aleje Marcinkowskiego 8. Omawiane będą: Zaprawa zimowa, kurs narciarski i sanitarny. (kom.)

Jedynie
KREM i PUDER
THO-RADIA
zapewniają zdrowa
i piękną cerę
SOCIÉTÉ SECOR, PARIS

ng 53 177

W ELEGANCKIM kroju
w dobrym wykonaniu

poleca

wszelką
konfekcję **J. Grzybek**

Poznań
St. Rynek 10
tel. 25-60

ZYCIE SOKOLE

Zjazd prezesów i naczelników Sokola

Wolsztyn. (Tel. wł.) Zjazd odbył się w lokalu Strzelnicy. Na 18 gniazd reprezentowanych było 14 gniazd. Nie wyjechały delegatów: Chrośnica, Kaszczor, Boruja - Kościelna i Chobienice.

Po zagajeniu przez prezesa Heyduckiego zabrali głos delegat Dzielnicy p. Fellner, przedstawiając obowiązki jakie mają do spełnienia zwłaszcza sternicy pracy sokolej i apelując, aby te obowiązki były spełniane w całej rozciągłości.

Ze sprawozdań prezesa Okręgu p. Heyduckiego, sekretarza p. Ławckiego, naczelnika p. Rzepy i odczytaniu zamknięcia rachunków zlotu okręgowego w Gościszynie wynikało, że Okręg pracuje dobrze, utrzymując stały kontakt z gniazdami wspomnianymi. Zlot w Gościszynie pod względem technicznym, administracyjnym i kasowym wypadł dobrze. Również spora ilość druchen i druhow wzięła udział w zlocie związkowym w Katowicach. Zaległe składki okręg w zupełności zapłacił do końca roku 1936. Składki zaś za rok 1937 mają uiszczoną za pierwsze półrocze prawie wszystkie gniazda.

Ze sprawozdań prezesów i naczelników wynikało, że jedno gniazdo (Dębsko) pracuje bardzo dobrze, osiem — dobrze, trzy dość dobrze, jedno słabo i jedno (Kłębów) — marnie.

Kępno o. (Tel. wł.) Odbył się zjazd prezesów i naczelników Okręgu Kępińskiego Sokola w obecności 56 osób. Reprezentowanych było 17 gniazd, nie przybyło i nie usprawiedliwiło się pięć, mianowicie: Chojęcin, Trzcianica, Podzamcze, Wieruszów i Myjomice.

Prezes okręgowy p. Kokociński omówił sprawy organizacyjne w całym okręgu, p. Zakrzewska, przewodn. Okr. Wydziału Sokolic, zreferowała o pracy u druchen, skarbnik p. Wittmann sprawy finansowe, wreszcie naczelnik p. Ganecki zanalizował złoty obwód, zlot w Katowicach oraz omówił ogólne sprawy techniczne, złączone ze zlotem Dzielnicy Małopolskiej we Lwowie. Na zakończenie sprawozdań sekretarz p. Kłobus przedstawił sprawy administracyjne.

Z kolei treściwy i nader aktualny refe-

rat nt. „Praca w świetlicy sokolej“ wygłosił p. prez. Daszkiewicz, a wiceprezes okręgu p. Depczyński przedstawił ważność kursów administracyjnych.

Następnie prezesi i naczelnicy mówili o pracy w gniazdach. Delegat Przewodnictwa Dzielnicy Wlkp. p. Roskosz zobrażował w dobitnych słowach ważną rolę sokolstwa, wskazując na obowiązki wypływające z przynależności do tej organizacji, na ideowe znaczenie Sokolstwa oraz wyraził zadowolenie z pracy Okręgu Kępińskiego, wyróżniając gniazda: Kępno męskie i żeńskie i Olszowę.

Bezpośrednio po zebraniu prezesów i naczelników odbył się pod kierownictwem sekretarza okręgowego kurs dla sekretarzy oraz pod przewodnictwem skarbnika kurs dla skarbników. (tor)

Okręg węgrowski.

Pod przewodnictwem prezesa okr. p. Browej Kulińskiej odbył się zjazd prezesów

NASKÓREK RĄK

SZORSTKI, POPEKANY, OPIERZCHNIĘTY I ZGRUBIAŁY PRZEISTACZA CUDOWNIE, CZYNIĄCO MIĘKKIM, AKSAMITNIE DELIKATNYM I BIAŁYM

Krem PRAKATOW PERFECTION

i naczelników Sokola okręgu węgrowskiego. W zebraniu wziął udział delegat Dzielnicy p. Stoiński z Poznania. Obszerne sprawozdanie ze zjazdu zarządu Dzielnicy, odbytego w dniu 14 listopada, zdała p. drowa Kulińska, która szczegółowo zlustrowała owocną działalność zarządu Dzielnicy, omawiając z kolei wszystkie ważniejsze zamierzenia.

W toku obrad omówiono cały szereg spraw organizacyjnych i technicznych. Ponadto zdawali sprawozdania pp.: naczelnik okr. Ziółkowski, przewodnicząca okr. wydz. sokolic Menclowa i naczelniczka okr. Halina Łażewska. Z obrad wynikało, że w okręgu węgrowskim „Sokola“ wre praca. (wg)

Boże Narodzenie na Rivierze Sylwester w PARYŻU

22. XII. — 4. I. Trasa: Berlin - Szwajcaria - Mediolan - San Remo - Nicea - Paryż

zł. 395.— **FRANCOPOL** Poznań, św. Marcin 58 tel. 41-04 Warszawa — Mazowiecka 9

ng 52973

Po uroczystościach Kursu Podchorążych Rez. Dyw. Wlkp.

Jak już donosiliśmy w ubiegłą niedzielę i poniedziałek kurs podchorążych tutejszej dywizji obchodził uroczyste rocznicę powstania listopadowego oraz dzień swej przysięgi żołnierskiej. Uroczysta akademія w kinoteatrze „Słońce“ i apel poległych składały

dziwego żołnierza. W krótkich słowach w imieniu kursu podziękował podchorąży Kluge zapewniając, że w sercu każdego podchorążego „honor Ojczyzny“ jest jedynym celem. Całość obiadu urozmaicił podchorążowie wspólnym śpiewem

Podchorążowie poznańskiego kursu dywizyjnego defilują w dniu przysięgi

się na program pierwszego dnia uroczystości. W poniedziałek przed południem odbyło się zaprzysiężenie i defilada przed Pomnikiem Wdzięczności. Dumą napawały całe społeczeństwo Poznania dziarskie postacie podchorążych, którzy w imponującej postawie przeddefilowali przed swymi przełożonymi i przedstawicielami władz. We wszystkich powyższych uroczystościach brały udział delegacje hufców poznańskich szkół średnich, które zostały zaproszone na wspólny uroczysty obiad, na którym był obecny cały korpus oficerski pułku króla Karola II. W imieniu dowódcy pułku przemówił do podchorążych mjr dypl. Skinder, który porównał ten uroczysty dzień przysięgi z dniem pasowania na rycerzy oraz wskazał wzniósł cele i ideały praw-

pieśni żołnierskich, a orkiestra odegrała szereg utworów lekkich. Wieczorem w salonach kasyna oficerskiego pułku odbyła się herbata towarzyska podchorążych, która w miłym nastroju przeciągnęła się do późnej nocy.

Całość dwudniowych uroczystości wypadła imponująco, ku zadowoleniu całego społeczeństwa poznańskiego, które zadokumentowało swój patriotyzm przez gremialny udział we wszystkich uroczystościach.

Za ogłoszenia i reklamy odpowiada administracja w osobie Antoniego Leśniewicza w Poznaniu.

Bielizna - Gorsety Stanisław Schulz
Poznań, Stary Rynek 80/82
Pg 34 546-48,47

Wdowa żołnierza spod Waterloo (1815)

Niedawno można było znaleźć w dziennikach angielskich ciekawą informację. Mianowicie Rząd Jego Królewskiej Mości przyznał rentę wdowie po... żołnierzu spod Waterloo! Czyżby to były kpiny? — Przecież bitwa pod Waterloo była w r. 1815!

Nie jest to jednak rzecz tak bardzo skomplikowana, jakby się zdawało. Żołnierz ów miał lat 16, kiedy brał udział w sławnej bitwie. W roku 1895 poślubił młodą, bo 16-letnią żonę — która w roku obecnym kończy 58 rok życia.

Czy więc to jest takie „niemożliwe“?

Gdzie nabyć tanio i dogodnie **Radio-aparat**
CAPELLO
HORNYPHON
KAPSCH
MINERVA
PHILIPS
RADIO-UNION
TELEFUNKEN
Ten oto bezkonkurencyjny wybór wybitnie markowych fabrykatów przedstawi przodujący od szeregu lat w dziedzinie radiotechniki reprezentacyjny magazyn radiotechniczny
POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO RADIOWE Z.O.O.
POZNAŃ, UL. FR. RATAJCZAKA 39. tel. 34-30
Pg 33 486-39.177

Niebywała okazja browning wg rysunku automat 6-cio mm. wyrzucający automatycznie gilzy po wystrzale strzelający do celu metalowymi kulkami. Zapewnia bezpieczeństwo osobiste. Ogluszający huk. Cena 490, 2 sztuki 9.—. Automat 8-mio strzałowy 17.—, 100 kul 3,50. Wysyłamy bez zezwolenia policyjnego po nadesłaniu na portu i opakowanie 2.— (w znaczkach). Centrum Kamiński, Poznań, St. Rynek 13/14. Istnieje 38 lat. Ng 52981-2-3

JUŻ NA KILKA DNI NAPRZÓD **ORBIS** SPRZEDAJE PO CENACH NOMINALNYCH **BILETY KOLEJOWE** krajowe i zagraniczne wszelkich rodzajów
Pg 33 053 02.718

Tylko z dużej butelki **Maggi**ego należy żądać ponownego napełnienia buteleczki **MAGGI**ego przyprawą

Poznańskie Towarzystwo Muzyczne urządzi w poniedziałek, dnia 13 grudnia br. w Auli U. P. o godz. 20 koncert p. t.

„Pieśń Wielkopolska„

z współudziałem prof. dr **Ł. Kamińskiego** (prelekcja), **Ewy Mańczakowej** (sopran), chórów gimnazjum im. A. Mickiewicza i J. Słowackiego oraz chóru i orkiestry Poznańskiego Towarzystwa Muzycznego pod dyr. **K. Broniewskiego** i **St. Poradowskiego**.
dg 25 450

KURSY RYTMIKI I PLASTYKI prof. Walentyny Wiechowiczowej

Komplety pań w godzinach po południowych i wieczorowych. Rytmika, Plastyka, Gimnastyka plastyczna, komplety dzieci w wieku od lat 4. Rytmika, zabawy rytmiczne, umuzykalnienie. Specjalny Kurs Inscenizacji Rytmicznych dla nauczycielek szkolnych.

Uwaga: od 6—15 grudnia **Tydzień Taniich Wpisów**. Osoby które zapiszą się w tym czasie na kurs, płacąc przez czas nauki tylko 5 zł miesięcznie. Wpisy i informacje codz. g. 4—6 Ratajczaka 14 m. 23 (Dom ogrodowy).
dg 25 454

TEATRY

Z Teatru Wielkiego

Dzisiaj po raz drugi opera Meyerbeera „Afrzykanka“, która dzięki wspaniałemu wykonaniu odniosła na premierze należyty sukces i rozgłos. Obsada premierowa z pp.: dr Stani Zawadzka, St. Bestani, Urbanowiczem, Szpingierem, Stanisławem Drabikiem, Wiśniewskim, Zatheyem, Majem i Gruszczyńskim. Kierownictwo muzyczne kapelm. Stefan Barański, reżyseria M. Janowskiej, dekoracje Z. Szpingiera. Tańce religijne w wykonaniu Z. Grabowskiej i zespołu baletowego.

W niedzielę dwa przedstawienia po cenach popularnych — po południu „Zemsta nietoperza“ — wieczorem „Wieczna tęsknota“.

Z Teatru Polskiego

Dzisiaj i jutro pełna humoru komedia P. Vebera „Beben“, która zdobyła nadzwyczajne powodzenie. Codziennie teatr jest wypełniony. W nadchodzącą niedzielę po południu po cenach znizowanych „Człowiek pod mostem“. Pod reżyserią Wł. Czengerego codziennie odbywają się intensywne próby z najnowszej komedii wybitnego pisarza węgierskiego Bus - Feketeo „Jan“. Główną rolę kobiecą powierzono p. E. Dziewańskiej, nowo zaangażowana artystka scen lwowskiej i krakowskiej.

Dzisiaj, w sobotę o godz. 11 wiecz. w kinoteatrze „Słońce“

Chór Dana

Olbrymie zainteresowanie dzisiejszym występem!

Zapowiedź dzisiejszego występu sławnego a tak popularnego w Poznaniu **CHÓRU DANA** — wywołała olbrzymie zainteresowanie w najszerszych sferach licznych sympatyków tego sympatycznego i świetnego Zespołu.

„CHÓR DANA“ na dzisiejszym swym wieczorze w Poznaniu wykona nowy, wspaniały program, między in. cudowne piosenki „Błękitne niebo“, „Kuplety warszawskie“, „Pewnego dnia“, „Polowanie na tygrysa“, „Zapomniana godzina“, „Wicher“ i szereg wesołych, smutnych, sentymentalnych i ludowych piosenek.

W dzisiejszym Wieczorze udział przyjmą jak zwykle: najznakomitszy piosenkarz polski, laureat „Polskiego Radia“, ulubieniec publiczności Mieczysław Fogg oraz niezrównany w swym komicznym repertuarze, popularny piosenkarz Adam Wysocki, który zawsze do lez rozmiesza wszystkich.

CHÓR DANA wystąpi z własną, rewelacyjną aparaturą sceniczno-dźwiękową, przywieziona z Ameryki, która daje niezwykle efekty.

Niewatpliwie dzisiejszy występ CHÓRU DANA w „Słońcu“ zgromadzi znowu tłumy słuchaczy. Ceny miejsc najniższe od 1—3 zł. Kto nie ma jeszcze biletów — niech śpieszy czempredzej do p. Szejbrowskiego, skład cygar, ul. Pierackiego 20. Telef. 56-38.
zg 28 383

Dbajmy o estetyczny wygląd
Gabinet kosmetyczny **Magistra Kuntzówny**
Poznań, Sew. Mielżyńskiego 4 m. 3, tel. 5438
Pielęgnacja cery i włosów. Usuwanie plam i piegów oraz nadmiernego owłosienia.
dg 25 455

NAJNOWSZE ODBIORNIKI RADIOWE
DOGODNE WARUNKI
Poznańskie Tow. Telefonów
Ng 1063 z o. p.
Poznań, ul. Piekary 16/17, tel. 24-80

W dniu 3 grudnia 1937 po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św., zasnęła w Bogu moja najukochańsza i nigdy niezapomniana żona, nasza najdroższa mamusia, siostra, synowa, szwagierka i ciocia, ś. p.

z **Jelita-Wysakowskich**

Barbara Dzieleńska

przeżywszy lat 46.

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 6 bm., o godz. 15 z kaplicy przedpogrzebowej Wały Jana III, na cmentarz św. Marciński przy ul. Bukowskiej. Msza św. żałobna odprawi się tego samego dnia o godz. 9 w kościele św. Marcina, o czym zawiadamia

W nieutulonym żalu pogrążeni

mąż z dziećmi i rodziną.

Poznań, dnia 4, 12, 1937.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

Zakład pogrzebowy „Bracia Nowak”, Pl. Nowomiejski 10, tel. 10-46.

Pg 34847-59.61

Dnia 3 grudnia 1937 r., zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., po długich i bardzo ciężkich cierpieniach, droga nasza druhna, ś. p.

Barbara Dzieleńska

b. wiceprezesa Okręgu Poznańskiego, b. przewodnicząca okręgowego Wydziału Sokolic w Poznaniu.

Drogą naszą druhnę żegnamy z serdecznym żalem, prosząc wszystkie Sokolice Wielkopolskie o modlitwę za Zmarłą.

Dzielnicy Wydział Sokolic. Okręgowy Wydział Sokolic. Gniazdo Żeńskie Poznań - Jeżyce.

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 6. bm. o godz. 15 z kaplicy przedpogrzebowej Wały Jana III. zg 28 384

Poznańskiemu Oddziałowi Zrzeszenia Lekarzy Wet. Rz. P., Kolegom i Znajomym, którzy wzięli udział w oddaniu ostatniej posługi naszemu najdroższemu ojcu, ś. p.

Janowi Fedeckiemu

em. lekarzowi weterynarii

a w szczególności JWPanu Profesorowi Dr Rungemu oraz JWPanu Dr Piotrowskiemu najserdeczniejsze

podziękowanie

składają
zg 28 379

dzieci i rodzina.

Za ostatnią przysługę oddaną naszemu kochanemu synkowi, ś. p.

Tadeuszowi Dembińskiemu

oraz za szczere wyrazy współczucia i słowa pociechy składamy wszystkim Krewnym i Znajomym serdeczne

Bóg zapłać

zg 28 380

Nepomucenowie Dembińscy.

Poznań, Zagórze 10.

Za okazane współczucie i liczne wieńce z powodu śmierci naszej drogiej Zmarłej, ś. p.

Otylii Szafrńskiej

z domu Leuschner
wyrażamy wszystkim najserdeczniejsze

Bóg zapłać!

zg 28 386

Córka i rodzina.

Dywany - Chodniki - Firany

MATERIAŁY DEKORACYJNE — SERWETY

Koldry na puchu, welnie i wacie

poleca tanio

MAGAZYN BŁAWATÓW

W. GROSZKIEWICZ

Poznań, St. Rynek 59

Wielki wybór nowości na suknie i płaszczach.
P. 33 830-43.5

Dr Jadwiga Bylina

lekarz specjalista
w położnictwie i chorobach kobiecych
osiedliła się

w Poznaniu Górna Wilda 35 telefon 74-60

Godz. przyj. 10-12, 4-5.

zg 28312

ITALIA

Restauracja - Sniadalnica
POZNAŃ

Al Marcinkowskiego 8, tel. 22-99

poleca:

tanie, smaczne i treściwe potrawy

Obiady	90 gr
Bulion lub barszcz 25 z jaj.	40 „
Zupa dzienna	35 „
„ pomidorowa	35 „
„ maderowa	35 „
Czarnina z wkładką	80 „
Zupa rakowa	100 „

Porcje śniadankowe

Jajko sadz. kart. smarzone	70 gr
Parówki z salata kartoflana	45 „
Krakowskie z kapusta	60 „
Pasztecik francuski	40 „
Bigos myśliwski	45 „
Paprykacz cielęcy	45 „
Kielbasa smarzona	45 „
Befsztyk polski z cebulka	45 „
Zrazik z cebulka	55 „
Pilecik cielęcy w śmietanie	70 „
Makarony z szynka	60 „
Galarek	45 „
Ozorek cielęcy po wiedeńsku	45 „
Nóżki cielęce po wiedeńsku	45 „
Maczanka	45 „
Wedzonka groch puré	45 „
Pieczeń cielęca lub wieprz.	45 „
Flaki po warszawsku	60 „
Salatka włoska	100 „

Potrawy á la carte

Noga wieprzowa	80 gr
Pekłówka groch puré	50 „
Gicz cielęca salata kart.	90 „
Kielbasa z rusztu	80 „
Kotlet wieprzowy z kapusta	90 „
Kotlet cielęcy z groszkiem	150 „
Sznyceł po wiedeńsku	100 „
Zajac w śmietanie	125 „
Omlet naturalny	90 „
Jajecznicza naturalna	80 „
Kompot mieszan	40 „
„ francuski	100 „

dg 234 6

FABRYKA W WARSZAWIE

ng 51 080

Fabryka beczek

(drzewo bukowe i beczki do opakowań) poszukuje

młodego wermistrza

który będzie przyuczony. Zgłoszenia z dokładnym życiorysem, żądana pensja oraz fotografia — skierować pod dg 25 448 do Kuriera Poznańskiego.

Lampy Elektryczne

w wielkim wyborze wprost z wytwórni dg 25074

Skrzypczak - Poznań

św. Marcin 27 podwórce II p.

W piątek, dnia 3 grudnia 1937 r., zasnął w Bogu, zaopatrzony na drogę do wieczności po kilkutygodniowych ciężkich cierpieniach w 62 roku życia, a w 35 roku kapłaństwa, ś. p.

ksiądz prebendarz Paweł Kunze

długoletni kierownik szkoły niemieckiej w Krotoszynie.

W Zmarłym straciliśmy naszego troskliwego opiekuna i wdzięczna pamięć o Nim w sercach naszych nie wygaśnie.

W ciężkim smutku pogrążona
rodzina.

Wyprowadzenie Zwłok do kościoła św. Jana odbędzie się w poniedziałek, 6 grudnia rb. o godz. 9,30 z domu żałoby Rynek 27, po czym nabożeństwo żałobne i pogrzeb.

Krotoszyn, Leszno, Jarocin, Dortmund.

dg 25 453

Dnia 2 grudnia 1937 r., zasnął w Bogu, ś. p.

Stanisław Hr. Korzbok-Łącki

długoletni Prezes oraz Członek Honorowy

Ś. p. Zmarły położył wielkie zasługi dla rozwoju naszego Klubu. Żegnamy Go z wielkim żalem i wdzięczną pamięć o Nim zachowamy.

zg 28 390

Automobilklub Wielkopolski.

Wspólny wyjazd samochodami na pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 6. bm. o godz. 8 sprzed lokalu klubowego (Rzeczypospolitej 8).

LOKALE FABRYCZNE

w centrum Górnego Śląska ca 600 m² (światło, prąd na siłę i gaz), nadające się na przemysł drzewny itp. zaraz korzystnie do wydzierżawienia. Zgłoszenia E. Dziadek, Chorzów Miasto, 3-go Maja 111. dg 25 090

J. Wrunbel

Dentystka

przyjmuje od godziny 9 — 12 i od 15 — 18

zg 28 396

ulica Szewska nr 1

5 POKOJOWE

komfortowe mieszkanie wysoki parter przy ul. Młyńskiej 2 wynajmie zaraz dg 1884 Komunalna Kasa Oszczędności Miasta Poznania

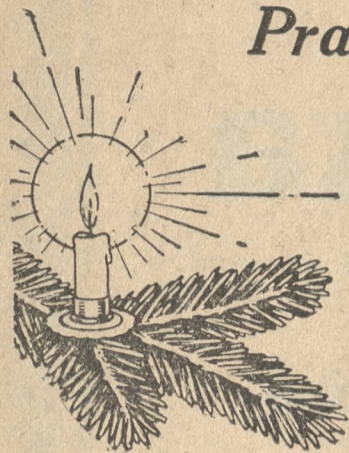
Na czas gwiazdkowy PIERNIKI

„WUKA”

pierwszorzędne
gatunki

W. Kurczewski, Poznań

Pierwsza Poznańska Fabryka
Keksów Pierników i Wafli

*Praktyczne i eleganckie
upominki gwiazdkowe*

dla pani:

suknie i garsonki „TERSEY”
swetry i pulowery włóczkowe
wytworna jedwabna bielizna
rękawiczki i pończochy

dla dziecka:

sukienki, ubranka, płaszczyki,
komplety ślizgawkowe

Towar tylko doborowy
Ceny umiarkowane

Asygnaty „Kredyt”

S. Kaczmarek

UL. 27 GRUDNIA 10

Pg 34 843-48,112

Najodpowiedniejszy
podarek
GWIAZDKOWY

TELEFUNKEN-FENOMEN Mz.
SUPERHETERODYNA
o rewelacyjnym układzie oszczędnościowym „ekonomizator prądu”.
Telefunken-Fenomen Mz. przy pełnej wydajności i światowym zasięgu daje 50% OSZCZĘDNOŚCI PRĄDU; zużywa tylko 25 watów, t.j. tyle co mała żarówka. Oszczędność na prądzie wynosi około zł. 3.60 miesięcznie, co stanowi 18% raty miesięcznej. Telefunken-Super-Fenomen Mz. dzięki wysokim wartościom technicznym, wspaniałemu tonowi, niskiej cenie, wygodnym splotom, stanowi najodpowiedniejszy podarek gwiazdkowy. Cena za gotówkę zł. 289.- na raty - zaliczka zł. 20.- i 16 rat miesięcznych po zł. 20.-

Radio

TELEFUNKEN

harmonia tonów - symbol jakości

ng 1536

POLIERA

rzeźniczo-wędliniarskiego
siły pierwszorzędnej
poszukuje

WACŁAW ARACZEWSKI

TORUŃ, Królowej Jadwigi 24

Pg 34 835-64,160

„Haftoplis”

wykonuje мережke, okretke, dziurki, wykończenie szali, falban, plisowanie, dekatyzowanie, hafty, monogramy, tarcze gimnazjalne, obciążanie guzików, nadrabianie stóp, podnoszenie oczek terminowo najtaniej.

Wrocławska 3, tel. 28-10.
Pg 34 411-46,97

97 LAT
FUTRA
DOBRY TOWAR
SOLIDNA PRACA
B.SCHULTZ
TEL. 15-15 POZNAŃ
BR. PIERACKIEGO 16.

ng 52 822

ADLER Jedyny samochód nanaśedrogi
Jego zalety to: Przedni napęd
Niezależne zawieszenie kół
Stalowa karoseria

WYKORZYSTAJCIE GRUDZIEŃ — W KTÓRYM JESZCZE OBOWIAZUJA
ULGI W PODATKU DOCHODOWYM

F. Szczepański, Poznań
Plac Wolności 17, tel. 30-07
Ng 1134

Fabrykę cukierków

dobrze zaprowadzoną z całkowitym urządzeniem wraz z willą 6-cio pokojową na prowincji w Wielkopolsce z powodu nagłego wyjazdu **nacyjnych miast sprzedam**. Obrót roczny około 250 tys. Łaskawe oferty proszę skierować do Administr. Kuriera Poznańskiego w Poznaniu pod zg 28 387.

Zbożowcy - Nasiennicy

Dobrze prosperujący interes handlu zbożem i nasionami w mieście prowincjonalnym w Poznańskim, z powodu zamierzonej likwidacji od 1 stycznia 1938 r. **korzystnie do wydzierżawienia**. Odpowiedni reflektanci zechcą zgłosić oferty do Agencji Kuriera Poznańskiego w Śremie. ng 2003

Tg 21 925

+ Niedostłyszysz? +

Nie męcz się dłużej! Nieoceniony aparat „Original-Akustik” nadzwyczaj skuteczny, ulży niewątpliwie Twojemu cierpieniu. Tysiącrotnie wypróbowany! Niewidoczny, donośny i nie drogi. Żądajcie bezpłatnego prospektu z firmy: Akustik Gesellschaft, Berlin Rkdf. Przedstawiciel: **K. Greger, Poznań, ul. 27 Grudnia 18.** Pg 29 71

KSIĄŻKOWEJ (EGO)

samodzielnej, obeznanej z księgowością przebitkową Definitiv, biegle piszącej na maszynie, znającej także język niemiecki, **poszukuję zaraz lub od 1. 1. 1938 r.**

Zgłoszenia z odpisami świadectw oraz podaniem warunków proszę kierować do Kuriera Poznańskiego pod **dg 25 411**

Lokale fabryczne

dla fabrykacji wyrobów metalowych
poszukuje się

w Poznaniu lub dalszej okolicy celem kupna lub dzierżawy. Oferty do Kuriera Poznańskiego pod **zg 28 357**

Persil

nierze również
wełnę doskonale

Pg 34 798-P. 1184

MILANÓWEK

Jedyna polska
marka jedwabiu

MILANÓWEK

Pg 34 717-62 751

Wyśmienite Kontakty
Siktery - Wina

Kaźmierskiego

zadowolnią najwybred-
niejszych smakoszy

Nowość: **Staruszek Somorski**

dg 24 180

Tania Sprzedaż Gwiazdkowa!

CERATY obrusy i z metra
DYWANY z linoleum, pluszu, boneli
CHODNIKI różnego rodzaju
LINOLEUM podłogowe
TAPETY w wielkim wyborze

ZB. WALIGÓRSKI

Wielkopolska Centrala Tapet
Poznań, Poczta 31 Bydgoszcz, Gdańska 12
Przyjmuje się asygnaty „Kredyt”

Fuchs

niedoścignione

marmeladki

ng 1806

ILUSTRACJA
POLSKA

Najpiękniejszy

tygodnik polski

SPRAWIA RADOŚĆ KAŻDEMU ■ DLATEGO PRZYJACIEL CZY KREWNY WDZIĘCZNY CI BĘDZIE, JEŻELI NA GWIAZDKĘ OFIARUJESZ MU „ILUSTRACJĘ POLSKĄ” W POSTACI KWARTALNEGO ABONAMENTU ■ KTO SIĘ CHCE PRZEKONAĆ O WARTOŚCI TEGO PISMA, NIECH ZAKUPI NAJNOWSZY (49) NR ■ CENA EGZEMPLARZA 45 GROSZY.

Restauracja Hotelu Polonia
Grunwaldzka 18

wydaże od godziny 7-mej rano — śniadania 55 gr.
obiady z 3 dań 1,10 abonament 0,80 kolacie 1,10
Ceny niskie **WIECZOREM DANCING** Ceny niskie
Polecam bezpłatnie salę do zabaw jak i gabinety na wszelkie uroczystości. Ng 1090

Członka Zarządu

dzielnego fachowca przyjmie **Bank Ludowy w Rogoźnie**, z dobrymi referencjami, odpowiednią kaucją. Zgłoszenia tylko pisemne z odpowiednim świadectwem, którego się nie zwraca oraz podaniem warunków przyjmie do dnia 10. bm. włącznie **Prezes Rady Nadzorczej p. Świetlik**. Oferty nie uwzględnione pozostaną bez odpowiedzi. ng 2019

Do nowotworzącej się chrześcijańskiej hurtowni rowerów pp. poszukuje się

KIEROWNIKA

samodzielnego

mogącego się wykazać długoletnim doświadczeniem w tej dziedzinie. Oferty z podaniem pensji do Kuriera Poznańsk. pod zg 28 358

Retuszer

wykwalfikowany na retusz jedno i wielobarwny do rotograviury — potrzebny do poważnych zakładów graficznych. Szczegółowe oferty z życiorysem i odpisami świadectw nadsyłać Biuro Ogłoszeń T. Pietraszek, Warszawa, Marszałkowska 115 pod „Retuszer”. ng 1451

FUTRA
LISY, SKORY

wszelkiego rodzaju, wielki wybór, najnowsze modele, ceny korzystne

dogodne warunki spłaty

dg 24 867 tylko u

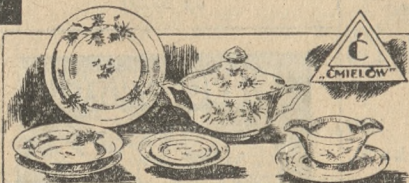
Jana Willmana

Poznań, Plac Wolności 7 podwórze I. piętro

Propagandowa Sprzedaż Porcelany „ĆMIEŁÓW”

Przeznaczaliśmy do taniej sprzedaży partię serwisów w nowoczesnym fasonie,

z dekoracją kwiatu, o wyjątkowo pięknej kompozycji kolorów, z złotymi brzo- gami —

Serwis stołowy na 6 osób, 32 części cena reklamowa 42.- zł

Serwis do kawy na 6 osób, 15 części cena reklamowa 12.- zł

Zamówienia zamiejscowe wykonujemy po wpłaceniu 5.— złotych

„OZDOBA”

POZNAŃ ŚW. MARCIN 4

POSIADAMY OLBRYZI WYBÓR

Porcelany, Szkła, Kryształów, Platerów, Alpaki, Galanterii metalowej, Fajansów, Majoliki i Sprzętów Kuchennych

WYPRAWY PODARKI

Przyjmujemy asygnaty „Kredyt”

Dla uzupełnienia nakrycia stołu polecamy sztuciec „alpaka chrom” składający się z 6 noży nierdzewnych 6 widełek, 6 łyżek stoł. i 6 łyżeczek razem 24 szt., cena rekla- 24.- zł mowa

Poważane przedsiębiorstwo elektrotechniczne w Warszawie poszukuje:

AKWIZYTORA

na wyjazdy i pracę w biurze. Warunki: Praktyka w sprzedaży i składaniu ofert, znajomość jęz. niemieckiego w słowie i piśmie; pożądana wiadomość z dziedziny prądów słabych i praktyka z przedsiębiorstw przemysłowych.

URZĘDNIKA

do samodzielnej pracy w wydziale zakupów, obeznanego z wszelkimi pracami związanymi z importem (manipulacje celne, zezwolenia przywozu itd.) Dokładna znajomość jęz. niemieckiego w słowie i piśmie nieodzowna.

Oferty z własnoręcznie pisany życiorysem, odpisami świadectw i podaniem referencji składać pod: „Fabryka” „Polska Reklama”, Warszawa, Zielna 6. Wszelkie dokumenty zwraca się.

Aplikanta adwokackiego

poszukuje kancelaria adwokacka w Poznaniu. Zgłoszenia Kurier Pozn. zg 28 381

SKŁAD

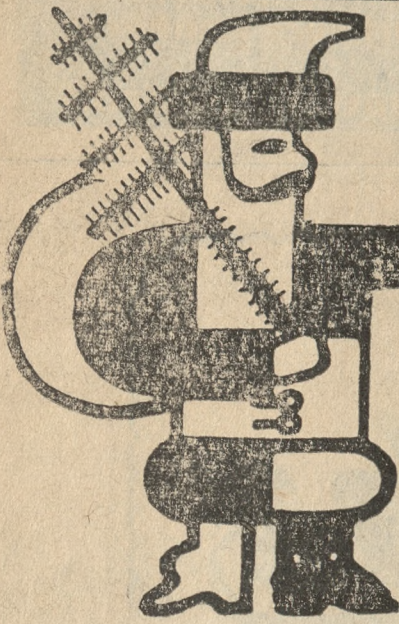
konfekcji damskiej, dobrze zaprowadzony w najlepszym punkcie handlowym w większym mieście powiatowym z urządzeniem lub bez z powodu wyjazdu szybko decydującym do sprzedania. Oferty Kurier Poznański ng 1633.

Lokale fabryczne

nadające się na lekki przemysł, ca 300 kw. mtr., 2—3 jasne ubikacje potrzebne od 1 stycznia 1938 r. Szczegółowe oferty do Kuriera Poznańskiego pod zg 28 374

Kociół

parowy, jednopłomienicowy 9 atm., powierzchni 40 mtr kwadratowych, maszyna parowa o sile 35 P. S. oraz motor elektryczny o sile 18 P. S. na prąd stały na sprzedaż. Oferty Kurier Poznański ng 1712.

Od
6go

Sprzedaz Gwiazdkowa

po znacznie zniżonych cenach!

DYWAN — to Prezent na całe życie!

Dywany	Trwale Bouclé
350 × 250 cm.	109,- zł
300 × 200 cm.	75,- zł
250 × 170 cm.	55,- zł
200 × 140 cm.	37,- zł

Garnitury
do sypialni
modne i perskie wzory
od **38⁰⁰** zł

Serwety - Narzuty
Pledy - Wycieraczki

Materialy meblowe
i dekoracyjne itp.
Olbryzi wybór!

Wyjątkowa Okazja!

Dywany Pluszowe piękne wzory	350 × 250 cm.	250 × 170 cm.	300 × 200 cm.	200 × 140 cm.
	172,- zł	78,- zł	120,- zł	58,- zł

Dywany Prima Plusz

350 × 250 cm.	202,- zł
300 × 200 cm.	132,- zł
250 × 170 cm.	91,- zł
200 × 140 cm.	65,- zł

Dywaniki przed łóżka

Perskie imit.	170 zł	Bouclé imit. większe	550 zł
Perskie imit. większe	220 zł	Bouclé prima	660 zł
Perskie imit. lepsze	400 zł	Velour prima	1350 zł
Bouclé imit.	320 zł	Plusz I gat.	1400 zł

Dywany
Najlepszy Velour
ślizne desenia
300 × 200 cm. **155,- zł**

Centrala
Dywanów

S. KUŻAJ

Poznań
ulica 27 Grudnia 9.

Piękne
swetry
poranniki
bonzurki
pończochy

zakupisz tanio

w **DOMU HANDLOWYM**

F. Woźniak

Poznań, Stary Rynek 85

Piece
kwintowe już od zł 3,85
tryjskie już od zł 29,50
stałopalne już od zł 55,00
przenośne już od zł 85,00

Gnom
ogrzewa natychmiast
i oszczędza do 60% paliwa.
Kupującym montujemy w domu

Przewodnik

Poznań, św. Marcin 30.
telefon 15-71.

**Najpraktyczniejsze
podarki gwiazdkowe!**

Garnki i czajniki aluminiowe
i emaliowane — młynki do
kawy — żelazka do prasowa-
nia — nożyce do drobiu —
noże i widełce nierdzewne —
łyżki i łyżeczki — wyrzmacz-
ki — kotły i wanielki do pra-
nia — szczotki i t. d.

Łyżwy — Rodle

Narzędzia dla chłopców i t. d.
Prosimy przekonać się o na-
szych zniżonych cenach.
Przyjm. asygnaty „Kredyt”.

dg 25 251

JURKOWSKIEGO

**KURSY KIEROWCÓW
SAMOCHODOWYCH**

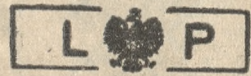
POZNAŃ
DĄBROWSKIEGO NR. 79

TEL. 76 80 7

dg 24 702

**MATERIALY BUDOWLANE
I STOLARSKIE**
DYKTY

PRODUKCJI LASÓW PAŃSTWOWYCH

gwarantują wysoki gatunek
i standaryzowane wymiary.

SPRZEDAŻ

„PAGED” Polska Agencja Drzewna
Sp. z o. o.

CENTRALA: GDYNIA, UL. ŚWIĘTOJAŃSKA 44. TEL. 19-16.

Oddział w Poznaniu, Ratajczaka 40 — telefon 48-00

Agentura w Ostrowie Wlkp., Rynek 16/17 — telefon 245

Agentura w Bydgoszczy, Świętojańska 11 — telefon 22-37

ZDROWIE TO SKARB

używaj zatem **ZIOŁA DRA BREYERA**, które stosuje się
w następujących chorobach:

Nr. 1 — w kaszlu, astmie, rozedmie płuc	2,50
Nr. 2 — w reumatyzmie, artretyzmie, złej przemianie materii, nieczystości cery, chorobach skórnych	3,-
Nr. 3 — w chorobach żołądkowo-kiszczkowych, wątrobowych, żółtacze	2,50
Nr. 4 — w chorobach nerwowych, bólu głowy, bezsenności, ogólnym wyczerpaniu	3,60
Nr. 6 — w niedokrwistości i ogólnym osłabieniu	4,20
Nr. 7 — w chorobach nerkowych i pęcherzowych	3,-
Nr. 9 — przeczyszczające w chronicznym zatwardzeniu i hemoroidach	1,50

Do nabycia w oryginalnym opakowaniu w aptekach,
składach aptecznych i drogeriach lub w wytwórni
„POLHERBA”, KRAKÓW, Podgórze, Skr. Nr 48.

Zainteresowani otrzymują na żądanie darmo z wytwórni
ni broszurę. ng 1533/4

Już teraz

przyjmujemy zamówienia na hurtową dostawę

karpi gwiazdkowych

znanych z wyjątkowej delikatności smaku,
dzięki specjalnym warunkom hodowli.

Gospodarstwo Rybne

Majątności Miłosławskiej

zał. w r. 1511

Miłosław, pow. Września, Tel. Miłosław 8

P 34 822 3-48.81/2

Przyjemnie

spędzi się Gwiazdkę i Nowy Rok
w ubiorach z materiałów **Molenda**

Składy detalicznej sprzedaży

Poznań
ul. 27 Grudnia 12
Plac Świętokrzyski 1

Materialy Molenda
kupuje każdy człowiek oszczędny.

Pr 24841-18,99

Kupuj — tylko w firmie chrześcijańskiej

B. OKOPINSKA Poznań
Pocztowa 1

Pończochy — Rękawiczki — Swetry
Trykotaż — Płótna — Bieliznę
Welnę — Nici

dg 24834/3

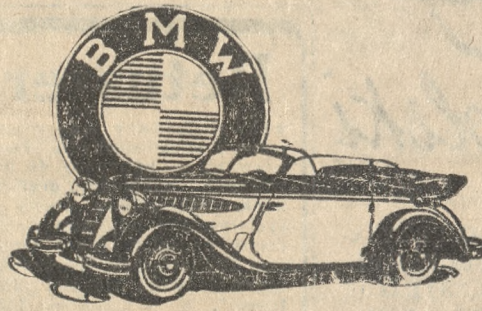
Bo tam — Ceny najniższe a wybór największy!

JUŻ OD 20-ZŁ
KURS SAMOCHODOWY
„WARSAM” JEZYCKA 52.

tg 28377-8

Lekarz prakt.

potrzebny w Borku pow. Gostyń od zaraz, praktyka 2 więk-
szych majątków zapewniona. Adres wskaże admin. Kuriera
Poznańskiego ng 2010.

B. M. W.

to szczyt techniki, ekonomiczne
szybkie o pięknych liniach
6-cylindrowe 45 i 50 KM.

Wyłączna reprezentacja
„MOTOR”

Poznań, Dąbrowskiego 5

dg 254 0 Telefon 62-27

Tokarki

1 — 2 mtr. dobrze utrzy-
mane **KUPIĘ**. Oferty
do Kuriera Poznańskiego
pod zg 28372

UNDERWOOD maszyny do pisania
ARCHIMEDES **SUNDSTRAND**
ORIGINAL - ODHNER maszyny do liczenia
ELLMAS powielacze

Wyłączne zastępstwo na Poznań, województwo poznańskie
i pomorskie

A. Smólski Poznań, Bukowska 1, m. 10, tel. 73-49

Wzory w Firmie: **B. Niemojewski**, Poznań,
zg 28 385 Ul. Br. Pierackiego 15.

Dwutygodnik „Powstaniec Wielkopolski”

niezależnej opinii najstarszych towarzystw Uczestników
Powstania Wlkp. 18/19, towarzystw Powstańców i Woja-
ków oraz pierwszych towarzystw Podoficerów Ziem. Zach.
i też towarzystw Hallerczyków skupionych w Legionie
Wielkopolskim jako narodowa Rezerwa Ziem Zachodnich
Polski. Do nabycia w księgarni św. Wojciecha, Par. Kiosk
itp. Redakcja, Poznań, Wolnica 1. zg 1543/4

NA GWIAZDKĘ piękny prezent w postaci wiecz-
rowej sukni i płaszcza — należy
wybrać — z Salonu Mód, **S. WEŻYK**, pl. Wolności 11
dg 25409 pod filarami

Korzystna lokata

Druga licytacja dużej nieruchomości czynszo-
wej w Lesznie (Hotel) odbędzie się 15 grudnia
1937 r. przed Sądem Grodzkim w Lesznie. Cena
wywołania zł 80.080,—. Dochód roczny ca-
12.000 zł Reflektant winien przedłożyć zezwolenie
Wydziału Powiatowego w Lesznie i Urzędu
Wojewódzkiego w Poznaniu na nabycie nieru-
chomości. Bliższych informacji udzieli

Adw. Dr Opatrny, Leszno Wlkp.

ng 1716

FUTRA

Gotowe i na miarę
poszycia i modernizacje
pod fachowem kierownictwem

EDMUND RYCHTER

POZNAŃ — FR. RATAJCZAKA 2
WROCŁAWSKA 15 WROCŁAWSKA 14
OSTRÓW (WIKP.)

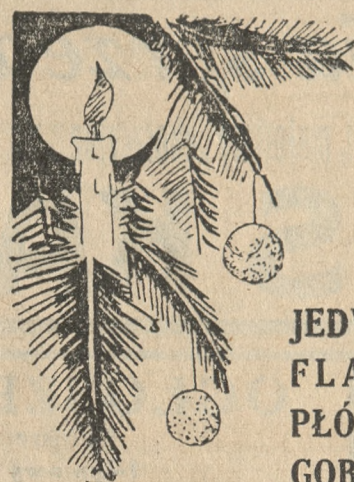
Od 1 grudnia rb. **Moulin Rouge** Kantaka 8/9

Całkowita zmiana na parterze i I. piętrze orkiestr, artystów i tancerek na czele

Niebywała atrakcja **CROWDERS** Niebywała atrakcja

W sobotę, 4. 12. i w niedzielę, 5. 12. rb. 2 nadzwyczajne „FIVE O CLOCK TEA” z całkowitym specjalnym programem, natomiast wieczorem o godz. 9-tej specjalne 2 wieczory nadzwyczaj urozmaicone. Moc niespodzianek. Cenne nagrody. Wstęp wolny. Pg 38 842-48.110

Zwraca się specjalną uwagę na codziennie ulubione „Five o clock Tea” na oświetlonym kryształowym parkiecie. Kawa, herbata 75 gr.

Na Gwiazdkę

Piękne wełny

na suknie, płaszcze damskie
i ubrania męskie

JEDWABIE, AKSAMIITY, BROKATY itd.
FLANELE na poranniki i piżamy,
PŁÓTNA, STOŁOWIZNA, FIRANKI,
GOBELINY i MATERIAŁY DEKORACYJNE

F. Kaźmierski

Specjalny Skład Bławatów

Poznań, Stary Rynek 38 39

Telefon 31-47

Pg 34 574-48.55

MEBLE

skromne i wykwintne

w wielkim wyborze

tanio w oddawna znanej firmie

J. Baranowski

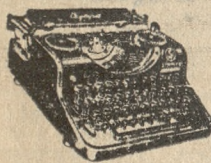
Poznań, ul. Podgórna 13 — Tel. 34-71

— DOGODNE WARUNKI —

Pg 34 844-48.111

Praktyczny podarek gwiazdkowy

to maszyna do pisania

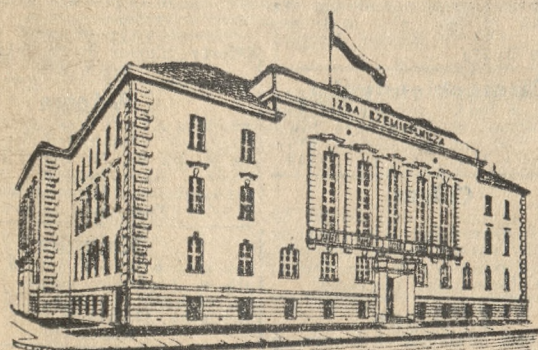

Olympia do nabycia już od zł 260,—

K. KOCHANOWICZ i S-ka Poznań

Pg 34 844-48.100

Plac Wolności nr. 13, obok ul. 3 Maja.

Pięknie odrestaurowaną dużą salę reprezentacyjną na bale i zabawy taneczne, odczyty, koncerty, zebrania itp. oraz mniejsze sale poleca i zamówienia przyjmuje Administracja gmachu Izby Rzemieślniczej w Poznaniu. Wały Zygmunta Augusta 15 pokój nr 11, tel. 36-60.

Na miejscu nowoczesnie urządzona restauracja kawiarnia

Sprzedam korzystnie

wiertarki 4—5 cm typ ciężki, motor Deutche 12 K. M. na rope, winde, słupy żelazne, tokarnie, wiertarki do drzewa, pile tarczowa do grubej obróbki (ciezka), pile taśmowa ciężki typ, kufe do wody (duża) z dużym kurkiem, piece żelazne, maszyny do ciecica drutu, kremer do plugów parowych kompl., gniartarki do kuchen, owsa, grochu itp., 2 wozy ciężkie dl. 7 mtr. do maki nośn. do 5 ton, 1 platforme ciężka do 6 ton, maszyny do szpaltowania skór, rury do budowy plotów itp., platforme (lekka), wóz nośn. 4—5 ton, liny stalowe do oparkowania różnych grubości. — Zgłoszenia zg 28 388

M. KRYSZEK, Poznań, Grobla 3 m. 1.

Bielizna, Pończochy

Rękawiczki, Trykoty

damskie, męskie, dziecięce
najtaniej w firmie

„HAFTOPLIS”

Wrocławska 3, Telefon 28-10

Pg 3 746-48.116

Na gwiazdkę

polecamy własnego wyrobu
pierniki na miodzie, glazurowane, nieglazurowane i oblewane czekoladą

Miodowniki aż do najlepszych gatunków

Ozdoby choinkowe w różnym wykonaniu

Czekolady i praliny

Keksy najlepszego gatunku

Pumpernikiel i sucharki

Odsprzedawcom wysyłamy na żądanie cenniki.

Przesyłki od 5 kg franko.

DWÓR SZWAJCARSKI Bydgoszcz

Jackowskiego 26-30. Tel. 32-54

Mleczarnia, Piekarnia i Cukiernia

Oddz. Fabryka Pierników, Keksów i Czekolady.

ng 1 994

Przedstawicielstwo

na kawę odda znana firma dobrze wprowadzonemu. Oferty „PAR”, TORUŃ ul. Rynek Staromiejski 19 pod „1100”.

„Iskra”
— baterje —
— anody —

A. PIECHOCKI, POZNAŃ

Pg 34 060-37.247/8

Szkoło

okienne, ogrodowe, ornamentowe, dachowe itp.

Szyby wystawowe i lustra

Obrazy i listwy na ramy

Polskie Biuro Sprzedaży Szkła S. A.

Poznań, Woźna 15. Tel. 28-63

Oddział w Łodzi, ul. Wigury 15. tel. 134-53 Pg 31214/1711

I U. 237. Postanowienie. Dnia 30 listopada 1937 r. Wydział Zamiejscowy Handlowy Poznańskiego Sądu Okręgowego w Lesznie postanowił: 1) ogłosić upadłość kupca Wacława Skąpskiego w Czempiniu, powiatu kościańskiego, 2) wezwać wierzycieli upadłego, aby zgłosili swe wierzytelności do dnia 20. I. 1938 r., 3) zlecić Sądowi Grodzkiemu w Kościanie pełnienie czynności Sędziego Komisarza, 4) wyznaczyć kupca Czesława Misiaka z Leszna, Rynek 2 syn-dyktem upadłości. ng 1562

Nie ma Mikołajka

bez słodkiego prezenciku z firmy PATYK

ślicznie wykonane — niskie ceny — prosimy się przekonać —

Poza tym polecamy

pierniki — marcepany
ozdoby choinkowe
czekoladki wyborowe

WALERIA PATYK

Al. Marcinkowskiego 6 ul. 27 Grudnia 3

37 lat w własnym posiadaniu.

Pg 34 559-48.50

Dnia 15 grudnia 1937 r. o godz. 10,15 odbędzie się w Sądzie

LICYTACJA

nieruchomości, położonych w Pobiedziskach obok dworca:

- 1) murowana willa, budynki gospodarcze, ogród warzywno-owocowy o obszarze 7.684 m². Szacunek zł 26.500,—, cena wywołania zł 19.875,—.
- 2) zabudowania fabryki odlewów i młyna na gruncie 4.590 m². Szacunek zł 20.500,—, cena wywołania zł 15.375,—.
- 3) niezabudowana parcela o obszarze 3.490 m². Szacunek zł 1.745,—. Cena wywołania zł 1.308,75.

Bliższe informacje:

Bank Gospodarstwa Krajowego
Oddział w Poznaniu.

TANIA SPRZEDAŻ GWIAZDKOWA

Polecamy po niższych cenach:

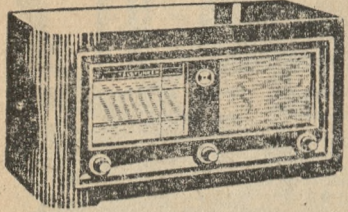
Praktyczne podarki gwiazdkowe

DYWANY — CHODNIKI — NARZUTY — SERWETY
FIRANY — MATERIAŁY DEKORACYJNE i MEBLÓWE

Meble stalowe

BRACIA GÓRECCY — POZNAŃ, UL. NOWA NR. 6.

Rozpoczęliśmy Sprzedaż Gwiazdkowa

Radio —
 aparaty: Telefunken, Capello, Echo, Thomson i inne
Baterie anodowe „Emka” od zł 5.50

Maszyny —
 do szycia — najnowszych konstrukcji
Gramofony — Płyty
 najnowszych nagrań

Maszyny do pisania „Imperial”
 Aparaty fotograficzne oraz przybory

Na żądanie demonstrujemy w domu
 Przymiemy Pożyczki Państwowe licząc 100 za 100
ASYGNATY KREDYT

Kupisz najtaniej i na bardzo dogodnych warunkach spłaty w Najstarszej firmie Radiotechnicznej,
EMKA wł. M. Włodarczak
 POZNAŃ
 Wrocławska 30, tel. 36-83 m. 48-04
 Ilustrowane prospekty wysyłamy gratis i franko

Tania sprzedaż gwiazdkowa

Na Gwiazdkę **POLECAM:** modne welny, jedwabie, firanki, materiały dekoracyjne w wielkim wyborze

Na artykuły nie obniżone udzielam **10% RABATU!**

WITALIS KAJKOWSKI

Poznań, 27 Grudnia 5
 Asygnaty „KREDYT”

OGŁOSZENIA DROBNE

Nagłówkowe słowo (dużo) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 100 słów, w tym 5 nagłówkowych.

Ogłoszenia wśród drobnych: 1-linowy milimetr 50 groszy

Znak oferty naprzykład: n 2395, z 21 025, d 1611 i t d = 1 słowo.
 Drobną ogłoszenia w dni powszednie przyjmuje się do godz. 11.10, w soboty i dni przedświąteczne przyjmuje się do godz. 10.45.

1. DOMY - PARCELE

2
 parcele Staroleka korzystnie. — Oferty Kurier Pozn. zdg 53 511

Dom
 bezpodatkowy okolica Grunwaldzkiej 4 x 2 pokoje konif., pokój kuchnia, cena ca 30 000.— amort. 6 000.— wpłata według umowy. Adres wskazać Kurier Poznański zdg 55 217

Kamienica
 komfortowa, bezpodatkowa 9 480 dochodu, 82 000.— wpłaty 40 000.

Kamienica
 komfortowa, centrum, składy. — dochód 20 000.— gotówka 160 000.

Krzesiński
 Piekary 8. — zdg 55 415

Dobra lokata
 sprzedaż nieruchomości, powiat, miasto, w której jedno kino, restauracja, rzeźnictwo, hotel. Dochód roczny ca 7 tys. z 7 poszrenia Kurier Pozn. zdg 55 404

Kamienice
 Focha 330 000.— okazjnie sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 54 695

Sprzedam spiesznie
 nowa wille Lazarz, wpłaty 28 000 pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 54 724

Sprzedam
 parcele willowa Debiec, tramwaj. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 54 799

Kamienica
 nowa komfortowa dochód 5 600, cena 43 000.— wpłaty 30 000.— reszta amortyzacja. Oferty Kurier Poznański zdg 55 127

Administrację
 domów lub zastępstwo interesów właścicieli łutejszych lub nieobcych przyjmie b. wyższy urzędnik. Solidne referencje. — Oferty Kurier Poznański zdg 55 128

Plac
 budowa zwarta, blisko Matejki, tylnym zabudowaniem tania. — Wskazać Kurier Poznański zdg 55 361

Parcel
 budowlanych, największy wybór, najtaniej tylko Firmie „Osadopol”. Rzeczypospolitej 9. — zdg 55 265

Kamienicę
 dwupietrowa ewentl. skład wolny sprzedam, wpłaty 26 000.— Oferty Kurier Poznański zdg 55 179

Parcelę
 korzystnie sprzedam. Górczyńska 7. — zdg 55 186

Kamienica
 nowoczesna, dochód 20 000.—, cena 165 000.— wpłaty 100 000.— reszta amortyzacja, wiele innych kamienic poleca Kwiatkowski — Poznań, Działyskich 10, — zdg 55 396

Dom
 2-pietrowy, czynszowy, w Poznaniu, 22 tysiące. Zgłoszenia Winiarska 82 — 4. — zdg 55 377

Wille
 czteropokojowa sadem sprzedam. Gensler, Kopezyńskiego 63 a. — obecnie Sokolnickich, zdg 55 058-9

Dom
 nowy, rodzaj wille, 3.748 dochodu 30 000.— wpłaty 12 000.— reszta amortyzacja. Majka, Ratajczaka 10. — zdg 55 671-2

Gruszczyński
 Aleje Marcinkowskiego 17a poleca poszukuje kamienice, wille. — zdg 55 526

Drzewo stolarskie i budowlane
 w wielkim wyborze poleca korzystnie skład drzewa, Franciszek Dąbrowski, ul. Dąbrowskiego 20, telef. 85-24. — zdg 53 177

Kamienicę
 nowoczesną w śródmieściu, ulica Wrocławska 4 piętr., 4 składy, dochód 21 800 zł sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 54 939

Parcela
 przy Grunwaldzkiej korzystnie na sprzedaż. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 560

Kamienica
 nowobudowana wolna, stempli, komfortowa 82 000.— wpłaty 30 000.— dochód 9 500.

Kamienica
 centrum, komfortowa 135 000.— wpłaty 40 000.— dochód 16 000.— wiele innych

kamienic, will
 polecam, także poszukuje!

Nowak
 Poznań, Święty Marcin 22. — zdg 55 534

Willa
 nowa 3 mieszkaniowa, solidnej budowy, 20 000, wpłaty 15 000, Górski, Inowrocław, Kasprowieca 16. — ng 2 015

Dom
 osiem lokatorów, ogród sprzedam, zamienie. Oferty Kurier Pozn. 59.56. — Pg 34 584-59.56

Kamienica
 bez ochrony, stare miasto, dochód 11 000, cena 75 000, wpłaty 50 000. Oferty Kurier Poznański zdg 55 736

90.000
 wpłacie na kurno kamienicy.

20.00
 na kupno wille. Zgłoszenia Aleje Marcinkowskiego 17 a — 7. — zdg 55 923

Willa
 dwumieszkaniowa 16 000, wpłata 6 000, reszta amortyzacja, Kossmann, Fredry 6. — zdg 55 973

Kupię
 nieruchomości Poznani, dochód 2 000—7 000. Pośrednicy wykluczeni. Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 56 018

Dom
 składem Mosinie 6 000 sprzedam. Dudek, Pcznań, Wielkie Garbary 34. — zdg 55 956

Parcelę
 willowa okolica Ostroroga, 1 100 kwadratowych, front do słońca, tramwaj, otoczenie kulturalne, okazjnie sprzedam właściciel. — Oferty Kurier Pozn. zdg 55 889

Wille
 na Winiarach 7 mieszkań, jednolitej dwupokojowej sprzedam właściciel. Oferty Kurier Poznański zdg 56 137

Dom
 nowy 11 000.— bez stempli, Promienista 110. — zdg 55 908

Wille
 komfortowa okazjnie sprzedam. Pocztowa 15 — 2. — zdg 55 744

Willa
 Solacz 35 000.— wpłata ugodowa Oferty Kurier Poznański zdg 56 096

2 PIENIĄDZ

2—3
 tys. złotych pożyczki poszukuje. Pewne zabezpieczenie — wysoki procent. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 54 756

Zbożowiec
 gotówka 5 000.— przystąpi jako czynny dobrze prosperującego handlu zboża lub młyn, przyjmie przedstawicielstwo. Uczciwie oferty Kurier Poznański zdg 55 031

800
 morgowy majątek buraczany pod Poznaniem poszukuje współnika. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 54 985

Poszukuje
 pożyczki 2—3 000.— na 1 hipotekę dom wartości 20 000.— Oferty Kurier Poznański zdg 54 698.

2 000
 przystąpię do spółki. Oferty Kurier Poznański zdg 55 135

Poszukuje
 10—15 000.— na II hipotekę, 100 pct pewna domu Poznaniu, oprocentowanie 10 pct. Oferty Kurier Poznański zdg 55 150

1 000.—
 Pożyczki Narodowej kupię. Oferty Kurier Poznański zdg 55 173

Mam
 4 000.— z zawodu tokarz-metal. proszę o propozycje. Oferty Kurier Poznański zdg 55 205

Akcje
 Herzfeld Victorius, „Piechcin”, Kabel Polski, „Akwawit”, Browary Grodziskie, „Płatno”, „Lubon-Wronki”, Bank Kwilecki, „Unia” kupię. Oferty podaniem ilości, ceny do Kuriera Poznańskiego zdg 55 491

Apteka dobrze prosperująca, dużej kościelnej wsi, komunikacja autobusowa, kolejowa, celem rozszerzenia przedsiębiorstwa poszukuje od osoby samotnej

10 000—12 000 zł
 na I hipotekę jako procent pełne utrzymanie, mieszkanie, opieka lekarska. Oferty Kurier Poznański sk. dg 25 412-3

Wspólnika
 młodego zbożowca z gotówka 8 tys. zł do młyna zaraz poszukuje. Oferty Kurier Poznański zdg 56 097

2—3 000 zł
 poszukuje do rentownego, hurtowego składu ewentualnie spółki. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 780

Współkoncesji
 monopolowej — lub intratnego przedsiębiorstwa szuka powstaniec dysponujący 15 000.— Oferty Kurier Pozn. zdg 55 976

Poszukuje
 współnika do dobrze zaprowadzonej firmy eksport - import produktów rolnych Gdynia potrzebny kapitał od 25—30 tys. Wspólnik może przyjąć kierownictwo. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 55 886

10—15 000
 za zabezpieczeniem celem powiększenia produkcji udział względnie cichej spółki poszukiwane. Oferty Kurier Poznański zdg 56 023

60 000 zł
 poszukuje na pierwszą hipotekę obiektu przemysłowego na prowincji pożyczki. Warunki według umowy. Zgłoszenia Kurier Poznański pod zdg 56 144

Wspólniczka
 2 000 zł, biurowa praca potrzebna. Oferty Kurier Poznański zdg 55 754

3. LETNISKA I UZDROWISKA

Milowody
 leczy nerwy, serce. Informacje: Administracja Milowody, — p. Oborniki, Wlkp. — Ng 52 093

Truskawiec
 Pensjonat dietetyczny - leczniczy „Aida” Dra med. Proszowskiego. Sezon zimowy od 1 grudnia. — ng 53 263

Rabka Łowiczanka
 pensjonat drzewy Karasińskiej i Rydzkiej poleca pokoje na sezon zimowy. Tylko dla chrześcijan. — zdg 55 002

Zakopane
 ul. Pilsudskiego, chrześcijański pensjonat

Mirabella
 komfort, wykwintna kuchnia, cena przystępna. — zdg 54 545

Rabka - Zdrój
 renomowany — komfortowy pensjonat „Stella” centrum, kuchnia pierwszorzędna, niskie ceny. — zdg 55 944

4. OSOBISTE

Gorsety Biustonosze
 poleca

Pracownia Gorsetów „Wanda”
 Leontyna Sychowska, Ratajczaka 27 — zdg 55 645

Bronisława Piątkowska
 lat 29, zamieszkała ostatnio Poznań, ul. Piątkowska 9, m. 2, a poprzednio Poznań ul. Lidzka 14 m. 2, proszona jest o podanie swojego adresu we ważnej sprawie do Kuriera Poznańskiego pod zdg 50 648

Masz wątpliwości
 jak przeprowadzić kampanię ogłoszeniową skorzystaj z pomocy Wydziału Propagandy Kuriera Poznańskiego zdg 45 884

Krawcowa
 szyje tania. Aleja Marcinkowskiego 15. — zdg 55 314

Kostiumy
 suknie, bluzki męskie, pulawery ręcznie wykonuje Sosnińska Kwiatowa 13 — 7. — zdg 55 440

Wisła!
 Pensjonat „Idylla” pełnokomfortowy, Wykwintna kuchnia. W pobliżu tereny narciarskie, przyjmuję zgłoszenia na święta i sezon zimowy. — Tg 21 927

Podarki
 gwiazdkowe mufki, kapelusze, kapotki dziecięce wykonuje najtaniej

„Ines”
 Piekary 22/23. — zdg 55 887

Zdolności
 zawodowe zbada ci „Psychotechnika”. Bukowska 1, m. 10, telef. 73-49. — zdg 56 015

Obelgi
 rzucone na pana Pawłaka Mieczysława i laborantkę odwołujemy, przepraszamy. Br. Działowscy. — zdg 56 004

„Ewa”
 specjalny skład bielizny, pończoch, włóczek krawców
 Focha 60. — „Ewa” — zdg 55 910

Dobra rada!
 Na św. Mikołaja i Gwiazdkę najlepszym podarkiem dla dzieci i młodzieży — piękna książka. — Wielki wybór poleca księgarnia Dippla, plac Wolności 11. — zdg 56 039

6. GZENKI

Dla
 mej siostrzenicy, ładnej szatynki lat 19, dobrej rodziny, gotówka 3 000.— złotych, kompletna wyprawa poszukuje męża, cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański, Gniezno 1467. — ng 1628

Kupiec
 przemysłowiec 120 000 majątku lat 35, szuka

żony
 młodej, inteligentnej. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 56 013

Pani
 przystojna wykształcona, dużym mieszkaniem, lat 37, wartościowy człowiek pozna odpowiedniego towarzysza życia. Oferty Kurier Poznański zdg 54 757

Przystojna
 willa pozna pana poważnym stanowisku 40—50. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański zdg 54 759

Ciemnoblondynka
 lat 28, z braku znajomości pragnie poznać inteligentnego towarzysza. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański zdg 55 219

Celem
 ożenku zapozna pania do lat 30, kupiec przystojny, posiadający świetnie prosperujące przedsiębiorstwo wartości 90 tys. Oferty Kurier Poznański zdg 52 652

5 675 par
 stanie na słubnym kobiercu w tym karnawale, skójarzonych przez Najstarsze Biuro Matrymonialne „Głos Serca” Stanisławów, Słowackiego 20. Najbogatsze partie pań — panów z całego świata, posągi od 1 000—1 000 000.— oraz różne stanowiska. Napisajcie swe dane z wymaganiami, zadajemy wysyłamy kilkasć ofert. Złoty znaczkiem załączyc. Liczne podziekowania. — ng 1803

Domatorka
 kulturalna lat 28, szuka męża, głęboko religijnego, wykształconego. Oferty Kurier Poznański zdg 53 355

Cukiernika
 kulturalnego wysokiego do lat 38, pozna wykształcona panna obejmująca dom, cukiernie, gotówka konieczna. Oferty Kurier Pozn. zdg 53 360

Panna
 lat 30, przystojna, inteligentna, 10 000.— got. wyprawę pozna panna na stanowisku. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Pozn. — zdg 54 355

Poślubię
 szybko decydująca, która dopomóżę współpracą, cokolwiek gotówka. Oferty Kurier Poznański zdg 55 786

Inteligentna
 przystojna, gospodarna 4 000.— mieszkanie pozna urzędnika od 45 Matrymonialne. Oferty Kurier Poznański zdg 55 136

Urzędnik
 stały, uposażenie 275 zł, lat 39, posiada nieruchomość wartości 25 000.— poszukuje pani. Cel matrymonialny. Dla ogólnego dobra majątek pożyczany. Łaska, wnie zgłoszenia. Agentura Kuriera Poznańskiego, Gdynia pod „500”. — ng 1 594

Dla syna
 materialnie niezależnego, bez nałogów, na stanowisku państwowym, młodego przystojnego, poszukuje żony młodej, inteligentnej, ładnej, materialnie niezależnej. Oferty do Kuriera Poznańskiego pod zdg 54 169

Która
 sympatycznych niezależnych pań nawiąże znajomość przemysłowcom przystojnym, niezależnym celem powiększenia przedsiębiorstwa. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański zdg 55 323.

Drogerzystą
 po trzydziście stałej posadzce, oszczędności, szuka skromnej żony posiadającej cokolwiek gotówki. Oferty Kurier Poznański zdg 54 818

Wartościowej
 dystygnowanej, pięknej, wiernej towarzyszy życia szuka niezależny młody elegancki, przystojny idealista. Oferty upraszam Kurier Poznański zdg 54 771

Wdowiec
 dzieckiem, stały rzemieślnik, kolejarz, lat 34, inteligentny, pragnie poznać przystojną pania. Cel matrymonialny, cokolwiek gotówki. Oferty Kurier Poznański zdg 55 086

Wdowa
 zapozna na tej niezwykłej drodze solidnego pana urzędnika, emeryta do lat 65, posiadam kilka tysięcy i nieruchomości. Cel matrymonialny. Szczegółowe oferty Kurier Poznański zdg 55 989

Kawaler
 przystojny wysoki lat 29, mechanik w posadzce, pozna przystojną, niebiańską pannę. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Pozn. — zdg 55 140

Inteligentnego
 na stanowisku, możliwie z mieszkaniem pozna 40-letnia, przystojna, niezależna. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Pozn. — zdg 55 357

Kawaler
 agronom, lat 36, dobrze sytuowany chce się usamodzielnic pozna w celu matrymonialnym pania, o zaletach dobrej żony z majątkiem 15—20 tys. lub posiadłością. Oferty Kurier Poznański zdg 55 353

Szatynka
 lat 29, wyprawna, dobrym sercem pozna bratnią duszę. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Pozn. — zdg 55 334

Przystojna
 młoda, inteligentna kresowiarka, pozna wykształconego, sympatycznego pana, lubiącego sporty wodne, łyżwiarstwo. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Pozn. — zdg 55 196

Zgrabną
 miłutką, materialnie niezależną osobkę pozna w celu matrymonialnym cukiernik na stanowisku, lat 31. Oferty Kurier Pozn. — zdg 55 390

Kulturalnego
 szlachetnego, dobrym stanowisku od 36, poślubi przystojną, niezależną, mieszkaniem. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 55 386

NAJWIEKSZA FABRYKA WYKWINTNEJ ODZIEŻY
W. KONKIEWICZ poleca **PLASZCZE - UBRANIA - MUNDURKI SZKOLNE**
 znane z doskonałego kroju, trwałego materiału i przystępnej ceny.
 Poznań - STARY RYNEK 8. *Modne welny na ubrania i płaszcze. Olbrzymi wybór.*

Panna
sympatyczna, lat 34, 3 tysiące gotówki, mieszkanie, pozna panna na stałej posadzie. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 435

Małżeństwa
kandydatki — kandydatki — 31 letnia praktyka, Piotr Mrówka, Poznań, Wojciecha 27 — 1. zdg 55 421/3

Przemysłowiec
la 34, własne, dobrze prosperujące przedsiębiorstwo, pozna panna do lat 28. Cel matrymonialny. Cośkolwiek gotówki pożądané. Oferty Kurier Poznanski zdg 55 698

Dla
szwagierki — wdowy bezdzietnej lat 37, gospodarna, mała gotówka, poszukuje męża, stała posada. Oferty Kurier Pozn. p 1472

Kawaler
lat 32, stałej posadzie, poszukuje panny materialnie niezależnej. Pośrednictwo wykluczone. Cel matrymonialny. Poważne oferty. Fotografia Kurier Poznanski zdg 55 518

Panna
lat 27, wyprawa, gotówka, zapozna panna na stałej posadzie. Cel matrymonialny. Oferty do Kuriera Pozn. zdg 55 696

Kuśnierz
zdolny wykonuje najnowszych fasonów wszelkie prace kuśnierskie, poszukuje pracy dom. poza dom. Oferty Kurier Poznanski zdg 55 728

Znane
z olbrzymiego doboru pań — panów najpoważniejsze biuro

„Echo“
ulatwia zapoznanie najszybciej Poznań, św. Marcina 57, telefon 50-30. Prospekty darmo, zdg 56 056

Dla
córek, panienki, lat 25, przystojnej, wykształconej, dobrze wychowanej, otrzyma umebowanie na 3 pokoje, 3 tys. gotówki, poszukuje męża, urzędnika na dobrym stanowisku. Oferty Kurier Poznanski zdg 56 065

Nauczycielka
23-letnia w miasteczku poszukuje męża. Wiek obojętny. Oferty z fotografią wysłać do Kuriera Poznanski zdg 55 952

Wdowa
lat 36, urzędniczka 5.000 gotówki zgrabna, miła, dobrego charakteru, szuka męża kulturalnego, w starszym wieku. Zgłoszenia Kurier Poznanski zdg 55 953

Młoda
wdowa, bezdzietna 20.000 majątku, posłubi panna wieku 35 — 45 wysoki wzrost, oficerka, lekarza, inżyniera. Pośrednictwo wykluczone. Oferty Kurier Poznanski zdg 55 774

Znajomości matrymonialne
ulatwia solidnie i dyskretnie najstarsze biuro „Wanda”, Romana Szymańskiego 4 — 5. zdg 55 969

Kawaler
przystojny, lat 28, posiadający dwa interesy w Poznaniu, posłubi panna inteligentna, dobrego charakteru, poważnie myśląca. — Oferty Kurier Pozn. zdg 55 856

Legitymacja
1206 prosze list odebrać, zdg 56 114

Kawaler
szofer, lat 28, przystojny, bez pracy za otrzymanie posady posłubi panna. Oferty Kurier Poznanski zdg 56 014

2 przyjaciółki
szatynka i blondynka, kulturalne, sympatyczne, wesole, poznają bratnie dusze zycznych kulturalnych panów w celu matrymonialnym. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 946

Elegancka
przystojna, wykształcona pani, nawiąże w celu matrymonialnym korespondencje wytywnym panem chętnie oficerem, Ostrów Wlkp. Poste-restante „Gwiazdka” zdg 55 947

Kawaler
lat 30, przystojny, posiada 2000 zł szuka panny, która posiada skład albo gotówkę na otwarcie sklepu, cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznanski zdg 56 078

Technik
poślubi inteligentną panna. Oferty Kurier Poznanski zdg 56 116

Wyższy
urzednik pozna inteligentna przystojna, zamężna panna do lat 35. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 997

7 SPREDAŻE
Stare kilkudziesięcioletnie wina z prywatnej piwnicy na sprzedaż. Oferty Kurier Pozn. zdg 54 523

Motocykl
Harley z przyczepką, aparat do badania jaj, aparat do czyszczenia „Elektołux” tania sprzeda — Spółdzielnia Spółzyców „Reduta”, Poznań-Golecin. zdg 54 535

Kuchnie najtaniej
poleca wytwórnia Grobla 18 — podwórze. zdg 54 487

Fortepian
za 300. — zł. Górna Wilda 29 — m. 11. zdg 54 525

Skład farb
dobrze prosperujący i ładnie urządzonej w Kaliszu sprzedam. — Oferty pod skrż. poczowa nr 222. Kalisz. zdg 51 672

Skład farb
dobrze prosperujący i ładnie urządzonej w Kaliszu sprzedam. — Oferty pod skrż. poczowa nr 222. Kalisz. zdg 51 672

Wózki
dziecięce, lalczynie, rowerki najtaniej, wielki wybór wysprzedaż zabawek. Trzebzyńska, Pierackiego 11 podwórze asygnaty „Kredyt”. zdg 47 685

Sprzedaj — Naprawa
montowni piór — wszelkich systemów piór wiecznych, ołówków automatycznych. Naprawa natchymiaś w firmie Józef Ozonowski, spec. skład papieru, Poznań Fr. Ratajczaka 2. zdg 25 096

Piękny dom w Lesznie
dwupiętrowy, ogródek (narożnik) tania sprzeda właściciel. Grüssler, Kraków Grodzka 41. zdg 62 371

Wilczki
młode rasowe tania. Starolecka 90. zdg 53 397

Stoły
męski, pianino Ecker, lustra tania. Maleckiego 25, m. 3. zdg 53 569

Sprzedam
dobrze prosperujący skład bławatów i towarów krótkich. Ostrowie Adres wskaże Kurier Poznanski zdg 53 779

Orzechy
włoskie 10 złotych, łuszczone 21.50, miód kuracyjny 15. — pięciokilowy franko zaliczka. Spółka Owocarska Zaleszczyki. zdg 53 853

Meble kuchenne
wprost wytwórni najkorzystniej. Piaskowa 3, Konięcki. zdg 54 206

Sprzedam
piekarnie, cukiernie, Szamarzewskiego 14 — 7. Gospodarz. zdg 54 530

Olympia
maszyn do pisania wysokiej jakości do nabycia już od zł. 260. —

K. Kochanowicz i S-ka
Plac Wolności 13 obok ul. 3 Maja zdg 34 605-47.58

Meble
używanych — nowych, przekonaj się jak wielki jest wybór, jak okazynie nabyć można przy Jezuitskiej 10 (Świętosławska)

„Dom okazynego kupna“
Asygnaty Kredyt zdg 34 142-43.147

Kryształ
nabyty za kilka groszy w firmie „Dom okazynego kupna”, Jezuitska 10 (Świętosławska). — Asygnaty Kredyt. zdg 34 141-43.150

Okucia meblowe
zamki, zawiasy — narzędzia stolarskie. Specjalny skład okuc zdg 24 769

S. Przewoźny,
Poznań. — Wielkie Garbary 39. telefon 22-91 zdg 24 769

Artykuły techniczno - kreślarskie
papiery rysunkowe, kalki, szablon rysowniczy, trójkaty itd. Tel. 25-61, ul. Nowa 5. zdg 34 322-45.33

Salon Sztuki
oryginaly pierwszorzędnych artystów-malarzy. Oprawa obrazów zdg 34 321-45.31

Maszyny
do pisania nowe i używane z gwarancją. — Skóra i S-ka, Poznań — Aleja Marcinkowskiej 23. ng 51 031

Do fabrykacji i wyrobu
tasiemek lyczkowych (klejonych) sprzedam okazynie całe urządzenia. Maszyny do wyrobu są prawie nowe. Zgłoszenia pisemne Kurier Poznanski ng 1905

Wytwórnie serów
Poznaniu, elektr. zapędem bardzo dobrze prosperująca powodu wyjazdu sprzedam 3000. — Fachowość zbyteczna. Oferty „Par” Poznań 59.48. zdg 34 551-59.48

Wieczne Pióra Linda
w nieczem nie ustępują piórom innych rozklamowanych marek natomiast przez sprzedaż ratalna dostępne dla wszystkich.

Naprawa
wiecznych piór, złotych stalówek fachowo, tania. Wytwórnia Wiecznych Piór, Roman Linda, św. Marcina 48, telefon 36-70 zdg 34 403-46.111

Syropy
spożywcze i do wyrobu pierników w wiadrach 15-kilowych ponadto rzyże pudry cukiernicze, cukier poleca hurtownia Fa Michalowiec i S-ka, Poznań, Szyperska 14/15. Telefon 28-82. zdg 34 805-47.125-6

Skład
kolonialny sprzedam, 2 pokoje — kuchnia, Wierzbicice 18, nr. 2. zdg 54 416

Samochód
mablitrażowy dobrym stanie. — Oferty Kurier Poznanski zdg 54 726

8 zrebaków
Zapytania kierować: Zarząd Małżeński Kotowiecko, pow. Ostrow Wlkp. zdg 54 700

Nowości
Guziki, klamry, broszki, paski, bransolety, korale oraz wszelkie dodatki krawieckie

Traktor „Bulldog“
30 KM. z plugami i kultywatorem, dobrze utrzymany sprzedawca Zarząd Miejski w Toruniu, Dobra i Lasy. zdg 34 539-64.156

Silnik
220/330 Volt półkoni 1420 obr. mało używany, telef. 17-80. zdg 54 748

Oszklenie
bufetowe nowe tania na sprzedaż. Ul. Główna 56, m. 4. zdg 54 763

Samochód
Tatra, dwójka, Ford Junior, — Tatra czwórka, Jaworski, Jackowskiego 49. zdg 54 918

Dobrze
utrzymana kuchnia westfalska wielka i piecyk do sprzedania. — Wierzbicice 33, m. 2. zdg 54 975

Skład
towarów krótkich z powodu choroby sprzedam korzystnie. Oferty Kurier Poznanski zdg 55 223

Piec
gazowy do pieczenia syst. Firma Migze, Gdańsk, na 10 blach, mało używany bez błędów i maszyn do dzielenia ciasta na sprzedaż. H. Tschapka, Ostrow Wlkp., Rynek 30. ng 1893

Skład
z urządzeniem tania. Adres Kurier Poznanski zdg 54 423

Futro
męskie Dolna Wilda 36 — 1. zdg 54 335

Wdowa
39, 2 dzieci 8000. — wyjdzie za mąż. urzędniczy pierwszeństwo. Oferty Kurier Poznanski ng 1899

Frak
dobrze utrzymany, średnia figura tania sprzedam, Górna Wilda 17, m. 6. zdg 54 625

Motor
benzynowy 5 KM z przynależnościami z powodu elektryfikacji do sprzedania. — Zaporowski, Swarzędz, rzeźnictwo. zdg 55 152

Walach
reklamowy gniazdo 5 lat 172 cm sprzedam, Fenger, Sołectwo Antonin, przy szosie Swarzędzkiej. zdg 55 153

Jadalnia
pałacowa, bogato rzeźbiona, Poczta 21 — 4. zdg 55 166

Pianino
dobrze utrzymane sprzedam. — Bukowska 33, m. 18. zdg 55 098

Ogródek
działkowy. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 324

Futro
męskie sprzedam, Grudzień 60 parter. zdg 55 469

Superheterodyna
Maestro Elektrit, siedmioobwodowa, najnowsza, Górna Wilda 13 — 10. zdg 55 406

Harmonium
zł 400. — Szkolna 11, m. 6. zdg 55 072

Żrebce
francuskie, cztery skóry piękne. Dąbrowskiego 82, m. 12. zdg 55 065

Etazerka
do nut lub taborecik to praktyczny prezent gwiazdkowy. Centralny Magazyn Pianin, Poznań, Pierackiego 11. Ng 1085

Pianino „Rönisch“
prawie nowe sprzedam przystępnie Centralny Magazyn Pianin, Poznań, Pierackiego 11. Ng 1084

Bechsteina, Blüthnera
Dwa wspaniałe, nowoczesne fortepiany sprzedam

Różne gotowe meble
forniry oraz materiały meblowe wysprzedaż po bardzo korzystnych cenach

masa upadłości
fabryki mebli „Wł. Pomykał”, Poznań, Śródka, ul. Cybińska 9. zdg 34 571-48.67

Na raty
wszystko przepłaca z, tylko za gotówkę kupisz najtaniej w firmie Mars

Samochód
mablitrażowy dobrym stanie. — Oferty Kurier Poznanski zdg 54 726

8 zrebaków
Zapytania kierować: Zarząd Małżeński Kotowiecko, pow. Ostrow Wlkp. zdg 54 700

Meble
najtaniej fabryczny skład mebli Wrocławska 19. zdg 25 075

Futra
wskiego rodzaju wykonuje w własnej pracowni pierwszorzędnie, solidnie Stale wielki wybór gotowych futer oraz skórek od najtańszych do najwykwintniejszych. Przyjmuje skóry do garbowania i farbowania.

Lehmann
Poznań, Wrocławska 18, telefon 2-95. Rok zał. 1875. „Asygnaty Kredyt”. zdg 34 366-36.23

Motory
elektr. 380 volt od 1/2 do 5,5 koni stałe na składzie. Elektromierz, A. Englert, Poznań, Marsz. Focha 32. zdg 56 122

Motor
elektr. 2 koni, 220 volt prąd stały 1 230 obr. Fabr. A. E. G. Typ H. N z rozrusznikiem, prąd nowy za 230 zł. Elektromierz, Poznań, Marsz. Focha 32. zdg 56 123

Tapczany
leżanki, kluby, fotele, kanapy

Kuchnie
instr. lampy, obrazy różne inne sprzęty użytku domowego okazynie Jezuitska 10, Świętosławska. zdg 34 855-48.106

Korzystne zakupy gwiazdkowe.
Nowości na zimę poleca

STEFAN HAHN.
Aleja Marcinkowskiego 17a. zdg 34 585

Pianina
okazuje używane prawdziwie poleca korzystnie

Centralny Magazyn Pianin,
Poznań, Pierackiego 11. Ng 51 524

Meble
największy wybór, najniższe ceny

Hala Mebli
Wrocławska 38. zdg 34 540-59.44

Ubranie
frakowe (raz używane) i kostium damski czarny sprzedam, Bukowska 1, m. 17 (przed pol.) zdg 54 674

„Praga“
limuzyna, pikolo 4 osób, Renault limuzyna 4 osób, tania sprzedam. „Neonitro”, Piłsudskiego 1. Tel. 49-74. zdg 54 758

Kino domowe
Pathé Baby, elektryczne, za gotówkę lub papiery wartościowe. Zgłoszenia tel. 82-14 lub Kurier Poznanski zdg 55 064

Antyczne
komódki, stoliki, krzesła itp. za bezcen, Mińska 12a, m. 5. zdg 54 885

Wille
ogrodem Zabikowie korzystnie sprzedam. Zgłoszenia Par 59.55 zdg 34 567-59.55

1200 samochodów
rozbranych używane części podwozia młeczarskie, opoty najtaniej w firmie Autosklad Poznań Dąbrowskiego 39 telefon 46-74. zdg 24 857 8

Łóżeczko
żelazne dobrym stanie. Prądzińskiego 12 — 9. zdg 55 035

Aparat
„Mato” odbłyszcza i czyści garderobę, robi z starego nowe. — „Mato” jest uznany przez Cech Krawiecki w Poznaniu. Do nabycia w drogeriach. Kosztuje 3,00. — dostarcza fabryka „Koldor”, Rawicz. zdg 55 034

Młyn
sprzedam przemiał 100 q lub — wspólnik 20.000. — Kujawy, Brykalski, Rakutowo, kowal. ng 1987

Lampy
elektryczne, stylowe najtaniej z wytwórni. Maszalska 7. zdg 55 936

Pokój
umeblowany utrzymaniem bez — Marcin 66-07 — 19. zdg 55 938

Cyrkularkę
stół drzewa sprzedam, Zgłoszenia Kurier Poznanski zdg 55 936

Futra
skóry na gwiazdkę kupisz niesłychanie tania, tylko u Dobrowolskiego, Marcina 1. zdg 54 809

Kolonialkę
mieszkaniem, maglem, ruchliwa ulica sprzedam. Adres Kurier Poznanski zdg 55 934

Delikatesowy
skład okazynie sprzedam. — Adres Kurier Poznanski zdg 55 933

Książki
powieści, nuty, niemieckie, tania. Wielka 17 — 12. zdg 56 059

Choinki
większej ilości od 1,50 mtr wwyż po niskiej cenie do sprzedania. Oferty Kurier Poznanski zdg 55 935

Futro
sportowe, czarne ubranie na średniego mężczyzny korzystnie oddam. Przuluski, ul. Wypiałskiego 41. zdg 55 386

Futro
oposowe, kurtka skórzana, rower wysięg. — 8. Bydgoska 2 — 5. zdg 55 370

Bernardyn
5 miesięczny. Maleckiego 17 — m. 5. zdg 55 493

Skład
kolonialno - delikatesowy prosperujący, dobre położenie z powodów rodzinnych korzystnie sprzedam. Pośrednictwo wykluczone. — Adres Kurier Poznanski zdg 55 489

Skład
tytoniowy, istn. przeszło 20 lat w centr. Poznania sprzedam korzystnie z powodów rodzinnych. Zgł. Kurier Poznanski zdg 54 506

Męski
pokój 125. — zł. sprzedam. Słowackiego 21, m. 2. zdg 55 112

Stół
mahoniowy z piętami, 12 krzesel mahoniowych tania. Słowackiego 55, willa. zdg 55 130

Sprzedaj
detailedna skór lisich od 20 zł. Słowackiego 18, m. 7. godz. 10 do 15. zdg 55 237

Kanarki
harceńskie, dobre śpiewaki. Św. Czesława 15, m. 12. zdg 55 228

Sprzedam
nowoczesny aparat kodaka, suknia czarna jedwabna, figura wysoka, elegancki damski pierścionek, kołnierż bismowe, płaszcz męski granatowy tania figura. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 55 371

Drogerie
centrum Poznania sprzedam, gotówka 8.000. — Oferty Kurier Poznanski zdg 55 362

Wypredaj
mebli, rozmiarłości, tania. Słowackiego 39, Dom Komisowy zdg 55 360

Szpic
rasowe sprzedam, Solacz, Żródłana 33. zdg 55 340

Bilard
domowy, Piaskowa 3, m. 22. zdg 55 339

Dery
nieprzemakalne, półszorki, szory używane i nowe poleca Razer — Szewska 11. zdg 55 288

Wózek
dla lalki, drewny, różne zabawki i łóżeczko, dziecko sprzedam. Poczta 23, m. 9. zdg 55 285

Kurtkę skórzaną
sprzedam, Krzyżowa 7, m. 7 od 2-4. zdg 55 284

Pianino
krzyżowe tania. Strzelecka 18 — 3 zdg 55 281

Meble kuchenne
nowoczesne, korzystnie. Łakowa 4a, stolarnia. zdg 55 270

Graczyk
Ratajczaka 34, paronik św. Marcina torebki, walizki, parasole, teki, portmonetki, paski, parafaryzacje. Przyjmuje Asygnaty.

Narty
komplet 25. — Skarbowska 22 — 4. zdg 55 260

Sieczkę
mam na sprzedaż w każdej ilości. Adres Kurier Poznanski zdg 55 244

Zakład
fryzjerski, Rabka, centrum zdrowiska tania do sprzedania zaraz, powód wyjazd. Rabka „Bristol”, Koszewski. zdg 54 870

Ang. foxterier
sprzedam, Górna Wilda 94 — 11 zdg 55 184

Zabawka
kuchnie z meblami sprzedam. — Wierzbicice 37 a — 10. zdg 55 197

Bilard
franc. tania. Oferty Kurier Poznanski zdg 55 198

Sprzedam
okazyjne oryginalne skrzypce Steintera, jadalnie komfortowa — kluby skórzane. Oferty Kurier Poznanski zdg 55 209

Młyn
nowoczesny, przemiał 500 ctr. bez konkurencji, miasto gimnazjalne bogata okolica 175.000, wpłaty 125.000. — Kwiatkowski, Poznań, Działynskich 10. zdg 55 392

Garderoba
używana tania. Oferty Kurier Poznanski p 1473

Tapczan
Ogrodowa 13 — 29. zdg 55 513

Urządzenie
do centralnego ogrzewania, oranżerii — około 70 mtr, rur 3 cal. sprzedam tania Treichel, Wągrowiec. ng 2001

Skład
towarów krótkich, bielizny, zaprowadzony, bez konkurencji — mieszkaniem, obok Parku Wilsona sprzedam zaraz, powód wyjazd. Oferty Kurier Pozn. zdg 53 666

„Arnold Fibiger“
Kalisz, Szopena 9. Generalny przedstawiciel:

Centralny Magazyn Pianin
Poznań, Pierackiego 11. Ng 1001

Urządzenia
składowe każdej branży używane. Mickiewicza 15. zdg 55 869

Tanio
Iżeczko dziecięce, krzesła wiedeńskie, duże lustro, lampa elektryczna, stół, taboret biurowy, kolejowa 13, m. 6. Kozłowski, drugi wchód. zdg 55 656

Agregat elektryczny
Siemens sprzedam. Włocławek, M. Rembieliński, plac Wolności 20. ng 2 017

Dziecięcy
garnitur, stół, 2 foteliki i sypialkę dla malca sprzedam. Traugutta 21, m. 4. zdg 55 713

Konia
na biegunach sprzedam. Przemysłowa 41 — 16. zdg 55 690

Płaszcz, Futra,
Kostiumy
damskie, wytworne fasony do największych rozmiarów — swetry — garsonki — poranniki, płaszcze szkolne, kostiumy narciarskie korzystnie. zdg 55 664

Dzikowski,
Stary Rynek 49. Leszno, Rynek 6 „Asygnaty Kredyt”
Pg 31 225-36, 12

Meble
kupuje się najtaniej u
Bakosia, Stary Rynek 51
zdg 51 2367

Tatra
Regina i inne doskonałe maszyny — na spłate — najtaniej u Fligierskiego, Poznań, św. Marcina 23.
zdg 55 042/3

Wóz
robotyczny 2 1/2 cal. Różana 18 — 3
zdg 55 427-8

Konie
młode silne, Różana 18 — 3.
zdg 55 429-30

Powozy
4 osob. karetka i 2 półkryte eleganckie, lekkie na gumach. — Różana 18 — 3. zdg 55 431-2

Śmietniki żelbetowe
przenosne w 3 wielkościach na składzie Wytwórnia wyrobów betonowych, Langiewicza 3, telefon 79-48. zdg 55 309-10

Skład
wegła zaprowadzony — sprzedam. Poznań, Polna 38. zdg 55 327-8

Maszyny
szycia przewyższające amerykańskie Singera u fachowca 29 letniego tanio. Nowomiejski 1 a. — parter. zdg 55 278-9

Półszorki
używane kompletne dobrym stanie sprzedam. Herczyński, Poznań, Górna Wilda 63. zdg 55 590/1

Podarki
gwiazdkowe, jak zegarki, rezne i modna biżuteria, poleca korzystnie. Chwiłkowski, Bazar, Nowa 8 zdg 55 624-5

Torebki
damskie, teki, walizki, najlepsze skór poleca pracownia — Pieprzyk, Podgórna 5, I. zdg 55 511-12

Powozy
kryte landauer, plauka czterosiędziowa tanio. Poznań, Piaskowa 7, Adamski, zdg 55 649/50

Skład
delikatesów, spożywczy, centrum pełnym biegu towaram, stosunki rodzinne. Oferty Kurier Poznański zdg 55 751/2

Sprzedam
korzystnie malowany bilard automatyczny i pale jak nowa. Oferty — Kurier Pozn. zdg 55 741/2

Pierwszorzędny
skład kapeluszy damskich w centrum, dobra klientela, urządzeniem, towaram sprzedam powodu wyjazdu. Oferty Kurier Pozn. p 1479

Drogeria
połączona towarami kolonialnymi bez konkurencji miejscu uzdrowiskowym. Oferty Kurier Pozn. ng 1909-10

Działkę
14x48 z altana mieszkalną sprzedam. Bernard Kosicki, Poznań, Bukowska 167 przy Szosie Okrzejskiej. zdg 55 626

Pianino
orzech (Biedermajer) sprzedam. Ul. Norwida 9, m. 1 przy Poznańskiej. zdg 55 555

Skład
obuwia najruchliwszej Poznania tanio sprzedam. Adres Kuriera Poznańskiego zdg 55 566

Rzeźnictwo
w centrum, bez konkurencji zaraz sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 55 678

Lichtarze
wazy, zastawy cukiernicze, figurki na sprzedaż. Skarbowska 4, m. 8. zdg 55 633

Antyczne
meble, sekretarz, biblioteki, komody, szafy stoliki do gry — świeczniki, porcelana na sprzedaż Skarbowska 4, m. 8. zdg 55 632

Śrutownik
Rapid komb. tarcze i walce sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 55 692

Kawiarnię - Cukiernię
ładnie urządzoną 1 200. — sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 55 702

Radio
Telefunken stały. Józefa 6, m. 18. zdg 55 572

Płaszcz
damski dobrym stanie. Warszawska 37 — 2. zdg 55 707

jadalnia
dębowa okazynie tanio do nabycia. Bl. Winklera 2, mieszka. 1. zdg 55 907

Tapczan
mało używany. Karwowskiego 2 m. 6. zdg 55 909

Rzeźnictwo
kompletne tanio dzierżawa korzystnie sprzedam. Poznań, Ogrodowa 9, m. 1. zdg 55 050

Pianino
zagraniczne okazynie. Wrocławska 18, m. 1. zdg 56 071

Sprzedam korzystnie
z powodu choroby skład elektrotechniczny z całkowitym urządzeniem i towaram (prostownik do ładowania) miasto elektryfikuje się. Oferty Kurier Poznański zdg 56 064

Miód
lipowy funt 1,30 każda ilość. Jesionek, Skarbowska 20. zdg 56 040

Egzystencja!
skład towarów krótkich, centrum Poznania, tanio objęcie 4 500. — pośrednik wykluczeni. Marcina 15 — 7. zdg 55 674

Skład
rzeźniczy, śródmieście, dobrze prosperujący na filie bekoniarne, odstąpić, powód choroby. — Kramarska 6/7. zdg 55 669

Piec
westfalski. Chelmińska 5. — 5. (Solacz). zdg 55 635

Wytwórnia
cukierków tanio sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 55 681

Towarzystwo Komitetom
dobroczynnym. — rozdającym gwiazdki — polecam najkorzystniejszy zakup

Torebek porcyjnych
Fabryczny skład — Koska, Dominikańska 5. Ng 1 087

Gabinet
miski nowoczesny 295. — różne inne.

Woźna 16.
zdg 55 834

Polski Fiat 508
4 drzwiowy przejechanych 9 500 km, bardzo dobrze utrzymanym, sprzedam za 4 000. — zł. Stanisław Ossowski, Skórcz, Pomorze. zdg 56 062

Łóżecko
huśtawka, krzesło dziecięce. — Skarbowska 18 — 8. zdg 56 098

Radio
baterijne, idealny odbiornik na prowincję. Golebia 2, skład. zdg 56 092

Fryzjerską
maszynę do strzyżenia, prad stały, zmienny. Poznań, Sw. Wojciech 2a — 8, godz. 16—19. zdg 55 940

Lokomobile
100-150 konna 15 atmosfer kondensacyjna sprzedam. Pima, „Ezetmotor“ Poznań, 3 Maja 5. zdg 56 057

Sprzedam
stół rozkładany, krzesła, umywalkę z lustrem, Poplińskich 7, m. 3 zdg 56 054

Wielkopolska sypialnia
nowoczesna polerowana szafa — czterodrzwiowa pierwszorzędne wykonanie. Jezuitska 10 (Świętosławska). Pg 34 856-48, 107

Partię
nut pianolowych. Oferty Kurier Poznański zdg 56 117

jadalnia
dobrze utrzymana większych rozmiarów nadająca się dla dworu korzystnie Jezuitska 10 (Świętosławska). Pg 34 851-48, 102

Madonna
z 17 wieku malowana na drzewie okazja Jezuitska 10 (Świętosławska) Dom Okazyjnego Kupna. Pg 34 850-48, 101

Samochód
Praga, pikolka na biegu tanio sprzedam. Koszwicka 12, m. 5. zdg 55 835

Obicia
z drzewa — ścian i sufitów, boazerje, listwy złożone i polerowane, drzwi oszkłone i okna — używane, Wincenty Paetz, Fabryka octu i konserw jarzynowych, Poznań, ul. Mostowa 11. zdg 55 849

Masła
bezcenne, tanio, dziennie dostarcza. Oferty „Par“ 59, 57. Pg 34 589-59, 57

Gdynia!
Znana, od 10 lat dobrze zaprowadzona drogeria, w najlepszym punkcie miasta z powodu wyjazdu natychmiast na sprzedaż. Do objęcia potrzeba ca. 15 000 Oferty: Administracja Kuriera Poznańskiego po dng 2 011

Tatrę
dwucylindrowa limuzyna w bardzo dobrym stanie sprzedam. — Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 588

Sprzedam
od zaraz skład papieru mieszkaniem korzystnie. Powód konieczny wyjazd. Gnieszno, Chrobrego nr 18. zdg 1 631

Radioaparat
nowoczesny na prad stały, okazynie. Wielkie Garbary 49, m. 7. zdg 55 647

Telefunken
Fenomen zmienny nowy okazynie. Dąbrowskiego 49 — 18. Zgłoszenia godz. 19—21. ng 1 940

Podarki gwiazdkowe
kupisz najtaniej

Wroniecka 24
podwórze, calkowita wyprzedaż. Porcelany, szkła, fajansu. dg 25 446

Mufkę
i kołnierzyk norkowy dobrze utrzymane sprzedam tanio. Strzelecka 8, m. 6. zdg 55 843

Sprzedam
piec kaflowy przenośny. Półwiejska 11, m. 23 a. zdg 55 844

Kawiarnię
w centrum dobrze prosperująca korzystnie sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 55 735

Salon
styl Ludwika XIV bogata rzeźba jak nowy z dywanem plusz 4x5,30 sprzedam. Adres wskazuje Kurier Poznański ng 2 008

Ibacha
krótki fortepian.

Salon
złożony Ludwika XVI, mahoniowy „Empire”, stoliki karciane, herbaciane Lornetki, przyrządy, pisarki marmurowe, żyrandole stylowe, okazynie „Lamus”, Stulecka. Pg 34 581-48, 90

gwiazdkowe
upominki, okazynie „Lamus”, Strzelecka. Pg 34 582-48, 82

Forteopian
Seilera sprzedam. Zeteska, — Szewska 19. zdg 55 753

Cegielnia
parowa 100 móg, podkładem glinianym, urządzona pierwszorzędnie, bozyczna kolejowa, wpłaty 30 000 Bloch, Aleje Marcinkowskiego 15 m. 5. zdg 55 787

Foxterier
szorstkowłosy rasowy 1 roczny na sprzedaż. Zgłoszenia nr. telef. 66-59 od godz. 15 do 19. zdg 55 798

Watelinę
dodatki do ubrań poleca najtaniej. Błazyk, Wienkwa. zdg 55 800

Skład
cukrów, kawy, 18 lat dobrze prosperujący, poważnemu sprzedam. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 945

Kożuszki
dziecięce gotowe na miare tanio. Dąbrowskiego 79, m. 72. zdg 55 992

Sypialnia jesionowa
gabinet orzech kaukaski. Stolarska 2. zdg 55 928

Fortepian
Kapsa

Seilera
pianino. Dominikańska 1. zdg 55 926

Pianino
dobre 600 zł. Wskazuje Kurier Poznański zdg 55 921

Specjalność
pomorskich wyrobów wedlin.

Polecam:
Półgęsek 1/2 kg zł 3. — Szynka wędzona 1/2 kg zł 1,80. Lososiowa 1/2 kg zł 2. — Poledwiska 1/2 kg zł 2. — Szynkowa 1/2 kg zł 1,60. Tyrolska 1/2 kg zł 1,40. Turystyczna 1/2 kg zł 1,40. Kabanosy 1/2 kg zł 1,60. Zywiecka 1/2 kg zł 1,60. Piwna 1/2 kg zł 1,20. Litewska 1/2 kg zł 1,00. Krakowska 1/2 kg zł 1,40.

Pomorski Dom Delikatesów
św. Marcin 52/53. ng 1 849

100
sekreter, żyrandoli, luster, komód antyków

Gdański
pokój meski

Stylowe
Salon

Pianina
400. Dominikańska 1. zdg 55 924

Modne Kapelusze
Koszule

Krawaty
tanio. M. Paszek Poznań. Wrocław. zdg 56 053

Dwuwałcownika
granit, cukiernicza tanio. Grudzień 13/17, tel. 34-24 zdg 55 540

Samochód
Forda w stanie używalnym — sprzedam „Zgoda” w Inowrocławiu. zdg 55 954

Meble
jadalnie nowoczesne, kompletne od 395. — używane od 150. — kuchnie kompletne od 85. — sypialnie od 275. — najkorzystniej tylko

Woźna 16
zdg 55 833

Futro
karakulę 250. — Dominikańska 1 m. 7. zdg 55 772

Skład
papieru, śródmieście, zaprowadzony. Oferty Kurier Poznański zdg 56 005

Walce
złotnicza sprzedam. Osicki, Poznań. Poczta 27. zdg 56 002

Restauracje
centrum korzystnie sprzedam wyjazd. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 980

Samochód
otwarty czterosiobowy „Skoda” korzystnie sprzedam. Rom. Szymańskiego 4 — 5. zdg 55 968

Pianino
zagraniczne czarne, krzyżowe w najlepszym stanie jak nowe, piękny ton, sprzedam korzystnie. ul. Skarbowska 20, m. 3. zdg 55 963

Radio
baterijne. Jarmuzkiewicz Marcinkowskiego 28. zdg 56 042

Radio
3 lampowy — prad stały — zmienny, nowe lampy, akumulator głośnik 80 zł. Zgłoszenia Chociszewskiego 35 — 4. zdg 56 020

Gehrungrslade
(Ulnia). Dyament. Długa 14, mieszkanie 15. zdg 56 017

Wilki
młode, ostre, tanio. Marii Magdaleny 1 — 1. zdg 56 048

Maszynę
Singera wpuszczaną w dobrym stanie. Wodna 6 — 2. zdg 55 857

Pianino
w dobrym stanie 350 zł. Tylna Chwaliszewo 4, m. 4. zdg 55 777

Antyki
salony, gabinety, sekretarze, kryształ, żyrandole stylowe. — Wielkie Garbary 20. Pg 34 837-56, 58

Antyki
wyprzedaje salony, gabinety, jadalnie, sekretarze, komody — fortepian tanio. Poczta 22. Pg 34 838-59, 65

Wynalazek
przedmiot powszechnego użytku, produkcja milionowa, praktyczna nowość galanteria do sprzedania lub finansowania. Zgłoszenia „Par” Katowice, Dyrekcja 10, pod „ZG”. Pg 34 839-71, 226

Składnica
drzewa, maszyny do obróbki natychmiast do sprzedania w Toruniu — śródmieście. Zgłoszenia: Ogrodowski, Toruń, Piernikarska 3. Pg 34 840-64, 161

Radio
trzylampowe, prad zmienny, dobre. Strzelecka 23, m. 6 a. zdg 55 916

Wytwórnię
soków i rozlewnię octu z powodu wyjazdu. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 863

Marcin
18, II. lewo, warszaty kilimowe. zdg 55 880

Pianina
prawdziwa okazja.

Drygas
Trzeciego Maja 4. zdg 55 698

Prasę
do słomy i siano, wiąże drutem sprzedam tanio. Oferty Kurier Poznański zdg 55 700

Złoto
stare i brylanty kupuje Chwiłkowski, Bazar, Nowa 8. zdg 55 899

Futro
długie nowe, żłebce 125. Bartczakówna, Madalińskiego 7 — 29. zdg 55 896

Kolonialkę
centrum bardzo tanio powód wyjazd. Adres wskazuje Kurier Poznański zdg 55 892

Kiosk
Jezuicka 6. zdg 55 888

Materace
tapczany, garnitury klubowe najtanież wprost pracownia Wielkie Garbary 18, narożnik Woźnej suterena. zdg 55 883/4

Tapczany
fotele, leżanki z gwarantowaną jakością najkorzystniej u fachowca. Wrocławska 14. zdg 55 881

Skład papieru
galanterii centrum zaprowadzony. Adres wskazuje Kurier Pozn. zdg 56 030

Motor
elektryczny 10 KM prądu stałego 440 volt zupełnie nowy na sprzedaż. cena 600 zł. Wejman, Poznań, Kościelna 17. zdg 56 031

Sprzedam
skład porcelany, sprzętów kuchennych, dobrze zaprowadzony, przy ruchliwej ulicy z powodu zmian rodzi nych. Oferty Kurier Poznański zdg 56 037

Radio-Aparat
3 lampowy na prad zmienny „Nora” z wbudowanym głośnikiem korzystnie do nabycia w firmie Tomasek, ul. Poczta 9. zdg 56 038

Regal
24 kasztowy nowy 200 zł. Oferty Kurier Pozn. dg 25 452

gabinet
Debowy

meski z klubami jak nowy solidnie wykonany okazynie Jezuitska 10 (Świętosławska). Pg 34 852-48, 103

Stylowa jadalnia - gabinet
meski pierwszorzędne wykonanie Jezuitska 10 (Świętosławska). Pg 34 853-48, 104

Telefunken
uniwersalny „Symphonie” tanio Strusia 6, m. 5. zdg 56 077

Fortepian
skrzydło tanio sprzedam. Bukowska 5 — 3. zdg 55 867

Urządzenie
składu rzeźniczego marmurową płytą korzystnie sprzedam. Tonn, Górna Wilda 86 m. 3. zdg 56 141

Futro
beżowe okazynie (dłapki karakulowe. Zgłoszenia Jasna 10 m. 1. zdg 56 143

Radio
zmienny nowoczesne okazynie. Plac Nowomiejski 9 m. 13. zdg 56 142

Brylantowy
piersińcionek półkaratowy tanio. — Słowackiego 37 — 2. zdg 56 132

jadalnia sypialnia
nowa dębowa fornierowana tylko 280. — Jezuitska 10 (Świętosławska). Pg 34 854-48, 105

Konika
na biegunach tanio. Wrocławska 15, stolarnia. zdg 56 080

8. LICYTACJE

Przetarg.
W dniu 11. bm. w Sadzie Grodzkim, Poznań, pokój 45, o godz. 10 odbędzie się drugi i ostateczny przetarg nowego dwupiętrowego domu wybudowanego w 1932 roku przy ul. Łukaszczyka 39. Cena wywoławcza 22 533,34. Wymagana rekonomia 3 380. — Blizszych informacji udziela adwokaci Tetzlaff i Lorkiewicz, Aleje Marcinkowskiego 1. dg 35 435

Maszalarska 5a
I piętro sprzedam gabinet debowy, kluby, fotele, kanape, biurka, szafy, stoły. zdg 55 569

Lokal Licytacji
Bruzyna

Trzeczaka
Stary Rynek 46/47 (dawniej Wroniecka 4)

Sprzedaje
codziennie godz. 8 do 18 z kilkuletnich likwidacji mieszkań, składów, biur, 10 różnych pokoi jadalnych od 200. — zł. salony stylowe, santonki różne, sypialnie, fortepiany, pianina, pianole, lustra, obrazy, kanapy, tapczany, urządzenia biurowe, kasy żelazne, szewskie maszyny Singera, piece do ogrzewania i gotowania, futro meskie, zegary ściennie, stolowe, zegarki kieszonek, damskie, meskie, lornetki, okulary etc.

Przeprowadzam
orzeczenia biegłego sądowego oraz likwidację mieszkań — składów etc. Pg 34 834-48, 96

Sala Licytacyjna
Wroniecka 6/8
sprzedaje okazynie umywalnie, kanapy, szafy, gramofony

Jadalnie — sypialnie
salony, tapczany, bielizniarki.

Przyjmuje
do sprzedaży droga licytacji meble i towary. zdg 55 711

10. MAJĄTKI

Kupię
bez pośrednictwa gospodarstwo rolne blisko miasta, kolei, szosy, dobra ziemia, dobrymi zabudowaniami, kompletnym inwentarzem, wpłaty 40 000. — Oferty Kurier Poznański zdg 54 308

Folwark
trzystapięćdziesiątmorgowy, sześćdziesiąt móg stawów rybnych sprzedam za bezcen. Krzesiński, Piekary 8. zdg 55 416

Majątek
436 móg dobrej, pomorskiej

Srebro
złoto, wszelkie starożytności kupuje „Lamus” Strzelecka. Pg 34 580-48.83

Telefon 21-69
skupuje meskie pokoje, dywany, płace najwyższe ceny. zdg 55 925

Kolejkę
elektryczną

lalkę
dużą kupie. Telefon 40-76. dg 25 425

Kupię
nowy dom lub pokój z amortyzacją, przy tramwaju, wpłace do 12 tys. Oferty Kurier Poznański zdg 55 990

12. DO WYNAJĘCIA

Trzypokojowe
komfortowe. Debiecka 6. przystanek. zdg 55 548

4 pokoje
komfortowe. Hetmańska 52. wolne. zdg 55 882

3
pokojowe komfortowe. gospodarz. Drużbackiej 3. zdg 54 140

Pięciopokojowe
Patrona Jackowskiego II piętro od 1 stycznia, słoneczne, piece. Telefon 69-84. zdg 54 257

Sześciopokojowe
Skarbowska III piętro od zaraz. — Telefon 69-84. zdg 54 256

Dwupokojowe
na biura lub cichy przemysł. — Plac Wolności 17, mieszkanie 31. ng 1871

Czteropokojowe
pełnokomfortowe 4 piętro. Pocztowa 16. Dozorca. zdg 54 547

2
pokojowe kuchnia umeblowane, tuż przy Marcinie sprzedam. — Oferty Kurier Poznański zdg 54 776

3 pokoje
słoneczne. Jeżyce, wynajmie gospodarz. Szwajcarska 24. m. 5. zdg 55 083

Dwupokojowe
kuchnia solidnym tanio gospodarz. Grodziska 39. zdg 54 690

4 pokoje
przynależności, słoneczne, pierwsze piętro. Główna Wilda blisko Rynku. Lewemur, płatnikowi. — Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 54 667

Trzypokojowe
wykвітne, słoneczne, balkon II piętro 193. — bezpodatkowe — 1 stycznia. Słowackiego 32, gospodarz. zdg 54 911

Dwupokojowe
przynależności, ul. Grochowska 9, właściciel Polna 20, m. 3 zdg 55 218

4 pokoje
komfortowe I bezpodatkowe — ogródkiem korzystnie. Gen. Sowińskiego 2 a. zdg 54 313

2 1/2
pokojowe komfortowe Biedrzyckiego 20, przy Winklera, Łazarz. zdg 54 246

Pięciopokojowe
odnowione, słoneczne, piece. — Chelmońskiego 8. zdg 54 368

Pięciopokojowe
od stycznia. Małeckiego 21. zdg 55 154

Pięciopokojowe
Trzypokojowe
II p. centralne ogrzewanie, łazienka przy Starym Rynku wolne. Oferty Kurier Poznański zdg 55 160

Mieszkania
trzypokojowe z kuchnią I p. Rynek Łazarzki zaraz do wynajęcia. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 315

3 pokoje
Żniwna 6, cement, św. Wojciecha. zdg 55 420

Dwupokojowe
słoneczne wygodami zaraz. Na-górski. Lanowa 15. zdg 55 076

Dwa
pokojowe, kuchnia, wygodny, elektryczność. Oferty podaniem zarządu, stanu rodzinnego Kurier Poznański zdg 54 694

Dwupokojowe
urzędniczy. Kaz. Jarochońskiego. Oferty Kurier Poznański zdg 54 660

4
pokojowe kuchnia. Wrocławska 20, m. 6. zdg 55 121

Mieszkania
3 pokoje, łazienka od gospodarza bez podatku. Gruszkowa 9, dojazd czwórka. zdg 55 300

Czteropokojowe
Pieciopokojowe
Sew. Mielżyńskiego 4. zdg 55 259

Pięciopokojowe
Działyskich 7. zdg 55 258

Czteropokojowe
Poznańska 37. zdg 55 256

Pięciopokojowe
komfortowe II piętro zaraz. — Przecznicza 10, telefon 79-77. zdg 55 192

Sześciopokojowe
komfortowe, centralne ogrzewanie tuż przy Pierackiego. Zgłoszenia Ratajczaka 31 — 5. zdg 55 443

Dwupokojowe
komfortowe. Marynarska 9. zdg 55 201

Trzypokojowe
słoneczne, łazienka wolne od 1. 1. 38. Musiał, Łazarz, Bl. Winklera 16. zdg 55 207

Pięciopokojowe
odnowione. Grunwaldzka 5. zdg 55 212

Pokój
kuchnia Główna 60. Wiadomość dozorca. zdg 55 492

Trzypokojowe
lub czteropokojowe komfortowe. Lodowa 34. zdg 55 487

Czteropokojowe
komfortowe, kawalerskie
Dwupokojowe
Niegolewskich 4 — 3. zdg 55 483

Dwupokojowe
kuchnia zaraz Debiec. Aleja Czechosłowacka 63. zdg 55 563

Centrum
dwa pokoje kuchnia, gospodarz. Oferty Kurier Poznański zdg 55 622

Dwupokojowe
łazienka. Rataje. Wioślarska 12. skład. zdg 55 703

Jednopakojowe
kuchnia. Rataje. Wioślarska 12. zdg 55 691

Duży
pokój kuchnia zaraz gospodarz. Debiec. Modrzewiowa 7. zdg 55 697

Mieszkanie
5 pokoi komfort. Długa. 1. I. 38. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 589

Czteropokojowe
pieciopokojowe, słoneczne, piece. Grottgiera 4, godzinie 1—4 zdg 55 603

Pokój
i kuchnia. Malta, ul. Słonimska. zdg 55 732

Pięciopokojowe
piękne mieszkanie, parter willa. Marynarska 7. zdg 55 804

3
pokojowe z kuchnią w wili oraz 2 pojedyncze z łazienką. Słoneczna 24. zdg 55 740

Pięciopokojowe
słoneczne zaraz. Pocztowa 28. zdg 55 558

3
pokojowe komfort. zaraz. Bosa 19, Górczyn, 1 minuta od tramwaju. zdg 55 797

2 mieszkania
6-pokojowe, słoneczne z wszelkimi wygodami Toruń. Bydgoska 78. I p. od zaraz — II p. od 1. 1. 1938 do wynajęcia. Wiadomość Fa. Zielinski, Toruń, ul. Szeroka 31. Pg 34 892-04.158

Dwupokojowe
trzypokojowe. Rynek Łazarzki 16 zdg 55 816

Trzypokojowe
I p. przy Dabrowskiego 7, meblami sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 55 979

Dwa
pokojowe kuchnia, przedpokój. IV piętro, urzędniczkowi, 3 miesiące z góry zaraz do wynajęcia. Plac Działowy 6. zdg 55 972

Trzypokojowe
komfortowe, słoneczne bezpodatkowe. Niegolewskich 22 a. zdg 56 047

Pokój
i kuchnia. Piękna 50 przy Botaniku. zdg 55 920

5
pokojowe, komfortowe Romana Szymańskiego III p. 1. 1. 1938 r. Zgłoszenia Wielkie Garbary 27, pokój 1. zdg 55 898

Pokój
kuchnia wynajęcia. Pogodna 24. Łazarz. zdg 55 890

4
i 5 pokojowe II piętro, komfort wolne 1. 1. Plac Sapieżyński 4, dozorca. zdg 56 032

Trzypokojowe
parter front biura lub mieszkanie wdzierżawie. Młyńska 5 — portier. zdg 56 088

Wybór
tanich mieszkań
Marcina 74 I 5. zdg 56 093

6
pokojowe komfortowe II piętro Kreta 5 wolne 1 stycznia 1938. — Wskaże dozorca. zdg 56 075

5
pokojowe z komfortem, taras, ogród, parowe ogrzewanie, nadające się także na kawiarnię do wynajęcia od zaraz, cena według umowy. Zgłoszenia do właściciela. Aleja Małopolska 8, m. 6. zdg 56 126

Pięciopokojowe
Wielka 15. zdg 56 135

Trzypokojowe
Filarecka 3. zdg 56 134

Czteropokojowe
I piętro, słoneczne, bezpodatkowe. Spokojna 4 — 2. zdg 55 901

Czteropokojowe
komfort. willa, garaż — bez. — Szanięckiej 14 a — 3. zdg 55 904

Dwa
pokojowe kuchnia 45. — Kopeczyńskiego 63. Łazarz. zdg 55 906

Trzypokojowe
jednopakojowe
kuchnia balkon, frontowe. Jeżyce. Informacje Piekary 26 — 2. zdg 55 847

Pokój
kuchnia. Zawady, Koronarska 12, rok z góry. zdg 56 089

Pokój
kuchnia, frontowe, słoneczne. — przy pl. Sw. Krzyskim, III p. 40. — miesięcznie 1. 1. 1938 gospodarz. Kaucja. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 917

Pokój
kuchnia. Naramowicka 22. Naprzeciw Ogrodu Strzeleckiego. zdg 56 058

Trzypokojowe
łazienka, balkonem, słoneczne, bezpodatkowe zaraz. Rynek Stródecki 4. zdg 56 052

Pięciopokojowe
komfortowe, słoneczne, centralne ogrzewanie, wysoki parter, wolne od 1 stycznia. Wyspiańskiego 12, portier. zdg 56 079

Pokój
kuchnia komfort. Lodowa 18 — 14. zdg 55 913

Trzypokojowe
bezpodatkowe Łazarz. Adres Kurier Poznański zdg 56 074

13. SZUKA MIESZK.

Mieszkania
2—4 pokojowe I p. okolicy Placu Świętokrzyskiego wzgl. 2—3 pokoi próżnych, łącznych, niekrepujących wejściem, poszukuje od stycznia. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 55 151

2 pokoi kuchnią
lub pokój kuchnią okolicy ulicy Wielkiej poszukuje właściciel przedsiębiorstwa. Oferty Kurier Poznański zdg 55 008

Poszukuje
rzemieślnik na stałe posadzie pokój i kuchni wprost od gospodarza. Oferty Kurier Poznański zdg 53 916

Stróżstwa
poszukuje, wykonuje wszelkie reparacje. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 363

4—5 pokoi
Jeżyce, Łazarz poszukuje wyższy urzędnik państwowy. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 264

3
pokojowe kuchnia śródmieściu, pół roku góry. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 55 254

Czteropokojowe
poszukuje urzędnik. Oferty Kurier Poznański zdg 55 176

Wyższy
urzędnik państwowy samotny poszukuje 2—3 pokojowego komfortowego mieszkania. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 194

Poszukuje
pokój kuchnia lub pokój dla 15 dziewcząt na kurs robót na Wilczej. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 494

Pokoju
wprost od gospodarza od zaraz. Oferty Kurier Pozn. zdg 54 972

Urzędniczka
państw. szuka 2 pok. kuchnia zaraz. Jeżyce — Łazarz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 484

Urzędnik
szuka 2 pokoi kuchnia. Oferty Kurier Poznański zdg 55 567

Jednopakojowego
lub dwupokojowego, kuchnia. — Rok z góry. Oferty Kurier Poznański zdg 55 068

Młode
małżeństwo poszukuje stróżstwa Oferty Kurier Pozn. zdg 55 609

Pierackiego
Mielżyńskiego — Fredry kilkupokojowego mieszkania, biuro poszukuje. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 822

Próżnego
pokój młode małżeństwo wprost gospodarza 10—12, pewny płatnik. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 56 083

Trzypokojowego
poważny reflektant. Oferty Kurier Pozn. zdg 56 119

Pięciopokojowego
szczęściopokojowego okolicy Mickiewicza. Oferty Kurier Poznański zdg 56 120

2—3 nokojowego
kuchnia, bezdzietni, pewna dzierżawa, możliwym centrum. Wodna 13, skład farb. zdg 55 987

Szukam
składu z mieszkaniem 2 pokojowym na kolonialce. Oferty Kurier Poznański zdg 55 981

14. ZAMIANA MIESZKANIA

2 pokoje
komfort. okolica Opery na 3—4 pokoje, śródmieście. Oferty Kurier Poznański zdg 55 621

Śródmieście
zamienie trzypokojowe na 2. 1. Zgłoszenia niedziela godz. 3—5. Adres Kurier Poznański zdg 55 515

15. POKOJE UMEBL.

Spokojna
19 — 4. zdg 54 671

Balkonowy
Szamarzewskiego 32 — 8. zdg 54 752

Wolne
Długa 12 — 9. zdg 54 887

Cieszkowskiego
6 — 7. inteligentnym. zdg 54 922

Miły
ciepły. Stroma 27 — 3. zdg 54 914

Bukowska
9 — 4. zdg 55 029

Próżny
Skarbowska 11 — 6. zdg 54 907

Pokój
utrzymaniem. Kreta 6 — 5. zdg 54 963

Przyjeźdnemu
panu, klatki. Piekary 12 a — 11 zdg 54 620

Panience
Rybaki 7 — 12, front, posciel pożądana. zdg 55 170

Pokój
panu. Matejki 65 — 3. zdg 54 996

Pokój
dla pana. Półwiejska 11 — 19. zdg 55 036

Przyjeźdnym
niekrepujący. Matejki 45 — 6. zdg 55 421

Przecznicza
6 — 10. zdg 55 412

Półwiejska
2 — 6 (utrzymaniem). zdg 55 070

Słoneczny
Focha 82 — 1, inteligentnym. zdg 55 069

Dwuosobowy
panom. Strusia 6, m. 5. zdg 55 098

Jasna
13 — 6. zdg 55 198

Frontowy
klatki I, panu na stanowisku. — Piaskowa 1 — 2, Wielkie Garbary. zdg 55 120

Focha
Focha 27 — 7. zdg 55 124

Próżny
niekrepujący. Saperska 81. zdg 55 146

Cieszkowskiego
6 — 6. zdg 55 354

Pokój
małżeństwu. Poznańska 54 — 7. zdg 55 331

Fensjonat
przyjeźdnym. Rowicka. Pocztowa 31. zdg 55 290

Dąbrowskiego
66 — 9. zdg 55 285

20,—
frontowy, słoneczny. Małeckiego 14, m. 12. zdg 55 206

Niekrepujący
inteligentnym, fortepian. Strzelecka 6, m. 10. zdg 55 382

Pokój
panu tani. Kościelna 60, m. 2. zdg 55 389

20,—
pokoi. Kreta 4, II prawo. zdg 55 378

Młyńska
4 — 2 umeblowany. zdg 55 641

2
łącznie, sypialnia, meski, księdzu fisharmonium, urzędnikowi, małżeństwu, stanowisku, używalność. Kuchnia, Łakowa 9 — 4. zdg 55 670

Wodna
17/18 — 14. zdg 55 581

Z klatki
oraz ciepły ładny pokoi. Wyspiańskiego 13/4. zdg 55 584

Skarbowsa 8
m. 8, mały, czysty. zdg 55 592

Jedno-
dwuosobowy. Marcin 68 — 14. zdg 55 597

Czysty
duży łazienka, św. Marcin 26, mieszkanie 7. zdg 55 841

Działyskich
9 — 6. elegancki. zdg 55 579

Przyjeźdnym
Plac Kolegiacki 5 — 3. (dzwonek) zdg 55 789

Szkolna
13 — 5. zdg 55 781

Pokój
utrzymaniem — bez. Plac Wolności 9 — 5. zdg 55 931

Utrzymaniem
bez. Przecznicza 4, m. 7. zdg 56 008

Frontowy
I p. Wrocławska 15, m. 7. zdg 56 007

Pokój
umeblowany, ładny duży. Mickiewicza 3, m. 8. zdg 56 073

Miły
Strzelecka 32, m. 7, I piętro. zdg 55 819

Wrocławska
18 — 2, lepszy, panu. zdg 55 975

Kulturalnemu
panu utrzymaniem — bez. Łakowa 14 — 22. zdg 56 044

Panience
Pierackiego 8 — 12. zdg 56 041

Duży
centralne dwu jedno. Marcin-kowskiego 24 — 25. zdg 56 046

Wspólny
Marcin 14 — 12. zdg 55 846

Krawcowej
parterze. Zielona 7 — 3. zdg 56 016

Jasna
12 — 3 panom. zdg 55 873

Niekrepujący
Słowackiego 37 — 2. zdg 55 874

Kraszewskiego
4 — 9. zdg 55 875

Pokoik
za posługę. Słowackiego 34 — 5. zdg 55 879

Kręta
6, m. 1. zdg 56 070

Piłsudskiego
9 — 5, z utrzymaniem, bez. zdg 56 067

Elegancki
jednej dwu osobom, urzędniczkom; małżeństwu. Mielżyńskiego 3, m. 10. zdg 55 961

Dwuosobowy
centralnym, ogrzewaniem. Składowa 1 — 7. zdg 55 852

Próżny
i umeblowany. Wielka 17 — 10. zdg 55 957

Dąbrowskiego
24 — 11. zdg 55 865

Pokój
Pierackiego 11, m. 5. zdg 55 995

Elegancki
utrzymaniem. Ogrodowa 3 — 8. zdg 55 992

Telefonem
Jackowskiego 11 — 3. zdg 56 024

Dobrze
umeblowany kulturalnemu. Plac Nowomiejski 5, dom ogrodowy. II wejście, parter, prawo. zdg 56 128

Lokale Handlowe
jasne frontowe pierwszorzędne
położenie Stary Rynek I p. cen-
tralne ogrzewanie od 1 stycznia
1938 roku wolne. Oferty Kurier
Poznański zdg 55 162.

Strusia 10 rzeźnictwo
składem, warsztatem i mieszka-
niem (dawnej Springer obecnie
Syller) wydzierżawi administra-
tor. Oferty Kurier Poznański
zdg 55 013

Skład
przy Starym Ryнку wolny zaraz
Oferty Kurier Poznański
zdg 55 161

Składu
na prasowanie poszukuje. Oferty
Kurier Poznański zdg 55 333

Warsztat
każda branża 11 — 1. Dabrow-
skiego 18. zdg 55 330

Warsztaty
Zydowska 27. zdg 55 257

Lokale
mieszkaniami na krótkie, białaty
do wynajęcia. Oferty Kurier Poz-
nański zdg 55 174

8 000
mieszkańców bez składu ubiwa.
Lokale są. Oferty Kurier Pozn.
zdg 55 175

Skład
mieszkaniami na cukiernie wolny
Oferty Kurier Poznański
zdg 55 180

Ubikacje
na warsztat stolarski lub podobny,
parter, jasne, przy Placu
Drzewskiego ca 10 x 6 m² od 1. I.
1938 wolne. Adres Kurier Pozn.
zdg 55 380

Skład
uowoczesny, obszerny, z kompletnym
urządzeniem na białaty. —
konfekcje, towary krótkie, miasto
powiatowe, rynek do wydzierżawienia.
Oferty Kurier Poznański zdg 55 436

Piekarski
piec oraz

Warsztaty
przemysłowe, wszelkie cele Pół-
wiejska 16, dozorca, zdg 55 496

Obszerniejsze
ubikacje parterowe wraz sklepami,
garażem i 3 pokojowym
mieszkaniami na rzeźnictwo po-
szukuje. Oferty Kurier Pozn.
zdg 55 657

Skład
dwoma pokojami. Kramarska 9.
zdg 55 775 6

Restauracja
do wydzierżawienia od zaraz. —
Chwaliszewo 69 — 8, gospodarz.
zdg 55 743

Ubikacji
na lokal klubowy dla organizacji
sportowej ca. 50 m² poszukujemy
centrum względnie początek Wil-
dy. Oferty z ceną Kurier Poz-
nański zdg 55 580

Lokalu
8—12 pokojowego, parter I pio-
tro, srodmieście poszukuje od za-
raz poważna instytucja. Zgłosze-
nia telefoniczne 47-89, godzinach
10—14.00.

Drogerijny
lokal mieszkaniami Poznaniu za-
prowadzony wolny. Czynsz niski.
Müller, Stawna 6. zdg 56 012

Lokale
narożnikowe na każdą branżę. —
Masztaalska 7a — 5.
zdg 55 773

Lokal
2 nowoczesne okna wystawowe,
centralne ogrzewanie do wynajęcia.
Stary Rynek 53. Zgłoszenia
Kruk, Stary Rynek 9.
zdg 55 964

Próżny
skład wynajme tania. Gospodarz
Chwaliszewo 9. zdg 55 893

Lokalu
na skład delikatesów szukam od
gospodarza od 1. I. 33 centrum.
Zgłoszenia Kurier Poznański
zdg 55 882

Duży
pokój parter na cele handlowe,
lekki przemysł. Półwiejska 30.
zdg 56 034

Skład
nowy, narożnikowy, każda branża
wymajme pilnie, szczególnie dro-
geryjna bezkonkurencyjnie, rzeź-
nictwo. Focha 105. zdg 56 136

Budynek
nowy jednopiętrowy na cele prze-
mysłowe - handlowe w srodmie-
ściu do wynajęcia. Oferty Kur-
ier Poznański zdg 56 068

Ubikacje
frontowe, suterena od 1. I. 33.
cichy warsztat. Garncarska 3 —
m. 17. zdg 56 095

18. DZIERŻAWY

Skład żelaza
w najruchliwszej ulicy (centrum)
kilkadziesiąt lat świetnie prosperu-
jący z urządzeniem składowym,
bez towaru do wynajęcia. Miasto
powiatowe, okolica żarna, kon-
kurencja mała. Gimnazjum i dwa
licza w miejscu. Zgłoszenia do
właściciela. R. Liska, Wągrow-
wiec, Fabryka Maszyn.
zdg 53 362

Rzeźnictwo
mieszkaniami warsztatem do wy-
dzierżawienia. Górna Wilda 160
L. Deierling. zdg 54 977

Cegielnię
przy większym mieście wydzier-
żawi. Oferty Kurier Poznański.
Gniezno 1465. ng 1629

Jarocinie
piekarnia zaprowadzona, przepi-
sowo urządzona, objęcie 1 650.
Otreba, Jarocin, Kilińskiego 2.
zdg 54 584

Przemysłowe
lokale mniejsze i większe z ma-
szynami, heblarka tarczowa, piła-
mi taśmowymi, wycinarka, wy-
dzierżawie korzystnie, Gniezno.
Oferty Kurier Poznański
zdg 52 286

Młyn
do 10 ton w użyczuw dobrej
okolicy szuka zbożowice. Oferty
Kurier Poznański zdg 55 030

Piekarnia
pierwszorzędna, miasto powiatowe
do wydzierżawienia. Oferty
Kurier Poznański zdg 55 137

720
mórg, objęcie 30.000. — 700 mórg
objęcie 45.000. — 470 mórg, obję-
cie 25.000. — zapasami inwentar-
ze kompletne. Bloch, Poznań —
Aleje Marcinkowskiego 15 — 5.
zdg 55 225

Dzierżawa
327 mórg buraczanych, zabudo-
wania nowe, pełen żywy i mar-
ty inwentarz, tenuta 1,35 ctr. —
przy szosie, stacja na miejscu
objęcie 25.000. — Oferty Kurier
Poznański zdg 55 239

Koncesję
alkoholowa poszukuje. Warunki
spiesznie Kurier Poznański
zdg 55 122-3

Dzierżawa
1 500 buraczanej, 12 000 kontyn-
gent, pierwszorzędne budynki,
objęcie 45 000 spiesznie odda Gór-
ski, Inowrocław, Kasprowicz 16.
ng 2 014

Do sprzedania lub wydzierżawie-
nia

tartak
parowy 2 traktowy wraz ze sto-
larnią mechaniczną z napędem
elektrycznym nad Wisłą we Wło-
clawku. Adres: Bulwary 25, m. 1.
ng 2 018

Wydzierżawimy
garaż lub pomieszczenie na 4 sa-
mochody ciężarowe, możliwe
srodmieście od zaraz, woda po-
żądana. K. Przybyła, św. Mar-
cin 24. zdg 55 838

Salę
murowaną na warsztat, wytwór-
nie lub składnice wydzierżawie.
Oferty Kurier Poznański
zdg 55 818

Ubikację
fryzjerowi, rzeźnikowi wydzierżaw-
wie. Oferty Kurier Poznański
zdg 55 817

Tartak
fistniejący 20 lat poszukuje dzier-
żawcy. Trak, kilka pil tarczow-
ych, bocznica kolejowa, miasto,
przemysłowe. Wiadomość Kry-
zel, Radomsko, Rozalii.
zdg 55 942

Wydzierżawię
zaraz mieszkanie, stajnie, 6 mórg
Rataje 37. zdg 55 966

Śpichlerz
czteropiętrowy z biurom przy pl.
Sapieżńskiego, 2 tania od zaraz
do wynajęcia. Zgłoszenia św.
Marcin 5, piekarnia, zdg 56 003

22. ZGUBY

Bransoletkę
złota zgubiono piątek południe
około Opary. Zwrot za wysoki
wynagrodzeniem, Mickiewicza 10
zdg 55 405

Boks
pregowany suczka zaginał. Od-
dać wynagrodzenie. Długa 8, mie-
szkanie 12. zdg 55 582

Zgubiono
papiery wojskowe i cywilne, u-
czciwego znalazcę proszę o zwrot
za wynagrodzeniem. Józef Woj-
ciechowski, Wybickiego 12 — 3.
zdg 56 021

Zgubiono
legitymację, nazwisko Maria
Sieradzka. Proszę zwrot wynag-
rodzeniem. Czesław Sieradzka,
Poznań, Piotra Wawrzyńska 2,
m. 19. zdg 55 905

23. ROZMAITE

Wyjeżdżających
do Niemiec i Czech proszę o po-
danie adresu celem skomunikowa-
nia się. Zlecenia handlowe. —
Placę kosztu podróży. Zgłoszenia
Kurier Poznański zdg 35 103

Przepisuję
na maszynę, szybko tania. —
Adres Kurier Poznański
zdg 54 477

Kasety
do manicur szczo-
kami, perfumami,
brzytwami, mydła-
mi okazynie Wen-
zlik, Aleje Marcin-
kowskiego 19.
Ng 52 148

Karty do gry
hurtownie również fajki, cygar-
ki, papierosy oraz wszelkie
przybory do palenia Dybicki, —
hurtownia, Wrocławska 1.
dg 24 911

Garbujemy
farbujemy wszelkie skóry fabrycz-
nie tania. Cennik. Odpowiedź
znaczkę. Export - Import Pier-
chalski, Poznań, Focha 27.
dg 25 388-9

Haftoplis
teraz Wrocławska 5.
Pg 34 891-46.94

Chiromantka
mówi prawdę. Działyńskich 10—1
zdg 54 602

Przyjdź!
Znam Twoją przyszłość! Piłsud-
skiego 5 — 8. wrocław. zdg 53 672

Zabawki
klinikalek, Ziótkiewicz, Wielka
15, przy Moście Chwaliszewskim
zdg 54 495

Kto
załatwia skutecznie sprawy po-
datkowe? Oferty Kurier Pozn.
zdg 55 158

Masz wątpliwości
jak przeprowadzić kampanię
ogłoszeniową, skorzystaj z pomo-
cy Wydziału Propagandy. Ku-
riera Poznańskiego zdg 45 884

„Ki-Ki-Ri-Ki“
przeciw odciśkom
wszędzie
do nabycia. zdg 56 317

Swetry
pulowery, kombinacje, kliny
majteczkowe, ściągacze bluzkowe
itp. wykonuje, przerabia maszy-
nowo, Szymańskiego 3 — 3, przy
Świętokrzyskim. zdg 56 311

Mereżka
okrełka maszynowa tania. Plac
Wolności 9, m. 12. zdg 55 107

Akuszerka
Grobla 29 a, udziela porady, po-
mocy. zdg 55 181

Wróży
chiromantka 15 grudnia, Piekary
6 — 2. zdg 55 142

Hallol Piękne Panie!
Siwe włosy farbuje dowolnie od
blond do czarnych „Nina“ jed-
yny niezawodny i nieszkodliwy śro-
dek. Flakon 3. — za zalicze-
niem pocztowym wysła Wyt-
wornia Chemiczna „Nina“, Poz-
nań, ul. Powidzka 3, telefon
48-33. zdg 55 335

Akuszerka
Kowalewska, Łakowa 14 — sro-
dmieściu — paniom zainteresowa-
nym wszelką pomoc, porady.
zdg 55 261

Ślubne
welonny upinam modelowo, tania.
Piekary 25 — 3. zdg 55 215

Detektyw „Oko“
przeprowadza wszelkie najtrud-
niejsze dochodzenia, wywiady,
— obserwacje, dyskretne. Stary
Rynek 17/2, tel. 20-76.
zdg 55 393

Znana Adarelli
przeprowadza nieomylnie
z Braminów — reki, Podgórna 13
mieszkanie 10, w niedziele przy-
jmuje. zdg 55 479

Tapicer
tania polecany. Jackowskiego 13,
Welman. zdg 55 447

Światowej sławy
Chiromantka - Grafolog
fizjognomistka

Jakubowska
zdumiewająco przepowiada prze-
szłość, teraźniejszość, przyszłość,
loterie. Ratajczaka 15 — 10, Pa-
saz Apollo. zdg 51 528

Nowość! Wyśmienite
Cukierki „Rzymskie“
jasne — ciemne paczka 10 gr.
Wszędzie do nabycia

Roma — Poznań
fabryka cukrów. Pg 34 072-41.90

Akuszerka
Strzelecka 2, przeprowadziłam
się

Fredry 2 — 6
przyjmuje udziela porady pomo-
cy położniczej. dg 24 864/5

Krojel
ceny niższe wykonuje Toma-
szewska, Wysoka 1. zdg 55 718

Futra
modernizuje naprawia odświeża.
Ładnie — tania. Marcina 57 — 8.
zdg 55 585

Nowa
pracownia kwiatów. — Halina
Szmaniówna, św. Marcin 14, m. 9,
front. zdg 55 600

Restauracja
Kawiarnia
Gambrinus
Kantaka 7, telefon 19-26, poleca
obiady, kolacje, dobrze pielegno-
wane napoje. Ceny bezkonku-
rencyjne. Wieczorem dancing.
Lokal otwarty do rana.
zdg 55 734

Obiadów
ściśle dietetycznych szuka chory
na wotrobie. Zgłoszenia Kurier
Poznański zdg 55 815

Masażysta
tania poleca się. Masaże odmła-
dzające. — Oferty Kurier Pozn.
zdg 55 769

Która
Bekoniarnia odda towar do sprze-
dania. Podać warunki. Rzeźnictwo
Kramarska 67. zdg 55 971

Przepisuję
maszyną (dyktando). Waly Ja-
gielny 22 — 6. zdg 56 019

Zabawki
lalki, gry towarzyskie, olbrzymi
wybór
J. Musiałkiewicz
właśc. T. Gilewsky, Szkolna 11,
asygnaty Kredyt. zdg 55 699

Artystyczna
naprawa dwanów, cerowanie
garderoby damskiej i męskiej. —
Nowak, Przecznic 6 zdg 55 895

Słynna
chiromantka trafnie przepowia-
da przeszłość, przyszłość, teraź-
niejszość. Szewska 21 — 5.
zdg 55 860

Administracji
domu poszukuje starsza, sumien-
na księzkowa. Oferty Kurier Poz-
nański zdg 55 959

Krawcowa
szyje gustownie najtaniej. Skar-
bowa 14 — 14a front. zdg 56 035

Okretek Bielizny
pościelowa, meska damska firany
kapy wykonuje pierwszorzędnie
tania. Gasiorowich 11 — 17.
zdg 56 085

Samochody
dobre wypożyczam. 0.25 — Tele-
fon 61-69. zdg 56 025

Przeprowadzki
samochodami meblowymi usku-
tecznia Autoprzewóz, Poznańska
51, telefon 16-30; 3 Maja 6, tele-
fon 28-59. zdg 56 026 7

Szyje
szybko, tania garderobe damska
dziewicza. Male Garbary 5 — 7,
front, II. zdg 56 066

24. NAUKA

Stenografii
pisanie maszyną księgowości —
Strzelecka 2, dawniej 33.
zdg 47 223

Niemieckiego
za polski. Oferty Kurier Pozn.
zdg 54 410

Tańców — plastyki
Baletmistra Szczurka - Szczur-
kowej zdg 55 171

Pocztowa 11

Kursy
Handlowe
Sawickiego
dypl. W. S. H. Kantaka 4, tele-
fon 49-68. Nowy Kurs 3 stycznia
dg 25 431

Absolwent
germanistyki udzieli lekcji kon-
wersacji niemieckiej za pokój.
Oferty Kurier Poznański
zdg 55 115

Niemieckiego
lekcji i konwersacji udziela aka-
demik niemiecki. Oferty Kurier
Poznański zdg 55 144

Kurs leczniczy
dal dzieci, młodzieży, z wadami
wymowy. Zgłoszenia poniedział-
ki, soboty 17 — 18. Poradnia św.
Marcin 35. zdg 55 369

Student
udzieli korepetycji, specjalność
historia, łacina, matematyka. —
Oferty Kurier Poznański
zdg 55 325

Szkoła tańców
Szczurkówny
Działyńskich 7, parter.
zdg 55 275

Kursy Handlowe
Preissa
Skarbowa 11. — 3 stycznia.
zdg 55 255

Italiennie
dobre leçons langue piano. Oferty
Kurier Poznański zdg 55 199

Rysunków
malarstwa udziela Mielżyńskie-
go 26 — 10. zdg 55 437

Poszukuje
niemieckiej konwersacji. Zgło-
szenia Kurier Pozn. zdg 55 323

Szkoła tańców
Średzińskiego
Waly Zygmunta Augusta 4.
zdg 55 701

Francuskiego
początki angielskiego udzielam.
Oferty Kurier Pozn. zdg 55 851

Pobył górach
czas dowolny za języki francuski,
angielski. Szczegółowe oferty
władających biuro Bezmięchowa
„Szybowski“. Pg 34 831-64.157

Student
starszy, energiczny udzieli lekcji
w zakresie wyższych klas gimn.
i liceum. Stępczyński języki: gre-
cki, łacina, polski, francuski, nie-
miecki. Bardzo dobre referencje.
Także za pokój lub na wieś. —
Zgłoszenia Kurier Poznański
zdg 56 090

Tańców
Szorskiego, Pierackiego
12. W przyszłym tygo-
dni rozpoczynam

Kursy
początkujący, uzupeł-
niający dla osób star-
szych, akademicki, mło-
dzieży szkolnej, rzemieślniczej.
zdg 55 842

25. MUZYKA

Doświadczona
nauczycielka gry fortepianowej
udziela lekcji doskonałą metodą,
zrozumiale, szybko wyucza ka-
wałków, specjalnie kolend na
święta, również akompaniamentu
i cieniowania, miesięcznie 8 zł. —
Zgłoszenia Kurier Poznański
zdg 55 010

Trio
z śpiewem, akordeonem potrze-
ne od 26 grudnia. Kawiarnia
„Esplanada“. Leszno. ng 1715

Włoska Szkoła śpiewu
Eugeni Targoskiej, Wielka 15.
zdg 55 410

Lekcji
gry fortepianowej ukończonym
Konservatorium kto udzieli? —
Adres Kurier Poznański
zdg 55 075

Szkoła Muzyczna
im. Chopina
27 Grudnia 19 — Oddział Trau-
gutta 23, przyjmuje wpisy uczy-
niów na II półroczu.
zdg 55 626/7

Kolędy
na fortepian, skrzypce oraz
wszelkie nowości kupisz w księ-
garni Cybulskiego, Marcina 9.
ng 2 029

Trio
pierwszorzędne wolne, podwójne
instrumenty, Tuchola, kawiarnia
„Tucholanka“. zdg 56 063

26. SZUKA POSADY

Ogłoszenia do 30 słów dla posu-
kujących posady w tej rubryce
obliczamy po jednej trzeciej cenie
drobnych.

a) Służba domowa

Uczciwa
starsza szuka prania, posługi. —
Oferty Kurier Pozn. zdg 54 854

Gospodyni
samodzielna i do prac domo-
wych szuka posady zaraz lub 15.
12. Zgłoszenia Agencja Kuriera
Poznańskiego, Zaniemyśl.
zdg 55 083

Przyjezdna
kulturalna gospodyni, przystojna
omatońka dobre gotowanie, —
szycie, zajmie się domem jak
własnym, wymagania skromne,
okolica obojetna. Łask, oferty
Kurier Poznański zdg 54 679

Gospodyni
starsza samodzielna, uczciwa, szu-
ka miejsca przychodniej. Zgło-
szenia Kurier Poznański
zdg 55 169

Praczką
czysta szuka prania, Żupańskie-
go 2 a, m. 21. zdg 55 322

Ekspedientka
kolonialna prosi posade w bran-
ży lub jako gospodyni - wycho-
wawczyni lub jakabądź zajmie
się troskliwie. Oferty Kurier
Poznański zdg 55 318

Posługi
poszukuje uczciwa — dobrymi
świadectwami. Oferty Kurier
Poznański zdg 55 316

Sierota
szuka posady do prac domowych.
Miejscowość obojetna. Oferty
Kurier Poznański zdg 55 425

Starsza
szuka posady do prac domowych
z gotowaniem. Oferty Kurier
Poznański zdg 55 501

Dziewczyna
uczciwa przy rodzicach poszuku

Ogrodnik - strzelec

kawaler, lat 32, 17 letnia praktyka, dobrze polecony, specjalność warzywnictwo wzesz-

Jeszcze chwileczkę — przejrzy tylko dział ogłoszeń w „Kurierze Poznańskim” a potem do śniadanka!

Młoda

pracowita paniąka dobrze polecana z prowincji szuka posady za skromne utrzymanie. Oferty Pochłówna, Sieraków, ul. Poznańska, zdg 55 067

Uczciwa

szuka posady lub posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 55 226

Samodzielną

umiejąca utrzymać gospodarstwo domowe w najlepszym stanie. — Świadectwa po 8 — 9 lat, b. dobre gotowanie itd. przyjmie, posadę od 1—2 osób w lepszym domu. Zgłoszenia proszę Kurier Pozn. zdg 55 881

Dziewczyna

uczciwa poszukuje posługi. Oferty Kurier Poznański zdg 55 502

Kroczyni - krawcowa
praktyka pierwszorzędną pracowniach poszukuje posady, może wyjechać. Oferty Kurier Poznański zdg 55 185

Ekspedientka
długoletnie świadectwa dobrze polecana szuka posady najchętniej utrzymaniem. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 55 189

Stenotypistka
poszukuje zajęcia godzinach wieczornych. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 204

Ekspedientka
do cukierni lub piekarni poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 55 214

Inteligentna
zdolna, pisząca na maszynie — szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 55 887

Poszukuję
jakiegokolwiek zajęcia złożyć kaucję, może być na czas przedświąteczny. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 55 872

Antekarska
siła pomocnicza z 16-letnią praktyką szuka posady w laboratorium tylko w Poznaniu. Oferty Kurier Poznański zdg 54 659

Przedstawicielstwa
na cukry, owoce itp. na wojew. Poznańskie — poszukuje młodych ludzi wic. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 55 822

500,—
dam kaucję za posadę najchętniej do kina. Oferty Kurier Poznański zdg 55 301-2

Prasowaczka
z praniem poszukuje posady. — Oferty Kurier Poznański zdg 54 772

Chłopiec
lat 17, na wskroś uczciwy, porządny poszukuje nauki za radio-techniką. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 55 093

Absolwent
Miejskiej Szkoły Handlowej 2 letnia praktyka składanie konfekcji męskiej doczy, się podobnej branży. Oferty Kurier Poznański zdg 55 094

Student
III roku W. S. H. szuka posady Oferty Kurier Poznański zdg 55 099

Magistra
farm. młoda z 8 mies. praktyka szuka posady. Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 55 116

Malarz
z kartą rzemieślniczą przyjmie wszelką pracę, specjalność malowanie mebli. Oferty Kurier Poznański zdg 55 147

Kelner
młodszy z gwarancją lub kaucją poszukuje posady. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 55 294

Wychowawczyni
młoda, kilkuletnia praktyka szuka posady. Telefon 41-65, zdg 55 273

Krawcowa
szuka posady także w domu. — Oferty Kurier Poznański zdg 55 267

Ogrodnik
kawaler, 14 lat praktyki, zakładach handlowych, dworskich. — specjalność kwaciarstwo gruntowe, doniczkowe, warzywnictwo pod szkłem, sadownictwo, dobre świadectwa szuka posady 1 stycznia lub później. Łaskawe zgłoszenia Kurier Poznański zdg 54 823

Piecznik
samodzielną poszukuje pracy. — Oferty Kurier Poznański zdg 55 163

Lekarz - dentystka
przyjme posadę w Poznaniu tylko u lekarzy. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 168

Chłopiec
lat 16, silny, inteligentny, język francuski i polski mowie i piśmie, wrócił z Francji, szuka pracy najchętniej branży żelazna lub samochodowa. Oferty Kurier Poznański zdg 55 045

Chłopiec
szuka pracy. Oferty Kurier Poznański zdg 55 411

Shukam
posady dla mego szofera, polecam go jako sumiennego i dobrze fachowego. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 55 408

Pierwszorędna
stenotypistka niemiecka przyjmie posadę. Oferty Kurier Poznański zdg 55 402

Bielizniarka
krawcowa, pierwszorędna wykonuje każdą pracę bieliznianą — szuka posady dom. poza domem. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 640

Kawaler
młody, rzutki, wykształceniem szuka posady przyjmie przedstawicielstwo porządnej firmy. Oferty Kurier Poznański zdg 55 613

Retuszerka
poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 56 011

Fizyczna
pracownica, inteligentna, niemiecki szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 55 051

Ogrodnik
kawaler dzielny i doświadczony w swym zawodzie, z dobrymi świadectwami, 12 lat praktyki poszukuje posady od stycznia. — Oferty Kurier Poznański zdg 55 061

Gorzelnik - urzędnik
żonaty doświadczony, fachowiec dobre świadectwa i polecenia. — przyjmie posadę od 1. 1. 38 lub wcześniej — gorzelnika lub urzędnika gosp. Łaskawe zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego pod zdg 54 774

Szofer - ślusarz
młodszy po wojsku pancernym, cywilny i wojsk. prawem jazdy specjal. motory, maszyny, instalacje dot. świadectwa. — lat 23 poszukuje posady, może objąć zaraz. Łaskawe oferty Kurier Poznański, poczta Wargowo pow. Oborniki, zdg 54 645

Absolwent
średniej szkoły rolniczej z rocz. 14 praktyka, znajomość księgowości szuka posady. Łaskawe zgłoszenia J. Owczarek Gajewniki, Zduńska Wola, ng 1904

Młodzieniec
ze średnim wykształceniem okaze wdzięczność, złoży kaucję za zafiarowanie posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 54 754

Korepetytor
student Uniwersytetu, matematyka, fizyka, szuka posady. — Oferty Kurier Poznański zdg 55 222

Bławatnik
rutynowany z kilkuletnią praktyką poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 55 634

Krawczyni
dobra praktyka, szuka posady pracowni lub dom. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 658

Poszukuje
posady magazyniera, inkasenta, woźnego lub podobnej, złożyć do 1000 złotych gotówką. — Oferty Kurier Pozn. zdg 55 660

Rządca gospodarczy
poszukuje administracji majątku, złoży kaucję lub gwarancję. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 679

Szofer-służący
dobrze obeznany w swym zawodzie, 14 lat na niewypowiedzianej posadzie, chciałby zmienić posadę od 1. 4. 38 lub wcześniej, najchętniej w mieście. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 55 949

Nauczycielka
Pomorzanka, dyplom państwowy szuka posady prywatnej. Oferty Kurier Poznański zdg 55 950

Fryzjerka
trwała, żelazkowa, dzielna manicurzystka, 1 1/2 r. nauki, szuka posady, względnie dokończenia nauki. Oferty Kurier Poznański zdg 55 951

Parfumer
inż. chemii, dypl. zagran. z kilkuletnią praktyką francuską po powrocie do kraju obejmie stanowisko w laboratorium kosmetyczno-perfumeryjnym. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 930

Lokaj
służący, dobre św., wykwalifikowany samotny, lat 35, szuka posady od zaraz lub 1. 1. Witold Farulewski, Dopiewo, pow. Poznański zdg 55 970

Inżynier
maszynowy długoletnia wszechstronna praktyka poszukuje zajęcia w godzinach popołudniowych. Oferty Kurier Poznański zdg 55 965

Krawcowa
szyje bardzo ładnie, dobrze polecana szuka posady po domach. Oferty Kurier Poznański zdg 56 043

Krawcowa
domowa dobry krój, poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 55 858

Rolnik urzędnik
lat 30, ma gotówkę, szuka panny, która w celu wspólnego dobra posiada możliwie samodzielne gospodarstwo, inna realność lub gotówkę. Cel matrymonialny. Zgłoszenia proszę kierować pod zdg 55 948 do Kuriera Pozn.

Chłopak
17 letni z rowerem lub bez roweru szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 56 127

Inteligentna
przystojna, krawcowa znajomością prac biurowych poszukuje posady, ewentl. składu konfekcji, bielizni damskiej lub innej. — Oferty Kurier Pozn. zdg 55 872

Żelaznik
podoficer, rezerwy również praktyka kolonialna poszukuje jakiegokolwiek zajęcia. Złożyć kaucję. — Malecki, Niegolewskich 16 — 15, zdg 55 911

Ślusarz - szofer
kawaler, lat 29, czerwony dyplom poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia Kurier Poznański zdg 56 100

Panienska
lat 17 poszukuje posady do składu jako uczennica lub do posyłek Oferty Kurier Poznański zdg 55 919

Książkowy bilansista
prowadzi tanió książki. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 56 101

Młodszy urzędnik
gospodarczy kawaler, — w sile wieku, szkoła rolnicza, 3 lata praktyki poznańskim, pomorskim, z dobrymi świadectwami, poleceniami, zmieni posadę od 1. 1. 38, samodzielną wzgl. pod dyspozycję. Łaskawe oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 54 760

Krawcowa
samodzielną poszukuje posady po domach. Oferty Kurier Pozn. zdg 54 830

Lat
18 poszukuje posady do krawieczyny lub do dzieci z szyciem, język polski, niemiecki. Miejscowość obojetna. Oferty Kurier Poznański zdg 54 929

Inteligentna
panienka poszukuje posady wyręczycielki lub do starszej pani z przyłączeniem do rodziny — za skromnym wynagrodzeniem. — Oferty Kurier Pozn. zdg 54 642

Krawcowa
akuratna, pilna szuka posady. — Oferty Kurier Pozn. zdg 54 669

Inteligentna
panienka poszukuje posady do pomocy lekarza, względnie lekarza - dentysty. Oferty Kurier Poznański zdg 54 725

Nauczycielka
młoda dypl. państw. z prowincji poszukuje posady od stycznia 38 roku. Miejscowość obojetna. Posiada znajomość języka niemieckiego w słowie, fortepian. Oferty kierować do Kuriera Pozn. zdg 55 004

Inteligentny
bezrobotny, pragnie przyjąć posadę dozorca kamienicy lub willi za mieszkanie. Posiada małą rodzinę. Oferty Kurier Poznański zdg 55 009

Ekspedientka
branży kolonialnej językiem polskim, niem., szuka posady skromnym wynagrodzeniem. Okolica obojetna. Oferty Kurier Pozn. zdg 51 982

Kaucja
szuka posady biurowej. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 53 999

Krawcowa
domowa szuka posady wszelką garderobę damską, dziecięcą — przeróbki, specjalność płaszcze, komplety. Oferty Kurier Pozn. zdg 54 061

Krawcowa
z praktyką świadectwami poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 54 174

Krawcowa
kuśnierka w domu poza domem szuka posady. Rybaki 30 — 9, zdg 54 142

Panienska
młoda, przystojna, branży piekarsko-cukierniczej lub innej szuka posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 54 182

Ekspedientka
do cukierni, zna ekspres od zaraż.

Piekarz
poszukuje posady, miejscowość obojetna. Oferty Galantowicz, Gniezno, Rynek 5, firma „Mlotek”, zdg 53 557

Chłopiec
szuka posady do posyłek. Oferty Kurier Poznański zdg 53 615

Urzędnik gospodarczy
kawaler, znający doskonale swój zawód oraz książkowość, pierwszorzędne długoletnie świadectwa, referencje z dobrze prowadzonych warsztatów, zmieni posadę samodzielną lub ogólną dyspozycję od 15 bm, względnie 1 stycznia 38. Wymagania skromne. Łaskawe oferty z poaniem ofiarowanej pensji Kurier Poznański zdg 53 851

Tanio
załatwiam sprawy biurowe ustawiłam bilanse. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 54 458

Pomocnik
krawiecki z 3-letnią pełną praktyką poszukuje pracy stałej u dobrego mistrza krawieckiego w większym mieście w woj. krakowskim. Władysław Szeliga, Wielopole Skrzyńskie, powiat Debica, woj. krakowskie, zdg 53 111

Młody
energiczny lat 17, z ukończoną 7-kl. szkołą powsz. praktyka biurowa, półroczna z umiejętnością pisania na maszynie i z ukończoną szkołą rolniczą z wynikiem b. dobrym szuka miejsca jako pomoc biurowa, lub na praktykę rolniczą lub ogrodniczą Zgłoszenia kierować z podaniem wstrun ków do Chanowskiej Kazimierz w Buzzach, gm. Duzymyń, poczta Chorzeli, pow. przasnyski, zdg 51 680

Ekspedientka
kolonialna przyjmie posadę w branży lub piekarni lub jako gospodyni porównaży jak własne. Oferty Oredownik, Poznań zdg 55 319

Syn
uczniwych rolniczych poszukuje nauki branży kolonialnej albo piekarsko - cukierniczej. Stanisław Dominik, Poznań, Rataje, Wioślarska 12, zdg 55 210

Mężczyzna
po wojsku szuka stałej pracy, kaucja 300,— złotych. Zgłoszenia oferty Oredownik, Poznań zdg 55 109

Żona
powstańca - inwalida bezrobotnego prosi o zajęcie, prowadzenie domu lub posługi. — Łaskawe oferty Oredownik, Poznań zdg 55 480

Pracza
poszukuje posady. Oferty Oredownik, Poznań zdg 55 337

Piekarz
cukiernik - piekarnik, karta rzemieślnicza, mistrz, szuka pracy. Oferty do Agencji Oredownika, Śmigiel, Rynek 12, zdg 54 807

Złóż kaucję
za posadę w poważnym przedsiębiorstwie, znam prowadzenie ksiąg kasowo - rachunkowych i pisanie na maszynie. Posiadam 2 letnią praktykę, dobre świadectwa. Oferty Oredownik, Poznań zdg 55 296

Szofer
mechanik szuka posady. Zgłoszenia Oredownik, Poznań zdg 55 337

Nakładaczka
na tygiel z małą pospieszną poszukuje posady. Oferty Oredownik, Poznań zdg 55 481

27. WOLNE MIEJSCA

Piernikarz
samodzielną, długoletnią praktyką potrzebną. Oferty Kurier Poznański zdg 53 104

Akwizytorów
rejonowych na Poznańskie, Pomorskie artykuł opatentowany — kucheni, prowizja 10 pct poszukuje. Oferty Kurier Poznański zdg 54 282

Panienska
do masek, okretki maszynowej potrzebna. Pl. Wolności 9, m. 12 zdg 53 312

Młodej
poszukuje na prowincję do restauracji i obsługi gości. Oferty Kurier Poznański zdg 55 068

Uczeń
ślusarsko - tokarski potrzebny. — Zakłady Mechaniczne, — Dolna Wilda 53, zdg 54 800

Karmelkarz
wybijaczka poszukujemy. Oferty wraz z odpisem świadectw kierować „Par”, Al. Marcinkowskiego 11, pod „59.50”, Pg 34 553-59.50

Dziewczyna
do wszelkich prac domowych potrzebna zaraz. Siemiradzkiego 10 m. 4, narożnik Chelmońskiego, zdg 54 836

Kawiarka
potrzebna, uczciwa, rekomendacja. Pierackiego 19, I piętro, 1-2, 9-10 wiecz. zdg 55 193

Magister
z małą praktyką lub bez, o dobrej prezencji potrzebny zaraz. Apteka, Gdańska 65, Bydgoszcz, ng 1817

Egzystencję
lub uboższy zarobek znajdziesz u nas! Świetne artykuły gwiazdkowe i codziennego użytku. Wytwórnia „Nowości Praktyczne”. Warszawa, Złota 37, ng 1509

Pania
z dobrego domu jako wychowawczyni na wieś poszukuje się od 1. 1. 38 lub później z konwersacją francuską i fortepianem do 2 dzieci 7 i 3 lat. Oferty Chłapowska, Chudziec, pow. Środa, p. Szlachcin, zdg 54 287

Pielęgniarkę - siostrę
obeznana z położnictwem i salą operacyjną, przyjmie Lecznica Prywatna od dnia 1. 3. 38, lub później. Dłuższa praktyka konieczna. Język niemiecki potrzebny. Warunki podać z odpisami świadectw do Grudziądza, ul. Ogrodowa 19, zdg 25 415

Kucharka
zdrowa, czysta, uczciwa, samodzielna, również do prac domowych potrzebna od zaraz lub 15 grudnia. Adres Kurier Pozn. zdg 54 874

Uczeń - uczennica
może się zgłosić. Fryzzeria — Składowa 5, zdg 54 897

Służąca
samodzielną, Zgłoszenia w niedzielę, godz. 3. Wł. Niklasiewicz, św. Marcin 11, mieszkanie 2, zdg 54 910

Biuralistka
młodsza potrzebna na stałą posadę. Oferty z fotografią i warunkami Kurier Pozn. zdg 54 459

Ekspedientka
do składu papieru potrzebna. — Oferty Kurier Pozn. zdg 54 461

Przyjmiemy
kilku dobrych barczarzy karoseryjnych. Zgłoszenia prosimy kierować do fabryki nadwozi samochodowych, Grodzki Maz., Królewska 3, ng 1441

Potrzebna
od 1. 1. 38 r. dziewczyna w średnim wieku do dwójga osób z dobrym gotowaniem. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 54 304

programy radiowe

OGÓLNOPOLSKIE

Poniedziałek, 6 grudnia.
6.15 audycja poranna; 11.15 — „Szkoła pod palmami” — pogadanka. „Nasze piosenki”; 11.40 — w wytylnym farb; 11.57 sygnał czasu; 12.03 audycja południowa; 15.30 wiadomości gospodarcze; — 15.45 „Z pieśnią po kraju” — audycje prowadzi Jerzy Kołaczkowski (ze Lwowa); 16.15 pieśni i tańce śląskie (z Katowic); 16.50 pogadanka aktualna; 17.00 „Roland Eötvös — znakomity fizyk” — odczyt (ze Lwowa); 17.15 — koncert muzyki fińskiej (z okazji 20-jej rocznicy niepodległości Finlandii); 17.50 pogadanka sportowa; 18.00 wiadomości sportowe; 18.10 pieśniarz murzyński Turner Layton (płyty); 18.30 — program na jutro; 18.35 audycja dla wsi; 1. Nie samym tyłk, chlebem człowiek żyje” — pogadanka; 2. „Jak się ustrzec chorób zarazyliwych?” — pogadanka higieniczna; 19.00 audycja żołnierska; 19.30 „Dyskutujemy”; Młodzi w poszukiwaniu autorytetu”; 19.50 pogadanka aktualna; 20.00 muzyka lekka i taneczna w wykonaniu Małej Orkiestry P. R. z udziałem Chóru Juranda i Mariana Orzechowskiego (wilbrafon); — 21.40 nowości literackie omówi Jan Lorentowicz; 22.00 arcydzieła muzyki symfonicznej — IV audycja. Wykonawcy: Orkiestra P. R.; 22.50 ostatnie wiadomości.

WARSZAWA

Warszawa — 13.00 koncert rozrywkowy — płyty; 14.00 pare informacyj; 14.0 — program; 14.10 Yehudi Menuhin; 15.00 wędrowki po piwnicach; 15.15 zespół Kowalskiego; 18.00 muzyka lekka — płyty; 19.05 koncert solistów; 22.00 reportaż; 22.15 muzyka lekka — płyty.

POZNAŃ

Poznań — 13.00 życie kulturalne i społeczne Poznań; 13.05 koncert życzeń z płyt; 14.05 przegląd gieldowy; 14.15 walec w różnym wykonaniu — płyty; 18.10 wiadomości sportowe; 18.15 program na jutro; 18.20 skrzynka ogólna; 18.30 pogad. społeczna; 18.35 „Dziesięć śpiewają”. Wykonawcy: hór dziecięcy przyw. szkoły powszechnej p. w. Naf. Sereja Jezusa — pod dyr. Heleny Szulcówny; 18.55 „Co dzieci usłyszą w radio?”; 23.00 muzyka taneczna — płyty.

PROPONUJEMY LAMPOWICZOM

16.00 Königsw. M rozrywkowa. Monachium. Koncert solistów. 16.05 Wiedeń. Melodie filmowe. 16.30 Berlin. Koncert z okazji rocznicy niepodległości Finlandii. 17.30 Wiedeń. Bułgarska muzyka fortepianowa. 18.00 Wiedeń.

Gospodyni - kucharka

na wieś z dobrymi świadectwami potrzebna od 15 bm. lub 1 stycznia. Maj. Zakrzewo poczta Mieścisko, pow. Wągrowiec. zdg 55 329

Dochodząca

praniem — cały dzień potrzebna Opalenicka 27, Kłodziejska, zdg 55 379

Gospodyni - kucharka

potrzebna zaraz na większe probostwo na wieś. Zgłoszenia z podaniem wynagrodzenia i odpisem świadectwa do Kuriera Pozn. zdg 55 461

Przedstawiciela

poważnego, dysponującego sumą 2—3000 zł poszukuje fabryka wyrobów artystycznych. — Wydzierpajace oferty pod „Fantazja”, Biura Ogłoszeń, Stattera, Kraków, ng 1998

Młodsza

gotowaniem do wszelkich prac dwoje osób. Szanięckiej 7, m. 6 zdg 55 497

Podmistrza

budowlanego, gotówka kilku tys. zaangażuje współpracę przy budowie domów mieszkalnych. — Korzystny zarobek. Oferty Kurier Poznański zdg 55 693 4

Ekspedientki

z branży papieru na sezon gwiazdkowy. Aquila, zdg 55 611 2

Młodsza

służąca do wszystkich zaraz. — Strzelecka 5 — 5, zdg 55 604 5

Agentów

chrześcijan do sprzedawania narzędzi rolniczych po wsiach poszukuje „Zniwo” Lwów, Kiszczewicza, ng 53 056 7

Magazynier

potrzebny zaraz do hurtowni — gwarancja 2000,— Oferty do Wielkopolanina-Pomorzana, Poznań pod d 25 419

Panienska

BIELIZNA
Dla **PANI**
DANA
DZIECKA
Z ZNANEJ FABRYKI BIELIZNY
DOM DŁOCIEN
J. Schubert
STARY RYNEK 76.
NOVA 10.
SPECJALNOŚĆ
WYPRawy ŚLUBNE
i podarki gwiazdkowe
Pg 34 801-47,114

KOSMOS
Pełnowartościowa superheterodyna 7 obwodów strojonych — tylko za **Zł. 295.-**
Gionier
Sprzedaż na miesięczne raty od zł. 21.- w czołowych firmach radiowych.
ng 1452

Fryzjerski
uczeń. M. Piłsudskiego 19. zdg 56 006

Marszantka
potrzebna na posadę stałe od stycznia. Oferty Kurier Pozn. zdg 55 915

Ekspedientka
z branży cukierków zaraz. Jan Stoszek. Pierackiego 13. zdg 55 922

Potrzebni:
maszynista drukarz, obznajmiony z samonakładkami i introligator - liniarz. Oferty Warszawa, J. Dziewulski, Krak.-Przedm. 9. ng 1 453

Fryzjerka
lub fryzjer damski wykonujący trwałą, wodną, żelazkowa potrzebny zaraz. Utrzymanie wolne. Posada stała. Tezew, Dworcowa 24. St. Kruk. zdg 55 941

Akwizytorów
(wojazerów), dobrze wprowadzonych w branżę farbiersko-żelazno-drogową, poszukuje poważna firma. Oferty: „Farby — Lakierzy” — „Par”, Warszawa, ul. Bracka 17. Pg 34 722-62,761

Kwiatów
sztucznych materiałów wyczuje 2 miesiącach. Oferty Kurier Poznański zdg 55 599

Blacharzy
karosyjnych i lakierników poszukuje Brzeskiauto, Dąbrowskiego 29. ng 1 942

Slużący
pierwszorzędne polecenia, obznajmiony w osobistej obsłudze potrzebny w Poznaniu. Zgłoszenia z odpisami świadectw do „Par”, Poznań, pod „48.75”. Pg 34 586-48,75

Pióra Wieczne
również naprawa

Olówki
automatyczne

Papier
Wszelkie przybory pisarskie, biurowe, szkolne i rysunkowe. Karty do gry.

Aquila
św. Marcin 61 — Plac Wolności 9. ng 1862

Gospoia
samodzielna z dobrymi świadectwami w średnim wieku do dwóch osób potrzebna. Zgłoszenia z odpisem świadectw Kurier Poznański zdg 56 125

Dziewczyna
potrzebna z dobrym gotowaniem. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 56 076

Pomocnik
do bufetu i obsługi gości zabezpieczeniem. Oferty Kurier Poznański zdg 55 868

Ekspedientka
artykuły damskie, meskie potrzebna. Trojanowski, Marcin 18 zdg 56 099

Slużająca
uczciwa, kochająca dzieci zaraz. Zgłoszenia Marsz. Pocha 47, drogeria. zdg 55 996

Slużająca
potrzebna. Dąbrowskiego 53/55, restauracja. zdg 55 864

Dziewczyna
zaraz. Młyńska 12, Restauracja. zdg 55 939

Slużająca
zdrowa, uczciwa, inteligentna, dobrze polecona, znająca gospodarstwo domowe, warzywno-owo-cowe potrzebna na wieś do starzego pana. Zgłoszenia z życiorysem i odpisami świadectw do Kuriera Poznańskiego ng 2 020

W. KRUK jubiler
ul. 27 Grudnia nr. 6
zał. 1840 Ng 1059

prima ZEGARKI SZWAJCARSKIE
firmy Optima

Uczennica
składu papieru. Półwiejska 38. zdg 56 069

Kwiaciarka
na balowe kwiaty. Podgórna 10, skład. Wernicka. zdg 56 009

Dziewczyna
czysta gotowanie, pranie. Wroniecka 6/8 — 12. zdg 56 072

Podróżującego
szuka b. kier. Spółdz. wojsk. — Oferty Kurier Pozn. zdg 55 994

Kucharka
(kuchmistrzini) do prywatnego domu pierwszorzędny polecenia potrzebna zaraz. Zgłoszenia odpisami świadectw do „Par” Poznań pod „48.75”. Pg 34 577-48,78

Leśnik
samotny, z dłuższą praktyką potrzebny. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 55 914

Radioodbiornik?
Każdego typu polskiej produkcji
Warunki?
od 10.10 zł miesięcznie
Gdzie?
w znanej firmie
Fonoradio
wł. Jerzy Mieloch, Poznań, Al. Marsz. Piłsudskiego 1.
Pg 34 787-48,98

„Słowik Wiednia”
komicznie ekscentryczna komedia Marta Eggerth.
Niedostępnie
do niedzieli.
Kinoteatr Sfinks
zdrzg 54 831

Kto może
niech pokrywa swe zapotrzebowanie w
radiach
za bezcen u
Drygasa
Trzeciego Maja 4. zdg 55 689

Okazja
Wobec objęcia większej placówki korzystnie na sprzedaż (miasto pow., wojsko, gimnazj.)
Kolejowe
Przedsiębiorstwo
Dworcowe
władnie pięknego ogrodu. Zgłoszenia do Kuriera Pozn. pod zdg 55 403

Roxy
Lokal rozrywkowy. Koncert — Dancing, humor, werwa. Poznań, Pocha 23. zdg 54 879-80

1937/38
to triumf marki
„Kosmos-Picnier”
Jedyną w Polsce siedmioobwodową pięciolampową superheterodyną poniżej 600.— zł. Prosimy zwrócić nasz salon demonstracyjny 60 odbiorników wszystkich fabrykatów na składzie. Długoterminowe raty. Pożyczki państwowe.
Radio-Star
św. Marcin 26. Telefon 46-64. Naprawiamy fachowo wszelkie systemy po cenach bezkonkurencyjnych. ng 1 939

WIĘKSZA FABRYKA NA G. ŚLĄSKU
poszukuje
mistrzów maszynowych
Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego pod dg 25 449

Robotnik
obróbki drzewa potrzebny. Dąbrowskiego 79, m. 31. zdg 55 897

Panienska
młoda do gabinetu dentystycznego. Oferty tylko zamierzonych tym zawodem do Kuriera Poznańskiego zdg 55 859

Dziewczyna
gotowaniem potrzebna. Jadłodajnia Kraszewskiego 11. zdg 56 086

Akwizytor
Ekspedienta
branży technicznej, do lat 30. samotnego, władającego językiem niemieckim poszukuje od zaraz firma Technotarg, Gdynia, Portowa 8. ng 2 012

Zakład naprawy maszyn elektrycznych
Franciszek Kłosa, Poznań, Dąbrowskiego 32, przyjmie dobrego nawijacza zaraz. dg 25 457

MEBLE solidne - piękne - tanie
W. NOWAKOWSKI i SYNOWIE
Wystawa: Kantaka 1. Fabr. i Magaz. Górna Wilda 134
Parkiet po cenach konkurencyjnych
ng 40 442

Apteka
poszukuje młodszego magistra. — Podać pretensje, fotografie do Kuriera Poznańskiego zdg 56 022

Przychodząca
dziewczyna do posług domowych od zaraz. Łazarz, Chociszewskiego 15, m. 5. zdg 56 028

Slużająca
młodsza ewentualnie posługaczka potrzebna. Poznańska 28/30 — 3. zdg 56 029

Slużająca
do wszystkiego z gotowaniem potrzebna zaraz tylko dobre referencje. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 55 620

31. ROZRYWKA
Fachowe źródło zakupu
Radioodbiorników
Splaty bez wkł. obiegowych
Radioekspert
Śniadeckich 1. Tel. 64-44

Zamiana
odbiorników Pożyczki 100 za 100
Okazyjne
za bezcen. Pg 34 845-59,67

Badanie
aparatury radiowych przeprowadza fachowo i sumiennie. Elektromierz. A. Engert, Poznań, ul. Marsz. Pocha 32. zdg 56 121

Neonowy napis
Radio Telefunken
wskaże Tobie drogę do firmy
Radiomechanika
św. Marcin 25
tylko numer 25
Najdłuższe raty. Wymiana aparatów. Pożyczki Państwowe, naprawy. dg 25 400

Radioodbiorniki
„Telefunken”
„Kosmos”
oraz innych znanych fabryk polecają na najdogodniejszy wa-

Bracia Nowaczyk
Górna Wilda 30, tel. 72-30, ng 51 133-4

ANODY-BATERIE „CENTRUM”
100 volt 9.40; 120 v. 11.40 wyłączna sprzedaż
Centrum J. Kamiński
Poznań, Stary Rynek 13/14. Ng 53 357

Gwiazdka
przyniesie nam
Detektor
głośno grający z
Szewskiej 20
płyty — szlagiery, gramofony. zdg 55 413

Supery Telefunken
i inne kupisz najkorzystniej w fachowej firmie
Kolasa
Poznań, święty Marcin 45 a
Telefon 26-28. Pożyczki Państwowe 100 za 100. Pierwszorzędna obsługa
techniczna. Wymiana aparatów. dg 25 043 4

Odbiorniki
Telefunken
i inne
najkorzystniej
Karol
Tuszyński
specjalista-radiotechnik. 12-letnia rutyna. Poznań, Szymańskiego 1. tel. 57-33, rog placu Świętokrzyskiego. ng 1 943

puder
SNIEG TATRZAŃSKI
UPIĘKSZA
UDELIKATNIA
i CHRONI CERĘ
FALKIEWICZ-POZNAŃ

POŃCZOCHY, RĘKAWICZKI
tylko z firmy **„PANI”** Al. Marcinkowskiego 13
PRZYJMUJĘ ASYGNATY KREDYT. dg 25 404

Humor zagraniczny
— Orkiestra panów ma zawsze przerwę w porze obiadowej, więc przynieśliśmy nasze radio, bo lubimy jeść przy muzyce.
(„Passing Show”, Londyn).

TEATRY
Poznań, sobota, 4. 12.
TEATR POLSKI: Sobota, 4. 12. godz. 20: „Beben”.
Niedziela, 5. 12. godz. 16: „Człowiek pod mostem”.
Poniedziałek, 5. 12. godz. 20: „Beben”.
Poniedziałek, 6. 12. godz. 20: „Beben”.
TEATR WIELKI: Sobota, 4. 12. „Arykanka”.
Niedziela, 5. 12. godz. 17: „Zemsta nietoperza”.
Niedziela, 5. 12. godz. 20: „Wieczna Tesknota”.
TEATR WIELKI KONCERTY SYMFONICZNE: Wtorek, 7. 12. IV. Koncert Symfoniczny, dyrygent Adolf Mennerich, solista Hermann v. Beckerath, wiolonczelista.

KINA
Poznań, sobota, 4. 12.
APOLLO: „Niedorajda”.
CORSO: „Niewidzialny Pro mień”.
GLORIA: „Król i Chórystka”.
GWIAZDA: „Znachor”.
METROPOLIS: „Łódź śmierci”.
OŚWIATOWE T. C. L.: „Dinky”.
RENAISSANCE: „King-Kong”.
SLONCE: „Moje szczęście — to Ty”.
SFINKS: „Słowik Wiednia”.
SWIT: „Pieśń Skazanców”.
TECZA-Łazarz: „Pietro wyżej”.
TECZA-Wilda: „Ciotka Karola”.
WILSONA: „Dama Kameliowa”

Przedpłata
na miesiąc grudzień 1937 roku za oba wydania razem w Poznaniu w ekspedycji zł 3.20, w agencjach w mieście zł 3.50, z odnośnikiem do domu w Poznaniu zł 3.70, z odnośnikiem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4.10, kwartalnie zł 12.30, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 5.00, w innych krajach zł 7.00 i 9.50. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.
W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami materiał poświęcony danej uroczystości.
Telefony: do Redakcji i Administracji: 44-61, 14 76, 33-07, 35-24, 35-25, 40-72, w niedzielę, święta i nocą tylko 14-76, 35-24 i 40-72. P. K. O. Poznań nr 200-149.

Ogłoszenia
na stronie 6-lamowej 25 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr. na stronie czwartej (lub piątej) 100 gr. na stronie drugiej (lub trzeciej) 120 gr. przed wiadomościami potocznymi 200 gr od 1-lamowego milimetra. Ogłoszenia skomplikowane oraz zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania głównego przyjmujemy do godz. 18.30, w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża, do wydania głównego (wieczornego) „drobne” do g. 11.10, w dni przedświąteczne do godz. 10.45, większe dzieje według możliwości. Drobnie ogłoszenia (najwyżej 100 słów) w tym 5 nagłówek), słowo nagłówek. (tłuste) 25 gr. każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem i wysokością ogłoszenia, powtała wskutek matryc, wydawnictwo nie odpowiada.

ng 51 013

Pg 34 804-47,93